

รหัสโครงการ SUT2-204-54-12-01

รายงานการวิจัย

แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพ
ในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(Capabilities Development of Local Media for Health
Communication in Northeastern Rural)

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ผลงานวิจัยเป็นความรับผิดชอบของหัวหน้าโครงการวิจัยแต่เพียงผู้เดียว

รายงานการวิจัย

แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพ
ในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(Capabilities Development of Local Media for Health
Communication in Northeastern Rural)

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หนึ่งทัฬหี ขอผลกลาง

สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ

สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

ผลงานวิจัยเป็นความรับผิดชอบของหัวหน้าโครงการวิจัยแต่เพียงผู้เดียว

มิถุนายน 2556

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

ขอขอบพระคุณ ดร.พีรศักดิ์ สิริโยธิน คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม รองศาสตราจารย์ ดร.วีรพงษ์ พลนิกรกิจ หัวหน้าสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่กรุณาสับสนุนด้านเวลา และให้ข้อคิด คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยดังกล่าว

ขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วลัยกัญณ์กมล จ่างกมล คณบดีคณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรับแก้ไขแบบสอบถาม ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอบคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะอาจารย์ประจำกลุ่มวิชานิเทศศาสตร์ทุกท่านที่เป็นกำลังใจให้ตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย และขอขอบคุณยิ่งสำหรับกลุ่มตัวอย่างทุกท่าน ทั้งที่เป็นสื่อมวลชนทุกแขนงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกลที่ได้สละเวลามาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่องานวิจัย

ขอบคุณผู้ช่วยวิจัยทุกท่าน ได้แก่ นายกันตภณ แก้วสง่า และนายวัชร มนต์ขลังสำหรับการรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลาของการดำเนินการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หนึ่งหทัย ขอผลกลาง

มิถุนายน 2556

บทคัดย่อภาษาไทย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพ บทบาท ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรค ความต้องการและความคาดหวังพร้อมทั้งแสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด เก็บข้อมูลในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดนครราชสีมา ด้วยเครื่องมือ 4 ประเภทเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ (1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่น อาทิ หัวหน้าฝ่ายผังรายการ โทรทัศน์ นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก ผู้รับผิดชอบการกระจายเสียงของหอกระจายข่าว เป็นต้น จำนวน 20 คน (2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับประชาชน จำนวน 80 (3) แบบสอบถามประชาชนที่เปิดรับสื่อท้องถิ่น จำนวน 400 คน (4) แบบวิเคราะห์เนื้อหาสื่อท้องถิ่นทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ และเคเบิลทีวี

ผลการวิจัย พบว่า (1) สื่อท้องถิ่นมีศักยภาพด้านผู้บริหาร คือ ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดรูปแบบการนำเสนอของสื่อท้องถิ่น ศักยภาพด้านคุณลักษณะของสื่อ คือ มีความน่าเชื่อถือ อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน มีช่วงระยะเวลาการนำเสนอที่แน่นอนและนำเสนอข้อมูลภายในท้องถิ่น ศักยภาพด้านบริหารจัดการ ส่วนใหญ่มีอิสระในการดำเนินงานสามารถกำหนดรูปแบบและสัดส่วนเนื้อหาได้ตามต้องการ (2) บทบาทของสื่อท้องถิ่น คือ การแจ้งข้อมูลข่าวสาร การให้ความรู้ และประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในท้องถิ่น (3) ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ได้แก่ การขาดความเป็นอิสระในการดำเนินรายการ ขาดงบประมาณในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย ความนิยมของประชาชนในการเปิดรับลดลง เทคโนโลยีการส่งกระจายเสียงไม่ทันสมัย สื่อมวลชนขาดความรู้และประสบการณ์ ขาดทักษะในการผลิตเนื้อหาที่มีความน่าสนใจ (4) ความต้องการ และความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อสื่อท้องถิ่น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมากด้านคุณสมบัติของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น ด้านคุณภาพของเนื้อหาสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น ด้านจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่น และมีความพึงพอใจที่ระดับเฉย ๆ ในด้านคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังที่ระดับคาดหวังมากด้านคุณสมบัติของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น ด้านคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น ด้านคุณภาพของเนื้อหาสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น ทั้งนี้ ความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน ที่ความสัมพันธ์ในระดับต่ำ โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านผู้ดำเนินรายการว่าควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะถ่ายทอด มีความ

น่าเชื่อถือ ด้านตัวสื่อท้องถิ่น ควรนำเสนอเนื้อหาที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ด้านการนำเสนอรายการควรนำเสนอข้อมูลที่สามารถเข้าใจได้ง่าย (5) แนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีดังนี้ ด้านการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ ควรปลูกฝังความคิดแก่สื่อท้องถิ่นว่าหน้าที่ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเป็นหน้าที่หนึ่งของสื่อท้องถิ่น ด้านเนื้อหาสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความรู้เรื่องอาหารที่นำไปสู่โรค ความรู้เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ สาเหตุ อันตราย และผลกระทบ ด้านบทบาทที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการสื่อสารสุขภาพ ได้แก่ บทบาทในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน การรณรงค์เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน โรคภัยไข้เจ็บ การดูแลสุขภาพให้แข็งแรง และควรมีการสร้างเครือข่ายสุขภาพอนามัยภายในท้องถิ่น

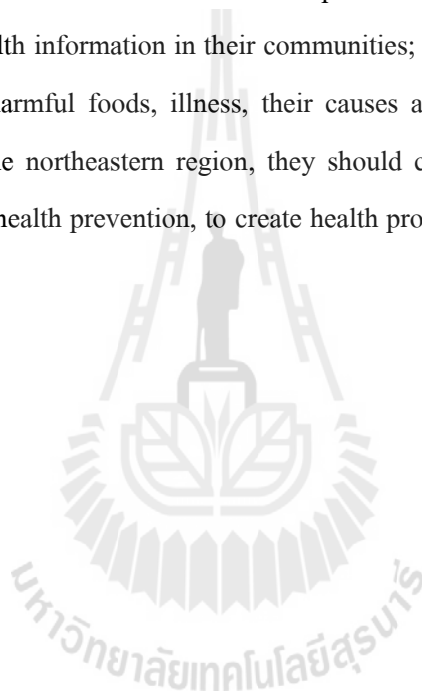
Abstract

This research aims to study the health communication, in rural areas of the northeastern region, by local media, in terms of their potentials, roles, factors contributing to problems and barriers, demands and expectations of community members as well as seeking guidelines to maximize the health communication in the area.

The research comprises of data collecting from focus groups in Khon Kaen and Nakhon Ratchasima provinces with four researching tools including (1) Semi-structure interviews with 20 local media personals inclusive of chiefs of television programming department, major radio DJs and managers of broadcasting tower in villages. (2) Semi-structure interviews with 80 audiences/general people. (pls help choose a proper word: Nong) (3) Interviews 400 audiences of local media. (4) Analysis of five kinds of local media comprising of major radio broadcasting, community radio broadcasting, broadcasting towers, newspapers and cable TV.

The research found that (1) Local media obtains potentials in health communication for their executives, qualification and management. In details, those executives themselves are the planners for contents and presentations. Their qualification potential is based on being reliable sources of information and having proximity to local audiences. It also has certain time of broadcasting while information is of local interest. The potential of local media management is shown in their independence, mostly, in operating and the planning of contents and presentation. (2) The role of local media is mainly for providing information and educating people in communities about health issues. (3) Problems and obstacles in health communication are including the lacking of independence in broadcasting, budget inadequacy in providing health issues, the declining of local media popularity, the outdated technology for broadcasting, the insufficiency of knowledge and experience as well as the lacking of skills to produce interesting contents. (4) The requirement and expectation of people toward local media. The sample groups have high level of satisfaction for the media qualifications of information they received, as well as the benefit from health issues they learn from local media, the quality of content concerning health from the media and the frequency and quantity of health content in the local media. The sample groups express satisfaction, more or less, toward physical qualification of local media. Meanwhile these focus groups have high level

of expectations on content qualifications and the benefit of health content they receive from the media as well as those content's physical qualification and their quality. The relationship between satisfaction and expectation was low level in the same direction at .01 level of statistical significance. In addition, the sample groups recommend that DJs are needed some improvements. They should have knowledge and understanding on broadcasting contents and be reliable. The local media themselves should simplify the information so audiences are able to understand easily. While the presentation should broadcast content which is easy to understood too. (5) Suggested guideliness of employing the local media in health communication are including; on health communication approach, the local media should be implanted with the responsibility, among various duties, to promote health information in their communities; on health content approach, the information should concern harmful foods, illness, their causes and consequences; on expected roles of the local media in the northeastern region, they should created roles to educate people about health, to campaign for health prevention, to create health promotion and build up the health network in communities.

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์ของการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนา.....	10
แนวคิดเรื่องสื่อเพื่อชุมชนและสื่อท้องถิ่น.....	13
แนวเรื่องการแพร่กระจายนวัตกรรม.....	31
แนวคิดเรื่องการกำหนดวาระผ่านสื่อ.....	36
แนวคิดเรื่องการใช้สื่อและความพึงพอใจ.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	58
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
วิธีดำเนินการวิจัย.....	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
การนำเสนอข้อมูล.....	70

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 4 บทบาทของสื่อท้องถิ่นในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการสื่อสารสุขภาพ	
การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	71
ปัจจัยที่ส่งผลการต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ.....	95
ทิศทางและแนวโน้มการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ.....	104
สรุป.....	107
บทที่ 5 ความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อสื่อ ท้องถิ่นและเนื้อหาสารเพื่อการสื่อสารสุขภาพ	
พฤติกรรมของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ...	110
ทัศนคติของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	137
แนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ....	145
สรุป.....	151
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	158
อภิปรายผล.....	167
ข้อเสนอแนะ.....	175
บรรณานุกรม.....	177
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.....	183
ภาคผนวก ข.....	191
ภาคผนวก ค.....	195
ภาคผนวก ง.....	196
ประวัติผู้วิจัย.....	198

สารบัญตาราง

		หน้า
3.1	การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น.....	68
4.1	แสดงตัวอย่างแผนผังรายการประจำวันพุธ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2555 ของสถานี วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ระบบเอฟเอ็ม ความถี่ 105.25 เมกะเฮิรตซ์.....	72
4.2	แสดงตัวอย่างแผนผังรายการประจำวันพุธ เดือนเมษายน พ.ศ. 2554 ของสถานี วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น ระบบเอฟเอ็ม ความถี่ 99.50 เมกะเฮิรตซ์.....	73
4.3	แสดงตัวอย่างแผนผังรายการประจำวันพุธ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2555 ของสถานี วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ระบบเอฟเอ็ม ความถี่ 729 กิโลเฮิรตซ์.....	75
4.4	แสดงตัวอย่างแผนผังรายการประจำวันพุธ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2555 ของสถานี วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา ระบบเอฟเอ็ม ความถี่ 106.25 เมกะเฮิรตซ์.....	77
4.5	แสดงตัวอย่างแผนผังรายการประจำวันพุธ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2554 ของสถานีชุมชน ชก. 100.....	83
4.6	แสดงวัน คอลัมน์ ลักษณะของเนื้อหา เนื้อหา และบทบาทของหนังสือพิมพ์โคราชคน อีสาน.....	89
5.1	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะเพศ.....	109
5.2	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอายุ.....	110
5.3	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะระดับการศึกษา สูงสุด.....	111
5.4	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอาชีพ.....	112
5.5	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเปิดรับข้อมูลของประชาชนกลุ่ม ตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการเปิดรับข้อมูลข่าวสารใน 1 สัปดาห์จากสื่อท้องถิ่น.....	112
5.6	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเปิดรับข้อมูลของประชาชนกลุ่ม ตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นใน 1 วัน.....	113
5.7	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะความถี่ใน การเปิดรับข่าวสารสุขภาพอนามัยจากสื่อต่าง ๆ.....	114

สารบัญตาราง

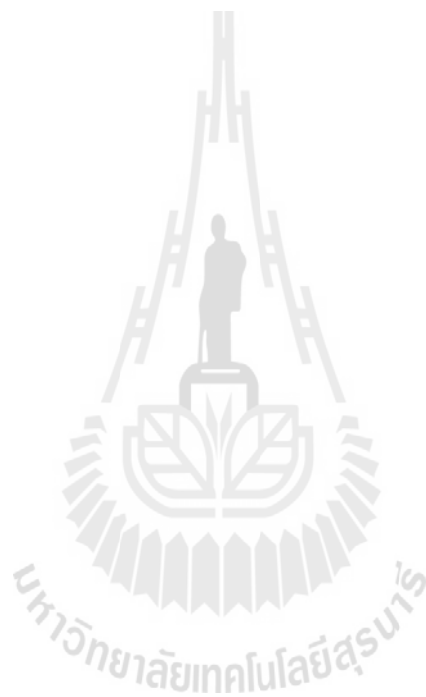
		หน้า
5.8	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะสื่อที่เคยเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท.....	115
5.9	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท.....	115
5.10	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะเหตุผลการปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท.....	116
5.11	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่เปิดรับจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท.....	117
5.12	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพึงพอใจต่อสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย..	118
5.13	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคาดหวังต่อสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย..	123
5.14	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านเนื้อหาสื่อท้องถิ่น.....	127
5.15	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านผู้ดำเนินรายการ.....	128
5.16	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านตัวสื่อท้องถิ่น.....	129
5.17	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านการนำเสนอรายการ.....	130
5.18	แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านอื่น ๆ.....	131
5.19	แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม.....	132
5.20	แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านคุณสมบัติของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น.....	133

สารบัญตาราง

	หน้า
5.21 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของ ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารสุขภาพ จากสื่อท้องถิ่น.....	134
5.22 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของ ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น.....	135
5.23 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของ ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับ จากสื่อท้องถิ่น.....	136
5.24 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของ ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มีใน สื่อท้องถิ่น.....	137

สารบัญญภาพ

	หน้า
2.1 แบบจำลองอธิบายการใช้สื่อเพื่อสนองความพอใจ.....	43
2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	58
5.1 กรอบแนวคิดแนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์.....	146

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

การสื่อสารทุกประเภทนับเป็นกลไกหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมในฐานะเครื่องมือที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารมวลชน การสื่อสารภายในองค์กร รวมถึงการสื่อสารสาธารณะ ในการพัฒนาสุขภาพอนามัยทั้งการพัฒนาสุขภาพอนามัยระดับปัจเจกบุคคลไปจนถึงการพัฒนาสุขภาพอนามัยระดับสังคม การสื่อสารนับว่าเข้ามามีบทบาทอย่างต่อเนื่องตลอดมา นับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และนับว่ายังมีบทบาทมากขึ้นตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและตามการพัฒนากระบวนการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะในปัจจุบัน เมื่อข่าวสารข้อมูลทวีจำนวนขึ้นและเมื่อประเด็นสุขภาพอนามัยได้รับความสนใจจากสาธารณชนมากขึ้นตามลำดับ ส่งผลให้การสื่อสารในประเด็นด้านสุขภาพอนามัยทวีความสำคัญตามไปด้วยในฐานะเครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ข่าวสาร โน้มน้าวใจ หรือรณรงค์เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามที่ผู้สื่อสารปรารถนา

“การสื่อสารสุขภาพ” มีพื้นฐานมาจากศาสตร์สำคัญ 2 แขนง คือ การสื่อสารและสุขภาพ ดังนั้น เมื่อมีการกล่าวถึงการปฏิรูประบบสุขภาพ สิ่งที่ควรให้ความสนใจศึกษาควบคู่ไปด้วย คือ การปฏิรูปการสื่อสาร รวมทั้งการศึกษาให้เข้าใจถึงกระบวนการอันซับซ้อนของการสื่อสาร เนื่องจากการสื่อสารนับเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากการสื่อสารทุกรูปแบบควรนำมาใช้เพื่อสุขภาพให้มากที่สุด ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาระบบสื่อเพื่อสังคมหรือสื่อเพื่อสุขภาพให้ครบถ้วน ตั้งแต่ด้านนโยบาย บุคลากร เทคนิค การสื่อสาร งบประมาณ การวิจัยและการประเมินผล (ประเวศ วะสี, 2543) เพื่อทำความเข้าใจต่อทิศทางการสื่อสารสุขภาพที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและเพื่อให้ระบบการสื่อสารเป็นไปเพื่อสังคมและสุขภาพให้มากที่สุด

เนื่องจากการสื่อสารสุขภาพมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบสุขภาพในสังคมดังกล่าว ดังนั้น นักวิชาการจำนวนไม่น้อยจึงพยายามสร้างแนวทางการศึกษา (Approach) ในการศึกษาด้านสุขภาพนอกเหนือไปจากกรอบแนวคิดเดิมที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาด้านชีวเคมี การดูแลสุขภาพเบื้องต้น และการฟื้นฟูสุขภาพในยามเจ็บป่วย ตลอดระยะเวลาสองทศวรรษที่ผ่านมาของการเกิดแนวทางการสื่อสารสุขภาพ กระตุ้นให้นักวิชาการพยายามแสวงหากระบวนการอันใหม่ โดยเน้นความหมายเกี่ยวกับสุขภาพที่ลึกซึ้งในหลายมิติ ภายใต้บริบทต่าง ๆ ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพ

และปริมาณ และให้ความสำคัญต่อการสื่อสารทุกระดับในฐานะเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมที่มีผลต่อการดำรงอยู่และการสร้างความหมายเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้รับและผู้ส่งสาร ในการสร้างความหมายเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สื่อสาร มิได้มีเพียงการส่งข่าวสารด้านสุขภาพ (Health Message) เท่านั้น หากแต่ยังมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เชื่อมประสานกันเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารสุขภาพ เพื่อตอบสนองต่อการมีสุขภาพที่ดีสำหรับกลุ่มเป้าหมายในระดับแตกต่างกันไป ทั้งนี้ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการสื่อสารสุขภาพดังกล่าว มักประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญดังต่อไปนี้ (Ratzan, 1994)

1. การให้ความรู้เรื่องสุขภาพ (Health Education) หมายถึง กิจกรรมการส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี โดยอาศัยวิธีแจ้งให้ทราบ การให้การศึกษาแก่บุคคลผ่านสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ
2. การตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing) หมายถึง กิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ หรือการเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยใช้หลักการตลาดผนวกกับสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ
3. การเรียกร้องสิทธิ (Advocacy) หมายถึง กิจกรรมการใช้สื่อมวลชนในการเรียกร้องสิทธิที่พึงมีพึงได้ การส่งเสริมนโยบาย กฎ ระเบียบและ โครงการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในระดับต่าง ๆ
4. การสื่อสารความเสี่ยง (Risk Communication) หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพสำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่ม (เช่น ผู้ติดยาเสพติด) เพื่อการจัดการกับความเสี่ยงนั้น
5. การสื่อสารกับผู้ป่วย (Patient Communication) หมายถึง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะด้านสุขภาพเพื่อการบำบัดรักษา การให้ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ระหว่างแพทย์กับคนไข้ รวมถึงการสื่อสารระหว่างผู้ป่วยด้วยกันเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ
6. การให้ข้อมูลด้านสุขภาพ (Consumer Health Communication) หมายถึง การให้ข้อมูลเพื่อให้บุคคลเข้าใจสุขภาพตนเอง และสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพของตนเองหรือของครอบครัวได้ รวมถึง การนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพลักษณะต่าง ๆ เช่น การประกันสุขภาพ การป้องกันและดูแลสุขภาพของตนเอง
7. การใช้สื่อใหม่ (New Media) หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสื่อสารสุขภาพ เช่น อินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถนำมาใช้เสริมกับการสื่อสารประเภทอื่น ๆ ได้ ซึ่งการนำสื่อใหม่เข้ามาใช้ในการสื่อสารสุขภาพ ยังส่งผลต่อวิธีการสื่อสารสุขภาพแบบใหม่ที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารกระจายได้อย่างกว้างขวางรวดเร็วมากขึ้น เช่น การแพทย์ทางไกล (Telehealth) หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขยายการให้บริการด้านสุขภาพโดยใช้สื่อสมัยใหม่เข้ามาในรูปแบบของเว็บไซต์ และซีดีรอม เป็นต้น

จากการจำแนกการสื่อสารสุขภาพออกเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว สิ่งที่ต้องให้ความสนใจศึกษาและตั้งคำถาม คือ เมื่อพิจารณาการสื่อสารสุขภาพในสังคมไทยโดยเฉพาะในสังคมชนบท ซึ่งเป็นสังคมที่ประกอบด้วยประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ พบว่า สื่อท้องถิ่นที่เป็นช่องทางการสื่อสารที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด มีบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสารเรื่องสุขภาพอนามัยประกอบด้วยกิจกรรมการสื่อสารครบถ้วนหรือไม่ และมีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวต่อการให้ความรู้ ข้อมูลอันเกี่ยวข้องกับกิจกรรมดังกล่าว

สื่อท้องถิ่นที่เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพไปสู่ประชาชน สื่อท้องถิ่นที่สำคัญและเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ได้ง่าย ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เคเบิลทีวีท้องถิ่น สถานีวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักและหอกระจายข่าว การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพของสื่อท้องถิ่นทั้ง 5 ประเภท เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับโรค ยาและอาหาร โดยนำเสนอเพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบถึงสถานการณ์ และวิธีการป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บ อย่างไรก็ตาม ยังปรากฏงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า ปริมาณการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพมีน้อยเมื่อเทียบกับเนื้อหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ขณะเดียวกันเนื้อหาด้านสุขภาพที่ปรากฏบนสื่อท้องถิ่นมักเป็น การโฆษณาเพื่อเชิญชวนให้ประชาชนในท้องถิ่นซื้อสินค้าและบริการ (ดวงพร คำคุณวัฒน์ และคณะ, 2548)

จากความสำคัญของสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อท้องถิ่นในฐานะเป็นเครื่องมือเรียกร้องสิทธิของผู้บริโภค สื่อมวลชนยังคงเป็นช่องทางสำคัญในกระบวนการสื่อสารเรื่องสุขภาพไม่แตกต่างไปจากในอดีต ด้วยความเชื่อพื้นฐานว่า สื่อมวลชนเป็นกลไกสำคัญที่สามารถส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสารจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว และมีอิทธิพลต่อผู้รับสารในด้านการให้ความรู้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือก่อให้เกิดพฤติกรรม (ลักษมี ไชยทองศรี, 2541) กระนั้นก็ตาม ข้อบกพร่องที่พบในการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนในฐานะช่องทางการเผยแพร่ข่าวสารก็ยังคงมีอยู่ไม่น้อย เช่น สื่อมวลชนมีจุดด้อยในด้านการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นไปในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก การใช้สื่อยังคงเป็นการสื่อสารทางเดียว ความถี่และความต่อเนื่องของการใช้สื่อมวลชนยังคงมีน้อยและไม่สม่ำเสมอ เป็นต้น (นิยม ศิริวัฒน์, 2541) ดังนั้น ประเด็นที่ควรให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับสื่อมวลชนและการสื่อสารสุขภาพ เพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขหรือทิศทางที่เหมาะสม บทบาทและความสำคัญ of สื่อมวลชนที่ปรากฏอยู่ในกระบวนการทัศน์ของ การสื่อสารสุขภาพ และปัจจัยที่มีต่อการแสดงบทบาทของสื่อมวลชนในฐานะกลไกสำคัญของการสื่อสารสุขภาพในสังคมไทย

เมื่อพิจารณาถึงระดับการสื่อสารสุขภาพที่เกิดขึ้นในสังคมไทย พบว่า ไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบัน การสื่อสารเรื่องสุขภาพยังคงเป็นการสื่อสารในระดับสาธารณะ คือ การสื่อสารจากหน่วยงานภาครัฐไปสู่ประชาชน และระดับการสื่อสารมวลชน คือ การสื่อสารจากสื่อไปยังสาธารณชน และการสื่อสารทั้ง 2 ระดับดังกล่าวเป็นการสื่อสารทางเดียว (One-way Communication) คือจากผู้ส่งสารซึ่งมีลักษณะเป็นองค์กรไปยังประชาชนจำนวนมากที่มีบทบาทเป็นเพียงผู้รับสาร จึงทำให้ประชาชนจำนวนมากโดยเฉพาะประชาชนในชนบทยังไม่ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากสื่อที่ทำหน้าที่ในการส่งสารด้านสุขภาพอนามัยไปยังประชาชน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นภูมิภาคที่มีประชาชนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดของประเทศ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 21,534,582 ล้านคน ประกอบด้วย 20 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อ่างนาจเจริญ อุบลราชธานี บึงกาฬและอุบลราชธานี (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2553) จากจำนวนประชากรที่มีจำนวนมากส่งผลให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้ป่วยเป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาตามอัตราป่วยของผู้ป่วยนอก คือ ผู้ป่วยที่รับการรักษาที่คลินิกหรือโรงพยาบาล โดยไม่ต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลตามกลุ่มสาเหตุ 21 กลุ่มโรค (รง.504) ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี พ.ศ. 2553 รวบรวมโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข พบว่า โรคที่พบบ่อยที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ (1) โรคระบบหายใจ (2) โรคระบบย่อยอาหาร รวมโรคในช่องปาก (3) อาการแสดงและสิ่งผิดปกติที่พบได้จากการตรวจทางคลินิก และทางห้องปฏิบัติการ ที่ไม่สามารถจำแนกโรคในกลุ่มอื่น ๆ ได้ (4) โรคระบบกล้ามเนื้อ รวมโครงร่าง และเนื้อเยื่อเสริม (5) โรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ โภชนาการ และเมตาบอลิซึม (6) โรคระบบไหลเวียนเลือด (7) โรคจากสาเหตุจากภายนอกอื่น ๆ ที่ทำให้ป่วยหรือตาย (การบาดเจ็บ การถูกทำร้ายจากสัตว์หรือพืช การทานยา การถูกข่มขืน และการทำร้ายตนเอง) (8) โรคติดเชื้อและปรสิต (9) โรคผิวหนังและเนื้อเยื่อใต้ผิวหนัง และ(10) โรคระบบสืบพันธุ์ร่วมปีสภาวะ ตามลำดับ (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์, 2553)

จากการพิจารณาตามอัตราป่วยของผู้ป่วยใน คือ ผู้ป่วยที่ต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ตั้งแต่ 6 ชั่วโมงขึ้นไปตามกลุ่มสาเหตุ 298 กลุ่มโรค (รง.505) ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี พ.ศ. 2553 รวบรวมโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข พบว่า โรคที่พบบ่อยที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ (1) โรคจากความผิดปกติของต่อมไร้ท่อ โภชนาการและเมตาบอลิซึมอื่น ๆ (2)

รองลงมาคือ โรคโลหิตจางอื่น ๆ (3) โรคความดันโลหิตสูงที่ไม่มีสาเหตุ (4) โรคเบาหวาน (5) การเกิดของทารกตามสถานที่เกิด (6) อาการแสดงและสิ่งผิดปกติที่พบจากการตรวจ ทางคลินิกและตรวจทางห้องปฏิบัติการที่มีได้มีรหัสระบุไว้ (7) บุคคลขอรับบริการสุขภาพด้วยเหตุผลอื่น (8) โรคจากอาการท้องร่วงกระเพาะและลำไส้อักเสบซึ่งสันนิษฐานว่าเกิดจากการติดเชื้อ (9) โรคไตวาย และ (10) โรคปอดบวม ตามลำดับ (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์, 2553)

จากข้อมูลด้านสุขภาพของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี พ.ศ. 2553 ชำงตัน ชี้ให้เห็นว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกำลังประสบปัญหาด้านสุขภาพเป็นลำดับต้น ๆ ของประเทศ ประชาชนป่วยด้วยโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี อย่างไรก็ตามภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอีกภูมิภาคหนึ่งที่น่าสนใจที่ท้องถิ่นมาใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพไปสู่ประชาชน

ผู้วิจัยได้สำรวจเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารสุขภาพผ่านทางสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า นักวิจัยได้ให้ความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2546 – 2555) จำนวน 15 เรื่อง เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของสื่อท้องถิ่น พบว่า สื่อท้องถิ่นประเภทวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก ได้รับความสนใจจากนักวิจัยและได้ทำการศึกษาเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และเคเบิลทีวีท้องถิ่น ตามลำดับ

ผลจากการศึกษาวิจัยสื่อท้องถิ่นประเภทวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก พบว่า (1) ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันคือความรู้ด้านสาธารณสุข (เพชรรัตน์ ไชยกาล, 2547) (2) ควรส่งเสริมให้มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ข้าราชการมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นในการกำหนดเป้าหมายและภารกิจต่าง ๆ (ฐนิตา ปัตตานี, 2546) (3) บทบาทการนำเสนอเนื้อหาด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักที่สังกัดรัฐบาลและเอกชนมีความแตกต่างกัน เนื่องจากมีจุดประสงค์ในการนำเสนอแตกต่างกัน อาทิ วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักของรัฐบาลเน้นสาระความรู้ แต่วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักของเอกชนจะเน้นเชิงพาณิชย์มากกว่า (นงนุช อาจหาญ, 2549) (4) นักจัดรายการวิทยุไม่มีความเป็นมืออาชีพ ไม่มีประสบการณ์ ขาดความชำนาญด้านการผลิตรายการวิทยุ ส่งผลให้ไม่ได้รับความนิยมในกลุ่มผู้ฟัง (พงษ์ศักดิ์ พงษ์ทองเจริญ, 2546) และ (5) มีข้อเสนอแนะว่า ควรนำเสนอเนื้อหารายการให้มีความสอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (เกียรติศักดิ์ ปรีชาพิทยารัตน์, 2546)

เมื่อพิจารณาผลจากการศึกษาวิจัยสื่อท้องถิ่นประเภทวิทยุชุมชน พบว่า (1) นักจัดรายการวิทยุชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการจัดรายการวิทยุชุมชนที่ถูกต้อง (วีรพล สุทธอรรด, 2550) (2) ขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน (สุธารักษ์ ภูติโส, 2551) (3) รูปแบบรายการที่เหมาะสม คือ การสนทนา การสัมภาษณ์ และการให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม ส่วนเนื้อหารายการที่ได้รับความนิยม คือ เนื้อหาเกี่ยวกับการเกษตร ข่าวท้องถิ่น และเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพ (ชาญวิทย์ ภาแกคำ, 2552) และ (4) วิทยุชุมชนมีบทบาทสำคัญเป็นสื่อที่สร้างการความรู้ ความเข้าใจ วิทยุชุมชนเป็นสื่อมุ่งเน้นที่จะกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนมากที่สุด (ยิ่งศักดิ์ แพงจันทร์ศรี, 2552)

ผลการศึกษาวิจัยสื่อท้องถิ่นประเภทกระจายข่าว พบว่า (1) เนื้อหาที่นำเสนอผ่านหอกระจายข่าวไม่มีความหลากหลาย (สุกัญญา อันพันแสง, 2546) (2) งบประมาณในการดำเนินงานมีจำนวนจำกัด และผู้ดำเนินรายการมีความรู้ทางวิชาการน้อย (ฉัตรเฉลิม หัตถกรรม, 2547, กามนิต มงคลเกตุ, 2550) ผลการศึกษาวิจัยสื่อท้องถิ่นประเภทเคเบิลทีวีท้องถิ่น พบว่า สาเหตุที่ผู้ใช้บริการเลิกใช้เคเบิลทีวีท้องถิ่น เพราะมีความหลากหลาย และหากจะมีการพัฒนารูปแบบ การให้บริการ ต้องนำข้อมูลด้านพฤติกรรมของผู้ใช้และความคิดเห็นของผู้ใช้มาประกอบ การพิจารณา (สุเมธ พงษ์ สุวรรณ, 2548) และผลการศึกษาวิจัยสื่อท้องถิ่นประเภทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น พบว่า ผู้รับสารมีความพึงพอใจต่อการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารของหนังสือพิมพ์ในระดับมาก (นฤดม สาริกบุตร, 2547)

จากการสำรวจงานวิจัยด้านสื่อท้องถิ่นตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งให้เห็นว่าการศึกษาวิจัยสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นศึกษาแบบแยกประเภทของสื่อ โดยเนื้อหา ด้านสุขภาพได้รับความนิยมจากประชาชนหรือผู้ฟังอันดับ 2 รองจากความรู้ด้านการเกษตร อาจเป็นเพราะภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรม นอกจากนี้ จากงานวิจัยยังพบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารสุขภาพ 2 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยด้านนักจัดรายการ หรือผู้ดำเนินรายการเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญ เพราะเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจด้านสุขภาพ แต่กลับพบว่านักจัดรายการเองยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินรายการที่ถูกต้อง ขาดประสบการณ์ ส่งผลให้เนื้อหาของรายการถูกลดความน่าสนใจลง ไป และ (2) ปัจจัยด้านงบประมาณ ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน ส่งผลให้การดำเนินงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากสถานการณ์ของการสื่อสารสุขภาพและคุณสมบัติเฉพาะของสื่อท้องถิ่นในการสื่อสารดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับ

การสื่อสารสุขภาพในชนบท ความต้องการ และความคาดหวังของประชาชนผู้รับสารที่มีต่อการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยจากสื่อ โดยเฉพาะสื่อท้องถิ่น รวมทั้งแสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพของสื่อท้องถิ่นในการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชนในชนบท โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษา คือ ภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภาคที่มีประชากรจำนวนมากที่สุด และประสบปัญหาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ กำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่อท้องถิ่นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในการสื่อสารสุขภาพไปสู่ประชาชน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2.2 เพื่อศึกษาบทบาทของสื่อท้องถิ่นในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือในฐานะเป็นกลไกของการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชน

1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2.4 เพื่อศึกษาความต้องการ และความคาดหวังของประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อสื่อท้องถิ่นและเนื้อหาสารเพื่อการสื่อสารสุขภาพ

1.2.5 เพื่อแสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มุ่งศึกษายบทบาทหน้าที่ ศักยภาพของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการให้ความรู้ ให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นเวทีแสดงความคิดเห็น รวมทั้งมีบทบาทในการรณรงค์ในประเด็นสุขภาพอนามัย อันได้แก่ ด้านโรคภัยไข้เจ็บ ด้านสุขอนามัยทั่วไป ด้านโภชนาการ ด้านการออกกำลังกาย และด้านยาเสพติด โดยศึกษาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เคเบิลทีวีท้องถิ่น สถานีวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก และหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย รวมทั้งศึกษาความต้องการของประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการทำหน้าที่ของสื่อท้องถิ่นในการสื่อสารสุขภาพ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ออกสอบเทียบ และสังเคราะห์แนวทางที่พึงประสงค์ร่วมกับนักสื่อสารสุขภาพในท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดพื้นที่เก็บข้อมูล 2 จังหวัดขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นจังหวัดใหญ่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และจังหวัดขอนแก่น ซึ่งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

1.4 นิยามศัพท์ของการวิจัย

1.4.1 แนวทางการส่งเสริมศักยภาพ หมายถึง วิธีการ ข้อเสนอแนะเชิงหลักการที่ผ่านความเห็นชอบของผู้ประกอบการ สื่อมวลชน และประชาชน เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากคุณสมบัติของสื่อท้องถิ่นในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพเพื่อให้สามารถเข้าถึงความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด

1.4.2 สื่อท้องถิ่น หมายถึง สื่อที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารภายในท้องถิ่น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เคเบิลทีวีท้องถิ่น สถานีวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก และหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสายในชุมชน

1.4.3 การสื่อสารสุขภาพ หมายถึง การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจด้านสุขภาพไปยังผู้รับสาร เป็นการพัฒนาระบบการสื่อสารเพื่อสังคมหรือสื่อเพื่อสุขภาพให้ครบถ้วน ตั้งแต่ด้านนโยบาย บุคลากร เทคนิค การสื่อสาร งบประมาณ การวิจัยและการประเมินผล

1.4.4. นักสื่อสารสุขภาพ หมายถึง ผู้นำหน้าที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารสุขภาพไปยังผู้รับสาร ผ่านสื่อท้องถิ่นทั้ง 5 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เคเบิลทีวีท้องถิ่น วิทยุชุมชน วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก และหอกระจายข่าว เช่น นักจัดรายการวิทยุ ผู้สื่อข่าว เจ้าของธุรกิจสื่อท้องถิ่น เป็นต้น

1.4.5 หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่เน้นการนำเสนอข่าวสารที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น และเน้นเรื่องราวเกี่ยวกับสังคมท้องถิ่นเป็นหลัก เพื่อให้ชุมชนสามารถเข้าถึงเหตุการณ์ภายในท้องถิ่น อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในที่นี่ ได้แก่ หนังสือพิมพ์โคราชคนอีสาน จังหวัดนครราชสีมา และหนังสือพิมพ์ไทยเสรี จังหวัดขอนแก่น

1.4.6 เคเบิลทีวีท้องถิ่น หมายถึง สื่อที่ให้สาระบันเทิง ข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทางสื่อโทรทัศน์ ออกอากาศภายในท้องถิ่น โดยใช้สายเคเบิลส่งสัญญาณภาพเข้าตามบ้าน เป็นธุรกิจขนาดเล็ก มีค่าใช้จ่ายในการเปิดรับบริการ เป็นธุรกิจที่แสวงหาผลกำไร ทั้งนี้ สมาชิกส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในชุมชนเมืองหรือชานเมือง เคเบิลทีวีท้องถิ่นในที่นี่หมายถึง โคราช เคเบิลทีวี (KCTV) จังหวัดนครราชสีมา และขอนแก่นเคเบิลทีวี (KTV) จังหวัดขอนแก่น

1.4.7 สถานีวิทยุชุมชน หมายถึง สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ให้บริการข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น ดำเนินงานโดยชุมชน เน้นการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับชุมชน เป็นเพียงสถานีวิทยุขนาดเล็กที่มีเครื่องส่งกระจายเสียง ขนาด 20 – 30 วัตต์ รัศมีการกระจายเสียง 10 – 15 กิโลเมตร วิทยุชุมชนในที่นี่หมายถึง จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนภูมิปัญญาคนพิมาย จังหวัดนครราชสีมา และสถานีวิทยุชุมชน ขก. 100 FM 100 MHz จังหวัดขอนแก่น

1.4.8 สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก หมายถึง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ บริหารจัดการโดยรัฐ ไม่แสวงหาผลกำไร เน้นการให้บริการสาธารณะ และให้

ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ มีสัดส่วนของรายการสาระความรู้มากกว่าความบันเทิง วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก ในที่นี้หมายถึง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัด นครราชสีมา และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น

1.4.9 หอกระจายข่าว หมายถึง เครื่องมือสื่อสารที่ผู้นำชุมชนจัดสร้างขึ้น เพื่อการกระจายเสียงใน หมู่บ้าน ชุมชน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และการบริการสาธารณะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและของรัฐให้ประชาชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน หอกระจายข่าวในที่นี้หมายถึง หอกระจายข่าวหมู่ 1 และหมู่ 2 ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา และหอกระจายข่าวหมู่ 4 ตำบลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ ขอนแก่น

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.5.1 ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงจากการใช้สื่อท้องถิ่นในการพัฒนา การสื่อสารสุขภาพ

1.5.2 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และความต้องการของประชาชนผู้รับสารเพื่อนำมาถอดบทเรียน และตั้งกระแห้ แนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพ

1.5.3 เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพสำหรับการพัฒนาองค์ความรู้ใน เชิงวิชาการ

1.5.4 เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ อาทิ กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงสาธารณสุข ในการกำหนดนโยบายและมาตรการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยโดยใช้สื่อ ท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นกรอบในการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนา
- 2.2 แนวคิดเรื่องสื่อเพื่อชุมชนและสื่อท้องถิ่น
- 2.3 แนวเรื่องการแพร่กระจายนวัตกรรม
- 2.4 แนวคิดเรื่องการกำหนดวาระผ่านสื่อ
- 2.5 แนวคิดเรื่องการใช้สื่อและความพึงพอใจ
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

ในการศึกษาเรื่องการสื่อสารสุขภาพ ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ คือ บทบาทหน้าที่ของการสื่อสารที่มีต่อการพัฒนาสุขภาพ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารสุขภาพและบทบาทในการพัฒนา ดังนั้น การทำความเข้าใจแนวคิดด้านการสื่อสารและการพัฒนาจะทำให้สามารถอธิบายบทบาทของการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

Roger (1973) ให้นิยามของการสื่อสารว่า หมายถึง กระบวนการที่ข่าวสาร ข้อมูลหรือความคิดเห็นถูกส่งจากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสารด้วยจุดมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อผู้รับสาร ทั้งนี้ ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจดำเนินไปใน 3 รูปแบบ คือ การเปลี่ยนแปลงความรู้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ส่วนการพัฒนา หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างมีระบบแบบแผน การประสานความร่วมมือของมวลชน และการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาส่วนรวมที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งต้องอาศัยการสื่อสารเข้ามาเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการพัฒนา

ดังนั้น การก่อรูป (Shape) และกระตุ้น (Activate) ให้เกิดกลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะสามารถนำมาซึ่งการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริงได้ (Jeffres, 1997 อ้างถึงใน Lerner, 1967)

Roger (1971) ให้นิยามว่า การสื่อสารเพื่อการพัฒนา หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดนวัตกรรม อันหมายถึงสิ่งใหม่ ความคิดใหม่จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะหรือพฤติกรรม โดยการให้ความสำคัญต่อบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการพัฒนาเริ่มมาตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในขณะที่ Stevenson (อ้างถึงใน Jeffres, 1997) พบว่า ในการศึกษาผลระยะยาวของการสื่อสารอันส่งผลกระทบต่อการจัดระเบียบข้อมูลของโลกใหม่ (New World Information Order) หนึ่งในประเด็นที่มีความพยายามศึกษามากที่สุด คือ บทบาทของการสื่อสารในประเทศกำลังพัฒนา หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งเป็นช่วงของการก่อกำเนิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาในยุคดั้งเดิม ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และกล่าวถึงกลไกของการพัฒนาว่า มาจากเครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์และความรู้ โดยให้ความสำคัญกับประชากรโดยภาพรวมมากกว่าปัจเจกบุคคล

ต่อมา ในยุคทศวรรษที่ 1950 ความสนใจต่อการพัฒนาประเทศได้เคลื่อนย้ายจากมิติทางเศรษฐกิจไปที่การสื่อสาร โดย Lerner (อ้างถึงใน Jeffres, 1997) ได้ชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมจากสังคมดั้งเดิมไปสู่สังคมที่พัฒนามาจากอิทธิพลของสื่อมวลชนโดยสื่อมวลชนมีบทบาทนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงและการท้าทายสื่อประเพณีที่มีผลต่อวัฒนธรรม Lerner ย้ำว่าการพัฒนาเป็นสังคมเมืองเกิดขึ้น เมื่อบุคคลอ่านออกเขียนได้ เปิดรับและเริ่มใช้ประโยชน์จากสื่อ และเริ่มมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการศึกษาคุณลักษณะและองค์ประกอบของการสื่อสาร ทำให้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ต่อความเปลี่ยนแปลงได้ ดังที่ Roger (1973) อธิบายว่าการสื่อสารเป็นกระบวนการที่ความคิดหรือข่าวสารถูกส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารโดยมีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสาร ทั้งนี้ ผลอันเกิดจากการสื่อสารสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้รับสาร

Schramm (1964) กล่าวว่า การสื่อสารสามารถเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ ได้ 3 ลักษณะ คือ

2.1.1 ประชาชนต้องได้รับทราบข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ

2.1.2 ประชาชนควรมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจในประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญของสังคม เพื่อนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่พึงประสงค์

2.1.3 ควรมีการปลูกฝังทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาระดับปัจเจกบุคคล เช่น การปลูกฝังให้อ่านออกเขียนได้และมีนิสัยรักการอ่าน การปลูกฝังให้ประชาชนมีทักษะในการประกอบวิชาชีพ เป็นต้น

เช่นเดียวกับ เกศินี จุฑาวิจิตร (2542, อ้างถึงใน เสถียร เขยประทับ, 2538) ที่ได้ชี้ว่าการสื่อสารที่เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาอย่างแท้จริง ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ต้องให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการสื่อสาร ทั้งในฐานะของผู้รับสารและผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนและผลิตเนื้อหาของสื่อ ผู้รับสารสามารถควบคุมกระบวนการสื่อสารได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. ต้องเป็นการผลิตในท้องถิ่น เพราะเกี่ยวข้องโดยตรงและเข้ากับสภาพของผู้รับสาร โดยต้องเริ่มจากสภาพความเป็นจริงที่มีอยู่และต้องมีลักษณะสอดคล้องกับสิ่งที่ชุมชนมี สอดคล้องกับความเป็นจริงและความต้องการของชุมชน

3. ต้องสนับสนุนบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักพัฒนา โดยนำเทคนิคและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมวลชนมาใช้เพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

4. การสื่อสารต้องมีมนุษยธรรม คือ การสื่อสารและการใช้สื่อต้องถือเอา “คน” เป็นเป้าหมาย มิใช่เอาเทคโนโลยีหรือเอาผลกำไรเป็นเป้าหมาย

5. การสื่อสารและการใช้สื่อต้องช่วยให้ประชาชนเชื่อมั่นในระบบคุณค่าดั้งเดิมอันดีงามที่ตนมีอยู่ หากจะมีการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องสอดคล้องกับคุณค่าเดิม

6. การใช้สื่อต้องช่วยให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจปัญหาและสภาพแวดล้อมของตนเอง การรู้สาเหตุที่แท้จริงเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

7. การใช้สื่อต้องเป็นหนทางให้ประชาชนเข้าใจความหมายของความเป็นชุมชนอย่างแท้จริง และเข้าใจในขอบเขตที่กว้างขึ้น

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนาไปใช้ในงานวิจัยนี้เพื่อวิเคราะห์ว่า สื่อท้องถิ่นในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีบทบาทในฐานะสื่อเพื่อการสื่อสารสุขภาพหรือไม่ อย่างไร และสื่อท้องถิ่นที่เหมาะสมสำหรับการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรมีคุณลักษณะอย่างไร

2.2 แนวคิดเรื่องสื่อเพื่อชุมชนและสื่อท้องถิ่น

2.2.1 สื่อมวลชน

สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นสื่อที่มีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นสื่อที่เอื้อต่อการพัฒนาหลายประการ อาทิ การแพร่กระจายของสื่อมวลชนไปยังพื้นที่ต่าง ๆ มีความรวดเร็ว การถ่ายทอดข่าวสารถูกต้อง แม่นยำตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร และมีประสิทธิภาพในการให้ความรู้ ด้วยคุณลักษณะของสื่อมวลชนที่สามารถแพร่กระจายได้ในวงกว้าง ครอบคลุมทุกพื้นที่ของทั่วประเทศ และความรวดเร็วในการเข้าถึงของประชาชนจำนวนมาก ในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

Klaper (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548 อ้างถึงใน Klaper, 1960) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อพฤติกรรมของผู้รับสารไว้ 4 ประการ ดังนี้

2.2.1.1 อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชน ไม่ใช่อิทธิพลโดยตรงแต่เป็นอิทธิพลทางอ้อม เพราะมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามาปิดกั้นอิทธิพลของสื่อมวลชน ได้แก่

- 1) ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสาร
- 2) การเลือกของผู้รับสาร
- 3) อิทธิพลของบุคคล
- 4) ลักษณะของธุรกิจด้านสื่อมวลชน

2.2.1.2 สื่อมวลชนมีอิทธิพลเพียงเป็นผู้สนับสนุนเท่านั้น กล่าวคือ สื่อมวลชนจะสนับสนุนทัศนคติ ความเชื่อ คุณค่า ความโน้มเอียง ตลอดจนแนวโน้มทางด้านพฤติกรรมของบุคคลให้มีความเข้มแข็ง

2.2.1.3 สื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นผู้เปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล ในกรณีที่บุคคลนั้นมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ หากสื่อมวลชนสามารถตอบสนองสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลได้ บุคคลดังกล่าวก็จะเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมได้ด้วยเช่นกัน

2.2.1.4 สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติและค่านิยมให้เกิดแก่ประชาชนได้ ในกรณีที่บุคคลนั้น ไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน

2.2.2 สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา

สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 ในฐานะที่เป็นเครื่องมือของรัฐ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารของชาติบ้านเมืองและสร้างความมั่นคงทางการเมือง ความสำคัญและความจำเป็นของสื่อมวลชนต่อสังคมไทยก็เพิ่มมากขึ้น

ขึ้น สื่อมวลชนมีบทบาทหลัก ๆ ต่อสังคม 4 ด้าน (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548) ได้แก่ (1) รายงานข่าวสาร (2) การเสนอแนะความคิดเห็นต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา (3) การสอนหรือให้ความรู้ และ (4) การให้ความบันเทิง

สำหรับบทบาทต่อการพัฒนาคนและพัฒนาสังคมหรือท้องถิ่นนั้น สื่อมวลชนถือได้ว่ามีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ดังนี้

2.2.2.1 บทบาททางสังคม

- 1) บทบาทในการเปิดโลกทัศน์
- 2) บทบาทในการยกระดับความทะเยอทะยานของบุคคลและสร้างบรรยากาศที่ดีในการพัฒนา
- 3) บทบาทในการกำหนดความสำคัญ
- 4) บทบาทในการกำหนดนโยบายหรือบทบาทในการตัดสินใจ
- 5) บทบาทในการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการประชาสังคม

2.2.2.2 บทบาททางการศึกษา

- 1) บทบาทในการเป็นสื่อ คือ การเน้นการทำหน้าที่ “แปลงสาร” ให้เป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย
- 2) บทบาทในการให้ความรู้และสอนทักษะ

2.2.2.3 บทบาททางเศรษฐกิจ

สื่อมวลชนช่วยให้ประชาชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้นทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม โดยไม่ยึดติดอยู่กับการประกอบอาชีพสืบทอดกันมา อันเป็นการช่วยยกระดับสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว สื่อมวลชนช่วยให้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยตัวของตัวเอง

2.2.2.4 บทบาททางการเมือง

สื่อมวลชนมีบทบาททางการเมืองที่สำคัญ คือ การช่วยสร้างเอกภาพให้แก่ชาติ ส่งผลให้ชาติมีอำนาจรวมกันเป็นกลุ่มก้อนได้ ช่วยให้เกิดความเท่าเทียมกัน เกิดความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้ ยังช่วยลดช่องว่างความไม่เข้าใจระหว่างผู้นำกับประชาชน จนแต่ละฝ่ายยอมรับซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ดี เกศินี จุฑาวิจิตร (2548) กล่าวว่า สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประกอบด้วยสื่อ 3 ประเภท ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร แม้ปัจจุบันจะมีหนังสือพิมพ์และนิตยสารจำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถเข้าถึงประชาชนในชนบทมากนัก อาจเนื่องจากประชาชนในชนบทประสบปัญหาการอ่านออกเขียนได้จำนวนน้อย ดังนั้น หนังสือพิมพ์และนิตยสารหลายฉบับจึงพยายามปรับตัวเพื่อเป็น “สื่อเพื่อการพัฒนา” สังเกตได้จากการเปิดคอลัมน์ทางการเกษตร อาทิ การรายงานราคาพืชผล

2. สื่อวิทยุ ผลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ตลอดระยะเวลากว่า 20 ปี (พ.ศ. 2532 – 2551) พบว่า กลุ่มผู้ฟังวิทยุกระจายเสียงลดลงทุกช่วงอายุ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 15 – 24 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ฟังที่มีสัดส่วนมากที่สุด ตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมาก็มีแนวโน้มลดลงอย่างมาก จากปี 2532 มีร้อยละ 69.4 เหลือร้อยละ 37.1 ในปี 2551 ทั้งนี้ ประเภทรายการที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ รายการบันเทิง รายการข่าว รายการสารคดีหรือความรู้ทั่วไป และรายการอื่น ๆ เช่น รายการเพื่อการศึกษา รายการธุรกิจโฆษณา ตามลำดับ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2551)

3. สื่อโทรทัศน์ ผลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ตลอดระยะเวลากว่า 20 ปี (พ.ศ. 2532 – 2551) พบว่า คนไทยนิยมดูโทรทัศน์เพิ่มขึ้น โดยใน พ.ศ. 2532 จากเดิมสัดส่วนประมาณร้อยละ 80.4 เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 94.6 ใน พ.ศ. 2551 ทั้งนี้ ยังพบว่า ประเภทรายการที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ รายการบันเทิง รายการข่าว รายการสารคดีหรือความรู้ทั่วไป และรายการอื่น ๆ เช่น รายการเพื่อการศึกษา รายการธุรกิจโฆษณา ตามลำดับ จะเห็นสังเกตได้ว่ารายการประเภทดังกล่าวจะได้รับความนิยมทั้งสื่อวิทยุและโทรทัศน์ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2551)

ประเวศ วะสี ได้กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการสื่อสารมวลชน (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548 อ้างถึงใน ประเวศ วะสี, 2540) สามารถแบ่งได้เป็น 8 แนวทาง ดังนี้

1. สร้างจิตสำนึกในการให้ความสำคัญของการพัฒนาสื่อมวลชน
2. สื่อมวลชนมีหน้าที่จะต้องชวนชาวเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
3. สถาบันการศึกษา ควรทบทวนการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่สื่อมวลชน
4. เจ้าของสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นรัฐหรือเอกชนต้องยึดถือคุณธรรม
5. มหาชนต้องเป็นเจ้าของสื่อ ผู้เป็นเจ้าของสื่อ จะมีความสำคัญมากต่อพฤติกรรมของสื่อ ควรมีการรวมตัวกันของมหาชนเป็นเจ้าของสื่อ
6. ควรมีการออกกฎหมายตั้งสภาสื่อมวลชน เพื่อรักษามาตรฐานวิชาชีพ

7. รัฐบาลควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการสื่อสารมวลชนอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาและใช้สื่อมวลชนให้มีประโยชน์สูงสุด

8. บทบาทของคนมีฐานะทางการเงินต่อการพัฒนาการสื่อสารมวลชน คือ การให้การสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพของสื่อมวลชน

2.2.3 สื่อมวลชนกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ตามแนวคิดสื่อมวลชนในสังคมเสรีนิยม กล่าวว่า สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือของบุคคลในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และยังเป็นเครื่องมือสะท้อนความเป็นจริงทางสังคม ให้ข่าวสาร ให้ความบันเทิง และเพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจ บทบาทดังกล่าว นำมาซึ่งคำถามว่า ขอบเขตของเสรีภาพของสื่อมวลชนควรมีเพียงใด จึงมีการเรียกร้องให้สื่อมวลชนมีความรับผิดชอบต่อควบคู่ไปกับการมีเสรีภาพจนเกิดทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี, 2540) ทั้งนี้ ตามทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม ได้อธิบายว่า สื่อมวลชนควรมีบทบาทที่สำคัญดังนี้ (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี, 2540 อ้างถึงใน สมควร กวียะ, 2539)

2.2.3.1 การให้ข่าวสาร และเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายโต้เถียงในเรื่องส่วนรวม หรือกิจการสาธารณะ

2.2.3.2 ส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยและให้ความสว่างทางปัญญาแก่สาธารณชน เพื่อให้เกิดความสามารถในการปกครองตนเอง

2.2.3.3 พิทักษ์รักษาสติธิของบุคคล โดยคอยเฝ้าดูการทำงานของรัฐบาล

2.2.3.4 ให้บริการแก่ระบบเศรษฐกิจ ด้วยการเน้นส่งเสริมผลประโยชน์ของผู้ซื้อ ผู้ขาย สินค้าและบริการด้วยสื่อโฆษณา โดยรายได้จากการนี้ ต้องไม่บั่นทอนการใช้เสรีภาพของสื่อ

2.2.3.5 ควรให้ความบันเทิงแก่สาธารณชน โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นความบันเทิงที่ดี และมีคุณภาพเท่านั้น

2.2.3.6 ควรหลีกเลี่ยงไม่เสนอเนื้อหาเรื่องราวที่อาจนำไปสู่การประกอบอาชญากรรม ความรุนแรง ความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือความก้าวร้าวต่อชนกลุ่มน้อยในสังคม

2.2.3.7 ควรมีลักษณะเป็นพหุนิยม คือ สะท้อนความคิดเห็นที่แตกต่างกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการใช้สิทธิของตนตอบโต้ทางความคิดซึ่งกันและกันระหว่างคนในสังคม

2.2.4 แนวคิดเกี่ยวกับสื่อท้องถิ่น

กาญจนา แก้วเทพ (2543) อธิบายคุณลักษณะของสื่อท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาว่า สื่อที่สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อเพื่อการพัฒนา ควรมีลักษณะหลากหลาย เป็นการสื่อสารขนาดเล็ก ไม่มี

ลักษณะแจ้งตัว ยืดหยุ่นได้ ไม่เป็นสถาบัน เป็นการสื่อสารสองทาง มีการแลกเปลี่ยนบทบาทกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เป็นการสื่อสารแนวราบ หรือแนวนอนทุกระดับของสังคม เป็นการสื่อสารที่มาจากล่างสู่บน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาทุกระดับ เป็นการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร ทั้งในบทบาทของ ผู้รับสาร ผู้วางแผน ผู้ผลิตเนื้อหา เป็นการวางแผนที่มาจากท้องถิ่น สร้างในท้องถิ่น ใช้วัสดุและเทคโนโลยีท้องถิ่น เนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่น เผยแพร่ข้อมูลที่เหมาะสมกับท้องถิ่นและสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้สื่อดังกล่าวมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้

การนำสื่อมวลชนมาใช้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น ตามหลักการในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน บัญญัติว่า รัฐต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นเพื่อทำโครงสร้างทางสังคมท้องถิ่นให้เข้มแข็งขึ้น สื่อมวลชนต้องมีหน้าที่สนองตอบสิทธิ เสรีภาพในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ มีความจำเป็นต้องปรับให้มีบทบาทของการมีส่วนร่วมกับประชาสังคมท้องถิ่น สอดรับกับโครงสร้างของชุมชนที่มีสิทธิในการปกครองตนเองมากขึ้น รวมถึงสื่อท้องถิ่นเองก็พึงมีหน้าที่ในการอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ และกลายเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ดังนั้นสื่อท้องถิ่นจึงมีภาระหน้าที่สำคัญต่อการมีส่วนร่วมเพื่อทำให้ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง (พิศิษฐ์ ชวลาธวัช, 2542)

2.3.4.1 สื่อท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ

1) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

1.1) บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรกำหนดบทบาทหน้าที่เพื่อรับใช้สังคมท้องถิ่นในฐานะเป็นสื่อของท้องถิ่น ดังนี้ (พิศิษฐ์ ชวลาธวัช, 2542)

1.1.1) ส่งเสริมและรักษาจริยธรรม เพื่อสร้างแบบอย่างที่ดีให้แก่คนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น อันจะเป็นการสร้างการยอมรับจากสังคมท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างไรก็ดี ปัจจุบันหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกำลังถูกจับตามองการแสดงออกทางความคิดจากคนในท้องถิ่นว่านำเสนอเนื้อหาอย่างเป็นกลางหรือไม่ หรือเป็นช่องทางให้คนบางกลุ่มแสวงหาผลประโยชน์เข้าหาตนเอง

1.1.2) เสนอเรื่องราวหรือปัญหาของท้องถิ่นเป็นหลัก กำหนดแนวทางชัดเจนร่วมกันถึงบทบาทหน้าที่โดยตรงของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ให้พิจารณาถึงการรับใช้สังคมท้องถิ่นโดยตรงทุก ๆ ด้าน

1.1.3) การนำสังคมท้องถิ่น เป็นผู้นำทางความคิดและคอยเตือนสติหรือเหนี่ยวรั้งคนในท้องถิ่นให้เห็นถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นและนำไปสู่ความเสียหายแก่สังคมได้ เช่น เรื่องการพนัน ยาเสพติด ยาบ้า การซื้อสินค้าเงินผ่อน การรับวัฒนธรรมตะวันตก เป็นต้น

1.1.4) กำหนดบรรทัดฐานเพื่อเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ หลายปัญหาในท้องถิ่น อาจเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือกลุ่มอิทธิพล ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข ควรพิจารณาเรื่องราวเหล่านั้นอย่างรอบคอบ เที่ยงธรรม เสนอแนวทาง เรื่องราวปัญหาอย่างชัดเจน เพื่อให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมตัดสินใจในชะตาชีวิตหรือสังคมของตนเอง หากสังคมเฉยชา อาจต้องกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกร่วมกัน แต่ต้องอยู่ภายใต้เหตุผลทางศีลธรรม เพราะบางครั้งอิทธิพลของสื่อก็มีส่วนต่อการละเมิดศีลธรรมของสังคมได้เช่นกัน

1.1.5) คำนี้ถึงความบริสุทธิ์ ความดีงาม ความหวังไข ความรักถิ่นที่อยู่และปรารถนา ให้ถิ่นที่อยู่เป็นที่ทำมาหากินที่สนองตอบความอยู่ดีกินดี เป็นเรื่องของคนในท้องถิ่นมีอยู่ในจิตใจ ดังนั้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในฐานะที่เป็นสมบัติของท้องถิ่นและมีหน้าที่รับใช้สังคมท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญต่อปัญหาของสังคมท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นสังคมในตัวเมือง หัวเมืองรอบนอก ตำบล หมู่บ้าน

1.1.6) ศึกษาแก่นของปัญหาท้องถิ่น เพื่อกำหนดแนวทางการนำเสนอเรื่องราว เหตุการณ์ ปัญหาต่าง ๆ ให้จำกัดเฉพาะท้องถิ่นนั้น เว้นแต่เป็นเรื่องที่มีผลกระทบโดยตรงเท่านั้น จึงควรกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างจริงจัง เพื่อศึกษาถึงปัญหาที่แท้จริงของคนในท้องถิ่น ทั้งนี้ อาจต้องตัดสินใจเตือนภัยให้สังคมท้องถิ่นได้รู้ล่วงหน้าถึงภัยที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งบางครั้งอาจเป็นภัยจากที่อื่นที่ส่งผลกระทบกระเทือนต่อท้องถิ่นนั้น

1.2) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับบทบาทสาธารณะ

หากมองหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในฐานะสื่อมวลชนภาคเอกชน จะพบว่ามิตบทบาทสำคัญในการรายงานข่าวสารอย่างอิสระ ปราศจากการชี้นำจากอำนาจและกลุ่มผลประโยชน์ โดยเฉพาะในเรื่องสำคัญ ๆ ที่จะสะท้อนถึง “สาธารณมติ” เพื่อเป็นการสนองต่อความรู้สึกริณีคคคคของคนในท้องถิ่นนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง เศรษฐกิจการค้า การบริหารขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น การศึกษา วัฒนธรรม รวมถึงการออกกฎหมาย ซึ่งพบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีบทบาท 3 ประการ (พิศิษฐ์ ชาวลาวัณย์, 2542) ประกอบด้วย (1) บทบาทในการแสดงสาธารณมติ (Expressing Public opinion) (2) บทบาทในการชี้นำให้เห็นถึงสาธารณมติ (Guiding Public Opinion) และ(3) บทบาทในการสร้างสรรค์สาธารณมติให้เกิดขึ้น (Creating Public Opinion)

อย่างไรก็ดี พิธิษฐุ์ ชาวลาธวัช (2542) ยังชี้ให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรมีบทบาทต่อสังคมท้องถิ่น ดังนี้

1.2.1) สะท้อนความรู้สึกนึกคิดของสังคมท้องถิ่น เช่น ต่อการบริหารงานราชการแผ่นดินของข้าราชการระดับต่าง ๆ นักการเมืองท้องถิ่น ว่าทำนุบำรุงรักษาความสงบสุขให้แก่ประชาชนด้วยการเอาใจใส่หรือปล่อยปละละเลยให้มีการทุจริตคอร์รัปชัน โจรผู้ร้ายชุกชุม หรือสนับสนุนให้เกิดอิทธิพลท้องถิ่นรังแกชาวบ้าน หรือกระทำผิดกฎหมายบ้านเมือง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงเปรียบเสมือนสื่อกลางที่จะถ่ายทอดหรือแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดความต้องการของคนท้องถิ่น

1.2.2) ต้องให้ความสนใจข่าวสารในมุมกว้าง โดยการสร้างผู้สื่อข่าวประจำแหล่งข่าวตามอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เพื่อเฝ้าดูว่ามีเหตุการณ์อะไรบ้าง คนในท้องถิ่นมีความต้องการอะไรบ้าง เช่น การชลประทาน การสร้างถนนหนทาง การส่งเสริมหรือการขอความช่วยเหลือให้แก่ชาวนาข้าวสวน การสนับสนุนให้กำลังใจแก่ข้าราชการหรือผู้นำท้องถิ่นที่ประชาชนพึงพาได้ เปิดโปงการกระทำทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงต้องนำเหตุการณ์นั้นมารายงานว่าใครบ้างเป็นผู้ชี้หน้า ในเรื่องอะไร และนำข้อเท็จจริงจากข่าวมาประมวลผล

1.2.3) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่มีหน้าที่สร้างข่าว แต่มีหน้าที่รายงานข่าวสารให้ปรากฏต่อสาธารณชน สิ่งสำคัญที่ควรระมัดระวังและคำนึงในการนำเสนอไม่ว่าจะเป็นข่าวหรือข้อเขียนนอกจากคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมท้องถิ่นเป็นหลักแล้ว ให้คำนึงถึงสิ่งดีงาม ความถูกต้องเพื่อก่อให้เกิดการสร้างสรรค์สังคมดีออกไป

1.3) ปัจจัยส่งเสริมการเจริญเติบโตของธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

พิธิษฐุ์ ชาวลาธวัช (2542) จำแนกปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถเจริญเติบโตและอยู่รอดได้ เป็น 9 ประการ ดังนี้

1.3.1) สภาพเศรษฐกิจของผู้ซื้อต่อครอบครัว มีเพียงพอที่จะเฉลี่ยในการซื้อหนังสือพิมพ์จากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นหรือไม่

1.3.2) การศึกษาของคนท้องถิ่นในระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน หรือชุมชนมีการตื่นตัวในการอ่านหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสังคมท้องถิ่นหรือไม่

1.3.3) นโยบายและวิธีการเสนอของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสอดคล้องกับบรรณนิยม ความต้องการ และความรู้สึกนึกคิดของคนท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด

1.3.4) สภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นเป็นปัญหาขั้นพื้นฐานที่ผู้บริหารหรือบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องมีการสำรวจวิจัยหาข้อมูลประกอบการเตรียมการก่อนที่จะเริ่มออกหนังสือพิมพ์ที่สะท้อนให้เห็นชีวิตจริงของคนท้องถิ่น

1.3.5) การวางแผนประสานงานข่าวต้องประสานให้เกิดเป็นเนื้อเดียวกันเป็นวงกลมจากจุดศูนย์กลาง คือ สถานที่ตั้งของตัวหนังสือพิมพ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในตัวเมือง

1.3.6) การคำนวณรายจ่ายหลักของการลงทุนทำหนังสือพิมพ์ ว่าต้องใช้งบประมาณเท่าใด

1.3.7) การสร้างทีมหรือคณะทำงานถือเป็นหัวใจสำคัญ ควรพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่สนใจและรักงานที่จะเอื้อต่อประโยชน์ของท้องถิ่นนั้น

1.3.8) เป้าหมายของการสร้างตลาดสินค้า ให้พิจารณาจำนวนประชากรของแต่ละอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ประกอบการกำหนดเป้าหมายด้วย

1.3.9) ผู้บริหารหนังสือพิมพ์เป็นตัวชี้ขาดที่สำคัญ ผู้บริหารควรเป็นแม่แบบที่ดี มีความรู้ ห่วงใยสังคมท้องถิ่น ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

1.4) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมท้องถิ่น

พิศิษฐ์ ชวลาธวัช (2542) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น นอกจากการรายงานข่าวที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น การเขียนบทความ บทวิจารณ์หรือสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ สิทธิเสรีภาพ ความไม่ชอบธรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่น หรือชุมชน บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อของหนังสือพิมพ์อีกหนึ่งประการ คือ ความเสมอภาคในการนำเสนอข่าว ทุกคนในท้องถิ่นมีสิทธิ์ที่จะปรากฏในข่าว หากข่าวดังกล่าวมีผลกระทบต่อคนหมู่มากในชุมชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้เกิดความเคยชิน ด้วยการเริ่มมองไปที่ตำบล ซึ่งประกอบด้วยชุมชน หมู่บ้าน สภาพชีวิตทุกชีวิตในตำบลนั้นมีรากฐานทางความคิด วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกัน

อย่างไรก็ดี หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างการดำเนินงานภายในองค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น ทั้งนี้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องเฝ้าติดตามการถ่ายทอดข่าวสารของคนในท้องถิ่น เปิดโอกาสให้คนท้องถิ่นมีบทบาทในการมีส่วนร่วมการพัฒนาการเมือง สังคม และอื่น ๆ และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องเป็นตัวกลางเชื่อมประสานทางความคิด สติปัญญาของคนในชุมชนให้กลายเป็นเนื้อเดียวกัน อันจะทำให้คนในท้องถิ่นมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

2) สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก

2.1) ความรู้พื้นฐานของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก

สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเป็นสื่อที่มีความสำคัญมากและสามารถเข้าถึงประชาชนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักจึงถูกนำมาใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ทั้งในด้านธุรกิจการค้า การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การบริหารประเทศ ความบันเทิง และการศึกษา (บุญเกื้อ ทวรวาเวช, 2540) โดย พระรณนิภา เฉชพล (2547) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักว่า เป็นสื่อมวลชนประเภทเสียงที่ออกอากาศด้วยระบบคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าจากเครื่องรับส่งไปยังเครื่องรับสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก โดยมีจุดเริ่มต้นวิวัฒนาการของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักจากชาวอเมริกาชื่อ แซมมวล เอฟ. บี. มอร์ส (Samual F.B. Morse) ซึ่งได้ศึกษาค้นคว้าวิธีการส่งสัญญาณวิทยุโทรเลขไฟฟ้าได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2378 ต่อมา เฮนริช เฮิร์ตซ์ (Henrich Hertz) ได้พิสูจน์ว่าคลื่นวิทยุมีอยู่จริง จึงได้ใช้คำว่า เฮิร์ตซ์ เป็นหน่วยวัดของคลื่นวิทยุ เพื่อเป็นการให้เกียรติผู้ค้นพบมาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเริ่มเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2447 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยระยะแรกเป็นการทดลองในรูปแบบวิทยุโทรเลข จนประสบความสำเร็จและได้พัฒนาเป็นรูปแบบสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักโดยเริ่มต้นตั้งปี พ.ศ. 2470 ผู้ซึ่งมีบทบาทอย่างยิ่ง คือ พลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กรมพระยาบำเพ็ญเพชรธรรมาธิบดี การเปิดใจอย่างเป็นทางการใช้ชื่อว่า “สถานีวิทยุกรุงเทพฯ ที่พญาไท” ต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อใหม่ และใช้มาจนถึงปัจจุบันคือ “สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์” มีจำนวนทั้งสิ้นกว่า 400 สถานี จำแนกเป็นวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักระบบเอเอ็ม (AM) และวิทยุคลื่นหลัก ระบบเอฟเอ็ม (FM) (พระรณนิภา เฉชพล, 2547)

2.2) คุณลักษณะสำคัญของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก

คุณลักษณะสำคัญของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักสามารถจำแนกได้ 5 ประการ (พระรณนิภา เฉชพล, 2547) ดังต่อไปนี้

2.2.1) ความรวดเร็วในการถ่ายทอดเหตุการณ์ การเตรียมรายการและการนำเสนอรายการ สะดวก รวดเร็วกว่าสื่อวิทยุโทรทัศน์มาก สื่อวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักมีการเตรียมการด้านเสียงอย่างเดียว อุปกรณ์ที่ใช้ราคาไม่แพงมากนัก และไม่ซับซ้อนเหมือนกับสื่อวิทยุโทรทัศน์ การผลิตรายการทำได้รวดเร็ว

2.2.2) สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักครอบคลุมเขตของการกระจายเสียงที่กว้างขวาง คลื่นวิทยุสามารถผ่านสิ่งกีดขวางได้ไม่ว่าจะเป็นภูเขา ป่าไม้ หรือสิ่งก่อสร้างอื่น สำหรับประเทศไทย นั้น คลื่นวิทยุสามารถแพร่กระจายไปถึงเทือกเขาต่าง ๆ ทุกภาคของประเทศ

2.2.3) เป็นสื่อที่ราคาถูก บุคคลทุกอาชีพและทุกสถานะทางเศรษฐกิจสามารถมีไว้ครอบครองและนำติดตัวไปเปิดรับฟังได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ ทำให้ความถี่ในการเปิดรับสื่อประเภทนี้สูงกว่าสื่อประเภทอื่น

2.2.4) สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเป็นสื่อที่มีพลังทางด้านการนำเสนอข่าวสาร ความรู้ และสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้น ทั้งในทางบวกและทางลบ เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมรายการ การเปิดรับฟังรายการซ้ำ ๆ กันบ่อย ๆ หลาย ๆ ครั้ง ย่อมก่อให้เกิดความเห็นคล้อยตามและนำไปสู่ การปฏิบัติได้

2.2.5) สร้างจินตนาการหรือความคิดสร้างสรรค์ได้ การฟังรายการวิทยุคลื่นหลักที่คิดตามได้อย่างอิสระ นำไปสู่ความสามารถในเชิงความคิดสร้างสรรค์ การฟังรายการวิทยุกระจายเสียง คลื่นหลักบ่อย ๆ เป็นเสมือนแบบฝึกหัดให้ผู้ฟังมีสมาธิในการรับฟัง พร้อมกับการใช้ความคิดใน การสร้างจินตนาการ

จากคุณสมบัติของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้สถานี วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเป็นสื่อที่ทันสมัยได้สาระ และใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อความ สะดวก รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ฟังอย่างเต็มที่

2.3) องค์ประกอบสำคัญของการจัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก

องค์ประกอบสำคัญของการจัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักสามารถจำแนก ได้เป็น 5 องค์ประกอบ (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2540) ได้แก่

2.3.1) ผู้ฟัง (Audience) เป็นกลุ่มเป้าหมายของการจัดรายการ เป็นผู้ตัดสินใจว่ารายการที่ จัดจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ผู้จัดรายการต้องรู้ว่ากลุ่มผู้ฟังของรายการเป็นใคร และต้องรู้ถึง พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายด้วย

2.3.2) เนื้อหา (Content) คือเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้จัดรายการนำเสนอต่อผู้ฟัง การบรรจุ เนื้อหาควรจะต้องสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจจะพิจารณาถึงระดับการศึกษาของผู้ฟัง โดยแบ่ง ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มการศึกษาระดับสูง กลุ่มการศึกษาระดับกลาง และกลุ่มการศึกษาระดับต่ำ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายเช่นนี้จะทำให้ทราบว่านำเสนอเนื้อหาแบบใด

2.3.3) **วิธีเสนอ (Technique of Programme Presentation)** วิธีเสนอรายการ เป็นกระบวนการที่จะนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวต่าง ๆ ไปสู่ผู้ฟังอย่างมีศิลปะการนำเสนอ โดยนำเรื่องมาพูดอย่างตรงไปตรงมาเหมือนการบรรยายในห้องเรียน ส่วนสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาในการเสนอรายการประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

2.3.3.1) **ภาษาพูด** ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ประโยคสั้น กระชับ เหมาะสมกับสภาพของการฟังวิทยุ

2.3.3.2) **ลีลาการพูด** ไม่ควรพูดเหมือนกับการอ่านหนังสือ ควรพูดเหมือนกับการพูดคุยกับเพื่อน ลีลาการพูดของแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันออกไป แต่สิ่งสำคัญจะต้องให้เหมาะสมกับรูปแบบของรายการ

2.3.3.3) **เพลงประกอบ** จะช่วยให้รายการน่าฟัง และผ่อนคลายความตึงเครียด การใช้เพลงประกอบในรายการอาจจะมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ แนะนำรายการอาหาร คั้นรายการ สร้างบรรยากาศหรือเนื้อหาส่วนหนึ่งของรายการ

2.3.3.4) **เสียงประกอบ** เป็นเสียงที่เกิดขึ้นในธรรมชาติหรือประดิษฐ์ขึ้นมา เพื่อนำมาใช้สอดแทรกรายการ ทำให้มีบรรยากาศสมจริงและช่วยให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการตามได้รวดเร็วขึ้น เช่น เสียงนกร้อง น้ำไหล ฝนตก เปิดประตู เสียงปืน เป็นต้น

2.3.3.5) **ความหลากหลาย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน** การเสนอรายการให้มีความหลากหลายจะช่วยให้รายการไม่น่าเบื่อ ความหลากหลายจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยภาษาพูด ลีลาในการพูด เพลงประกอบ หรือเสียงประกอบ แต่ความหลากหลายมาก ๆ มิใช่จะเป็นผลดีต่อการนำเสนอรายการเสมอไป ต้องอยู่ในความเหมาะสมของรายการด้วย

2.3.4) **เวลาออกอากาศ** เป็นตัวกำหนดให้ผลิตรายการในรูปแบบใดได้บ้าง เพราะเวลาออกอากาศ หมายถึงเวลาที่ผู้ฟังเป้าหมายพร้อมที่จะฟังรายการต่าง ๆ จากผู้จัด ผู้จัดควรค้นหาให้ได้ว่าเวลานั้นเหมาะกับผู้ฟังกลุ่มเป้าหมายใด แล้ววางแผนการผลิตรายการให้มีความเหมาะสม

2.3.5) **การประเมินผล (Evaluation)** ความสำเร็จของการจัดรายการวิทยุขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ฟัง ผู้จัดจึงจำเป็นต้องรู้จักประเมินผลรายการของตนเองจากผู้ฟังทั้ง ก่อนเริ่มลงมือจัดหรือจัดรายการไปเรียบร้อยแล้ว

2.4) บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก

สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักถือว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคคล และพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี โดยบทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักสามารถจำแนกออกได้เป็น 5 ด้าน (พรรณนิภา เดชพล, 2547) คือ

2.4.1) ด้านการเมือง ปัจจุบันระบบการเมืองของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก ประชาชนคนไทยทุกคนล้วนแต่มีสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง ดังนั้นสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักจึงมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ จากรัฐบาลไปยังประชาชน เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเป็นสื่อที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศไทย

2.4.2) ด้านการศึกษา การนำสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักมาใช้ในการศึกษาอย่างแท้จริงนั้น ในประเทศไทยยังมีอัตราส่วนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบเป็นสัดส่วนกับรายการเพื่อความบันเทิง ทั้งนี้ เนื่องจากขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น บุคลากร เป็นต้น การดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเพื่อการศึกษาขึ้นได้มีการกำหนดและแบ่งรายการออกเป็น 6 ลักษณะ ดังนี้

2.4.2.1) รายการวิทยุโรงเรียน ดำเนินการโดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษากิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลออกไป

2.4.2.2) รายการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ผลิตรายการโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคต่าง ๆ ในสังกัดของกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอาชีพและเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี

2.4.2.3) รายการส่งเสริมความรู้วิชาชีพครูทางไปรษณีย์ เป็นรายการให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู เพื่อใช้เป็นการส่งเสริมวิทยฐานะ นำความรู้ไปปรับปรุงการสอนของครูและใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อระดับสูง

2.4.2.4) รายการสอนของมหาวิทยาลัยปิด เช่น รายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักที่ผลิตโดยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อสอนในชุดวิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย และเพื่อบริการวิชาการชุมชนในด้านความรู้ที่จำเป็นในชีวิตและการทำงาน

2.4.2.5) รายการด้านส่งเสริมการเกษตร เป็นรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักที่ผลิตโดยกองเกษตรสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเพื่อนเกษตรกร (ปชส. 8) วิทยุเพื่อการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตร

2.4.2.6) รายการที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเป็นรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักที่ผลิตขึ้นโดยกองสุขศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ออกอากาศทางสถานีวิทยุ (ปชส. 5) มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับงานสาธารณสุขไทย กลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนในชนบท อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

2.4.3) ด้านงานส่งเสริม สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักกลายเป็นสื่อมวลชนที่นำมาใช้การสื่อสาร เพื่องานส่งเสริมเผยแพร่ที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักมีประสิทธิภาพในการช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน ช่วยในการเพิ่มพูนความรู้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และปรับปรุงทักษะการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นได้โดยต้องมีรูปแบบรายการเหมาะสม ประกอบกับการที่ผู้ฟังเปิดรับสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักต้องมีสมาธิ

2.4.4) ด้านเศรษฐกิจ ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักกับเศรษฐกิจเป็นของคู่กัน แยกออกจากกันไม่ได้ สาเหตุเพราะรายได้ส่วนใหญ่ของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเกือบทั้งหมด ภาครัฐกิจเป็นผู้สนับสนุนรายการ นอกจากนี้ รายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักยังนับว่ามีบทบาทต่อธุรกิจขนาดย่อม และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

2.4.5) ด้านความบันเทิง รายการวิทยุส่วนใหญ่ในประเทศไทยทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็ระบบเอเอ็มหรือระบบเอฟเอ็ม มักปรากฏรายการบันเทิงให้ได้ฟังกันมากที่สุด เนื่องจากรายการบันเทิงทางวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักไม่ต้องใช้สมาธิในการฟังมาก

3) สถานีวิทยุชุมชน

3.1) สถานีวิทยุชุมชน (Community Radio) พันธกิจสื่อเพื่อชุมชน

พิศิษฐ์ ชวลาธวัช (2542) กล่าวว่า เมื่อประชาสังคมท้องถิ่นถูกกระตุ้น ปลูกเร้าจากผลของการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น การสร้างความแข็งแกร่งให้กับชุมชน รวมทั้งความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน ตามแนวทางของรัฐธรรมนุญที่จะมีผลในการปฏิบัติเป็นจริงมากขึ้น ในต้นศตวรรษ 21 จะก่อให้เกิดประชาสังคมที่มีลักษณะกระตือรือร้น (Active) มากขึ้น ความต้องการข้อมูลข่าวสาร ความรู้ เพื่อประกอบการวินิจฉัยตัดสินใจในการดำเนินวิถีชีวิตประจำวันของประชาสังคม

แผนพัฒนาสื่อมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคมเพื่อการพัฒนาคนและสังคม พ.ศ. 2542 – 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี ให้คำจำกัดความของวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ชุมชนว่า หมายถึง การแพร่เสียงรายการวิทยุกระจายเสียงและแพร่ภาพและเสียงรายการวิทยุโทรทัศน์ที่เสนอเนื้อหาสาระสำคัญสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่มีลักษณะพิเศษด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และศาสนา มีเขตครอบคลุมในวงจำกัด โดยแพร่ภาพและเสียงผ่านช่องทางที่เหมาะสม นอกจากนั้น พิศิษฐ์ ชวลาธวัช (2542) ยังระบุว่า วิทยุชุมชนเป็นการสื่อสารที่เน้นหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ

3.1.1) การเข้าถึงสื่อ (Access) หมายถึง การเข้าถึงสื่อที่ให้บริการแก่ชุมชน สื่อย่อมเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกรายการหรือเข้าไปจัดทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตัวเองได้ครบเท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมาย

3.1.2) การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในทุกระดับในระบบการสื่อสาร เช่น การวางแผนการสื่อสารภายในชุมชน เป็นต้น

3.3.3) การจัดการด้วยตนเอง (Self - management) การมีส่วนร่วมที่สำคัญ คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยตนเองตามวิถีทางกระบวนการประชาธิปไตย และการตัดสินใจนั้นประชาชนในชุมชนมีอำนาจตัดสินใจตั้งแต่เริ่มคิดไปจนกระทั่งการผลิต

อย่างไรก็ดี พิสิษฐ์ ชวาลาวัช (2542) ได้สรุปว่าแนวคิดของสถานีวิทยุชุมชนจะต้องเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน ดังนี้

- สถานีวิทยุชุมชนต้องได้รับการยอมรับของกลุ่มคนต่าง ๆ
- สถานีวิทยุชุมชนย่อมไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม
- สถานีวิทยุชุมชนต้องยึดถือแนวทางการนำเสนอรายการและข่าวสารของชุมชนเป็นหลัก
- สถานีวิทยุชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมจัดรายการ และสามารถเข้าไปบริหาร
- สถานีวิทยุชุมชนเป็นสถานีที่มีรัศมีการออกอากาศครอบคลุมเฉพาะพื้นที่เท่านั้น กำลังส่งไม่เกิน 1 กิโลวัตต์
- สถานีวิทยุชุมชนเป็นสื่อมวลชนตามแนวคิดประชาธิปไตย (Democratic Media) เพื่อประชาชน โดยประชาชน ของประชาชน

แนวคิดสถานีวิทยุชุมชนเริ่มมีการกล่าวถึงทั้งในแผนพัฒนาสื่อสารมวลชนฯ เพื่อการพัฒนาและสังคม พ.ศ. 2542 – 2551 และในร่าง พระราชบัญญัติองค์กรอิสระจัดสรรคลื่นความถี่ แต่การปฏิรูปจะเป็นไปตามแนวคิดสถานีวิทยุชุมชนตามหลักการสากลเต็มรูปแบบหรือไม่ แม้ว่าการทำรายการวิทยุชุมชนเต็มรูปแบบในหลักการสากลยังคงมีอุปสรรคในด้านงบประมาณและบุคลากร นักจัดรายการมืออาชีพ แต่ในอนาคตคาดว่า เมื่อเทคโนโลยีดิจิทัลแพร่หลาย จะช่วยขยายคลื่นความถี่วิทยุและโทรทัศน์เพิ่มขึ้นอีกหลายเท่า ข้อจำกัดด้านความถี่จะลดลง (พิสิษฐ์ ชวาลาวัช, 2542)

4) หอกระจายข่าว (เสียงตามสาย)

4.1) ประเภทของหอกระจายข่าว

สุมน โมรากุล (2539) ได้จำแนกประเภทของหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสายออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

4.1.1) หอกระจายข่าวภายในหน่วยงาน อยู่ภายใต้ตัวอาคารเป็นส่วนใหญ่ อาทิ โรงพยาบาล โรงเรียน โรงงาน หรือสำนักงาน

4.1.2) หอกระจายข่าวภายในชุมชน การดำเนินงานจะเป็นการกระจายเสียงผ่านไปตามลำโพง ซึ่งติดตั้งตามจุดต่าง ๆ ที่เหมาะสม อาทิ หอกระจายข่าวของเทศบาล ของโรงเรียนหรือของหมู่บ้านบางแห่ง

4.1.3) หอกระจายข่าวसार ส่วนใหญ่อยู่ในชุมชน โดยใช้เสาสูง มีลำโพง 2 – 3 ตัว อยู่ปลายเสา ออกกระจายเสียงให้ได้ยิน ครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน

4.2) ลักษณะและการจัดตั้งของหอกระจายข่าว

หอกระจายข่าวสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะ (กองสุศึกษากรมสนับสนุนบริการสุขภาพกระทรวงสาธารณสุข, 2542) ได้แก่

4.2.1) เป็นระบบการกระจายเสียงโดยผ่านลำโพงที่ติดไว้ปลายเสา จะมีลำโพงหรือเสาเท่าใดก็ได้ แล้วแต่ความต้องการหรือแล้วแต่สภาพพื้นที่ของหมู่บ้าน

4.2.2) อุปกรณ์ที่ใช้ในการกระจายเสียง ได้แก่ เครื่องขยายเสียง เครื่องรับวิทยุและเล่นเทปคาสเซต ไมโครโฟน ลำโพงฮอร์น และหอหรือเสาสูงสำหรับติดตั้งลำโพงคุณภาพของอุปกรณ์เหล่านี้มีผลต่อคุณภาพในการกระจายเสียง

4.2.3) สถานที่ตั้งของหอกระจายข่าว โดยทั่วไป พบว่า ที่ทำการหอกระจายข่าวจะอยู่ตามบ้านผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ดูแลหอกระจายข่าว ตามสถานีอนามัย ศาลาประชาคม วัด และโรงเรียน

กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข (2542) กล่าวถึงการจัดตั้งหอกระจายข่าวสารในปัจจุบันว่าอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรท้องถิ่นหรือชุมชน ในลักษณะต่าง ๆ กัน คือ คณะกรรมการหมู่บ้านสภาตำบล คณะกรรมการของวัด โรงเรียน สถานีอนามัย ตำบล หรือผู้มีฐานะในชุมชนโดยแต่ละที่จะมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบจำนวน 2 – 3 คน ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศ แจ้งข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนนั้น ๆ อาจทำหน้าที่โดยการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปเป็นวัน สัปดาห์ เดือน ตามความสะดวกและคล่องตัว

4.3) รูปแบบการดำเนินงานของหอกระจายข่าว

เพื่อให้หอกระจายข่าวเกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นกิจจะลักษณะ โดยทั่วไปรูปแบบการดำเนินงานของหอกระจายข่าวจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ (สุมน โมรากุล, 2533) ดังนี้

4.3.1) การดำเนินรายการโดยบุคคลเดียว ลักษณะนี้ปรากฏกับหอกระจายข่าวที่จัดตั้งขึ้นตามความพอใจของผู้นำหมู่บ้าน อีกทั้งยังใช้ประโยชน์เพื่อการเฉพาะอย่าง เช่น ประชาสัมพันธ์งานบุญ งานประเพณี หรืองานรื่นเริงเฉพาะครั้งคราวเป็นส่วนใหญ่

4.3.2) การดำเนินงานโดยกลุ่มบุคคล การดำเนินงานลักษณะนี้เกิดขึ้นโดยการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการหรือโดยงบประมาณของสมาชิกสภาการดำเนินงานในกลุ่มบุคคล การดำเนินงานในลักษณะนี้เกิดขึ้นโดยการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการหรือโดยงบประมาณของสมาชิกสภาจังหวัด

4.3.3) การดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ หอกระจายข่าวลักษณะนี้จะมีความมั่นคงทั้งทางด้านบุคลากร งบประมาณสนับสนุนหรือเอกสารต่าง ๆ ที่จะใช้ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีรูปแบบการบริหารงานที่ชัดเจน โดยกลุ่มคนที่ได้รับความไว้วางใจจากคนในชุมชนและหน่วยงานราชการ

4.4) รูปแบบการจัดรายการหอกระจายข่าว

สมพร พรจันทร์ (2537) จำแนกรูปแบบการจัดรายการหอกระจายข่าวออกเป็น 8 รูปแบบ ดังนี้

4.4.1) รายการบทความ เป็นรายการที่มีลักษณะแบบพูดคุยกัน แต่เป็นรายการที่พูดตามบทที่เขียนขึ้นมีเนื้อหาสาระสั้น ๆ

4.4.2) รายการสนทนา เป็นรายการพูดคุยกันระหว่าง 2 – 4 คน ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ลักษณะการสนทนา ผู้ร่วมรายการจะช่วยกันเสริมความคิดเห็นของกันและกัน

4.4.3) รายการสัมภาษณ์ เป็นการพูดคุยกันในลักษณะซักถาม และตอบปัญหา หรือแสดงความคิดเห็นระหว่างบุคคล 2 คนขึ้นไป

4.4.4) รายการประกาศข้อความสั้น ๆ เพื่อการรณรงค์ ลักษณะเฉพาะของการจัดรายการประเภทนี้คือ พยายามสร้างพลังในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.4.5) รายการละคร เป็นการใช้เสียงบอกเรื่องราวไม่ว่าจะเป็นเสียงคำพูดเสียงประกอบหรือเสียงดนตรี ระดับเสียงทุกเสียงช่วยบอกเรื่องราวทั้งสิ้น

4.4.6) รายการเพลง เป็นการนำเสนอในรูปแบบของเพลงพื้นบ้าน โดยใช้เนื้อหาสาระความรู้ เป็นเนื้อร้อง เช่น หมอลำด้านเอคส์ ลีเกด้านเอคส์ เป็นต้น

4.4.7) รายการธรรมะ เป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระ ความรู้ ข้อคิดเตือนใจ เป็นการเทศนา โดยพระที่มีชื่อเสียง เป็นที่เคารพนับถือในชุมชน

4.4.8) รายการบรรยาย ผู้ดำเนินรายการเป็นผู้บรรยายคนเดียว เป็นการสนทนาเนื้อหา สาระความรู้โดยตรงไปตรงมา

5) เคเบิลทีวีท้องถิ่น

5.1) กลุ่มเนื้อหารายการ และเกณฑ์ในการคัดเลือกรายการที่นำเสนอในเคเบิลทีวี

วิจิต เอื้ออารีวรกุล (2555) ได้แบ่งกลุ่มเนื้อหาของรายการที่ออกอากาศของเคเบิลทีวี ออกเป็น 10 กลุ่ม ได้แก่ (1) ฟรียูทีวี (2) ภาพยนตร์ (3) การ์ตูน (4) สารคดี (5) กีฬา (6) บันเทิง (7) เพลง (8) ข่าวต่างประเทศ (9) ข่าวในประเทศ (10) รายการท้องถิ่น ซึ่งเป็นรายการที่ผลิตเองโดยพิจารณา จาก ความนิยมของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ในการผลิต รายการข่าวท้องถิ่นต้องใช้ต้นทุนสูงมาก หากคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และ กิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ไม่สนับสนุนให้เกิด การรวมตัวกันของผู้ประกอบการเคเบิล ท้องถิ่น ช่องข่าวท้องถิ่นที่มีคุณภาพก็จะเกิดขึ้นได้ยาก

กลุ่มเนื้อหารายการที่มีคุณภาพดี สังเกตได้จากการถูกเลือกให้ออกอากาศอยู่บ่อยครั้ง เช่น กลุ่มบริษัท จีเอ็มเอ็ม มีเดีย จำกัด (มหาชน) กลุ่มบริษัท อาร์เอส จำกัด (มหาชน) กลุ่มบริษัท เนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) และกลุ่มบริษัทอื่น ๆ อีกหลายกลุ่ม ผู้ประกอบการธุรกิจมักไม่เลือก รายการประเภทโฆษณาขายสินค้า เนื่องจากอาจไม่สามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้า ทั้งสินค้าและ วิธีการโฆษณาก็อาจมีปัญหาด้านคุณภาพ และการได้รับการรับรองการผลิต กลุ่มดังกล่าวจึงมักผลิต รายการ เพื่อเผยแพร่ทางโทรทัศน์ผ่านทางดาวเทียมเป็นหลัก (วิจิต เอื้ออารีวรกุล, 2555)

การคัดเลือกรายการเพื่อนำเสนอทางเคเบิลทีวีขึ้นอยู่กับฐานลูกค้าในแต่ละท้องถิ่น เช่น ในชุมชนเมือง / ในเขตเทศบาล จะเป็นกลุ่มรายการจากต้นฉบับ (Sound Track) ส่วนลูกค้าที่อยู่นอกเขตเทศบาล มักเป็นกลุ่มรายการที่พากย์หรือขึ้นภาษาไทย ซึ่งการคัดเลือกรายการให้เหมาะกับแต่ละท้องถิ่นจะพิจารณาจากผลตอบรับ (Feedback) ของผู้ชม เป็นสำคัญ

5.2) ระบบเคเบิลทีวีท้องถิ่น

ระบบเคเบิลทีวีท้องถิ่น เป็นระบบกระจายสัญญาณภาพไปยังสายนำสัญญาณที่อยู่ภายนอกอาคาร ระบบนี้ส่วนใหญ่จะทำในบริเวณที่มีปัญหาในการรับสัญญาณ โทรทัศน์จากจุดส่ง เช่น ความแรงของสัญญาณต่ำไป เนื่องจากอยู่ห่างจากจุดส่งมาก บริเวณที่มีภูเขาบัง หรืออยู่ในหุบเขา จึงต้องตั้งเสาสูงมาก ๆ หรืออาจจะรับจากจานรับสัญญาณโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ซึ่งลักษณะของการป้อนสัญญาณจะเป็นแนวราบ หรือในบริเวณที่เป็นพื้นที่กว้าง เช่น จังหวัด อำเภอ เทศบาล หมู่บ้าน รีสอร์ท ซึ่งการติดตั้งในระบบนี้ทำให้ไม่ต้องมีเสาอากาศบนหลังคาบ้านแต่ละหลัง และเป็น การประหยัดค่าใช้จ่ายในการติดตั้ง ณ จุด ๆ เดียว (เอกพล ปะหนัน, 2553) โครงสร้างระบบของระบบ ทีวีท้องถิ่นแบ่งเป็น 3 ส่วน (เอกพล ปะหนัน, 2553) ดังนี้

5.2.1) ห้องส่ง (Head End) เป็นส่วนที่รวบรวมสัญญาณภาพต่าง ๆ ที่ต้องการรับชม รวมทั้งข่าวสารต่าง ๆ ให้รวมอยู่ในสายนำสัญญาณเพียงเส้นเดียว

5.2.2) โครงข่ายสายนำสัญญาณ เป็นส่วนที่จะนำพาสัญญาณภาพ จากห้องส่งไปยังจุดรับชมต่าง ๆ โครงข่ายสายนำสัญญาณของระบบเคเบิลทีวีท้องถิ่นจะอยู่ภายในอาคารเท่านั้น

5.2.3) อุปกรณ์ขยายสัญญาณ เป็นส่วนขยายสัญญาณภาพ เพื่อให้สัญญาณภาพ มีความคมชัดเท่ากันทุกจุดรับชม อุปกรณ์ขยายสัญญาณจะอยู่ภายนอกอาคารเท่านั้น

สถานที่ที่เหมาะสมกับการติดตั้งระบบทีวีท้องถิ่น ได้แก่ จังหวัด อำเภอ เทศบาล ตำบล หมู่บ้าน สถานที่ที่อาคารสูง

5.3) ผู้ประกอบการเคเบิลทีวีท้องถิ่น

วิจิต เอื้ออารีวรกุล (2555) อธิบายลักษณะดำเนินธุรกิจเคเบิลทีวีว่า ผู้ประกอบการเคเบิลทีวีท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ บุคคลซึ่งอยู่นอกพื้นที่ไม่กล้าเสี่ยงเข้าไปลงทุน เนื่องจาก การให้บริการเคเบิลทีวีท้องถิ่น ต้องมีการเดินสายเคเบิลทีวีบนเสาไฟฟ้า หากสายเคเบิลขาด จะไม่สามารถให้บริการได้ ในอดีต เคเบิลทีวีท้องถิ่นมีการแข่งขันสูงกว่าในปัจจุบัน จนถึงกับมีการตัดสาย เคเบิลของกลุ่มแข่งขัน จนเกิดความเสียหายทั้ง 2 ฝ่าย ปัจจุบัน การแข่งขันเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นการแข่งขัน ด้วยบริการและรายการข่าวท้องถิ่น เพราะเป็นรายการที่หาซื้อลิขสิทธิ์ไม่ได้ ต้องผลิตเองเท่านั้น การผลิตรายการข่าวท้องถิ่นแตกต่างจากรายการข่าวของฟรีทีวี เพราะข่าวฟรีทีวีจะต้องเป็นข่าวความ ชัดแจ้ง สั้น กระชับ จึงจะได้รับความสนใจจากผู้ชม แต่การทำข่าวท้องถิ่นต้องเป็นข่าวเชิงบวก (การชมเชย) ไม่จำกัดความยาว และนำเสนอได้หลายรอบ เป็นที่สนใจจากคนในพื้นที่ เพราะเป็น เรื่องใกล้ตัว นอกจากนี้ ประชาชนยังสามารถโทรศัพท์มาขอให้เปิดข่าวซ้ำอีกได้ การให้บริการ ลักษณะนี้ถือเป็นหัวใจของการแข่งขันว่าลูกค้าจะตัดสินใจเป็นสมาชิกหรือเลิกเป็นสมาชิก สำหรับ

การถ่ายทอดสดรายการในท้องถิ่น สามารถทำได้โดยการเชื่อมต่ออุปกรณ์ของกล้องเข้ากับสายเคเบิล และถ่ายทอดสดได้ทันที

5.4) การโฆษณาในเคเบิลทีวีท้องถิ่น

การโฆษณาสินค้าในเคเบิลทีวีท้องถิ่นมักเป็นสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น และไม่มีค่าใช้จ่ายในการโฆษณา เพราะผู้ผลิตเป็นคนในท้องถิ่นไม่มีทุนมาจ่ายค่าโฆษณา ซึ่งคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ควรพิจารณาส่งเสริมให้เกิดธุรกิจขนาดเล็ก (SME) เนื่องจากคนในท้องถิ่นไม่สามารถผลิตเนื้อหาเองได้ และไม่มีงบประมาณ หากมีการจัดสรรงบประมาณในการผลิต อาจส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเนื้อหา (Content) ระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน ทั้งนี้ เคเบิลทีวีท้องถิ่นควรเป็นธุรกิจระดับจังหวัด เพราะหากเป็นระดับใหญ่มากเกินไปอาจไม่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในชุมชนได้ ขณะเดียวกัน หากเคเบิลทีวีท้องถิ่นมีขนาดเล็กเกินไปก็ไม่สามารถผลิตเนื้อหาเองได้ ดังนั้น การผลิตสื่อโฆษณาในเคเบิลทีวีท้องถิ่น ควรเป็นการโฆษณาในระดับจังหวัด และควรมีผลกระทบต่อคนในพื้นที่ เพราะจะได้รับความสนใจจากคนในชุมชนเป็นจำนวนมาก (วิชิต เอื้ออารีวรกุล, 2555)

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องสื่อเพื่อชุมชนและสื่อท้องถิ่นมาใช้ในงานวิจัยนี้เพื่อวิเคราะห์ว่าสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีบทบาทหน้าที่ในการสื่อสารสุขภาพอย่างไร และควรมีแนวทางอย่างไรที่จะทำให้สื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หอกระจายข่าว วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน และเคเบิลทีวีท้องถิ่น เป็นสื่อที่พึงประสงค์ในการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3 แนวคิดเรื่องการแพร่กระจายนวัตกรรม

สิ่งที่จำเป็นที่สุดสำหรับการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชน คือ การที่ประชาชนต้องเปลี่ยนแปลงตนเอง การเปลี่ยนแปลงตนเองจะเกิดขึ้นได้เมื่อประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ มีความรู้ ความถูกต้อง มีการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม อาทิ การที่ประเทศไทยรับแนวคิดการปกครองแบบประชาธิปไตยมาประยุกต์ใช้ในการบริหารบ้านเมือง หากประชาชนไม่ได้รับข่าวสารที่เพียงพอ มีความถูกต้อง ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการปกครองในรูปแบบดังกล่าว ไม่ปรับพฤติกรรมตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การปกครองแบบประชาธิปไตยก็จะไม่สามารถนำมาใช้ได้ทางปฏิบัติ และไม่ยั่งยืน (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548)

2.3.1 ความหมายของนวัตกรรมและการเผยแพร่วัตกรรม

นวัตกรรม หมายถึง แนวความคิดต่าง ๆ แบบแผนพฤติกรรมหรือสิ่งของใหม่ที่แตกต่างไปจากสิ่งที่มีอยู่เดิม รวมถึงเรื่องราวต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งสิ่งที่มองเห็น สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส และทั้งที่เป็นแบบแผน พฤติกรรม การประพฤติปฏิบัติตัวตนตามระบบสังคม (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548)

2.3.2 การเผยแพร่วัตกรรม

การเผยแพร่วัตกรรมประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการ (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548) ดังต่อไปนี้

2.3.2.1 นวัตกรรม การที่บุคคลจะยอมรับนวัตกรรมหรือไม่ และยอมรับได้เร็วหรือช้า มักขึ้นอยู่กับความรู้ของแต่ละบุคคล ลักษณะของนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการยอมรับของสมาชิกในสังคม มีดังนี้

- 1) ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ
- 2) ความเข้ากันได้
- 3) ความซับซ้อน
- 4) ความสามารถทดลองใช้
- 5) ความสามารถในการสังเกตผล

2.3.2.2 ช่องทางการสื่อสารเป็นกระบวนการเผยแพร่ “สาร” นั่นคือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมได้ถูกส่งผ่านจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยผ่านช่องทางการสื่อสาร เกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร มีดังนี้

- 1) มีสื่อใดให้เลือกบ้าง
- 2) มีงบประมาณเพียงใด
- 3) ความนิยมของผู้ส่งสารเป็นอย่างไร
- 4) สื่อใดเข้าถึงประชาชนมากที่สุด
- 5) สื่อใดมีอิทธิพลมากที่สุด
- 6) สื่อใดมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารมากที่สุด
- 7) สื่อใดเหมาะสมกับเนื้อหามากที่สุด

2.3.2.3 ช่วงเวลา เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ใช้ประกอบการพิจารณากระบวนการเผยแพร่วัตกรรม เนื่องจากนวัตกรรมจะได้รับการยอมรับจากบุคคลหนึ่งภายใต้ระยะเวลาที่แตกต่างกัน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม
- 2) ภาชนะนวัตกรรมและประเภทของผู้รับนวัตกรรม
- 3) อัตราการยอมรับนวัตกรรมในระบบสังคม

2.3.2.4 สมาชิกภายในระบบสังคม หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่เป็นทางการ สมาชิกในองค์กรหรือในระบบสังคมย่อย ซึ่งสมาชิกจะรวมตัวกันเพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน หรือเพื่อที่จะกระทำการใดที่มีเป้าหมายร่วมกัน

2.3.3 ประเภทของการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม

การตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมมี 3 ประเภท (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548) ดังนี้

2.3.3.1 การตัดสินใจระดับบุคคล (Optional Decision) คือ การที่บุคคลตัดสินใจด้วยตนเองได้โดยอิสระว่าจะยอมรับหรือไม่ยอมรับนวัตกรรม

2.3.3.2 การตัดสินใจโดยกลุ่มหรือส่วนรวม (Collective Decision) คือ การที่บุคคลจะยอมรับ นวัตกรรมใดได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของกลุ่มว่าจะยอมรับนวัตกรรมนั้นหรือไม่

2.3.3.3 การตัดสินใจโดยผู้มีอำนาจ (Authority Decision) คือ การตัดสินใจที่เกี่ยวกับทัศนคติและความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ตัดสินใจที่มีต่อนวัตกรรมนั้น

2.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรม

แนวคิดนี้ เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับตัวแปรสองกลุ่ม โดยมีการสื่อสารเป็นตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ ส่วนตัวแปรตามคือ ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล ในการวัดความสำเร็จของการสื่อสารเพื่อการพัฒนานวัตกรรม โดยตัวแปรตามของแนวคิดดังกล่าว ประกอบด้วย 4 ตัวแปร (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548) ดังต่อไปนี้

2.3.4.1 **ความรู้ (Knowledge)** หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนที่จะรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวต่าง ๆ ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและความรู้ทั่วไปในระดับกว้าง ความรู้นั้น ถือได้ว่าเป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง โดยลักษณะความรู้ ประกอบด้วย 2 ลักษณะ ดังนี้

- 1) ระดับความรู้ สามารถจำแนกได้เป็น 6 ระดับ ดังนี้
 - 1.1) ระดับที่ระลึกได้ หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะที่จดจำเรื่องเฉพาะวิธีปฏิบัติได้

1.2) ระดับที่รวบรวมสาระสำคัญได้ หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าการจดจำ

1.3) ระดับการนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถที่จะนำข้อเท็จจริงและความคิดที่เป็นนามธรรมไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

1.4) ระดับการวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการใช้ความคิดในรูปของการนำความคิดมาแยกส่วน

1.5) ระดับการสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการนำข้อมูลแนวความคิดย่อย ๆ มาประกอบกันแล้วนำไปสู่การสร้างสรรค์เป็นสิ่งใหม่

1.6) ระดับการประเมินผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อการตั้งเกณฑ์ เพื่อการวัดข้อมูลตามมาตรฐาน

2) หลักการเรียนรู้ การเรียนรู้บางประการเป็นประโยชน์สำหรับการสื่อสารอย่างมากสามารถแบ่งหลักการเรียนรู้ได้เป็น 7 หลัก ดังต่อไปนี้

- 2.1) บุคคลแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่ต่างกัน
- 2.2) การเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับการตอบสนองทางอารมณ์
- 2.3) การแสดงให้เห็นว่า ควรทำอย่างไรดีกว่าการบอกเพียงอย่างเดียว
- 2.4) ทักษะคนที่ผู้รับสารมีต่อผู้ส่งสาร
- 2.5) ความจำมีความสัมพันธ์กับความใหม่ของเรื่องราวหรือเหตุการณ์
- 2.6) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น
- 2.7) การนำเสนอด้วยวิธีที่แปลกใหม่

2.3.4.2 ทักษะ (Attitude) หมายถึง ความรู้สึกและความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะเป็นสิ่งของ เหตุการณ์ บุคคล สถานการณ์ โดยทัศนคติประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลักดังต่อไปนี้

1) องค์ประกอบของทัศนคติ มี 3 ประการ ดังนี้

- 1.1) องค์ประกอบด้านความรู้หรือความนึกคิด
- 1.2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก
- 1.3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม

2) การเปลี่ยนทัศนคติ กระบวนการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลมี 3 ประการ ดังนี้

2.1) การยินยอม จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อตนเอง และเพื่อมุ่งหวังให้เกิดความพึงพอใจจากบุคคลที่มีอิทธิพล

2.2) การเลียนแบบ เป็นภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น

2.3) ความต้องการเปลี่ยน เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า

2.3.4.3 พฤติกรรม (Behavior/Practice) หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลซึ่งผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้ โดยทั่วไปการโน้มน้าวใจให้บุคคลเปลี่ยนพฤติกรรมโดยผ่านกระบวนการทางการสื่อสาร โดยวิธีการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมมี 4 วิธีการ ดังนี้

- 1) การปลุกเร้าอารมณ์ เพื่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าใจในการติดตาม
- 2) การแสดงความเห็นอกเห็นใจ
- 3) การสร้างแบบอย่างขึ้นในใจ
- 4) การให้รางวัล

2.3.4.4 ช่องว่างระหว่างความรู้ ทักษะและพฤติกรรม (KAB/KAP - Gap) ใน การสื่อสารเพื่อการพัฒนา เป็นหลักการง่าย ๆ เมื่อมีการวางแผนการสื่อสารที่ดี ผู้รับสารจะเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดทัศนคติที่ดี คล้อยตาม โดยการสื่อสารเพื่อป้องกันและแก้ไขช่องว่างระหว่างความรู้ ทักษะและพฤติกรรมประกอบด้วย 4 ประการ ดังนี้

1) ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีใช้ให้มากขึ้น คือ การที่ต้องหาวิธีการให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจวิธีใช้ เทคนิคและการปฏิบัติเกี่ยวกับนวัตกรรม

2) ให้คำแนะนำ ในการปฏิบัติ สามารถทำได้โดยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักพัฒนาเข้าไปติดต่อกับผู้รับนวัตกรรมโดยตรงและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

3) ให้รางวัลแก่ผู้ที่ยอมรับนวัตกรรม อันเป็นการจูงใจให้แก่สมาชิกคนอื่นในสังคมที่ยังไม่ยอมรับนวัตกรรม

4) ใช้กลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจ โดยการให้สื่อบุคคล ได้แก่ ผู้นำความคิดเห็น เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ผู้เชี่ยวชาญ ฯลฯ ไปติดต่อกับสมาชิกหรือกลุ่มเพื่อนเพื่อโน้มน้าวใจให้ยอมรับนวัตกรรม

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องการแพร่กระจายนวัตกรรมมาใช้ในงานวิจัยนี้เพื่อวิเคราะห์ว่า สื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีบทบาทในการแพร่กระจายนวัตกรรมเรื่องสุขภาพอนามัยหรือไม่ อย่างไร และแนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการแพร่กระจายนวัตกรรมเรื่องสุขภาพควรเป็นอย่างไร

2.4 แนวคิดเรื่องการกำหนดวาระผ่านสื่อ

การกำหนดวาระทางสังคม (Agenda Setting) เป็นบทบาทของสื่อมวลชน ในการจัดข่าวสารที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย เอาไว้ให้เป็นระบบระเบียบเพื่อพร้อมสำหรับการนำเสนอซึ่งในขั้นตอนของการนำเสนอ นั้น สื่อจะช่วยจัดวาระเรียงความลำดับความสำคัญเพื่อที่ประชาชนจะได้พูดถึง อภิปรายถกเถียง และให้ความสนใจต่อประเด็นที่สื่อ “เลือกนำเสนอ” อันก่อให้เกิดอิทธิพลทางอ้อม กล่าวคือ แม้ว่าสื่อจะไม่สามารถทำให้ประชาชน “คิดแบบที่สื่อคิดได้” แต่สื่อสามารถทำให้ “คนคิดในเรื่องที่เกี่ยวกับสื่อบอกได้” จากนั้น ประชาชนยังเรียนรู้รู้คิดต่าง ๆ ที่อยู่ใน “รูปแบบ” ของสื่อ เช่น อะไรที่พูดถึงมาก แปลว่า “สำคัญ” อะไรที่พูดถึงก่อน แปลว่า “สำคัญ” อะไรที่พาดหัวใหญ่ที่สุด แปลว่า “สำคัญที่สุด” เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2541)

2.4.1 อิทธิพลของสื่อมวลชนในการกำหนดวาระ (Agenda Setting)

อิทธิพลของสื่อมวลชนในการกำหนดวาระมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 2 ปัจจัยหลัก (กาญจนา แก้วเทพ, 2541) ดังนี้

2.5.1.1 การพัฒนาของแนวคิดเรื่องการกำหนดวาระ

พัฒนาการของแนวคิดเรื่องอิทธิพลของสื่อในการกำหนดวาระของสังคมแบ่งออกเป็น 3 ยุค (กาญจนา แก้วเทพ, 2541) ดังต่อไปนี้

ยุคแรก ในปีค.ศ. 1922 ตั้งข้อสงสัยในเรื่อง “มิตินาธารณะ” ว่า ส่วนใหญ่แล้วประชาชนมักไม่ได้พบและสัมผัสเหตุการณ์จริง ๆ เพราะในโลกแห่งความเป็นจริง ทุกอย่างล้วนซับซ้อนเกินไป ดังนั้นเมื่อจำเป็นต้องเผชิญหน้าหรือต้องตอบโต้กับความจริง ต้องลดทอนหรือตกแต่งเสียใหม่ให้ดูเรียบร้อยขึ้น เพื่อให้สามารถจัดการได้

ยุคที่สอง ในปี ค.ศ. 1940 เป็นช่วงสมัยที่สื่อกำลังพุ่งสู่ความนิยมเป็นอย่างมาก และตกต่ำในช่วงทศวรรษ 1960 เพื่อเปิดทางให้แก่กระบวนการทัศน์ใหม่เรื่องผลอันจำกัดของสื่อได้รับการยอมรับ

ยุคที่สาม ในระหว่างทศวรรษ 1960 เริ่มมีงานศึกษาวิจัยบางชิ้นที่ย้อนกลับไปสู่อิทธิพลของสื่อในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีใช้ลักษณะของกระสุนปืนและเข็มฉีดยา เป็นจุดเริ่มต้นของ

กระบวนการรื้อฟื้นขึ้นใหม่ของแนวคิดเรื่องพลังของสื่อ แนวคิดเรื่องการกำหนดวาระของสื่อก็เป็นแนวคิดหนึ่งที่เชื่อในพลังของสื่อ หากแต่มีจุดต่างที่ไม่เหมือนทฤษฎีเข็มฉีดยา (Magic Bullet Theory) 2 ประการ คือ

- 1) สื่ออาจไม่สามารถทำให้คนติดตามสื่อได้ แต่ก็ทำให้ครุ่นคิดเกี่ยวกับเรื่องที่สื่อชี้แนะวาระมาได้
- 2) สื่ออาจไม่มีอิทธิพลที่จะปรับเปลี่ยนการกระทำของคนได้ แต่สื่อสามารถคัดแปลงความเข้าใจของคนได้

2.5.1.2 คำอธิบายของแนวคิดเรื่องการกำหนดวาระ (กาญจนา แก้วเทพ, 2541)

1) ทศนะของ G.A.Lang & K.Lang ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของสื่อมวลชนกับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของชาวอเมริกัน และได้ข้อสรุปจากการวิจัยดังนี้

- 1.1) สื่อมวลชนสามารถสร้าง “ความสนใจ” ของสาธารณะให้มีต่อประเด็นบางประเด็นได้
- 1.2) สื่อมวลชนสามารถสร้างสิ่งที่เรียกว่า “สาธารณะ” ได้
- 1.3) สื่อมวลชนมีอิทธิพลในการเสนอแนะทั้ง “ประเด็น” และ “ตัวบุคคล” ให้คนสนใจได้
- 1.4) สาธารณะจะอ่าน “ระหว่างบรรทัด” ออกว่าถ้าสื่อมวลชนเสนอเรื่องมาก ผู้รับสารก็ควรจะให้ความสนใจต่อเรื่องนั้น ควรมียารมณั้ความรู้สึกบางอย่างหนึ่งต่อเรื่องนั้น

2) ทศนะของ Cohen ในปี 1963 Cohen เริ่มเขียนถึงทฤษฎีที่เป็นที่รู้จักในทุกวันนี้ว่า “การกำหนดวาระทางสังคม (Agenda Setting)” โดยมีเนื้อหาหลัก ๆ (กาญจนา แก้วเทพ, 2541) ดังนี้

- 2.1) ในเรื่องของผลกระทบ (Effect) ของสื่อ นั้น ต้องมีการแยกแยะออกมาให้ชัดเจนว่าเป็นมิติด้านใด เราจึงจะสามารถให้คำตอบเรื่องมีผล / ไม่มีผล
- 2.2) ในขณะที่มีแนวคิดเรื่องลำดับชั้นของผลกระทบของสื่อ (Hierarchy of Media Effect) เช่น สื่อจะสามารถสร้างผลกระทบให้เกิดด้านความรู้สึก / ความเข้าใจต่อทัศนคติหรือต่อการกระทำ

2.3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของสื่อได้ข้อสรุปว่า สื่อไม่ประสบความสำเร็จนัก ในการทำให้คนติดตามสื่อ หากแต่ประสบความสำเร็จในการทำให้คิดถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องมาพูดถึง

2.4) Cohen จึงสรุปว่า การที่คนเราจะเลือกรับรู้โลกอย่างไรนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับความสนใจของคนแต่ละคนเท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับบรรณาธิการ นักเขียน จะวาดแผนที่ประเด็นต่าง ๆ มานำเสนอภาพของโลกในแต่ละช่วงเวลามาให้ผู้อ่านเลือกอย่างไรบ้าง

3) ทศนะของ M. McCombs & D. Shaw ในปี ค.ศ. 1968 McCombs & Shaw ได้พิสูจน์แนวคิดเรื่องการกำหนดวาระของสื่อด้วยการวางแผนการวิจัยอย่างรอบคอบ โดยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 ด้านที่เกี่ยวข้องกับด้านผู้ส่งสารและผู้รับสาร (กาญจนา แก้วเทพ, 2541) ดังนี้

3.1) ในด้านผู้ส่งสารนั้น จากการเลือกข่าว เลือกการนำเสนอ การบรรณาธิการ การทำงานของทีมงานในห้องข่าว ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญในการตกแต่งความเป็นจริงทางการเมืองทั้งสิ้น

3.2) ในด้านผู้รับสาร ผู้รับสารไม่เพียงแต่จะเรียนรู้ข่าวสารเท่านั้น หากแต่ยังเรียนรู้ “น้ำหนักความสำคัญของข่าวนั้น” จากปริมาณข่าวหรือสถานที่ตั้งของข่าว

ในการวิจัยเรื่องการกำหนดวาระนั้น มีขอบเขตการศึกษา 3 ด้านที่เกี่ยวข้องกันคือ (1) การจัดวาระความสำคัญในโลกแห่งความเป็นจริง (2) วาระสำคัญในโลกของสื่อที่จะทราบได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา และ (3) วาระสำคัญในโลกแห่งความคิดของผู้รับสารซึ่งทราบได้จากการสัมภาษณ์

งานวิจัยเรื่องการกำหนดวาระทางสังคม มักมุ่งดูผลกระทบของสื่อที่มีต่อระดับปัจเจกบุคคล แต่ K.Lang & G.Lang ได้เปิดแนวความสนใจใหม่ในเรื่องผลกระทบต่อระดับมหภาค / สังคม ที่เรียกว่า “การสร้างวาระ” (Agenda-building) ซึ่งหมายความถึงกระบวนการอันซับซ้อนที่ประเด็นหนึ่ง ๆ จะถูกสร้างให้มีความสำคัญในการกำหนดและวางแผนนโยบายออกมา ในกระบวนการนี้ K.Lang & G.Lang พบองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 ส่วนคือ สื่อมวลชน รัฐบาล และประชาชนต่างมีอิทธิพลต่อกันและกัน

2.4.2 กระบวนการกำหนดวาระด้านสุขภาพของสื่อมวลชนไทย

ในทางทฤษฎี “การสื่อสารสาธารณะ” (Public Debate) มักจะเป็นเรื่องหรือประเด็นที่มีความสำคัญ (Salient Issues) นำไปสู่การแสดงออกของสาธารณะในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งที่มาของวาระ

หรือประเด็นสำคัญดังกล่าวมาจากความเห็นของสาธารณชน (Public Opinion) และข้อเรียกร้องหรือข้อเสนอของนักการเมือง หรือผู้มีอำนาจในสังคม ผลประโยชน์ของกลุ่มจะเป็นตัวกระตุ้นให้กลุ่มแข่งขันช่วงชิงความเป็น “ประเด็น” สำคัญ สื่อมวลชนจะเป็นผู้คัดเลือกประเด็นดังกล่าว

จากการศึกษากระบวนการกำหนดวาระด้านสุขภาพของสื่อมวลชนในสังคมไทย ของปาริชาติ สถาปิตานนท์ ในปี พ.ศ. 2546 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากสื่อมวลชนผู้กำหนดวาระแขนงต่าง ๆ จำนวน 29 คน พบว่า กระบวนการดังกล่าวมีขั้นตอนไม่แตกต่างไปจากแนวคิดข้างต้น ดังรายละเอียดที่จะนำเสนอแยกตามประเภทของสื่อมวลชน (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2546) ดังนี้

2.4.2.1 กระบวนการกำหนดวาระและปัจจัยที่ผลักดันด้านประเด็นสุขภาพขึ้นสู่กระแสสื่อมวลชน และกระแสสังคมของสื่อวิทยุ

- 1) ขั้นการสร้างความสำคัญให้กับประเด็น
- 2) ขั้นตัดสินใจเลือกประเด็น (Issues) ให้เป็นวาระ (Agendas) ของสื่อวิทยุ
- 3) ขั้นการสร้างความเป็นจริงเกี่ยวกับวาระ โดยปัจจัยในการกำหนด หรือคัดเลือกประเด็นสาธารณะของสื่อวิทยุที่ปรากฏชัดเจน คือ (1) การสร้างความสำคัญให้กับประเด็น (Issues) โดยอาศัยภาคีหลัก คือ ภาครัฐและภาคเอกชน และ (2) การเป็นประเด็นร้อนหรือการอยู่ในกระแสความสนใจของสาธารณชนของประเด็น

2.4.2.2 กระบวนการกำหนดวาระและปัจจัยที่ผลักดันประเด็นด้านสุขภาพสู่กระแสมวลชนและกระแสสังคมของสื่อโทรทัศน์

- 1) ขั้นการสร้างความสำคัญให้กับประเด็น
- 2) ขั้นตัดสินใจเลือกประเด็น (Issues) ให้เป็นวาระ (Agendas)
- 3) ขั้นการสร้างความเป็นจริงเกี่ยวกับวาระ โดยปัจจัยในการกำหนด หรือคัดเลือกประเด็นสาธารณะของสื่อวิทยุที่ปรากฏชัดเจน คือ (1) การสร้างความสำคัญให้กับประเด็น (Issues) โดยอาศัยภาคีหลัก คือ ภาครัฐและภาคเอกชน และ (2) การเป็นประเด็นร้อนหรือการอยู่ในกระแสความสนใจของสาธารณชนของประเด็น

2.4.2.3 กระบวนการกำหนดวาระและปัจจัยที่ผลักดันประเด็นด้านสุขภาพสู่กระแสมวลชนและกระแสสังคมของสื่อหนังสือพิมพ์

- 1) ขั้นการสร้างความสำคัญให้กับประเด็น
- 2) ขั้นตัดสินใจเลือกประเด็น (Issues) ให้เป็นวาระ (Agendas) ของสื่อหนังสือพิมพ์

3) **ขั้นการสร้างความเป็นจริง (Construction of Reality)** เกี่ยวกับวาระ โดยปัจจัยในการกำหนด หรือคัดเลือกประเด็นสาธารณะของสื่อวิทยุที่ปรากฏชัดเจน คือ (1) ความน่าสนใจของประเด็นที่สร้างขึ้นโดยภาคีหลัก 3 ภาคี คือ ภาครัฐ เอกชน และประชาชน (2) การเป็นประเด็นร้อนหรือการอยู่ในกระแสความสนใจของสาธารณชนของประเด็น และ (3) วิจารณ์ญาณส่วนบุคคลของผู้ผลิต

2.4.2.4 กระบวนการกำหนดวาระและปัจจัยที่ผลักดันประเด็นด้านสุขภาพขึ้นสู่กระแสสื่อมวลชนและสร้างกระแสสังคมของสื่อวิทยุ

1) **ขั้นการสร้างความสำคัญให้กับประเด็น**

2) **ขั้นตัดสินใจเลือกประเด็น (Issues) ให้เป็นวาระ (Agendas) ของสื่อวิทยุ**

3) **ขั้นการสร้างความเป็นจริง (Construction of reality)** เกี่ยวกับวาระ โดยปัจจัยในการกำหนด หรือคัดเลือกประเด็นสาธารณะของสื่อวิทยุที่ปรากฏชัดเจน คือ (1) การสร้างความสำคัญให้กับประเด็น (Issue) โดยภาคีหลัก 3 ภาคี คือ ภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยวิธีการขอร้อง (2) การเป็นประเด็นร้อนหรือการอยู่ในกระแสความสนใจของสาธารณชนของประเด็น (3) การมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกองบรรณาธิการที่มีนายแพทย์เป็นผู้นำความคิดเห็น (4) คอลัมน์นิสต์เจ้าของคอลัมน์ที่อาศัยวิจารณ์มุมมองโลกในความเป็นจริงและเลือกประเด็นด้วยตนเอง และ (5) ฤดูกาลที่มีแบบแผนในการนำเสนอประเด็น

2.4.2.5 ภาพรวมของกระบวนการกำหนดวาระและปัจจัยในการกำหนดวาระสุขภาพของสื่อมวลชนไทย สื่อมวลชนจะเป็นตัวหลักในการตัดสินใจเลือกประเด็นให้เป็นวาระ โดยคำนึงถึงกระแสหรือความร้อนของประเด็นและปัจจัยตัวผู้ผลิตสื่อเอง ก่อนที่สื่อวาระจะนำเสนอต่อสาธารณชน

2.4.3 การรณรงค์ด้านสุขภาพผ่านสื่อมวลชนในประเทศไทย

ผลการวิจัยของปาริชาติ สถาปิตานนท์ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2546) ซึ่งให้เห็นว่างค์ประกอบที่สำคัญในการรณรงค์ด้านสุขภาพผ่านสื่อมวลชนในประเทศไทย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) องค์ประกอบเชิงบุคคล / องค์กรรมรงค์ (2) องค์ประกอบเชิงกระบวนการรณรงค์ (3) องค์ประกอบเชิงระบบที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.3.1 **องค์ประกอบเชิงบุคคล / องค์กรรมรงค์** ข้อมูลจากการวิจัย พบว่า องค์ประกอบเชิงบุคคล / องค์กรรมรงค์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการรณรงค์ต่าง ๆ ในประเทศไทย ได้แก่ (1) แกนนำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการรณรงค์ด้านสุขภาพ (2) กลุ่มพันธมิตร โครงการรณรงค์ในประเทศ

ไทยในปัจจุบัน มักเป็นโครงการที่อาศัยความร่วมมือของกลุ่มพันธมิตรในด้านต่าง ๆ อาทิ การสนับสนุนข้อมูล ข่าวสาร ทีมงาน และช่องทางในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

2.4.3.2 องค์ประกอบเชิงกระบวนการ ข้อมูลจากการวิจัย พบว่า องค์ประกอบเชิงกระบวนการมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) เป้าหมาย ในการรณรงค์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการรณรงค์ ต้องมีเป้าหมายในการรณรงค์ที่ชัดเจน (2) กลุ่มเป้าหมาย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการรณรงค์ด้านสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรแบ่งกลุ่มเป้าหมาย ออกเป็นกลุ่มเป้าหมายย่อยต่าง ๆ ตามความเหมาะสม (3) ข้อมูล / ประเด็นในการรณรงค์ องค์การที่ดำเนินการรณรงค์จำเป็นต้องมีข้อมูลที่ทันสมัย และมีความชัดเจนเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการรณรงค์ (4) ช่องทางการสื่อสาร จะเน้นการเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อมวลชน แต่ในทางปฏิบัติโครงการรณรงค์เหล่านั้นมักใช้ควบคู่ไปกับช่องทางสื่อสารอื่น ๆ อาทิ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ เป็นต้น (5) กลยุทธ์การสื่อสาร การเลือกกลยุทธ์การสื่อสารที่เหมาะสมเป็นเสมือนกุญแจไปสู่ความสำเร็จของโครงการรณรงค์ และ (6) การวิจัย ผลจากการวิจัย พบว่า กระบวนการวิจัยและข้อมูลการวิจัยได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์ด้านสุขภาพผ่านสื่อมวลชนไทย

2.4.3.3 องค์ประกอบเชิงระบบที่เกี่ยวข้อง

1) การพัฒนากลไกในการเชื่อมประสานการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ในระบบสังคม ผลการวิจัย พบว่า กลไกในการเชื่อมประสานการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ภายในระบบสังคมเป็นสิ่งจำเป็น หากนักรณรงค์ต้องการที่จะให้เกิดกระแสความตื่นตัวในสังคม

2) การพัฒนาระบบส่งเสริมศักยภาพของชุมชนในการรณรงค์ในพื้นที่ หากต้องการให้เกิดความยั่งยืน และสมาชิกในพื้นที่เป้าหมายมีความรู้สึกร่วมกับการรณรงค์ ตลอดจนเป็นการสื่อสารในแนวระนาบ นักรณรงค์ พบว่า ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนเป้าหมายสามารถพัฒนากระบวนการรณรงค์ในพื้นที่ตนเอง

3) การร่วมมือกับกลุ่มพันธมิตรในการพัฒนามาตรการเชิงระบบอื่นในสังคม ในระบบสังคมเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะมาตรการด้านการศึกษา การบำบัดฟื้นฟู และการกำกับดูแลกันในชุมชน

2.4.4 รูปแบบการรณรงค์ด้านสุขภาพที่มุ่งเสนอประเด็นสุขภาพผ่านสื่อมวลชนในประเทศไทย

ปารีชาติ สถาปิตานนท์ (2546) กล่าวว่า หากพิจารณารูปแบบในการรณรงค์ตามลักษณะของหน่วยงาน ลักษณะของประเด็น พื้นที่เป้าหมายในการจัดกิจกรรม ปริมาณและความ

ต่อเนื่องของกิจกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานและสื่อมวลชนแล้วนั้น สามารถแบ่งรูปแบบการรณรงค์ด้านสุขภาพที่มุ่งเสนอประเด็นสุขภาพผ่านสื่อมวลชนได้เป็น 6 รูปแบบ ดังนี้

2.4.4.1 กิจกรรมเฉพาะกิจ เป็นรูปแบบของการรณรงค์ในยุคแรก ๆ ของสังคมไทย ซึ่งยังมีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน รูปแบบของกิจกรรมมักเป็นการจัดกิจกรรมในพื้นที่ของตน

2.4.4.2 ส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค เป็นรูปแบบของการรณรงค์เพื่อสุขภาพ มักพบในหน่วยงานภาครัฐที่มีสาขาอยู่ในส่วนภูมิภาค โดยหน่วยงานของรัฐในส่วนกลางจะทำหน้าที่เป็นแกนหลักของการรณรงค์

2.4.4.3 แกนหลักกับพันธมิตร หน่วยงานที่เป็นแกนหลักในการรณรงค์อาจเป็นหน่วยงานของภาครัฐ หรือองค์กรพัฒนาเอกชน หรือองค์กรธุรกิจ โดยหน่วยงานดังกล่าวจะดำเนินการประสานงาน เพื่อเชิญชวนหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เข้าร่วมในการรณรงค์

2.4.4.4 หน่วยงานกับผู้รับจ้าง เป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะในหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนั้นยังพบในกรณีของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจำนวนมากจากแหล่งทุนภายนอก

2.4.4.5 องค์กรกับการผลักดันกระแส เป็นรูปแบบการรณรงค์ในแนวทางนี้ มักพบในองค์กรพัฒนาเอกชน หรือหน่วยงานภาครัฐที่มีงบประมาณ และมีความรับผิดชอบโดยตรง จะดำเนินการโดยการทำทีมงานในหน่วยงานคอยติดตามประเด็นต่าง ๆ

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องการกำหนดวาระผ่านสื่อมาใช้ในงานวิจัยนี้เพื่อวิเคราะห์ ว่าการกำหนดวาระผ่านสื่อมีรูปแบบหรือขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร มีปัจจัยแวดล้อมใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวาระผ่านสื่อ เพื่อนำไปปรับประยุกต์ใช้กับการกำหนดรูปแบบการนำเสนอการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผ่านสื่อท้องถิ่นในลำดับต่อไป

2.5 แนวคิดเรื่องการใช้อื่อและความพึงพอใจ

แนวคิดการใช้อื่อและความพึงพอใจ (Uses and Gratification Approach) เป็นทฤษฎีที่อยู่ภายใต้กรอบของทฤษฎีเชิงหน้าที่ (Functional Perspective) เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่า พฤติกรรมและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมล้วนเกี่ยวข้องกันในเชิงหน้าที่ต่อกัน คือ มีความเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นระบบ ทั้งแบบลูกโซ่และแบบวงจร กล่าวคือ พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากความต้องการ (Need) ซึ่งความต้องการของแต่ละคนมักแตกต่างกันออกไป พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของแต่ละคนเกิดจากการพื้นฐานด้านจิตใจของบุคคลผนวกกับประสบการณ์ที่ได้รับจากสถานการณ์ต่าง ๆ พฤติกรรมการรับสารของมนุษย์เป็นสิ่งที่เกิดจากปฏิกิริยาตอบโต้ต่อความต้องการของมนุษย์เองที่จะรักษา

รูปแบบพฤติกรรม เพื่อปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม แนวคิดการใช้สื่อและความพึงพอใจเน้นการอธิบายเชิงเหตุผลต่อเนื่อง โดยความต้องการ แรงจูงใจ พฤติกรรม และความพึงพอใจจะเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542)

Katz และคณะ (1974 อ้างถึงใน ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542) ได้สร้างแบบจำลองการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความพอใจ ดังแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 2.1 แบบจำลองอธิบายการใช้สื่อเพื่อสนองความพอใจ

จากแผนภาพที่ 2.1 แบบจำลองอธิบายการใช้สื่อเพื่อสนองความพอใจ พบว่า สภาวะทางสังคมและจิตใจมีผลต่อความต้องการสื่อ การคาดคะเนว่าสื่อใดจะตรงกับความต้องการ โดยการเลือกเปิดรับอยู่บ่อยครั้ง หากสื่อดังกล่าวสามารถตอบสนองผู้รับสารได้อย่างเต็มที่ สื่อดังกล่าวก็จะได้รับความพึงพอใจจากผู้รับสาร

Wright (1950 อ้างถึงใน ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542) กล่าวว่า ลักษณะของการศึกษาสื่อ โดยไม่ได้มองเพียงว่าสื่อมีอิทธิพลต่อมนุษย์ แต่กลับมองว่า มนุษย์ต่างหากที่ใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งแท้จริงแล้วการมองเห็นหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้รับสาร โดย McQuail และคณะ (1972 อ้างถึงใน ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542) ได้สรุปหน้าที่ของสื่อออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. หน้าที่เสนอข่าว (Information) เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่ต้องการรับรู้ข่าวสารความเป็นไปของสังคม
2. สร้างเสริมเอกลักษณ์ (Personal Identity) ของบุคคลเพื่อสนองความต้องการที่จะมีสิ่งอ้างอิงถึงตัวตนของบุคคลนั้น ๆ
3. สร้างเสริมการติดต่อกับสังคม (Social Interaction) เพื่อสนองความต้องการที่จะมีเพื่อนและติดตามกับสังคมภายนอก

4. หน้าที่เสนอความบันเทิง (Entertainment) เพื่อสนองความต้องการที่แตกต่างจากเดิม หลบหนีความจำเจ และเพื่อผ่อนคลาย สร้างความสนุกสนาน

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องการใช้สื่อและความพึงพอใจมาใช้ในการงานวิจัยนี้เพื่อวิเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการใช้ประโยชน์จากการเปิดรับเนื้อหาเรื่องสุขภาพอนามัยสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างไร มีความพึงพอใจ และความคาดหวังต่อการทำหน้าที่สื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการสื่อสารสุขภาพอย่างไร

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

กนกพร วงศ์น่าน (2549) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น กับการส่งเสริมสุขภาพใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ส่วน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์เนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั้ง 7 ชื่อฉบับ ประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ลานนาโพสต์ เอกราช (ลำปาง) เชียงใหม่นิวส์ ไทยนิวส์ (เชียงใหม่) เสียงเสรีภาพ เม็งราย (เชียงราย) และไทยแลนด์นิวส์ (น่าน) จำนวน 95 ฉบับ โดยใช้ตารางลงรหัส เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล (2) การสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด รวมทั้งสิ้นจำนวน 13 คน (3) แบบสอบถามประชากรในจังหวัดลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย และน่าน จำนวน 400 คน

ผลการวิจัย พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั้ง 7 ชื่อฉบับ มีปริมาณพื้นที่ในการเสนอเนื้อหา ด้านการส่งเสริมสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 4.14 เมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งฉบับของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแต่ละชื่อฉบับ และพบว่าใช้รูปแบบข่าวมากที่สุด รองลงมาคือ คอลัมน์สุขภาพ คอลัมน์อื่น ๆ บทความ และบทบรรณาธิการ ส่วนทางด้านเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพที่มีปริมาณการนำเสนอมากที่สุด ทั้งจำนวนเรื่องและพื้นที่ คือ เรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ รองลงมาคือ กิจกรรมรณรงค์สุขภาพ ตามด้วย การรายงานข่าวสุขภาพ ตามลำดับ

สำหรับการพิจารณาคัดเลือกประเด็นด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั้ง 7 ชื่อฉบับ ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อประชาชน อาทิ โรคระบาด หรือ โรคภัยรุนแรงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ส่วนความคิดเห็นของบรรณาธิการ เห็นว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรมีบทบาทส่วนร่วมในการทำหน้าที่รายการข่าว ให้ความรู้ และเป็นสื่อกลางระหว่างหน่วยงานกับประชาชนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสุขภาพ ความคิดเห็นของบุคลากร

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เห็นว่า ปัจจุบันหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของจังหวัดตนเองนำเสนอเนื้อหา ด้านสุขภาพมากกว่าในอดีต และนำเสนอในรูปแบบข่าวมากกว่ารูปแบบบทความ คอลัมน์สุขภาพและ คอลัมน์อื่น ๆ การสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ โดยอ่านเนื้อหาด้านสุขภาพจากหนังสือพิมพ์ นาน ๆ ครั้ง และมักจะอ่านผ่านรูปแบบข่าวมากที่สุด ส่วนความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยว่า ปัจจุบันหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น นำเสนอเนื้อหาสุขภาพเพิ่มมากขึ้น สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลป้องกันและ ส่งเสริมสุขภาพ พบว่า กิจกรรมด้านสุขภาพที่ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับกลาง คือ การใช้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อสนทนา แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นร่วมกับสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนบ้าน

นฤดม สาริกบุตร (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อ การนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของประชาชนในเขตจังหวัด อุบลราชธานี (2) เป็นแนวทางในการพัฒนากิจการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อ ประชาชนต่อไป การดำเนินการวิจัย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากประชาชนที่เคยอ่าน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่จำกัดว่าจะเคยอ่านของสำนักพิมพ์หรือหน่วยงานใด แบ่งเป็น 20 อำเภอ และ 5 กิ่งอำเภอ โดยกำหนดให้เก็บข้อมูลอำเภอและกิ่งอำเภอ จำนวนละ 40 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,000 คน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ประกอบอาชีพราชการ และมีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการนำเสนอข่าวสารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใน ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 4.23 แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการนำเสนอข่าวสารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 4.01 จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 4.00 จำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.95 จำแนกตามระดับตามอาชีพในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก คิดเป็นร้อยละ 3.95 จำแนกตามรายได้ในภาพรวม โดยมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 4.02

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหออกระจายข่าว (เสียงตามสาย)

สนั่น สนธิสัมพันธ์ (2530) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้รูปแบบรายการบันทึกเสียงสำหรับรายการกระจายเสียงทางหออกระจายข่าวในชุมชนชนบทที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับ เพื่อการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบรายการในการใช้เทปบันทึกเสียงทางหออกระจายข่าวเพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณสุขมูลฐาน เรื่องพยาธิใบไม้ตับ (2) เสนอรูปแบบรายการใช้เทปบันทึกเสียงที่เหมาะสมในการนำความรู้ความเข้าใจเรื่องพยาธิใบไม้ตับทางหออกระจายข่าวไปสู่ชุมชนชนบท ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 ตำบล ด้วยการจับฉลาก โดยวิธี Random Assignment ให้เป็นหมู่บ้านทดลอง 3 หมู่บ้าน และหมู่บ้านควบคุม ได้แก่ (1) กลุ่มทดลอง คือ บ้านป่าหม้อ บ้านหนองแวง และบ้านดงกลาง (2) กลุ่มควบคุม คือ บ้านโพธิ์ทอง และกลุ่มตัวอย่างต้องมีอายุระหว่าง 15 – 25 ปี และ 26 – 60 ปี ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงกลุ่มละ 20 คน รวมเป็นหมู่บ้านละ 40 คน มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 160 คน

ผลการวิจัย พบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 15 – 25 ปี พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพยาธิใบไม้ตับของกลุ่มทดลองที่ได้รับความรู้เรื่องพยาธิใบไม้ตับ ในรูปแบบรายการภาษาถิ่นมีความแตกต่างกับรูปแบบรายการภาษาไทยกลาง และรูปแบบรายการภาษาหมอลำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 26 – 60 ปี พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพยาธิใบไม้ตับของกลุ่มที่ได้รับความรู้ เรื่องพยาธิใบไม้ตับในรูปแบบรายการทั้ง 3 รูปแบบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 15 – 60 ปี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพยาธิใบไม้ตับของกลุ่มทดลองที่ได้รับความรู้เรื่องพยาธิใบไม้ตับในรูปแบบรายการภาษาถิ่นมีความแตกต่างกับรูปแบบภาษาไทยกลาง และรูปแบบภาษาหมอลำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (5) รูปแบบรายการที่ใช้เทปบันทึกเสียงที่เหมาะสมในการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องพยาธิใบไม้ตับทางหออกระจายข่าวไปสู่ชุมชนชนบทควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ความยาวของรายการประมาณ 20 นาที 2) ภาษาที่ใช้ในการกระจายเสียงควรใช้เป็นภาษาถิ่นหรือภาษาไทยกลาง 3) ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 15 – 25 ปี ภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาถิ่นหรือภาษาไทยกลาง 4) ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 26 – 60 ปี ภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาถิ่นหรือภาษาหมอลำ 5) ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการกระจายเสียงทางหออกระจายข่าวควรเป็นเวลาในภาคเช้าระหว่าง 05.30 – 05.50 น.

ดวงพร คำคุณวัฒน์ และคณะ (2549) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหอกระจายข่าวสารเพื่อสนองความต้องการของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร (2) ศึกษาผลที่เกิดขึ้นทั้งในส่วนของการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารและในส่วนของการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร (3) ศึกษาบทบาทและสถานภาพหอกระจายข่าวสารในชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบัน (4) ศึกษาปัจจัยที่ทำให้หอกระจายข่าวสารสามารถสนองต่อความต้องการของชุมชน ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยในอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร โดยศึกษาพื้นที่ 7 หมู่บ้านใน 3 ตำบล ดังนี้ ตำบลชุมโค ได้แก่ หมู่บ้านดอนทราย หมู่ 9 บ้านดอนปลักหมู หมู่ 12 บ้านชุมทรัพย์ และหมู่ 13 บ้านสมบูรณ์สุข ตำบลทะเลทรัพย์ ได้แก่ หมู่ 5 บ้านปากบ่อ และตำบลสะพลี ได้แก่ หมู่ 3 บ้านคอนคา และหมู่ 8 บ้านทุ่งวัวแล่น แบ่งการดำเนินงานวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และประเมินผลการศึกษา รวบรวมและนำเสนอผลการศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า (1) การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารอย่างเป็นกระบวนการ 5 ขั้นตอน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาหอกระจายข่าวสารแบบชาวบ้านเป็นศูนย์กลาง (2) รูปแบบการพัฒนาแบบหนึ่ง หากดำเนินการในพื้นที่ต่างกันจะก่อให้เกิดผลแตกต่างกัน เพราะแต่ละพื้นที่มีสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เช่น การกำหนดให้การสอบถามความต้องการฟังของชาวบ้านเป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม (3) วิธีดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับที่มาของหอกระจายข่าว กล่าวคือ ในพื้นที่หอกระจายข่าวสารมักมีการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการ (4) ความรู้สึกรู้สึกของชุมชนและทำที่นักวิจัยเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องใส่ใจการดำเนินงานในพื้นที่ศึกษาทั้ง 7 แห่ง พบว่า ชุมชนต่างมีความรู้สึกต่อความเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารไม่ว่าจะในฐานะผู้ฟังหรือฐานะผู้จัด (5) การที่คณะทำงานมีความสะดวกในการทำงานไม่ว่าจะเป็นเรื่องแนวทางการทำงานที่ชัดเจนหรือการสนับสนุนด้านคำปรึกษาและอุปกรณ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารอย่างต่อเนื่อง (6) เมื่อชุมชนมีโอกาสร่วมคิดและวางแผนการพัฒนาหอกระจายข่าวสาร พบว่าชาวบ้านมีศักยภาพและมีลักษณะเป็นผู้รับสารที่กระตือรือร้น (Active Audience) กล่าวคือ ไม่เพียงเป็นผู้รับสารที่คอยรับฟังเท่านั้นแต่มีการแสดงความคิดเห็นด้วย (7) การประชุมหมู่บ้านเป็นช่องทางสื่อสารภายในชุมชนที่มีประสิทธิภาพช่องทางหนึ่ง เนื่องจากการประชุมที่มีอยู่เป็นประจำทุกเดือน ชาวบ้านมีส่วนร่วม (8) หอกระจายข่าวสาร เป็นสื่อเพื่อการพัฒนา สามารถสร้างพลังให้แก่ชุมชนได้ เพราะชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการสื่อสาร (9) การเข้ามาเกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐ ทำให้บทบาทการเป็นสื่อเพื่อพัฒนาของหอกระจายข่าวสารไม่ชัดเจนเนื่องจากปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐหลายแห่งได้ใช้หอกระจายข่าวสารเป็นช่องทางในการนำข้อมูลไปสู่ชุมชน

ดวงพร คำคุณวัฒน์ และคณะ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารที่สนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาวิธีการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารที่สนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารที่สนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน (3) ศึกษาผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร ทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับเครือข่าย (4) เสริมศักยภาพให้แก่ชุมชนในการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยจากหอกระจายข่าวสารใน 7 หมู่บ้าน ของอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ได้แก่ บ้านคอนทราย บ้านคอนปลักหมู บ้านชุมทรัพย์ บ้านสมบูรณ์สุข บ้านปากบ่อ บ้านดอนคา และบ้านทุ่งวัวแล่น โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ (1) การดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นลำดับขั้น ได้แก่ สานความสัมพันธ์ สร้างสรรค์ความร่วมมือ สร้างผู้ปฏิบัติงานหอกระจายข่าวสาร รุ่น 2 และดูงาน กระตุ้นให้เกิดเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานหอกระจายข่าวสาร สนับสนุนการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมของเครือข่าย (2) การดำเนินงานตลอดทั้งโครงการมีทั้งสิ้น 3 วิธีการ ได้แก่ สนับสนุนการปฏิบัติงานหอกระจายข่าวสาร กระตุ้นให้ทุกพื้นที่ปฏิบัติงานแบบให้ชุมชนมีส่วนร่วม กระตุ้นให้มีการจัดกิจกรรมเสริม

ผลการวิจัย พบว่า (1) การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารในพื้นที่ศึกษาเริ่มต้นโครงการสภาพการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารโดยรวมของจังหวัดชุมพร ส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาไม่สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง ยังไม่มีการร่วมรับผิชอบจากชุมชนทั้งในด้านการบริหาร การกระจายเสียง และการซ่อมบำรุง ลักษณะการใช้งานส่วนใหญ่ยังใช้เพียงถ่ายทอดข่าวประจำวันจากส่วนกลาง ประกาศจากชุมชน และเปิดเทปข้อมูลที่ได้รับจากส่วนกลางเท่านั้น ในขณะที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยประจำจังหวัดชุมพร กรมประชาสัมพันธ์ ได้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนด้วยการจัดอบรมผู้ดำเนินการหอกระจายข่าวสาร และจัดตั้งเครือข่ายผู้ดำเนินการหอกระจายข่าวสาร หากแต่เป็นการดำเนินงานหอกระจายข่าวในลักษณะที่มีได้เกิดจากความต้องการและความร่วมมือของชุมชน (2) ผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารใน 3 ระดับ : ผู้ปฏิบัติงาน หมู่บ้าน และเครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน เมื่อได้ดำเนินงานต่าง ๆ พบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีดังนี้ 1) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงานหอกระจายข่าวสาร มีความรู้ทักษะเพิ่มมากขึ้น 2) ผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารประจำหมู่บ้าน สามารถจัดกลุ่มเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีการดำเนินงานมาก ปานกลาง และน้อย สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างคือทัศนคติต่อศักยภาพของหอกระจายข่าวสารและการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ผลที่เกิดขึ้นในเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานหอกระจายข่าว มีแนวโน้มจะเป็นเครือข่ายที่มีความเข้มแข็ง และเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันงานหอกระจายข่าวสารให้ดำเนินงานไปได้ด้วยดี (3) การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารที่สนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน เมื่อพิจารณาด้านต่าง ๆ ได้แก่ การบริหารจัดการ

การจัดการกระจายเสียง การมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนงานจากบุคคล / หน่วยงานภายนอก และการมีเครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน (4) ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารมีความยั่งยืน ได้แก่ ผู้นำชุมชนมีทัศนคติที่ดี ผู้ปฏิบัติงานมีปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในงาน การมีเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานที่เข้มแข็ง และความตั้งใจและความสม่ำเสมอในการให้การสนับสนุนของบุคคล / หน่วยงานภายนอก

2.6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานีวิทยุชุมชน

อุบล จันท์เพชร และ สิริลักษณ์ เจริญผล (2552) ศึกษาเรื่องการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรวิทยุชุมชน ในพื้นที่ภาคกลาง ตะวันตก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเผยแพร่ความรู้และความต้องการสื่อด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรวิทยุชุมชนในพื้นที่ภาคกลางตะวันตก เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ จำนวน 93 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ บุคลากรของวิทยุชุมชน ประกอบด้วยหัวหน้าสถานี ผู้จัดรายการวิทยุ และคณะกรรมการ

ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรของวิทยุมีบทบาทเป็นผู้จัดรายการวิทยุ เป็นเจ้าของรายการ และได้รับการสนับสนุนจากสปอนเซอร์บางรายการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพในรายการวิทยุ (ร้อยละ 92.5) โดยการพูดออกอากาศขณะดำเนินรายการ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ ขาดหน่วยงานสนับสนุนข้อมูลความรู้ และขาดสื่อความรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอ สำหรับความต้องการข้อมูลความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมพบว่า เรื่องที่ต้องการมากที่สุด ด้านองค์ความรู้ คือ ปัญหาวัยเรียน / วัยรุ่นและเยาวชน (ร้อยละ 86.0) ประเภทของสื่อ คือ สปอตข้อความสั้น ๆ (ร้อยละ 82.8) ช่องทางการสื่อสาร คือ จดหมาย / หนังสือราชการ / ระบบรายงาน (ร้อยละ 80.6) และกระบวนการติดต่อประสานงาน คือ ต้องการให้มีการติดต่อสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลความรู้ด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 67.7) สำหรับความพึงพอใจต่อการบริการและสนับสนุนของศูนย์อนามัยที่ 4 ราชบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุดด้านการสื่อสาร คือ การแจ้งข้อมูล / ข่าวสาร / ความรู้ด้านสุขภาพ (ร้อยละ 72.1) ด้านสื่อ / องค์ความรู้ที่ได้รับ คือ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดรายการวิทยุได้ (ร้อยละ 88.4) และโดยรวมมีความพึงพอใจต่อการบริการสนับสนุนของศูนย์ฯ ในระดับมาก (ร้อยละ 76.7) ข้อเสนอแนะ คือ ต้องการสปอตความรู้สั้น ๆ ฟังง่าย ตอนละ 2 – 3 นาที และควรจัดสัมมนาเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง

ชาลววิทยั ภาแกดำ (2552) ได้ศึษาเรื่ง การพัฒนา रूपแบบการกระจายเสืงของสถานึวิทยั ชุมชนในพื้ที่จัังหวัฒมหาสารคาม โดยมึวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึษา रूपแบบรายการวิทยั เพื่อ การเผยแพรัความรู้แก่ประชาชน สำหรั้ชุมชนในพื้ที่จัังหวัฒมหาสารคาม (2) พัฒนา रूपแบบ การเผยแพรัความรู้แก่ประชาชนของสถานึวิทยัชุมชนในพื้ที่จัังหวัฒมหาสารคาม (3) ศึษาความ พึงพอใจของผู้ฟัง ต่อรายการวิทยัชุมชน เพื่อเผยแพรัความรู้ที่พัฒนาจัันแก่ประชาชน ดำเนินการเก็บ ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ดังนี้ (1) นักจััรรายการวิทยัและผู้ฟังวิทยัชุมชนในจัังหวัฒมหาสารคาม จันวน 379 คน การเลื่อกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลื่อกแบบเจาะจง (2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อสารมวลชน จันวน 4 คน นักจััรรายการวิทยั จันวน 7 คน และกลุ่มผู้ฟัง จันวน 8 คน (3) ผู้ฟังรายการวิทยัชุมชน แคนน้ำถึ้นปลา คลััน F.M 103.75 จันวน 76 คน โดยเครื่องม็ที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามความ ด้องการของผู้ฟัง แบบสังเกตพฤติกรรมการมึส่วนร่วมของผู้มึส่วนเกัียวข้องในการวิจัย ประเด็น การสนทนากลุ่ม รูปแบบการกระจายเสืงที่ถูกพัฒนาจัันและแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ฟัง

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญัเป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงวัยกลางคน เป็ด้รับสื่อ โทรทัศน์มากที่สุด ด้านสื่อวิทยักลุ่มตัวอย่างได้รั้ประโยชน์จากเนื่อกหาที่เกัียวข้องกับสุขภาพ โดยมึก เป็ด้รับในช่วงเวลา 06.00 – 07.00 น. เนื่อกหารายการที่ด้องการเป็นเรื่งเกัียวกับการเกษตร รูปแบบ รายการควรมึความเป็นกันเองมากที่สุด ประเด็นเรื่งความคาดหวััง กลุ่มตัวอย่างคาดหวัังข่าวสารจาก รายการวิทยัชุมชนจะมึประโยชน์และเสริมสร้งความรู้ได้ ในระดับมาก

ผลการพัฒนา रूपแบบรายการเผยแพรัความรู้แก่ประชาชนของสถานึวิทยัชุมชนในพื้ที่ จัังหวัฒมหาสารคาม การใช้ रूपแบบการสนทนา และรายการสัมภาษณ์บุคคลในรายการ เป็นแนวทาง ในการพัฒนารายการวิทยั ช่วยให้ผู้ดูน่าสนใจมากขึ้น ควรใช้ภาษาถึ้นในการนำเสนอ รูปแบบรายการ ควรมึความเป็นกันเอง ไม่นำเสนอความรู้เชิงวิชาการมากเกินไป ส่วนเนื่อกหารายการผู้วิจัยเลื่อกเนื่อกหา จากวิทยั เนื่อกหาที่ใช้เป็นข่าวสารในชุมชนและเนื่อกหาความรู้เกัียวกับเกษตร ซึ่งได้รั้ความสนใจเป็น จันวนมาก ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามามึส่วนร่วมในการสนทนา แลกเปลี่นประสบการณ์ในรายการ โดย นำเสนอในช่วงเวลา 06.00 – 07.00 เป็นช่วงเวลาที่สะดวกเนื่อกจากผู้ฟังยังไม่ออกไปทำนา ทำไรั จากนั้นผู้วิจัยนำ रूपแบบรายการวิทยัชุมชนเพื่อเผยแพรัความรู้แก่ประชาชนทดลองใช้จััรรายการเป็น ระยะเวลายั 2 เดือน รูปแบบรายการมึความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ยังศักดิ์ แพงจัันทร์ศึรี (2552) ได้ศึษาเรื่ง วิทยัชุมชนกับการพื้ฟูพัฒนธรรมชุมชน กรณีศึษา สถานึวิทยัชุมชนวัดป่าสวนธรรมร่วมใจ จัังหวัคยโสธร โดยมึวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึษา रूपแบบเครือขายประชาสังคม ในพื้ที่ขอบเขตบริการของสถานึวิทยัชุมชนวัดป่าสวนธรรม

ร่วมใจ (2) เพื่อศึกษาบทบาทของวิद्यุชุมชนวัดป่าสวนธรรมร่วมใจ ในการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน (3) เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน หลังจากการเกิดวิद्यุชุมชนวัดป่าสวนธรรมร่วมใจ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) ในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอป่าดิว อำเภอกุดชุม และอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร โดยมีประชากรเป้าหมาย คือ คณะกรรมการบริหารงานวิद्यุชุมชน จำนวน 5 คน แกนนำชุมชน จำนวน 10 คน และประชาสังคมจังหวัดยโสธร จำนวน 5 คน

ผลการวิจัย พบว่า การทำงานร่วมกันของเครือข่ายประชาคม ในการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลรูปแบบความสัมพันธ์ที่เกื้อหนุนเสริมกัน มีการเคลื่อนไหวของประชาสังคม และรูปแบบการทำงานร่วมกันที่มีลักษณะสำคัญ คือ จากประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และวิถีชุมชนที่ได้รับความเป็นธรรมจากภาวะราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ และปัจจัยการผลิตที่ราคาแพงทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคม แกนนำหรือบุคคลที่เข้าร่วมขบวนการประชาสังคมค่อนข้างมีจิตสำนึกทางสังคมสูง มีความเป็นอาสาสมัคร ส่วนใหญ่เป็นคนระดับท้องถิ่นชนบทไม่ใช่ชนชั้นกลาง แสดงให้เห็นว่าคนระดับท้องถิ่นชนบทมีจิตสำนึกทางสังคม สำหรับยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวทางสังคมภายใต้หลัก 4 ด้าน คือ (1) การเฝ้าอยู่เฝ้ากิน (ทำมาหากิน- ผู้วิจัย) (2) ชุมชนเข้มแข็ง (3) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (4) การเมืองภาคประชาชน ได้รวมมิติของการคลี่คลายปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพได้นำไปสู่การพึ่งพากันเองที่เกิดชุมชนเข้มแข็งเป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองที่มีความชอบธรรม

รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ปีพุทธศักราช 2540 จึงมีส่วนสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนการเคลื่อนไหวของประชาคมจังหวัดยโสธร เพราะช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน ทำให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงบทบาทความเป็นพลเมืองของตน เพื่อดำรงสถานภาพบทบาทความเป็นองค์กรภาคประชาชนได้ชูประเด็นร่วมในการขับเคลื่อนงานตนได้รับการยอมรับมีลักษณะการกระทำได้ ดังนี้ (1) การพัฒนาท้องถิ่นในลักษณะคู่ขนานไปกับการพัฒนาของรัฐ (2) ขบวนการเคลื่อนไหวประชาสังคมจังหวัดยโสธร เป็นการสร้างความเข้มแข็งการเมืองการปกครอง (3) การใช้สื่อวิद्यุชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความรู้ อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวกิจกรรมของประชาคมจังหวัดยโสธร จังหวัดยโสธร ภายใต้วัตถุประสงค์การพึ่งตนเองมีอุปสรรคและข้อจำกัดต่าง ๆ คือ (1) การสร้างความสัมพันธ์กับรัฐในท้องถิ่น (2) การฟื้นฟูชุดความรู้ความจริงจากวาทกรรมพัฒนาของรัฐ

พัชรี กวางศิริ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง วิทยุชุมชนกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชน กรณีศึกษา องค์กรชุมชนบ้านบ้านจำรุง หมู่ที่ 7 ตำบลเนินฆ้อ อำเภอ แกลง จังหวัดระยอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษายาทบาทของวิทยุชุมชนที่มีส่วนเสริม ประสิทธิภาพการสื่อสารของกลุ่มองค์กรชุมชน ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยหลายวิธีด้วยกัน ได้แก่ (1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเกี่ยวกับประวัติการจัดตั้งกลุ่ม และการสื่อสารที่ใช้ภายในกลุ่ม (2) การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ เกี่ยวกับประวัติชุมชน (3) การสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนประเด็น เกี่ยวกับวิทยุชุมชนว่ามีส่วนเสริมการทำงานด้านใดขององค์กรชุมชน (4) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในการเข้าประชุมกลุ่มองค์กรชุมชนบ้านจำรุงและการเข้าร่วมประชุมในวาระต่าง ๆ ของหมู่บ้าน โดย กลุ่มตัวอย่างมาจากองค์กรในชุมชน 24 องค์กร

ผลการวิจัย พบว่า ช่วงที่ 1 กลุ่มองค์กรชุมชนที่เกิดก่อนวิทยุชุมชน (2520 – 2544) เป็น การสร้างกระบวนการเกิดกลุ่มขึ้นมาทำงานเพื่อเป็นตัวแทนชาวบ้านในการทำงานร่วมกับภาครัฐ ชุมชนได้ใช้กลุ่มเพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนการเรียนรู้ เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน การสื่อสารในระยะแรกทางกลุ่มจะมีการออกหนังสือการประชุมแต่ละวาระต่าง ๆ ให้กับสมาชิก และ บางทีจะประกาศเสียงตามสายทุกเช้าของวันเสาร์ ช่วงที่ 2 กลุ่มที่เกิดหลังวิทยุชุมชน (2545 – 2549) มีกลุ่มองค์กรชุมชนหลายกลุ่มที่เกิดขึ้นตามมาจากการกระตุ้นในรายการวิทยุชุมชน ที่เป็นการเน้นย้ำ เพื่อหาแนวร่วมของกลุ่มคนที่สนใจในการทำงานกลุ่ม หากเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่เกิดก่อนวิทยุ ชุมชนและกลุ่มที่เกิดหลังวิทยุชุมชน จะเห็นว่ากลุ่มที่เกิดก่อนวิทยุชุมชนเป็นกลุ่มที่มีทั้งการจัดตั้ง ของหน่วยงานรัฐและกลุ่มที่ชุมชนคนจัดตั้งขึ้นมา กลุ่มที่เกิดหลังวิทยุชุมชน จัดตั้งขึ้นมาเพื่อ ช่วยเหลือกันเองของคนในชุมชนและมีกลุ่มที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่กำลังเลือนหายไป เช่น กลุ่มรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น วิทยุชุมชนยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน หลายด้านไม่ว่าจะเป็น ด้านคน เปิดโอกาสให้คนทุกภาคส่วนในชุมชนได้มีโอกาสจัดรายการของตน ตามกลุ่มที่ตนสนใจ ส่วนด้านชุมชน ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนอย่างซ้ำ ๆ ในชุมชน เพราะวิทยุ ชุมชนมีบทบาทในการทำงานพัฒนาของแต่ละกลุ่มองค์กรชุมชน ข้อค้นพบจากการศึกษา (1) วิทยุ ชุมชนเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่คนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย (2) วิทยุชุมชนช่วยเสริมสร้าง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน (3) วิทยุชุมชนบ้านจำรุง เป็นสื่อมวลชนที่เน้นเรื่องราวใน การนำเสนอเฉพาะด้านของกลุ่มองค์กรและชุมชน (4) เรื่องโครงสร้างการเป็นเจ้าของ การดำเนินงาน ของวิทยุชุมชนบ้านจำรุงมีความเป็นอิสระ เพราะดำเนินการโดยทุนของชุมชนเอง (5) วิทยุชุมชนบ้าน จำรุง ได้เสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มองค์กรที่เกิดก่อนวิทยุชุมชน โดยการเป็น เครื่องมือในการสื่อสารระหว่างกลุ่ม

สุรารักษ์ ภูติโส (2551) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการ วิทยุชุมชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินกิจการวิทยุชุมชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยจาก สถานีวิทยุชุมชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 38 สถานี แบ่งเป็นผู้บริหาร สถานีวิทยุชุมชน และหัวหน้าสถานี โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันในการดำเนินกิจการวิทยุชุมชน มีดังนี้ ด้านการวางแผน การดำเนินงาน ด้านการผลิตรายการ ด้านเนื้อหาของรายการ ด้านการจัดรายการ มีระดับความคิดเห็น ในระดับมาก และด้านการมีส่วนร่วม ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหา และ อุปสรรคในการดำเนินกิจการวิทยุชุมชน มีดังนี้ ด้านการวางแผนการดำเนินงาน ด้านการผลิตรายการ มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อยมาก ส่วนด้านเนื้อหา รายการ ด้านการจัดรายการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านงบประมาณ มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อย

วีรพล สุธาอรธ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทวิทยุชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของวิทยุชุมชนต่อ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี (2) เปรียบเทียบความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทของวิทยุชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ (3) ศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อบทบาทวิทยุชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่คาดว่าจะฟังวิทยุชุมชนในพื้นที่ 11 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ใน จังหวัดอุบลราชธานี เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จำนวน 395 คน

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 21 – 30 ปี ระดับการศึกษา สูงสุดส่วนใหญ่อยู่ระดับปริญญาตรี และรายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของวิทยุที่มีผลต่อการพัฒนา คุณภาพชีวิต แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านฐานะสื่อของชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ด้านสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3) ด้านเศรษฐกิจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (4) ด้านการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (5) ด้านวัฒนธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (6) ภาพรวมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี อยู่ในระดับปานกลาง

สุรีย์วรรณ ลิทธิยศ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นประชาคมของวิทยุชุมชนจังหวัด เชียงรายเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประชาคมของวิทยุชุมชนกับ

การส่งเสริมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกวิทยุชุมชนร่วมด้วยช่วยกัน จังหวัดเชียงราย จำนวน 301 คน

ผลการวิจัย พบว่า (1) จิตสำนึกประชาคมกับการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า สมาชิกวิทยุชุมชน มีจิตสำนึกเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ตามกฎบัตรออกดาวา 5 ข้อ อยู่ในระดับดีมาก ข้อที่มีจิตสำนึกสูงที่สุด คือ การปรับเปลี่ยนการจัดบริการสุขภาพ (2) เครือข่ายประชาสังคมกับการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า สมาชิกวิทยุชุมชนมีการรับรู้มุมมองร่วมกันในการทำกิจกรรมสาธารณสุขประโยชน์ มีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการช่วยเหลือเรื่องสุขภาพ มีความสนใจร่วมกันในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริจาคเงิน สิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส สมาชิกมีการส่งเสริมซึ่งกันและกันในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการดูแลสุขภาพ สมาชิกมีการพึ่งพากันเรื่องความรู้ในการดูแลสุขภาพให้ดีขึ้น (3) องค์กรประชาชนสังคมกับการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า วิทยุชุมชนมีอุดมการณ์ในการสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชน มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง คือ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารอย่างรวดเร็วและสามารถนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ เป็นช่องทางให้ประชาชน เอกชน ราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ สื่อสารกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกวิทยุชุมชนได้รับประโยชน์เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพในเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุจราจร วิทยุชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินรายการจากบริษัท TAC และผู้มีอุปถัมภ์รายการทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคธุรกิจ

จตุรภัทร ชัยสุวรรณ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบและกลวิธีในการจัดรายการวิทยุชุมชนของคนโคราช กรณีศึกษา สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงวัตถุประสงค์ รูปแบบและเนื้อหาในการผลิตรายการวิทยุชุมชนของคนโคราชว่าเป็นอย่างไร (2) ศึกษาถึงการบริหารงาน ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของวิทยุชุมชนของคนโคราช ดำเนินการศึกษาจากรายการวิทยุชุมชนของคนโคราชที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ระบบ เอฟ. เอ็ม ความถี่ 105.25 เมกะเฮิรตซ์ โดยเริ่มศึกษาในช่วงเวลาดังแต่วันที่ 1 มกราคม 2543 ถึง 31 มีนาคม 2543 ออกอากาศทุกวัน วันละ 1 ชั่วโมง 30 นาที โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ 12.00 – 12.30 น. และเวลา 13.00 – 14.00 น. การดำเนินงานของรายการวิทยุของคนโคราชมีการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการบริหาร โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ คณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการผลิตรายการ

ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาจากเอกสารและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม รูปแบบและเนื้อหาของรายงานนั้น คณะอนุกรรมการผลิตรายการ ได้จัดรูปแบบเนื้อหาตามแผนที่ได้กำหนดไว้จากคณะกรรมการบริหาร โดยรายการวิทยุชุมชนของคนโคราชมีคณะกรรมการ 2 ชุด คือ คณะกรรมการบริหารประจำจังหวัดและคณะอนุกรรมการผลิตรายการซึ่งกรรมการทั้ง 2 ชุดทำหน้าที่บริหารจัดการรายการวิทยุชุมชน ปัญหาในการบริหารงานมีดังนี้ (1) ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกับรายการยังไม่หลากหลาย (2) ไม่มีกองทุนวิทยุชุมชน (3) ปัญหาด้านเทคนิค (4) ทีมงานบรรณาธิการประจำวันยังน้อยเกินไป (5) อาสาสมัครเครือข่ายที่ไปอบรมยังทำหน้าที่เข้มแข็ง (6) การบริหารจัดการวิทยุชุมชนต้องระลึกละเอียดว่าวิทยุชุมชนเป็นสื่อมวลชน (7) การผลิตรายการวิทยุชุมชน (8) การเกิดของวิทยุชุมชนต้องเป็นไปตามความต้องการของชุมชน ส่วนการข้อมูลจากแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เคยรับฟังรายการ เป็นรูปแบบรายการข่าวและการร้องทุกข์ และเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ก็ตรงกับความต้องการของผู้รับฟัง การบริหารงาน ผู้บริหารของคณะกรรมการบริหารจึงต้องดูแลโดยคณะอนุกรรมการผลิตรายการ เนื่องจากคณะอนุกรรมการผลิตรายการมีประสิทธิภาพ ปัญหาที่พบคือ นโยบายการวางแผน ความชัดเจนในส่วนของการดำเนินงาน และงบประมาณ

2.6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก

จากรุวรรณ นิพพานนท์ (2539) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทของนักจัดรายการวิทยุ เกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ (2) ศึกษา ความรู้ ความเข้าใจ ของนักจัดรายการวิทยุเกี่ยวกับโรคเอดส์ (3) ศึกษา ทักษะคดี ของนักจัดรายการวิทยุเกี่ยวกับโรคเอดส์ (4) ศึกษา ความสัมพันธ์ ของความรู้ ทักษะคดีเกี่ยวกับโรคเอดส์ และตัวแปรทางประชากรและสังคม การดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 จังหวัด จำนวน 294 คน การรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน

ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของนักจัดรายการวิทยุเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ กลุ่มตัวอย่างได้ปฏิบัติบทบาทในการจัดรายการเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ โดยรวมในระดับที่มีการปฏิบัติ ดังนี้ (1) อ่านบทวิทยุเกี่ยวกับโรคเอดส์ตามที่ได้รับมา ร้อยละ 97.00 (2) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ในรายการของท่าน ร้อยละ 96.1 (3) พุดให้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์แทรกในรายการ ร้อยละ 70.8 (4) เปิดเทปรายการเกี่ยวกับโรคเอดส์ ร้อยละ 78 (5) เคยประกาศคำขวัญเกี่ยวกับโรคเอดส์ ร้อยละ 79.3 (6) ประกาศข่าวสารการประชุม / สัมมนา เกี่ยวกับโรคเอดส์ ร้อยละ 83.9 จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า บทบาทในการเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคเอดส์ รวมถึงสถานการณ์โรคเอดส์ในปัจจุบันให้ทันสมัยที่สุด มีบทบาทใน

การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ฟังเข้าใจและไม่รังเกียจผู้ติดเชื้อ รวมทั้งการให้กำลังใจผู้ป่วยโรคเอดส์ เป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้ฟังกับผู้ติดเชื้อ ร่วมรณรงค์ไม่ให้มีพฤติกรรมเสี่ยง โดยการประกวดคำขวัญ สปอตวิทยุ มี 1 รายการ ที่ระบุว่า มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายในรายการ มีการร่วมโครงการโฮกฮัก 3 เดือนครั้ง การเยี่ยมค่ายเอดส์ ทัศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์สอดคล้องไปทางเดียวกัน คือ ในกลุ่มที่ความรู้ มีค่ามัธยฐานต่ำกว่าหรือเท่ากับมัธยฐาน ร้อยละ 52.4 ส่วนการป้องกันโรคเอดส์ โดยการเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง โดยหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์กับคนที่ไม่ใช่คู่อุปการ การใช้ถุงยางอนามัย การไม่ใช้เข็มฉีดยาหรือของมีคมร่วมกับผู้อื่น การไม่ล่าสอนทางเพศ ถ้าจะแต่งงานควรมีการตรวจหา HIV ก่อน

2.6.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเคเบิลทีวีท้องถิ่น

Kazufumi Ueno (2003) ได้ศึกษาเรื่อง ข้อกำหนดการออกอากาศของเคเบิลทีวีท้องถิ่น กรณีศึกษา small rural town ประเทศญี่ปุ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาการดำเนินการของสถานีเคเบิลทีวีท้องถิ่น ช่อง 15 ในแถบชนบทของเมืองโทคิโน (Tokino) ประเทศญี่ปุ่น ในฐานะเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักรู้และพฤติกรรมของประชาชนในชุมชน โดยเก็บข้อมูลจากประชาชนในชุมชนที่เปิดรับชมสถานีเคเบิลทีวีช่องดังกล่าว

ผลการวิจัย พบว่า เนื้อหาและผังรายการในเคเบิลทีวีส่งผลต่อการพัฒนาชนบท 3 ด้าน คือ ด้านประโยชน์ชุมชน (Interest Effect) ด้านการสื่อสารระหว่างประชาชนในชุมชน (Communication Effect) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อกิจกรรมสาธารณะ (Participation Effect) นอกจากนี้ งานวิจัยยังพบความสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมรายการที่มีประโยชน์ ความถี่ในการรับชม และจำนวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

2.6.6 สรุปข้อค้นพบจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย พบว่า จากการประมวลงานวิจัยด้านการสื่อสารสุขภาพผ่านสื่อท้องถิ่น สามารถสรุปข้อค้นพบที่น่าสนใจ จำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

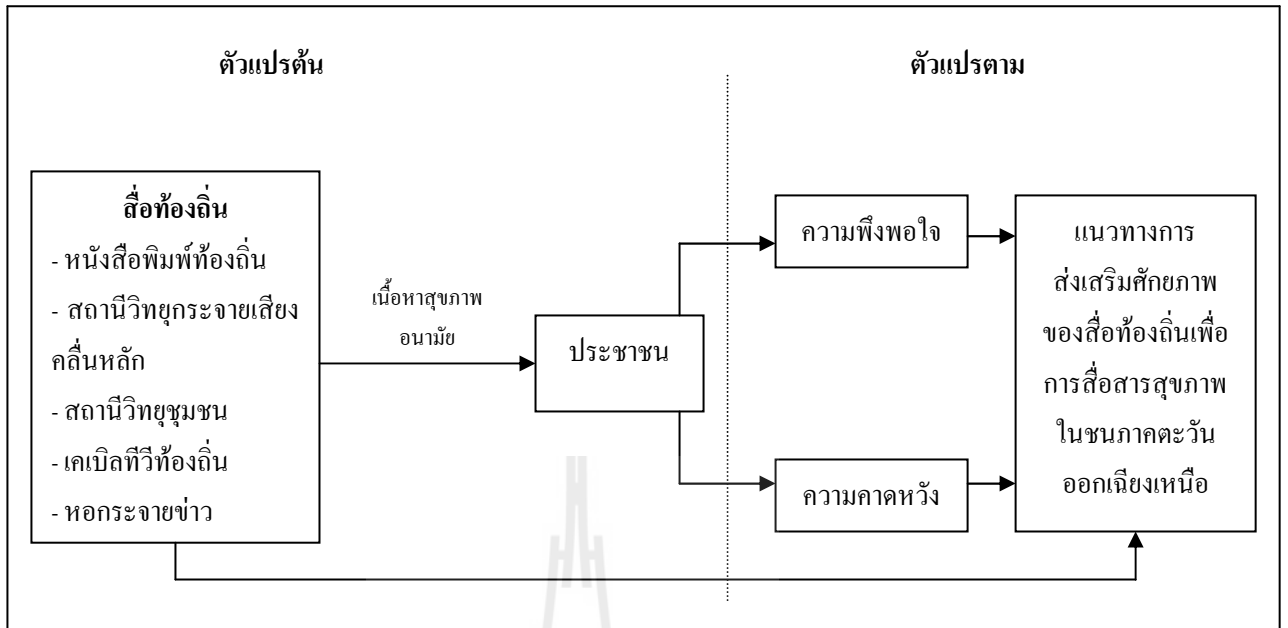
ด้านการบริหารงานของสื่อท้องถิ่น พบว่า (1) บทบาทหน้าที่ของสื่อท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมสุขภาพยังมีน้อยเมื่อเทียบกับสื่อประเภทอื่น ๆ (2) หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทในการในการควบคุมสื่อท้องถิ่นน้อยส่งผลให้การบริหารจัดการยังไม่เป็นระบบ และ (3) ผู้นำชุมชนหรือผู้บริหารสื่อเป็นตัวแปรสำคัญในการดำเนินงานของสื่อท้องถิ่นให้มีความยั่งยืน

ด้านรูปแบบการนำเสนอที่พึงประสงค์ พบว่า (1) การนำเสนอเนื้อหาเรื่องสุขภาพผ่านสื่อท้องถิ่นประเภท สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน และหอกระจายข่าว ควรใช้เวลาประมาณ 20 นาที และควรใช้ภาษาท้องถิ่นในการดำเนินรายการ (2) หอกระจายข่าวควรนำเสนอในช่วงเวลาระหว่าง 05.30 – 07.00 น. เพราะเป็นช่วงเวลาที่ชาวบ้านไม่ได้ออกไปทำไร่นา (3) รูปแบบรายการการสนทนา และรายการสัมภาษณ์บุคคลในรายการ หรือบทสัมภาษณ์ผู้รู้เฉพาะบ้าง เป็นรูปแบบการนำเสนอที่ได้รับความนิยมมาก และได้รับผลตอบรับจากผู้รับสารเป็นอย่างดี (ทั้งในสื่อท้องถิ่น 5 ประเภท ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน หอกระจายข่าว เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น) (4) ควรเปิดโอกาสให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมในการสื่อสารสุขภาพ เช่น การแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ และ (5) เนื้อหา และผังรายการหรือรูปแบบการนำเสนอของสื่อท้องถิ่นส่งผลต่อการพัฒนาชนบท

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสื่อท้องถิ่น พบว่า (1) การวางแผนการดำเนินงาน ด้านการผลิตรายการของสื่อท้องถิ่นยังไม่เป็นระบบ (2) ขาดงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงาน (3) ปัญหาด้านเทคนิค นักสื่อสารสุขภาพมีความชำนาญการใช้เครื่องมือ น้อย และ (4) นักจัดรายการหรือผู้ดำเนินรายการมักนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพจากต้นฉบับไม่มีการปรับเปลี่ยนระดับภาษาให้มีความเหมาะสมกับผู้ฟัง ส่วนข้อเสนอข้อเสนอแนะ พบว่า (1) ควรสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างภาครัฐและชุมชนท้องถิ่น (2) การทำสปอตความรู้หรือสปอตโฆษณา ควรทำสั้น ๆ ประมาณ 2 – 3 นาที สามารถเข้าใจง่าย

ผู้วิจัยได้นำงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในงานวิจัยนี้ เพื่อเป็นกรอบในการศึกษารูปแบบการสื่อสารสุขภาพในสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ว่า มีความเหมือนหรือความแตกต่างกันในประเด็นใดบ้าง อย่างไร พร้อมทั้งกำหนดแนวทางในการวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในลำดับต่อไป

2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแผนภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย ตัวแปรต้นของการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนแรกเป็นสื่อท้องถิ่น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่นและหอกระจายข่าว ส่วนที่สองเป็นประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดนครราชสีมา ตัวแปรตามของการวิจัยประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนแรกเป็นความพึงพอใจของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อการสื่อสารสุขภาพ ส่วนที่สองเป็นความคาดหวังของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อการสื่อสารสุขภาพ และส่วนที่สามแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งแนวทางดังกล่าวได้มาจากความพึงพอใจ ความคาดหวัง และสื่อท้องถิ่น โดยการนำข้อค้นพบจากความพึงพอใจ ความคาดหวังของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผสมกับการสนทนากลุ่มกับสื่อท้องถิ่น เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมร่วมกัน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยกำหนดระเบียบวิธีวิจัยตามประเด็นดังต่อไปนี้

- 3.1 วิธีดำเนินการวิจัย
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 การนำเสนอข้อมูล

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1.1 รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยศึกษาความพึงพอใจและความคาดหวังด้วยแบบสอบถามจากประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสื่อท้องถิ่น ประชาชนที่เปิดรับสื่อท้องถิ่น และเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.1.1.1 ศึกษาสถานการณ์การสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้านสุขภาพที่ปรากฏบนสื่อท้องถิ่น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าวหรือเสียงตามสายในชุมชน

3.1.1.2 ศึกษาความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบสอบถามประชาชนที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน

3.1.1.3 ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างประชาชนที่อาศัยอยู่ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 80 คน

3.1.1.4 ศึกษาบทบาทและปัญหา อุปสรรคของสื่อท้องถิ่นที่มีบทบาทเป็นนักสื่อสารสุขภาพ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จากผู้ประกอบการสื่อท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 20 คน

3.1.1.5 การถ่ายทอดรูปแบบการนำเสนอการสื่อสารสุขภาพที่เหมาะสมกับประชาชนในท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการจัดเวทีประชาคมจำนวน 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ

3.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2.1 ในงานวิจัยนี้ ได้กำหนดประชากรจำนวนทั้งสิ้น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) สื่อท้องถิ่น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว ซึ่งเป็นสื่อที่เปิดให้บริการภายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา

2) สื่อท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นนักสื่อสารสุขภาพ ได้แก่ นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก นักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้รับผิดชอบการออกอากาศหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา

3) ประชาชนที่เปิดรับสื่อท้องถิ่นและอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีอายุระหว่าง 18 – 50 ปี

3.1.2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non – Probability Sampling) ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

(1) สื่อท้องถิ่น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว โดยกำหนดให้สื่อท้องถิ่นทั้ง 5 ประเภทเป็นกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดละ 1 สื่อ รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 สื่อ ประกอบด้วย

1.1) หนังสือพิมพ์โคราชคนอีสาน จังหวัดนครราชสีมา

1.2) หนังสือพิมพ์ไทยเสรี จังหวัดขอนแก่น

1.3) สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ออกอากาศ 3 ระบบ ได้แก่ ระบบ A.M. 729 KHZ. ระบบ F.M. 106.25 MHZ. และระบบ F.M. 105.25 MHZ. จังหวัดนครราชสีมา

1.4) สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ออกอากาศ 2 ระบบ ได้แก่ ระบบ A.M. 648 KHZ. และระบบ F.M. 99.50 MHZ. จังหวัดขอนแก่น

1.5) จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนภูมิปัญญาคนพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

1.6) สถานีวิทยุชุมชน ขก. 100 FM 100 MHz จังหวัดขอนแก่น

1.7) โคราช เคเบิลทีวี (KCTV) จังหวัดนครราชสีมา

1.8) ขอนแก่นเคเบิลทีวี (KTV) จังหวัดขอนแก่น

1.9) หอกระจายข่าวหมู่บ้าน 1 ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

1.10) หอกระจายข่าวหมู่บ้าน 2 ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

1.11) หอกระจายข่าวหมู่บ้าน 4 ตำบลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

1.12) หอกระจายข่าวหมู่บ้าน 2 บ้านผือ เทศบาลตำบลพระลับ อำเภอเมืองขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่น

(2) สื่อท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นนักสื่อสารสุขภาพ ได้แก่ นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก นักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้รับผิดชอบการออกอากาศหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 20 คน ตามภาคผนวก ง

(3) ประชาชนที่เปิดรับสื่อท้องถิ่นและอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา มีอายุระหว่าง 18 – 50 ปี ผู้วิจัยแบ่งประชาชนออกเป็น 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็น ในการทำหน้าที่สื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น โดยการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น ผู้วิจัยนำไปหาตัวอย่างโดยใช้ตาราง Table for Determinating Sample size Form a Given Population (Taro Yamane) ด้วยความเชื่อมั่น 95% จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรใน 2 จังหวัด จำนวน 400 คน (เฉลี่ยจังหวัดละ 200 คน) ดังนี้

1) จังหวัดขอนแก่น ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรที่จำนวนมาก 5 อันดับแรก ได้แก่

1.1) อำเภอเมืองขอนแก่น มีประชากรจำนวน 161,963 คน

1.2) อำเภอน้ำพอง มีประชากรจำนวน 92,819 คน

1.3) อำเภอหนองเรือ มีประชากรจำนวน 83,203 คน

1.4) อำเภอชุมแพ มีประชากรจำนวน 81,725 คน

1.5) อำเภอพล จำมีประชากรนวน 75,029 คน

2) จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรที่มีจำนวนมาก 5 อันดับแรก

- 2.1) อำเภอเมืองนครราชสีมา มีประชากรจำนวน 194,169 คน
- 2.2) อำเภอพิมาย มีประชากรจำนวน 120,813 คน
- 2.3) อำเภอปากช่อง มีประชากรจำนวน 115,439 คน
- 2.4) อำเภอด่านขุนทด มีประชากรจำนวน 107,544 คน
- 2.5) อำเภอโนนสูง มีประชากรจำนวน 86,891 คน

(ที่มาของข้อมูล : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2554)

กลุ่มที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 80 คน แบ่งเป็นจังหวัดละ 40 คน ซึ่งในแต่ละจังหวัดจะประกอบด้วย 5 อำเภอ อำเภอละ 8 คน ทั้งนี้ จังหวัดขอนแก่น ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากประชากรในอำเภอที่มีจำนวนประชากรที่มีจำนวนมาก 5 อันดับแรก ได้แก่

- 1) อำเภอเมืองขอนแก่น
- 2) อำเภอน้ำพอง
- 3) อำเภอหนองเรือ
- 4) อำเภอชุมแพ
- 5) อำเภอพล

จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากประชากรที่มีจำนวนประชากรที่มีจำนวนมาก 5 อันดับแรก ได้แก่

- 1) อำเภอเมืองนครราชสีมา
- 2) อำเภอปากช่อง
- 3) อำเภอพิมาย
- 4) อำเภอด่านขุนทด
- 5) อำเภอโนนสูง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดให้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบวิเคราะห์เนื้อหา และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างมีจำนวน 2 ฉบับ) ดำเนินการเก็บรวบรวมจากประชาชน และสื่อท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นนักสื่อสารสุขภาพ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 แบบสอบถามแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

3.2.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

3.2.1.2 พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทั่วไป และข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อท้องถิ่น จำนวน 7 ข้อ

3.2.1.3 ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย จำนวน 47 ข้อ โดยสามารถแบ่งเป็นประเด็นย่อยได้ 5 ประเด็นย่อย ได้แก่

1) ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น จำนวน 13 ข้อ

2) ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยท้องถิ่น จำนวน 6 ข้อ

3) ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น จำนวน 4 ข้อ

4) ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น จำนวน 12 ข้อ

5) ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น จำนวน 12 ข้อ

3.2.1.4 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ

แบบสอบถามดังกล่าว ใช้แบบวัดทัศนคติแบบ Likert Scale ซึ่งมีทางเลือกตอบ 5 ระดับจากเห็นด้วยน้อยที่สุดหรือไม่เห็นด้วย ไปถึงเห็นด้วยมากที่สุด และคำถามปลายเปิดเพื่อให้ข้อเสนอแนะ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538)

ระดับความพึงพอใจ / ความคาดหวัง	ระดับคะแนน
พึงพอใจมากที่สุด / คาดหวังมากที่สุด	5
พึงพอใจมาก / ความหวังมาก	4
เฉย ๆ / ปานกลาง	3
พึงพอใจน้อย / คาดหวังน้อย	2
พึงพอใจน้อยที่สุด / คาดหวังน้อยที่สุด	1

การแปลผลแบบสอบถามความพึงพอใจและความคาดหวังได้แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด / คาดหวังมากที่สุด พึงพอใจมาก / ความหวังมาก เฉย ๆ / ปานกลาง พึงพอใจน้อย / คาดหวังน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด / คาดหวังน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การพิจารณาความพึงพอใจและความคาดหวังจากการคำนวณอัตราภาค ดังนี้

สูตรการคำนวณอัตราภาคชั้น

คะแนนสูงสุด	5	คะแนน
คะแนนต่ำสุด	1	คะแนน
พิสัย (Range)	$\frac{5-1}{5} = 0.80$	
อัตราภาคชั้น	$\frac{5}{5} = 0.80$	

จากเกณฑ์การพิจารณาดังกล่าวสามารถกำหนดระดับความพึงพอใจและความคาดหวังได้ ดังนี้

1.00 – 1.80	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด / คาดหวังน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	หมายถึง	พึงพอใจน้อย / คาดหวังน้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง	เฉย ๆ / ปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง	พึงพอใจมาก / ความหวังมาก
4.21 – 5.00	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด / คาดหวังมากที่สุด

สำหรับการแปลความหมายค่าร้อยละ จากแบบสอบถามใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

น้อยกว่า	ร้อยละ 20	หมายถึง น้อยที่สุด
	ร้อยละ 40	หมายถึง น้อย
	ร้อยละ 60	หมายถึง ปานกลาง
	ร้อยละ 80	หมายถึง มาก
ตั้งแต่	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	หมายถึง มากที่สุด

3.3.2 แบบวิเคราะห์เนื้อหา

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏทางสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่คัดเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดไว้ต่อไปนี้

3.3.2.1 โครงสร้างการบริหาร ได้แก่ การบริหารงานของสื่อดังกล่าว ลักษณะการเป็นเจ้าของ

3.3.2.2 สัดส่วนของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยเมื่อเทียบกับเนื้อหาส่วนอื่น ๆ ที่ปรากฏในสื่อประเภทดังกล่าว

3.3.2.3 ประเภทของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่นำเสนอสู่ประชาชน (การเป็นข่าว ความรู้ ความคิดเห็น หรือการโฆษณาประชาสัมพันธ์)

3.3.2.4 ลักษณะของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย (เช่น นำเสนอเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ การออกกำลังกาย ข้าราชการโรค อาหารเพื่อสุขภาพ อาหารเสริม ฯลฯ เป็นต้น)

3.3.2.5 ปริมาณ ความถี่ จำนวนเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

3.2.3 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างประชาชนที่เปิดรับเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นต่อการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นศึกษาออกเป็น 6 ประเด็นหลัก ดังนี้

3.2.3.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

3.2.3.2 ข้อมูลด้านสถานการณ์สุขภาพอนามัยในชนบท

3.2.3.3 ข้อมูลด้านการเปิดรับสื่อท้องถิ่น

3.2.3.4 ข้อมูลด้านการทำหน้าที่สื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างในปัจจุบัน

3.2.3.5 ข้อมูลด้านความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่าง

3.2.3.6 ข้อมูล / ความคิดเห็นอื่น ๆ

3.2.4 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่น

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างแก่สื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ทำ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น โดยประเด็นในการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

3.2.4.1 สื่อท้องถิ่น (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว) มีการจัดสรรเนื้อหาต่าง ๆ อย่างไร

3.2.4.2 เนื้อหาที่ปรากฏผ่านทางสื่อ (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว) ของท่านมีส่วนเนื้อหาในแต่ละส่วนอย่างไร

3.2.4.3 หากมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาของ (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว) หรือปรับเปลี่ยนสัดส่วนของเนื้อหา จะปรับเปลี่ยนเพราะปัจจัยใด (ความนิยมของตลาด นโยบายผู้บริหาร สถานการณ์ทางสังคม ฯลฯ)

3.2.4.4 สื่อท้องถิ่น (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว) มีรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยหรือไม่

1) กรณีที่มีการนำเสนอข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

1.1) เนื้อหาด้านสุขภาพที่ปรากฏผ่านสื่อท้องถิ่น (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว) มีจำนวนมากน้อยเพียงใดและมีลักษณะใด

1.2) เพราะเหตุใดสื่อท้องถิ่น (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว) จึงมีแนวโน้มที่จะนำเสนอเนื้อหา ด้านสุขภาพ

1.3) เนื้อหาที่นำเสนอของสื่อท้องถิ่น (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว) เป็นเนื้อหาลักษณะใดบ้าง เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยในประเด็นใด

2) กรณีที่ไม่มีการนำเสนอข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

2.1) สื่อท้องถิ่น (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว) เคยนำเสนอข่าวที่มีเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยหรือไม่ และเหตุใดปัจจุบันจึงไม่นำเสนอการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

2.2) ในอนาคตสื่อท้องถิ่น (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว) มีแนวโน้มที่จะมีการนำเสนอข่าวเพื่อสุขภาพอนามัยหรือไม่ เพราะอะไร

3.2.4.5 ท่านคิดว่า ปัจจุบัน ประชาชนในท้องถิ่น (ได้แก่ประชาชนในจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา) มีความต้องการเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมากน้อยเพียงใด ถ้าหากมีความรู้เนื้อหาประเภทใด เนื้อหาควรเป็นไปในลักษณะใด

3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบวิเคราะห์เนื้อหา แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างประชาชน และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่น ผู้วิจัยกำหนดให้มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

3.3.1 แบบสอบถาม

3.3.1.1 การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) เมื่อสร้างคำถาม จัดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถามแล้ว ทีมวิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการประเมินหลักสูตร จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยหรือไม่ ตลอดจนภาษาที่ใช้ แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป โดยผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วลัยลักษณ์ งามมงคล คณบดีคณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

3.3.1.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ได้อาศัยวิธีการทดสอบก่อน (Pre – Test) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน 1 ครั้ง โดยทดสอบกับกลุ่มประชากรทั่วไปที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยวิธีการใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ทีมวิจัยใช้ฟังก์ชันการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ (Reliability Analysis) ด้วยโปรแกรม SPSS v. 19.0 เป็นเครื่องมือในการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ผลการคำนวณปรากฏดังนี้

ตารางที่ 3.1 การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

คำถาม	Cronbach's alpha
แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อเหตุผล / ปัจจัยของการเลือกใช้สื่อดังกล่าว	0.7313
ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อประโยชน์และความสนใจในเนื้อหาสุขภาพในสื่อท้องถิ่น	0.7431
ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อสุขภาพ	0.7225
ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อความเหมาะสมและคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย	0.7692
ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น	0.7721
ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ	0.7476

จากตารางที่ 3.1 การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น พบว่า แบบสอบถามในแต่ละประเด็นมีค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.7225 - 0.7721 โดย Jump (1978) ได้กำหนดว่างานวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research) ถ้ามีค่า มากกว่าและเท่ากับ 0.7000 แสดงว่ามีความเชื่อมั่น ซึ่งคำถามในแต่ละประเด็นอยู่ในช่วงดังกล่าว จึงถือได้ว่า คำถามในแต่ละประเด็นมีความน่าเชื่อถือสูง หากพิจารณาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น 0.7476 แสดงว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นสูงด้วยเช่นกัน

3.3.2 แบบวิเคราะห์เนื้อหา

ในการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้นำแบบวิเคราะห์เนื้อหาให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมวลชนจำนวน 1 ท่านพิจารณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับความครอบคลุมของประเด็นวิเคราะห์ ความชัดเจนของประเด็นและภาษาที่ใช้ และความเหมาะสมของแนวทางในการวิเคราะห์ ส่วนในการทดสอบความเที่ยงตรงของแบบวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบวิเคราะห์เนื้อหาไปทดสอบวิเคราะห์เนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงจำนวน 1 แห่ง และวิเคราะห์เนื้อหาทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 1 ฉบับ จากนั้น จึงนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขวิธีการวิเคราะห์ให้ชัดเจน และสามารถวัดผลได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้มากขึ้น

3.3.3 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างประชาชน

การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) เมื่อผู้วิจัยสร้างคำถาม จัดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างประชาชนแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างประชาชนเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ จำนวน 1 ท่าน เพื่อให้คำแนะนำในการปรับแก้ไข และตรวจสอบความถูกต้องความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยหรือไม่ ตลอดจนภาษาที่ใช้ แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป โดยผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วลัยลักษณ์มล จ่างมล คณบดีคณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

3.3.4 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่น

การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) เมื่อผู้วิจัยสร้างคำถาม จัดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่นแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่นเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมวลชน จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยหรือไม่ ตลอดจนภาษาที่ใช้ แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป โดยผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วลัยลักษณ์มล จ่างมล คณบดีคณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในรูปแบบของเอกสาร วารสาร บทความ สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารสุขภาพ

3.4.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลจากการสำรวจ (Survey Research) ด้วยแบบสอบถาม แบบวิเคราะห์เนื้อหา และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวน 4 กลุ่ม ครอบคลุมประชากรทั้งหมด ได้แก่

3.4.2.1 แบบสอบถามแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน

3.4.2.2 แบบวิเคราะห์เนื้อหาสื่อท้องถิ่น จำนวน 5 สื่อ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว

3.4.2.3 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้างประชาชนในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น จำนวน 80 คน

3.4.2.4 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้างสื่อท้องถิ่น จำนวน 40 คน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือคือ แบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยข้อมูลเชิงปริมาณได้วิเคราะห์สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ความถี่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญทางการสื่อสาร เมื่อนำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้างประชาชนในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น แบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้างสื่อท้องถิ่น และแบบวิเคราะห์เนื้อหาสื่อท้องถิ่น มาสังเคราะห์และบูรณาการเข้าด้วยกัน และนำเสนอเชิงพรรณนาความ

3.6 การนำเสนอข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยจำแนกผลการวิจัยออกเป็นบทต่าง ๆ ดังนี้

3.6.1 บทที่ 4 บทบาทของสื่อท้องถิ่นในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการสื่อสารสุขภาพ

3.6.2 บทที่ 5 ความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อสื่อท้องถิ่นและเนื้อหาสารเพื่อการสื่อสารสุขภาพ

บทที่ 4

บทบาทของสื่อท้องถิ่นในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการสื่อสารสุขภาพ

งานวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ศึกษาการแสดงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชนในชนบท โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสื่อท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดนครราชสีมา อันประกอบด้วยหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน (หรือสถานีวิทยุชุมชน) เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว รวมทั้งวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอรายการหรือเนื้อหาเรื่องสุขภาพอนามัยที่ปรากฏทางสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยได้นำเสนอผลการเก็บข้อมูลตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

4.1 การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.2 ปัจจัยที่ส่งผลการต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.3 ทิศทางและแนวโน้มการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.4 สรุป

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สื่อท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดนครราชสีมาทุกประเภทให้ความสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยแตกต่างกันไปตามลักษณะของสื่อแต่ละประเภท ดังนี้

4.1.1 การนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก

4.1.1.1 การบริหารจัดการ

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก โดยศึกษาสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ บริหารจัดการโดยรัฐ และดำเนินการผลิตรายการโดยบุคลากรของสถานีซึ่งเป็นข้าราชการและลูกจ้าง เน้นการให้ข้อมูลความรู้ข่าวสารและบริการ

สาธารณะ ไม่มีการโฆษณาสินค้า เนื้อหารายการประกอบด้วยข่าว สารความรู้ และสารบันเทิง ซึ่งผลิตโดยบุคลากรของสถานี และรายการข่าว รายการสารคดีสั้น รับผิดชอบต่อสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ ยังมีการจัดสรรเวลาให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาร่วมผลิตรายการอีกด้วย

สัดส่วนของรายการที่นำเสนอทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นไปตามกรอบนโยบายที่รับมาจากกรมประชาสัมพันธ์ ดังตัวอย่างผังรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ระบบเอฟเอ็ม (FM) และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น ระบบเอฟเอ็ม ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงตัวอย่างผังรายการประจำวันพุธ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2555 ของสถานี

วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ระบบเอฟเอ็ม ความถี่ 105.25 เมกะเฮิร์ตซ์

เวลา	รายการ
05.00 – 05.30 น.	เปิดสถานี / แจ้งรายการ / ทรมะรับอรุณ
05.30 – 07.00 น.	ข่าวยามเช้า
07.00 – 08.00 น.	ถ่ายทอดข่าว / รายการพิเศษ / สารคดี
08.00 – 08.30 น.	สวัสดีโคราช
08.30 – 09.00 น.	
09.00 – 09.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
09.10 – 09.35 น.	ข่าวสารสถานีพินิจ / เสียงจากคนตาบอด / การศึกษาเพื่อคนพิการวันนี้
09.35 – 10.00 น.	เสียงประชาชน
10.00 – 10.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
10.10 – 11.00 น.	รายการเรื่องเล่าจาก อบจ. (หมอแหงแจ้งข่าว)
11.00 – 12.00 น.	ศาลเยาวชนพบ ปชช.
12.00 – 13.00 น.	ถ่ายทอดข่าวภาคกลางวัน สวท. กปส.
13.00 – 14.00 น.	รับผิดชอบต่อรายการทั่วทิศถิ่นไทย (สถานีรวมใจช่วยภัยน้ำท่วม)
14.00 – 14.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
14.10 – 15.00 น.	รวมพลังสร้างสามัคคี
15.00 – 15.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.

เวลา	รายการ
15.10 – 16.00 น.	รายการสาธิตสุขแข็งข้าว
16.00 – 16.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
16.10 – 17.00 น.	สนทนาภาษาข้าว
17.00 – 17.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
17.10 – 18.00 น.	รายการหมุนตามวัน
18.00 – 19.00 น.	เทียบเวลาเคารพธงชาติ / รายการหมุนตามวัน
19.00 – 19.30 น.	ถ่ายทอดข่าว สวท. กปส.
19.30 – 20.00 น.	แคววงกีฬา
20.00 – 20.30 น.	ถ่ายทอดข่าว สวท. กปส.
20.30 – 21.00 น.	ธรรมะเพื่อชีวิต
21.00 – 21.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
21.10 – 22.00 น.	คืนนี้ที่โคราช
22.00 – 22.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
22.10 – 23.00 น.	คืนนี้ที่โคราช
23.00 – 23.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
23.10 – 24.00 น.	คืนนี้ที่โคราช / ปิดสถานี

ที่มา : ฝ่ายรายการและกระจายเสียง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา, 2555

ตารางที่ 4.2 แสดงตัวอย่างผังรายการประจำวันพุธ เดือนเมษายน พ.ศ. 2554 ของสถานี

วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น ระบบเอฟเอ็ม ความถี่ 99.50
เมกะเฮิรตซ์

เวลา	รายการ
04.30 – 05.00 น.	เปิดเพลงทดลองเครื่อง / แจ้งเปิดสถานี / สปอต CAT
05.00 – 05.30 น.	รายการอีสานไม่กินปลาดิบ
05.30 – 06.00 น.	สปอต CAT / รายการรวมใจ พลังไทย สามัคคี
06.00 – 06.30 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง / ถ่ายทอดข่าวยามเช้า
06.30 – 07.00 น.	สปอต CAT / ข่าวท้องถิ่น / รายการเสน่ห์ขอนแก่น
07.00 – 08.00 น.	ผู้ประกาศแจ้ง ถ่ายทอดข่าวและรายการจาก สวท. กปส. กทม.

เวลา	รายการ
08.00 – 09.00 น.	เคารพธงชาติ / สปอตชุมชนพอเพียง / รายการจับกระแสข่าว
09.00 – 09.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง / สปอตเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ / สปอตใต้สันติสุข
09.10 – 10.00 น.	รายการ CAT ส่งความสุขทั่วไทย สร้างไทยเข้มแข็ง
10.00 – 10.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง / สปอตส่งเสริมการปกครองระบบ ปชต. / สปอตเอดส์ / สปอตใต้สันติสุข
10.10 – 11.00 น.	รายการ 99.5 รอบรู้ ชุมชน
11.00 – 11.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง / สปอตสร้างความสมานฉันท์ฯ / สปอตตามรอยพ่อ / สปอต ขก. ศูนย์กลาง IT ของภูมิภาค
11.10 – 12.00 น.	รายการลูกทุ่งแก่นนคร
12.00 – 13.00 น.	ถ่ายทอดข่าวจาก สวท. กทม.
13.00 – 14.00 น.	รายการเสียงชุมชนคนอีสาน
14.00 – 14.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง / สปอตส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมฯ / สปอต. สปสช. / สปอตตามรอยพ่อ / สปอตกีฬาแห่งชาติครั้งที่ 40
14.10 – 15.00 น.	รายการทิศทางประเทศไทย
15.00 – 15.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง / สปอตประชาคมอาเซียน / สปอต สปสช. / สปอตเอดส์
15.10 – 16.00 น.	รายการบอกเล่าเก้าสิบ
16.00 – 16.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง / สปอต สปสช. / สปอตเอดส์
16.10 – 17.00 น.	รายการเพลงตั้งวันวาน
17.00 – 17.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง
17.10 – 18.00 น.	รายการรัฐสภาของเรา
18.00 – 19.00 น.	เคารพธงชาติ / ถ่ายทอดรายการหมุนตามรายวัน
19.00 – 19.30 น.	ถ่ายทอดข่าวจาก สวท. กทม.
19.30 – 20.00 น.	รายการแคทวาไรตี้
20.00 – 20.30 น.	ผู้ประกาศแจ้งเตรียมเทียบเวลาและถ่ายทอดข่าวจาก สวท. กทม.
20.30 – 21.00 น.	สปอต CAT / ข่าวท้องถิ่น / พยากรณ์อากาศ
21.00 – 21.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง
21.10 – 22.00 น.	รายการคู่ใจวัยเรียน

เวลา	รายการ
22.00 – 22.10 น.	ถ่ายทอดข่าวคืนชั่วโมง
22.10 – 23.00 น.	ถ่ายทอดรายการจาก สวท. กทม.
23.00 – 23.10 น.	ถ่ายทอดข่าวคืนชั่วโมง
23.10 – 24.00 น.	ถ่ายทอดรายการจาก สวท. กทม. / ปิดสถานี

ที่มา : ฝ่ายรายการและกระจายเสียง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น, 2554

จากตารางที่ 4.1 แสดงตัวอย่างผังรายการประจำวันพุธของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ระบบเอฟเอ็ม ความถี่ 105.25 เมกะเฮิร์ตซ์ และตารางที่ 4.2 แสดงตัวอย่างแผนผังรายการประจำวันพุธของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น ระบบเอฟเอ็ม ความถี่ 99.50 เมกะเฮิร์ตซ์ ซึ่งเป็นคลื่นเพื่อข้อมูลข่าวสารและบริการท้องถิ่น นำเสนอรายการที่ผลิตเอง รายการที่ผลิตโดยหน่วยงานอื่นและรายการที่รับสัญญาณจากกรมประชาสัมพันธ์ จำแนกเป็นรายการรับสัญญาณข่าวจากกรุงเทพฯ ประมาณ 20 – 25% รายการที่ผลิตเองในพื้นที่ ประมาณ 60% และรายการที่รับมาจากส่วนกลาง ประมาณ 15 – 20% ทั้งนี้ พบว่าเนื้อหาที่นำเสนอประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประมาณ 6 – 10% ส่วนเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจการเมือง สัดส่วนประมาณ 13% นอกจากนั้น เนื้อหาส่วนอื่น ประมาณ 40% เกี่ยวข้องกับสุขภาพ สิ่งแวดล้อม การกีฬา ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเนื้อหาของสังคมทั้งหมด โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน ครอบครัว ประมาณ 1% เป็นไปตามนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์

ส่วนผังรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงที่กระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ระบบเอเอ็ม (AM) จังหวัดนครราชสีมา รายละเอียดรายการ ดังปรากฏตามตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงตัวอย่างแผนผังรายการประจำวันพุธ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2555 ของสถานี

วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ระบบเอเอ็ม ความถี่ 729 กิโลเฮิร์ตซ์

เวลา	รายการ
05.00 – 06.00 น.	เปิดสถานี / แจ้งรายการ / เกษตรก้าวหน้า
06.00 – 06.30 น.	รายการสดสายตรงจาก VOA
06.30 – 07.00 น.	ข่าวท้องถิ่นประจำวัน / สารคดี

เวลา	รายการ
08.00 – 09.00 น.	สวัสดิ์โคโรราช
09.00 – 09.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
09.10 – 10.00 น.	รับสัญญาณรายการครัววิภา หรือ การประชุม / อภิปราย / สัมมนา
10.00 – 10.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
10.10 – 11.00 น.	รายการเรื่องเล่าจาก อบจ. (รับสัญญาณจาก 105.25 MHz)
11.00 – 11.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
11.10 – 12.00 น.	รับสัญญาณรายการร้อยแปดพันเก้า หรือ การประชุม / อภิปราย
12.00 – 13.00 น.	ถ่ายทอดข่าวภาคกลางวัน สวท. กปส.
13.00 – 14.00 น.	ใส่ใจชีวิต
14.00 – 14.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
14.10 – 15.00 น.	ถ่ายทอดสดเสียงการประชุมสภาตั้งแต่ 13.30 น. จนจบการประชุม
15.10 – 16.00 น.	
16.00 – 16.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
16.10 – 17.00 น.	พลังชีวิต
17.00 – 17.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
17.10 – 18.00 น.	เศรษฐกิจชุมชนสมคูลความพอเพียง
18.00 – 19.00 น.	
19.00 – 19.30 น.	ข่าว / รายงานพิเศษ / สารคดี (ช่วงถ่ายทอดทุกเครือข่าย)
19.30 – 20.00 น.	หนังสือเสียงเพื่อชาวบ้าน โดย สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย
20.00 – 20.30 น.	ข่าว / รายงานพิเศษ / สารคดี (ช่วงถ่ายทอดทุกเครือข่าย)
20.30 – 21.00 น.	นายชาวบ้าน
21.00 – 21.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
21.10 – 22.00 น.	นายชาวบ้าน
22.00 – 22.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
22.10 – 23.00 น.	สุขภาพสู่เศรษฐกิจ
23.00 – 23.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
23.10 – 24.00 น.	เต็มสุข / ปิดสถานี

ที่มา : ฝ่ายรายการและกระจายเสียง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา, 2555

จากตารางที่ 4.3 แสดงตัวอย่างผังรายการประจำวันพุธของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ระบบเอเอ็ม ความถี่ 729 กิโลเฮิร์ตซ์ (KHz) เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย พัฒนาอาชีพ และส่งเสริมภาคของการเมือง รับสัญญาณการถ่ายทอดเสียงการประชุมรัฐสภาจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ผลิตรายการเองประมาณ 20% นอกนั้นเป็นการรับสัญญาณ โดยมีสัดส่วนเนื้อหาใกล้เคียงกับสัดส่วนเนื้อหาของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยระบบเอฟเอ็ม ความถี่ 107.50 เมกะเฮิร์ตซ์

ในขณะที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ระบบเอฟเอ็ม (FM) ความถี่ 106.25 เมกะเฮิร์ตซ์ (MHz) เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงที่สามารถหารายได้จากการขายโฆษณา เนื้อหารายการส่วนใหญ่จึงมาจากบริษัทเอกชน มีสัดส่วนที่บุคลากรของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยผลิตเองเพียงเล็กน้อย คือ ประมาณ 10% โดยเนื้อหารายการที่ผลิตเองต้องสอดคล้องกับนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์และยุทธศาสตร์ชาติ ดังสามารถแสดงผังรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา ระบบเอฟเอ็ม (FM) ความถี่ 106.25 เมกะเฮิร์ตซ์ (MHz) ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงตัวอย่างผังรายการประจำวันพุธ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2555 ของสถานี

วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา ระบบเอฟเอ็ม ความถี่ 106.25 เมกะเฮิร์ตซ์

เวลา	รายการ
05.00 – 05.30 น.	เปิดสถานี / แจ้งรายการ / รายการอาหารกายอาหารใจ
05.30 – 06.00 น.	รายการข่าวยามเช้า
06.00 – 06.30 น.	ข่าวสดสายตรงจาก VOA
06.30 – 07.00 น.	ข่าวท้องถิ่นประจำวัน / สารคดี 5 นาที
07.00 – 08.00 น.	ถ่ายทอดข่าว / รายการพิเศษ / สารคดี
08.00 – 09.00 น.	รับสัญญาณรายการนับถอยหลังเลือกตั้ง 54 จาก สวท. กทม.
09.00 – 09.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
09.10 – 10.00 น.	HAPPY TIME
10.00 – 10.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
10.10 – 11.00 น.	HAPPY TIME
11.00 – 11.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
11.10 – 12.00 น.	HAPPY TIME

เวลา	รายการ
12.00 – 13.00 น.	ถ่ายทอดข่าวภาคกลางวัน สวท. กปส.
13.00 – 14.00 น.	HAPPY TIME
14.00 – 14.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
14.10 – 15.00 น.	HAPPY TIME
15.00 – 15.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
15.10 – 16.00 น.	HAPPY TIME
16.00 – 16.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
16.10 – 17.00 น.	HAPPY TIME
17.00 – 17.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
17.10 – 18.00 น.	HAPPY TIME
18.00 – 19.00 น.	เทียบเวลาเคารพธงชาติ / HAPPY TIME
19.00 – 19.30 น.	ถ่ายทอดข่าว สวท. กปส.
19.30 – 20.00 น.	HAPPY TIME
20.00 – 20.30 น.	ถ่ายทอดข่าว สวท. กปส.
20.30 – 21.00 น.	HAPPY TIME
21.00 – 21.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
21.10 – 22.00 น.	HAPPY TIME
22.00 – 22.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
22.10 – 23.00 น.	HAPPY TIME
23.00 – 23.10 น.	ถ่ายทอดข่าวต้นชั่วโมง สวท. กปส.
23.10 – 24.00 น.	คืนนี้ที่โคราช / ปิดสถานี

ที่มา : ฝ่ายรายการและกระจายเสียง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา, 2555

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย จำแนกได้เป็น 4 ลักษณะโดยอาศัยเกณฑ์ด้านผู้รับผิดชอบดำเนินรายการ ดังนี้

1) การนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ผลิตโดยบุคลากรของสถานี การนำเสนอเนื้อหาลักษณะดังกล่าวมักเป็นการแทรกเนื้อหาสุขภาพอนามัยในรายการประเภทอื่น เช่น รายการข่าว รายการบันเทิง แทรกเนื้อหาความรู้เรื่องการรักษาสุขภาพอนามัย มิใช่รายการด้านสุขภาพโดยตรง

อาทิ รายการสนทนาข่าว หากมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยซึ่งผู้สื่อข่าวของสถานีไปทำข่าว เพื่อนำมาออกอากาศในรายการข่าวท้องถิ่น นักจัดรายการจะนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวแทรกในรายการ เพลงมาพูดคุยให้ผู้ฟังได้รับ

2) การนำเสนอรายการด้านสุขภาพอนามัยที่ผลิตจากบุคลากรสังกัดหน่วยงาน สาธารณสุข อาทิ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ซึ่งได้รับจัดสรรเวลาจากสถานีวิทยุฯ ให้ผลิตรายการ เพื่อสุขภาพอนามัยตามภารกิจหลักขององค์กร รายการสาธารณสุขแจ้งข่าว ผลิตรายการ โดย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด นำเสนอเนื้อหาเรื่องสุขภาพเป็นประจำทุกวันจันทร์ – วันศุกร์ เวลา 15.00 – 16.00 น. เนื้อหาประกอบด้วยข่าว การดูแลสุขภาพทั่วไป โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ซึ่งเป็นโรคที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็น มีอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) โทรศัพท์เข้ามาคุยในรายการ ซึ่งผู้ฟังที่สนใจสามารถโทรศัพท์เข้ามาสอบถามในรายการได้ และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 มาจัดรายการก้าวทันโรค วันพฤหัสบดี วันศุกร์ด้วยเช่นกัน เวลา 09.00 – 10.00 น. ให้ความรู้เรื่องโรคภัยไข้เจ็บตามฤดูกาล เช่น โรคไข้เลือดออก หรือองค์กรไม่แสวง ผลกำไร เช่น มูลนิธิหัวใจดีมีสุข ซึ่งผลิตรายการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคหัวใจ

ในขณะที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น มีรายการที่นำเสนอเรื่อง สุขภาพอนามัย 2 รายการ เป็นรายการที่นำเสนอเรื่องสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่น ทุกวันเสาร์ เวลา 13.00 – 14.00 น. และรายการสุขภาพทางสิ่งแวดล้อม ทุกวันศุกร์ เวลา 14.00 น.

3) การนำเสนอรายการ โดยในชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น เปิดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตและดำเนินรายการที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และท้องถิ่น คือ รายการเสียงชุมชนคนอีสาน ออกอากาศทุกวันพุธ เวลา 13.00 – 14.00 น. เนื้อหา นำเสนอเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ประกอบด้วยเรื่องสุขภาพอนามัยและเรื่องทั่วไปที่เป็น ความต้องการของประชาชนในชุมชน จำแนกรายการแบ่งเป็น 4 ช่วง ความยาวช่วงละ 5 นาที จำแนก เป็นเนื้อหาความบันเทิง 3 ช่วง และโฆษณาสั้น (สปอต) 1 ช่วง

4) การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพจากข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย การจัดผังรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ส่วนหนึ่งรับสัญญาณจากกรุงเทพฯ อาทิ การรับสัญญาณข่าวช่วงเวลา 5.00 – 6.30 น. 7.00 – 8.00 น. และ 17.00 – 19.30 น. เป็นรายการ สรุปลสถานการณ์ข่าวรอบวัน และข่าวภาคบังคับ เวลา 20.00 น. ซึ่งเนื้อหาข่าวที่รับสัญญาณจากสถานี

วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมักมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับสถานการณ์โรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นในประเทศในช่วงดังกล่าวมานำเสนอด้วย

4.1.1.2 บทบาทและลักษณะการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

การทำหน้าที่สื่อสารเรื่องสุขภาพอนามัยของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มักมีบทบาทในการแจ้งข้อมูลข่าวสาร และการให้ความรู้ โดยพบว่า เนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่นำเสนอทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่มักนำเสนอตามสถานการณ์การเกิดของโรค ซึ่งเป็น การนำเสนอตามฤดูกาล และเป็นความต้องการของประชาชนจากการโทรศัพท์เข้ามาสอบถามในรายการ โดยมักประสบปัญหาหรือต้องการแนวทางการป้องกันแก้ไขโรคภัยไข้เจ็บ เช่น การนำเสนอเนื้อหาเรื่องไข้เลือดออกในช่วงฤดูฝน โดยนำเสนอเรื่องการดูแลสุขภาพ และป้องกันไม่ให้เกิดโรค นอกจากนั้น ยังนำเสนอเรื่องอาหารและโภชนาการ และนำเสนอความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยด้านอาหารเสริม และการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าเนื้อหาความรู้ประเภทอื่น ๆ

“...ข่าวสารการเมืองยังน้อยกว่าเรื่องสุขภาพ ดังนั้นสัดส่วนด้านสุขภาพถือว่าเป็นด้านสังคม น่าจะดีไปเป็นครั้งหนึ่งเลย รวมเรื่องกิน อาหาร รักษาโรค น่าเป็น 50% ด้วยซ้ำไปนอกนั้นจะเป็นสิ่งแวดล้อมซึ่งจริง ๆ ก็ถือว่าเป็นเรื่องสุขภาพเหมือนกัน อย่างลดภาวะ โรคอ้วนมันมีผลต่อสุขภาพของคน ...”

(ทิวาพร แสนเมืองชิน, สัมภาษณ์. 2555)

4.1.1.3 แหล่งที่มาของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

แหล่งที่มาในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สามารถจำแนกได้ดังนี้

- 1) เอกสารประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสุขภาพอนามัยโดยตรง เช่น กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ที่ส่งจุลสาร วารสารหรือจดหมายข่าวประชาสัมพันธ์ มายังฝ่ายข่าวและฝ่ายรายการเพื่อให้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไปยังผู้ฟัง
- 2) เว็บไซต์ที่ให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย โดยนักจัดรายการวิทยุ เป็นผู้สำรวจข้อมูลและเลือกข่าวสารหรือความรู้ที่น่าสนใจ หรือมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นมา นำเสนอเป็นส่วนหนึ่งในรายการ

3) ข้อมูลจากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความชำนาญ แต่ละชุมชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเรื่องดังกล่าว รวมทั้งเนื้อหาที่มาจากประสบการณ์ตรงที่ผู้ฟังรายการวิทยุประสบโดยตรง และส่งจดหมายหรือโทรศัพท์เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นในรายการ

“...มีจดหมายส่งเข้ามาบ้าง ยกตัวอย่างเช่น หน้าฝนเขาก็ไปเก็บเห็ดพิษ ก็จะมีคนที่อยู่ในหมู่บ้านอยู่ในชุมชนก็จะส่งจดหมายเข้ามาบอกเรา แล้วก็เล่าให้ฟังว่าให้เตือนคนอื่น ๆ ด้วย ลักษณะเห็ดเป็นแบบนี้...”

(চিত্রรัตน์ อากรตน, สัมภาษณ์. 2554)

4) ผู้สื่อข่าว หรือนักจัดรายการเป็นผู้หาข้อมูลด้วยตนเอง เช่น การลงพื้นที่ไปหาข่าว เพื่อนำเสนอในช่วงข่าวท้องถิ่น การสัมภาษณ์อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) การทำข่าวกิจกรรมของหน่วยงานด้านสาธารณสุขภายในจังหวัด เพื่อนำเนื้อหาและเสียงสัมภาษณ์มาเรียบเรียงนำเสนอออกอากาศ

4.1.1.4 การสำรวจความนิยมในการเปิดรับเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา (สวท. นครราชสีมา) ให้ความสำคัญต่อการประเมินความสนใจของผู้ฟัง โดยการประเมินความนิยมของผู้รับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดำเนินการประเมินทุกระดับ ทั้งการประเมินจากส่วนกลาง หรือการประเมินโดยกรมประชาสัมพันธ์ มุ่งประเมินความเข้าใจในเนื้อหา การกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินมาจากกรมประชาสัมพันธ์ และยังมีประเมินอย่างไม่เป็นทางการของสวท. นครราชสีมา เนื่องจากขาดงบประมาณที่จะสำรวจความนิยมอย่างเป็นทางการ โดยใช้การนับจำนวนจดหมาย และนับจำนวนผู้โทรศัพท์เข้ามาสอบถามเรื่องสุขภาพทั้งที่โทรศัพท์เข้ามาในรายการโดยตรง และโทรศัพท์เข้ามาที่สถานีวิทยุ อย่างไรก็ตาม ผลจากการสำรวจความนิยม พบว่า มีผู้ให้ความสนใจส่งจดหมายเข้ามายังสถานีวิทยุกระจายเสียงน้อยลงกว่าเดิม เพราะมีช่องทางการสื่อสารที่สะดวกและรวดเร็วกว่าจดหมาย คือ การโทรศัพท์

การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน นอกจากการสัมภาษณ์และนับจำนวนการโทรศัพท์ และจดหมายที่เข้ามายังสถานีแล้ว ยังมีการดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนด้วยแบบสอบถามด้วย โดยดำเนินการปีละ 2 ครั้ง (เฉลี่ย 6 เดือนดำเนินการสำรวจความคิดเห็น 1 ครั้ง) จากนั้น จึงนำผลการสำรวจความคิดเห็นมาจัดทำแผน และประเมินผลการดำเนินการตามแผน

4.1.2 การนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของสถานีวิทยชุมชน

4.1.2.1 การบริหารจัดการ

สถานีวิทยชุมชนหรือจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิद्यชุมชน เริ่มเกิดขึ้นหลังจากการประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2540 โดยการร่วมผลักดันของเครือข่ายนักวิชาการ เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน เครือข่ายประชาสังคม และเครือข่ายองค์กรชุมชน ทั้งนี้ ในปีดังกล่าวสำนักงานกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) ได้ดำเนินการผ่าน “โครงการนำร่องทดลองจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิद्यชุมชน” รับสมัครชุมชนที่ต้องการเข้าร่วมโครงการจังหวัดละ 2 สถานีทั่วประเทศ เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้เรื่องวิद्यชุมชนอันเป็นที่มาของการดำเนินการวิद्यชุมชนของประชาชน โดยใช้ชื่อว่า “จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิद्यชุมชน” จำนวน 145 จุด ทั่วประเทศ (สหพันธ์วิद्यชุมชนแห่งชาติ, 2555) ปัจจุบันคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ยื่นขอทดลองประกอบกิจการกระจายเสียง 3 ประเภท (หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ, 2555) ได้แก่

1) กิจการบริการสาธารณะ ต้องเป็นกระทรวง ทบวง กรม องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานรัฐอื่นที่ไม่ใช่รัฐวิสาหกิจ มีหน้าที่ตามกฎหมายหรือมีความจำเป็นต้องดำเนินการด้านการกระจายเสียง สماعคม มูลนิธิ หรือนิติบุคคลอื่นที่ตั้งตามกฎหมายไทยที่ไม่แสวงหากำไร ทำกิจการเพื่อประโยชน์สาธารณะ สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการใช้ประโยชน์ด้านการเรียนการสอนและเผยแพร่ความรู้สู่สังคม ส่วนผังรายการประเภทกิจการบริการสาธารณะ ให้เป็นข่าวสารสาระต่อประโยชน์สาธารณะไม่น้อยกว่า 70% และไม่สามารถหารายได้จากโฆษณาได้ เว้นแต่เป็นการหารายได้โดยการโฆษณาหรือเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับงานหรือกิจการของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ สماعคม มูลนิธิ หรือนิติบุคคลอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะไม่แสวงหากำไร หรือการเสนอภาพลักษณ์ขององค์กรบริษัท และกิจการ โดยไม่ได้มีการโฆษณาสรรพคุณคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงหรือทางอ้อม (หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ, 2555)

2) กิจการบริการชุมชน ต้องเป็นสมาคม มูลนิธิ นิติบุคคล ซึ่งไม่ใช่หน่วยงานรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะไม่แสวงหากำไร หรือกลุ่มคนในท้องถิ่นที่ไม่เป็นนิติบุคคล จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน ซึ่งสมาชิกแต่ละคนแสดงหลักฐานเชิงประจักษ์ของการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้โดยไม่แสวงหากำไรทางธุรกิจ และมีกิจกรรมที่แสดงถึงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 2 ปี สำหรับผังรายการประเภทบริการชุมชน ต้องเป็นข่าวสารที่ประโยชน์ต่อสาธารณะไม่น้อยกว่า 70% ต้องนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชนเป้าหมายที่รับบริการและผลิตโดยคนในชุมชนเป้าหมายที่รับบริการไม่น้อยกว่า 50% ของเวลา

ออกอากาศ ห้ามไม่ให้หารายได้จากโฆษณาแต่อาจมีรายได้จากการบริจาค การอุดหนุนหรือรายได้ทางอื่น ซึ่งมีใช้การโฆษณาให้สถานีโดยการบริจาค การอุดหนุนต้องสะท้อนถึงเงื่อนไขของการได้รับการทดลองประกอบกิจการบริการชุมชนและไม่มีกำไรแข่งขัน ไม่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานี ด้านเนื้อหารายการต้องไม่เป็นการสนับสนุนเชิงพาณิชย์ แต่อาจได้รับการสนับสนุนจากกองทุนวิจัย และพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ (USO) ได้ (หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ, 2555)

3) กิจการทางธุรกิจ ต้องเป็นนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย มีผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 มีภูมิลำเนาในพื้นที่ให้บริการ หรือเป็นรัฐวิสาหกิจบริษัทที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกิจการกระจายเสียง โดยต้องมีระบบบริหารจัดการการเงินที่เหมาะสมกับการประกอบธุรกิจ ผังรายการสำหรับกิจการธุรกิจต้องเป็นข่าวประโยชน์สาธารณะไม่น้อยกว่า 25% การหารายได้โฆษณาไม่เกินชั่วโมงละ 12 นาทีครึ่ง เมื่อรวมโฆษณาทั้งวันเฉลี่ยไม่เกินชั่วโมงละ 10 นาที และอาจหารายได้ด้วย การเก็บค่าสมาชิกหรือวิธีการอื่นใดได้ (หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ, 2555)

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาสถานีวิทยุชุมชนที่ดำเนินการโดยไม่แสวงกำไร ซึ่งเป็นวิทยุชุมชนที่ให้ความสำคัญต่อการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และมักมีเนื้อหาตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของกลุ่มผู้ก่อตั้ง และนโยบายในการก่อตั้ง อาทิ สถานีวิทยุชุมชน ขก. 100 ซึ่งก่อตั้งโดยมูลนิธิเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โรงพยาบาลเวชประสิทธิ์ กำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณโดยโรงพยาบาลเวชประสิทธิ์ บริหารงานโดยคณะกรรมการบริหารวิทยุชุมชน และมีการเปิดเวทีแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างการยอมรับจากชุมชน ตามแนวคิดที่ว่า วิทยุชุมชนไม่ใช่ของคณะกรรมการหรือของคนใดคนหนึ่ง นโยบายของการก่อตั้งสถานี เน้นการให้ข้อมูลข่าวสารเรื่องสุขภาพอนามัย ออกอากาศตั้งแต่เวลา 06.00 – 22.00 ทุกวัน คณะผู้บริหารสถานีซึ่งเป็นบุคลากรของโรงพยาบาลมีหน้าที่พิจารณาผังรายการ ดังตัวอย่างผังรายการของสถานีวิทยุชุมชน ขก. 100 ดังนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงตัวอย่างผังรายการประจำวันพุธ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2554 ของสถานีชุมชน

ขก. 100

เวลา	รายการ
06.00 – 08.30 น.	เพลงจากสถานี
08.30 – 10.00 น.	รายการสรรหามาบอก
10.00 – 11.00 น.	ลูกทุ่งเพลงดัง
11.00 – 12.00 น.	นานาสาระการศึกษาและเสียงเพลง
12.00 – 13.00 น.	ข่าวเด็ดเพลงดัง

เวลา	รายการ
13.00 – 15.00 น.	ธรรมะยามบ่าย
15.00 – 17.00 น.	สบายดี
17.00 – 18.00 น.	กำลังใจเพื่อสังคม (จิปาละ)
18.00 – 20.00 น.	ภาษาลูกทุ่ง
20.00 – 22.00 น.	เพลงดังหลังข่าว

ที่มา : สถานีวิทยุชุมชน ขก. 100, 2554

จากตารางที่ 4.5 แสดงตัวอย่างผังรายการประจำวันพุธของสถานีชุมชน ขก. 100 พบว่า สถานีชุมชน ขก. 100 เป็นสถานีวิทยุที่มุ่งเน้นความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ เช่น รายการลูกทุ่งเพลงดัง นานาสาระการศึกษาและเสียงเพลง ภาษาลูกทุ่ง และเพลงดังหลังข่าว ส่วนการนำเสนอเรื่องสุขภาพ จะสอดแทรกอยู่ในรายการต่าง ๆ แต่ไม่มีรายการที่นำเสนอเรื่องสุขภาพโดยตรง

4.1.2.2 บทบาทและลักษณะการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

สถานีวิทยุชุมชนมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย และ บทบาทในการให้ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ สถานีวิทยุชุมชนที่ไม่ แสวงหาผลกำไรมีนโยบายไม่โฆษณาสินค้าประเภทเครื่องสำอางหรืออาหารเสริมเพื่อสุขภาพ โดยหากมี การนำเสนอข้อมูลสินค้าหรือหน่วยงานปรากฏในรายการ มักเป็นการนำเสนอเพื่อประชาสัมพันธ์ หน่วยงาน เช่น สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล วิธีการนำเสนอรายการ เน้นการให้ข้อมูลเรื่องสุขภาพ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟัง และคำนึงถึงวิธีการนำเสนอที่ผู้ฟังได้รับประโยชน์เป็นสำคัญ โดยสถานีวิทยุชุมชนกำหนดผู้ฟังกลุ่มเป้าหมายคือผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ งดการใช้ศัพท์เทคนิคหรือ สาระความรู้ที่ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ฟัง เนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยมักนำเสนอให้เหมาะกับ พฤติกรรมและกิจวัตรประจำวันของผู้ฟังเป็นสำคัญ เช่น นำเสนอรายการสุขภาพอนามัยในเช้า วันหยุด ได้แก่ เสาร์และอาทิตย์ โดยผู้ดำเนินรายการ หรือผู้ร่วมรายการเป็นบุคลากรด้านสาธารณสุข เช่น พยาบาลวิชาชีพ และนำเสนอความบันเทิงควบคู่ไปในรายการเพื่อไม่ให้หนักเกินไปสำหรับผู้ฟัง

“...เพราะเราพูดเรื่องสุขภาพมานาน รู้แล้วว่า ผู้ฟังอยากฟังเพลง เราก็ แลแบ่งเป็นท่อน ๆ ไม่ให้ยาว เช่น เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับ ก็ว่าไปกว้าง ๆ แล้ว ก็โรคที่เกิดขึ้นตามฤดูกาลมันเกิดขึ้นอย่างไร เราจะ ไม่อธิบายว่าเกิดจากการคิด เชื้อ แต่เราจะพูดให้เข้าใจว่าโรคตามฤดูกาลคืออะไร ถือว่าเอาใจผู้ฟัง ถามว่า เรตติ้ง (ความนิยม – ผู้วิจัย) ดีไหม ในฐานะที่เราไม่ได้ยึดติดอยู่กับค่ายเพลง

ไหน ถือว่าเรตติ้งเราใช้ได้ เพราะมีคนกลุ่มหนึ่งที่ฟังเราอยู่ กลุ่มผู้สูงอายุ นะครับ
แต่กลุ่มเด็ก ๆ ก็จะไม่ค่อยมี...”

(สุบรรณ จันดาแสง, สัมภาษณ์. 2554)

“...เราจะกำหนดไว้ว่าในช่วงบ่ายของทุกวัน ช่วงบ่ายโมงถึงบ่ายสอง
โมงเราจะมีนักวิชาการสาธารณสุขมาพูดถึงการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ
แล้วแต่ว่ารูปแบบไหน ถ้าอาหารเราก็จะมีนักโภชนาการ...”

(สุบรรณ จันดาแสง, สัมภาษณ์. 2554)

สถานีวิทยชุมชนที่ไม่แสวงผลกำไร กำหนดแนวนโยบายที่ชัดเจนที่นักจัดรายการทุกคนต้อง
ปฏิบัติตาม คือ นักจัดรายการวิทยุต้องแสดงบทบาทสำคัญคือการให้สาระความรู้ ดังนั้น จึงพบว่า มี
หลายรายการที่ให้ความสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยเป็นเนื้อหาหลักในรายการ
อาทิ รายการของสถานีวิทยชุมชนคนพิมายที่นำเสนอเรื่องสุขภาพ ได้แก่ รายการคลื่นสามัญประจำ
บ้าน นำเสนอช่วงที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพคือช่วงระเบียบสุขภาพ เป็นการพูดถึงความรู้เรื่องสุขภาพ
ทั่วไปตามฤดูกาล ออกอากาศวันจันทร์ – วันศุกร์ เวลา 16.00 – 17.00 น. และรายการย้อนอดีต ซึ่ง
นำเสนอเรื่องสุขภาพประมาณ 15 นาทีออกอากาศวันเสาร์ – อาทิตย์ เน้นการให้ความรู้โดยเฉพาะโรค
อ้วน

รูปแบบการนำเสนอรายการด้านสุขภาพอนามัยของนักจัดรายการประจำสถานีวิทยชุมชน
ส่วนใหญ่นำเสนอในรูปของการคุยข่าวและตอบคำถามด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งประชาชนมักให้ความ
สนใจต่อสาเหตุและการป้องกันโรคที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล รวมทั้งโรคอุบัติใหม่ คือ โรคใหม่ที่กำลังจะ
เข้ามาหรือมีพัฒนาการของโรคซึ่งประชาชนขาดความรู้เกี่ยวกับโรคดังกล่าว

4.1.2.3 แหล่งที่มาของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

แหล่งที่มาในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของสถานีวิทยชุมชน มักได้จากเอกสาร
ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ที่ได้รับจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
เอกสารประชาสัมพันธ์จากโรงพยาบาลในจังหวัดหรือในท้องถิ่น และหนังสือพิมพ์หรือหนังสือ
เกี่ยวกับสุขภาพซึ่งหน่วยงานสาธารณสุขในท้องถิ่น เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดส่งให้ทาง
สถานีวิทยฯ เดือนละ 1 ครั้ง

4.1.2.4 การสำรวจความนิยมของประชาชนในการเปิดรับเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

การตรวจสอบความนิยมของสถานีวิทยุชุมชน ใช้การสำรวจความนิยมจากจำนวนโทรศัพท์ที่เข้ามาทางสถานีวิทยุและโทรศัพท์เข้ามาในรายการ ซึ่งมักเป็นการสอบถามหรือการเสนอแนะให้นำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยตามที่ประชาชนให้ความสนใจ เป็นการสำรวจความนิยมอย่างไม่เป็นทางการ กลุ่มผู้ฟังมักเป็นกลุ่มเดิม เคยเปิดรับสื่อวิทยุชุมชนมาช้านานแล้ว ผู้ฟังส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคนจนถึงวัยผู้สูงอายุ

4.1.3 การนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของเคเบิลทีวีท้องถิ่น

4.1.3.1 การบริหารจัดการ

เคเบิลทีวีท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบริหารงานโดยบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจการส่งสัญญาณของเคเบิลทีวีซึ่งครอบคลุมพื้นที่เผยแพร่ภายในจังหวัด ผู้สนใจเปิดรับเคเบิลทีวีต้องสมัครสมาชิก ซึ่งจะต้องชำระค่าติดตั้ง และค่าสมาชิกรายเดือน ปัจจุบันประเทศไทยมีสมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่ในบทบาทของสื่อประจำชุมชนในท้องถิ่น โดยส่งเสริมการสร้างงานในท้องถิ่น และอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น และเป็นสื่อร้องทุกข์ให้แก่ภาครัฐได้รับความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ สมาคมฯ ประกอบด้วยผู้ประกอบการกว่า 250 บริษัท ซึ่งมีทั้งรายใหญ่และรายเล็กมารวมกัน หากรวมทั้งประเทศไม่น้อยกว่า 500 สถานี มีสมาชิกรับชมกว่า 12,000,000 คน (สมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย, 2556)

4.1.3.2 บทบาทลักษณะการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาเคเบิลทีวีท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา และสถานีโทรทัศน์ขอนแก่นเคเบิลทีวี จังหวัดขอนแก่น เคเบิลทีวีท้องถิ่นนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาหลากหลาย ประกอบด้วยรายการภาคบันเทิง ภาควิชาการ ภาคสังคม บันเทิง ประกอบด้วย รายการภาพยนตร์ รายการข่าว รายการวาไรตี้ รายการความรู้ทั่วไป รายการข่าว โดยจำแนกเป็นรายการที่รับสัญญาณจากสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม รายการที่รับสัญญาณจากต่างประเทศ และรายการที่ผลิตเอง

เคเบิลทีวีท้องถิ่น มีบทบาทในการให้ข่าวสารเรื่องสุขภาพอนามัย และการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย โดยพบว่า เคเบิลทีวีเคซีทีวี จังหวัดนครราชสีมา มีรายการเพื่อสุขภาพโดยเฉพาะ เนื้อหาเน้นเรื่องการดูแลสุขภาพ การปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพอนามัย เช่น รายการคนรักสุขภาพ รายการพบหมอ นอกจากการนำเสนอรายการเรื่องสุขภาพอนามัยโดยตรงแล้ว ยังมีการแทรกความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเข้ามาในรายการเนื้อหาประเภทอื่น โดยเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงมาพูดคุยหรือนำเสนอเรื่องดูแลสุขภาพของตนเอง อาทิ การออกกำลังกาย การควบคุมอาหารและโภชนาการ รวมทั้งยัง

มีรายการที่เชิญบุคลากรด้านสาธารณสุขมาดำเนินรายการเพื่อสุขภาพ สักส่วนของรายการที่มีเนื้อหา ด้านสุขภาพอนามัย มีประมาณ 10% ของรายการทั้งหมด นำเสนอในวันพุธ เวลาประมาณ 13.00 น. เช่น รายการรักสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขมาดำเนินรายการ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้ชม ซึ่งมักเป็นแม่บ้าน ที่ว่างจากการปฏิบัติภารกิจประจำวัน

รายการด้านสุขภาพอนามัยของเคเบิลทีวีเคซีทีวี จังหวัดนครราชสีมาทั้งบุคลากรจาก หน่วยงานด้านสาธารณสุข และบุคลากรของสถานีโทรทัศน์เป็นผู้ดำเนินรายการ รูปแบบรายการ มี ทั้งรายการที่นำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยโดยตรง และรายการที่นำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย เป็นส่วนหนึ่งในรายการ รายการที่นำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยโดยตรงเช่น รายการคนรัก สุขภาพ รูปแบบรายการเป็นการพูดคุย สนทนาข่าว พร้อมการสาธิตประกอบในกรณีที่เป็นการใช้ ความรู้ที่ต้องมีการอธิบายให้ทราบ เนื้อหาหลักมี 3 ด้าน คือ การออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร การหาเวลาพักผ่อน คลายความเครียด โดยมีเนื้อหาเรื่องการแพทย์ทางเลือกเป็นเนื้อหารอง นำเสนอ เรื่องการดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพรไทย และจิตบำบัด เช่น การควบคุมจิตให้ว่าง การรับประทานอาหาร ชีวิตจัดการดูแลสุขภาพตามธาตุเจ้าเรือน รายการดังกล่าวนำเสนออาทิตย์ละครั้ง ความยาวของ รายการประมาณ 1 ชม.

ส่วนรายการที่นำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยเป็นส่วนหนึ่งในรายการทางสถานีโทรทัศน์ เคซีทีวี เช่น รายการเช้านี้ที่โคราช ออกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ 09.00 – 10.30 น. เป็นรายการคุยข่าว ซึ่ง ปรากฏเนื้อหาที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแทรกอยู่ในเนื้อหาช่วงต่าง ๆ ของรายการ และรายการข่าว ซึ่ง มักนำเสนอสถานการณ์ด้านสุขภาพอนามัยแทรกอยู่ในเนื้อหาข่าว โดยเฉลี่ยในรายการข่าว 1 รายการ นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยประมาณ 10 นาที เนื้อหาด้านสุขภาพที่นำเสนอใน รายการข่าว มักเป็นการรายการสถานการณ์ กิจกรรม หรือข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยที่เกิดขึ้นใน จังหวัดโดยแทรกการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นสาเหตุ สถานการณ์ปัจจุบัน การดำเนินการ แก้ไข และข้อเสนอแนะ โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงและให้ข้อเสนอแนะ

ขอนแก่นเคเบิลทีวี จังหวัดขอนแก่น การนำเสนอรายการทางสถานีโทรทัศน์เคเบิลทีวี ประกอบด้วยเนื้อหาที่เป็นสาระและความบันเทิง เนื้อหาสาระความรู้ ประกอบด้วยความรู้เรื่อง กฎหมาย ความรู้เรื่องสุขภาพ และข่าวสารความรู้ทั่วไปเรื่องท้องถิ่น อาจมีรายการวิจารณ์การเมืองจาก นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นและนักวิชาการอิสระมาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ใน รายการ อย่างไรก็ตาม พบว่า สักส่วนรายการของสถานีเคเบิลทีวีขอนแก่นแตกต่างจากสักส่วน รายการของสถานีโทรทัศน์เคซีทีวี กล่าวคือ ขอนแก่นเคเบิลทีวีให้ความสำคัญต่อการนำเสนอรายการ

ภาคบันเทิงมากกว่ารายการภาคความรู้ โดยมีสัดส่วนของรายการ จำแนกเป็นภาพยนตร์ 40% ข่าว 30% กีฬา 20% ช่องการ์ตูน 10% เนื้อหารายการ มีทั้งที่ผลิตเองและรับสัญญาณจากสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมแห่งอื่น ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ ช่องรายการที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ ช่องภาพยนตร์ รองลงมาคือ ข่าว รายการกีฬาโดยเฉพาะกีฬาฟุตบอล และการ์ตูน เพลง นอกจากการรับสัญญาณจากต่างประเทศแล้ว ทางขอนแก่นเคเบิลทีวี ยังผลิตรายการเองจำนวน 3 ช่อง ประกอบด้วย ช่องข่าวท้องถิ่น อีก 2 ช่อง เปิดให้ผู้ชมโทรศัพท์เข้ามาแนะนำภาพยนตร์หรือคอนเสิร์ตที่น่าสนใจ ทั้งนี้ หากมีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย จะนำเสนอในรายการข่าวท้องถิ่น ซึ่งมักเป็นข่าวกิจกรรมของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย

4.1.3.3 แหล่งที่มาของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

เคเบิลทีวีท้องถิ่น ได้ข้อมูลสำหรับนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยจากหน่วยงานด้านสาธารณสุขในจังหวัดหรือหน่วยงานสาธารณสุขในท้องถิ่น เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ที่ส่งเอกสารประชาสัมพันธ์มาให้ดำเนินการเผยแพร่ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลหลัก ข้อมูลจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข ซึ่งร่วมให้สัมภาษณ์หรือร่วมดำเนินรายการกับผู้ดำเนินรายการของทางสถานี หรือจากชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการดูแลสุขภาพ หรือชุมชนที่ลงมือปฏิบัติจริงในการดูแลสุขภาพอนามัย นอกจากนี้ ยังได้ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ หรือเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของผู้ดำเนินรายการ รวมทั้งได้ข้อมูลจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนจากผู้นำชุมชน หรือประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะเรื่องยาและสมุนไพรพื้นบ้าน

4.1.3.4 การสำรวจความนิยมของประชาชนในการเปิดรับเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

เคเบิลทีวีท้องถิ่น ไม่มีการดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนอย่างเป็นทางการ นอกจากการสำรวจความนิยมจากการ โทรศัพท์เข้ามาแนะนำภาพยนตร์หรือคอนเสิร์ตเพื่อนำมาแพร่ภาพออกอากาศ สอบถามรวมทั้งเสนอแนะเนื้อหาของรายการที่นำเสนอทางเคเบิลทีวีท้องถิ่น โดยพบว่า ไม่มีการเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยทางเคเบิลทีวีท้องถิ่น แต่เป็นการสอบถามเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพอนามัยในรายการที่นำเสนอประเด็นสุขภาพอนามัย ซึ่งพบว่า ประชาชนให้ความสนใจปัญหาสุขภาพอนามัยมีมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความสนใจและต้องการมีส่วนร่วมในรายการด้านสุขภาพอนามัยมากขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของประเด็นด้านสุขภาพนั้น ๆ และขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของผู้ดำเนินรายการด้วย

“...ผมว่ารายการเพื่อสุขภาพคนจะให้ความสนใจเยอะ เพราะเขาเป็นห่วงตัวเองอยู่ที่ความสามารถของผู้ดำเนินรายการว่าจะเข้าถึงแล้วก็ดำเนินรายการได้น่าสนใจมากน้อยแค่ไหน ชัดเจนคือเรื่องสุขภาพ องค์กรประกอบอยู่ที่ผู้ดำเนินรายการด้วย...”

(ผดุง จตุรพัตร, สัมภาษณ์. 2555)

4.1.4 การนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

4.1.4.1 การบริหารจัดการ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นดำเนินการ โดยบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจหนังสือพิมพ์ มักถือกำเนิดจากความสนใจส่วนตัวหรือความรู้ความชำนาญในวิชาชีพของผู้บริหารหนังสือพิมพ์ในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

4.1.4.2 บทบาทและลักษณะการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีบทบาทในการให้ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย และบทบาทในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยที่นำเสนอเนื้อหาที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสนใจโดยผู้สื่อข่าวประจำหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยคอลัมน์ประจำที่เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่ ยารักษาโรค สมุนไพรรักษาโรค กิจกรรมของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) สำนักงานสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข และวิชาการทางการแพทย์สมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญต่อเนื้อหาด้านสุขภาพรณรงค์ไปจากข่าวสารทางการเมืองและเศรษฐกิจ ดังตัวอย่างข่าวและบทความที่นำเสนอทางหนังสือพิมพ์โคราชคนอีสานระหว่างเดือนมกราคม – เมษายน พ.ศ. 2554 ตามตารางที่ 4.7 ดังนี้

ตารางที่ 4.6 แสดงวัน คอลัมน์ ลักษณะของเนื้อหา เนื้อหา และบทบาทของหนังสือพิมพ์โคราชคนอีสาน

วัน	คอลัมน์	ลักษณะของเนื้อหา	เนื้อหา	บทบาท
10 – 14 มกราคม 2554	กลวิธีเผาผลาญไขมัน ฉุกเฉิน	คอลัมน์มุมสุขภาพ	แนะนำเคล็ดลับในการเผาผลาญไขมันให้กับสาว ๆ	ให้ความรู้
15 – 19 มกราคม 2554	อาหารที่ช่วยให้มีความสุข	คอลัมน์มุมสุขภาพ	การรับประทานอาหารที่ถูกต้อง	ให้ความรู้

วัน	คอลัมน์	ลักษณะของเนื้อหา	เนื้อหา	บทบาท
15 – 19 มกราคม 2554	อบจ. ห่วงใยใส่ใจประชาชนนำ สร. ลงพื้นที่ตรวจสอบสุขภาพ	ข่าว	การลงพื้นที่ตรวจสอบสุขภาพของ อบจ. และสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี	แจ้งข่าว
1 – 4 มีนาคม 2554	นั่งนาน ๆ ระวังโรคภัยถามหา	คอลัมน์ มุมสุขภาพ	โรคที่เกิดจากการนั่งทำงานนาน ๆ	ให้ความรู้
5 – 9 มีนาคม 2554	อันตรายจากยาหยอดตา	คอลัมน์ ข้อเพียงเขียนมา	การจ่ายยาที่คนไข้มักทำให้ผู้ป่วยเกิดอาการปวดดวงตา	เตือนภัย
5 – 9 มีนาคม 2554	ไม่สูบบุหรี่ในบ้านลดหุน้ำหนักในเด็ก	คอลัมน์ มุมสุขภาพ	การไม่สูบบุหรี่ภายในบ้านลดการเกิดหุน้ำหนักในเด็ก	ให้ความรู้
10 – 14 มีนาคม 2554	สาวแต่ละวัย ทานอะไรกันดี	คอลัมน์ มุมสุขภาพ	แนะนำการรับประทานอาหารสำหรับผู้หญิงในแต่ละช่วงวัย	ให้ความรู้
10 – 14 มีนาคม 2554	วงการอาหารเสริม สะเทือน “มะโฮ” บุคตลาดไทยทั่วภูมิภาค	โฆษณาประชาสัมพันธ์	แนะนำมะโฮเบต้ากลูแคนจากยีสต์ดำ	แนะนำสินค้า
15 – 19 มีนาคม 2554	5 เมนูสู้ คอเลสเตอรอล	คอลัมน์ มุมสุขภาพ	แนะนำการควบคุมคอเลสเตอรอล	ให้ความรู้
15 – 19 มีนาคม 2554	สร้างเครือข่ายเยาวชนรุ่นใหม่หัวใจสีขาวเอาชนะยาเสพติด	ข่าว	การจัดอบรมแกนนำเยาวชนให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแก่เยาวชนในจังหวัดบุรีรัมย์	แจ้งข่าว

วัน	คอลัมน์	ลักษณะของเนื้อหา	เนื้อหา	บทบาท
20 – 24 มีนาคม 2554	หลัก 6 อ สร้างสุขภาพ	ค อ ลั ม ณ์ มุ ม สุขภาพ	แนะนำการสร้างเสริมสุขภาพให้แข็งแรงด้วย 6 อ	ให้ความรู้
25 – 29 มีนาคม 2554	อาหารต้านกระดูกพรุน	ค อ ลั ม ณ์ มุ ม สุขภาพ	การรับประทานอาหารที่สามารถรักษาและป้องกันโรคกระดูกพรุน	ให้ความรู้
30 มีนาคม – วันที่ 4 เมษายน 2554	แปะก๊วย ช่วยบำรุงสมอง	ค อ ลั ม ณ์ มุ ม สุขภาพ	แนะนำสรรพคุณแปะก๊วยในการช่วยบำรุงสมอง	ให้ความรู้
30 มีนาคม – วันที่ 4 เมษายน 2554	อันตราย ควันบุหรีมีมือ สอง เพิ่มความเสี่ยง มะเร็งเต้านม	ข่าว	รณรงค์การไม่สูบบุหรี	เตือนภัย

ที่มา : หนังสือพิมพ์โคราชคนอีสาน, 2554

จากตารางที่ 4.6 แสดงวัน คอลัมน์ ลักษณะของเนื้อหา เนื้อหา และบทบาทของหนังสือพิมพ์โคราชคนอีสาน พบว่า หนังสือพิมพ์โคราชคนอีสานจะมีคอลัมน์เพื่อสุขภาพ 1 คอลัมน์ คือ คอลัมน์ มุมสุขภาพ ซึ่งจะมุ่งเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพในมิติต่าง ๆ นอกจากนั้นยังมีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสุขภาพ ลักษณะของข่าวที่นำเสนอจะเป็นการแจ้งเตือน แจ้งให้ทราบถึงสถานการณ์การเกิดโรคตามฤดูกาลต่าง ๆ

ในขณะที่สัดส่วนของหนังสือพิมพ์ไทยเสรีขออนแก่นแตกต่างไปจากสัดส่วนการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์คนอีสาน กล่าวคือหนังสือพิมพ์ไทยเสรีขออนแก่นให้ความสำคัญต่อข่าวเศรษฐกิจ โดยสัดส่วนของเนื้อหาข่าวสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภทหลัก คือ ข่าวเศรษฐกิจ ประมาณ 40% ข่าวสังคม ประมาณ 30% ข่าวสาธารณสุข ประมาณ 20% และข่าวทั่วไป ประมาณ 10% ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายของหนังสือพิมพ์ ให้ความสำคัญต่อการนำเสนอประเด็นเศรษฐกิจเป็นหลัก ส่วนข่าวสารด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์ไทยเสรีเน้นการแจ้งเตือนภัยตามฤดูกาล ทั้งนี้ หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง ๆ อาจมีข่าวที่เกี่ยวกับสุขภาพประมาณ 5 – 6 ข่าว โดยนำเสนอให้เป็นเรื่องทั่วไปที่สามารถเข้าใจได้ง่าย

4.1.4.3 แหล่งที่มาในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

แหล่งที่มาของข่าวในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ได้มาจากผู้สื่อข่าว ผู้เขียนคอลัมน์ หรือบรรณาธิการเป็นผู้หาข่าวหรือหาเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และได้รับข้อมูลจากเอกสารประชาสัมพันธ์ที่ส่งมาจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข เช่น คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ซึ่งต้องมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข่าวก่อนการนำเสนอ เนื่องจากการกล่าวถึงผลิตภัณฑ์ใดผลิตภัณฑ์หนึ่งอาจกลายเป็นการชี้้นำให้เกิดความสนใจผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้

“...เราจะไม่นำเสนอข่าวที่ไม่มีที่น่าเชื่อถือ เพราะถ้านำเสนอไปจะเกิดผลกระทบเป็นอย่างมาก เราเคยนำเสนอเรื่องโทษของบิกอายไปในช่วงที่กำลังเป็นกระแส ปรากฏว่ามีคนโทรเข้ามาถามว่าหาซื้อได้ที่ไหน ถ้าบอกชื่อทีมงานได้ส่วนลดไหม กลายเป็นว่าเราไปโฆษณาให้เขา เพราะสื่อก็เหมือนดาบ 2 คม ต้องระวังมากในการนำเสนอ...”

(พิสิษฐ์ ชาญเจริญ, สัมภาษณ์. 2556)

อย่างไรก็ตาม สื่อมวลชนท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ว่า ข้อจำกัดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นคือ จำนวนพิมพ์น้อย ผู้สนับสนุนน้อย กระจายในเฉพาะเขตเมืองและความถี่ค่อนข้างต่ำ

“...เราออกเป็นรายเดือน 30 วันออก 1 ครั้ง ข่าวของเราคนต้องอ่าน 30 วัน ไม่ได้เปลี่ยนวันต่อวัน เพราะฉะนั้นเราต้องระวังให้มาก มีการคัดกรองในทุกระดับ ไม่ใช่แค่กลั่นกรองเพียงอย่างเดียว แต่เรายังมีการสังเคราะห์ด้วย...”

(พิสิษฐ์ ชาญเจริญ, สัมภาษณ์. 2556)

4.1.4.4 การสำรวจความนิยมของประชาชนในการเปิดรับเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ไม่มีการสำรวจความต้องการของประชาชนในการเปิดรับเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย และไม่ได้สำรวจความนิยมอ่านหนังสือพิมพ์ของประชาชน แต่หนังสือพิมพ์จะมีรูปแบบการนำเสนอที่แน่นอน ไม่มีการปรับเปลี่ยนสัดส่วนเนื้อหาที่นำเสนอ เนื่องจากหนังสือพิมพ์มีกลุ่มผู้อ่านที่เฉพาะเจาะจงและผู้สนับสนุนที่แน่นอน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความนิยมของประชาชนในการเปิดรับเนื้อหาสุขภาพน้อย

4.1.5 การนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของหออกระจ่ายข้าว

4.1.5.1 การบริหารจัดการ

หออกระจ่ายข้าว เป็นสื่อที่ดำเนินการผลิตและเผยแพร่ภายในหมู่บ้านหรือชุมชน บุคคลที่เป็นผู้ดำเนินรายการหออกระจ่ายข้าวมักเป็นผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน หออกระจ่ายข้าวมักตั้งอยู่ในพื้นที่ของผู้ใหญ่บ้าน ดำเนินการและจัดหางบประมาณเองโดยผู้ใหญ่บ้านหรือโดยความร่วมมือของประชาชนในชุมชน ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนใช้หออกระจ่ายข้าวเป็นสื่อกลางในการแจ้งข่าวสาร ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมักข่าวสารประชาสัมพันธ์จากทางอำเภอหรือจังหวัด การดำเนินการของหออกระจ่ายข้าว ผู้ใหญ่บ้านมักดำเนินรายการช่วงเช้า คือ ประมาณ 06.30 – 07.00 น. นำเสนอโดยเฉลี่ย 3 – 4 วันต่อสัปดาห์ ขึ้นอยู่กับจำนวนของข่าวสารประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและความเร่งด่วนของข่าวสารที่ต้องการประชาสัมพันธ์ ซึ่งมัก ได้แก่ ข่าวสารจากอำเภอ กิจกรรมประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล วัด เป็นต้น ซึ่งชุมชนให้ทัศนะว่า หออกระจ่ายข้าว คือ สื่อท้องถิ่นที่เหมาะสมกับชุมชนเพราะสื่ออื่น ๆ ประชาชนมักไม่ค่อยเปิดรับ โดยผู้ดำเนินงานหออกระจ่ายข้าวสามารถเพิ่มความน่าสนใจของเนื้อหาได้โดยการคัดแปลงข่าวสารเพิ่มวิธีการนำเสนอให้น่าสนใจ

ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน เป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินงานหออกระจ่ายข้าว หากผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชน ไม่ให้ความสนใจหรือไม่เห็นความสำคัญของหออกระจ่ายข้าวเท่าที่ควร บางชุมชนอาจไม่มีสื่อดังกล่าวเผยแพร่ในท้องถิ่นของตนเอง ทำให้การขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานกลายเป็นปัจจัยจำกัดประการหนึ่งของการดำเนินงานหออกระจ่ายข้าว

“...ที่จริงมันก็มีอยู่แล้วนะทุกหมู่บ้าน ส่วนมากเขาก็จะให้มีหออกระจ่ายข้าวอยู่ทุกหมู่บ้านเขาก็มีกันมาตลอดแต่ว่า การประชาสัมพันธ์ไม่ค่อยบ่อย อาจจะด้วยความเราเป็นผู้หญิงความละเอียดจะมีมากกว่าผู้ชาย ที่มีเรื่องสำคัญที่หนึ่งถึงจะเรียกประชุม แต่นี่ไปประชุมอะไรมาเราก็จะมาเล่าสู่กันฟัง เล่าสู่ให้ชาวบ้านฟังว่าวันนี้ไปประชุมตรงนี้มีเรื่องส่วนราชการแจ้งมา ส่วนไหนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรงกับหมู่บ้านของเราจะประชาสัมพันธ์บ่อยขึ้น...”

(จินตนา พงษ์พิมาย, สัมภาษณ์. 2554)

4.1.5.2 บทบาทและลักษณะการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

หออกระจ่ายข้าวมีบทบาทในการแจ้งข่าวสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย เช่น ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงานด้านสาธารณสุข และแจ้งข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ด้าน

สุขภาพอนามัยที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น บทบาทด้านการให้ความรู้ หรือการระดมความร่วมมือยังไม่มากนัก เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา และความสนใจของประชาชนยังมีไม่มาก

รูปแบบการจัดรายการหอกระจายข่าวเริ่มออกอากาศเวลาประมาณ 6.00 – 6.30 น. ใช้ภาษากลางในการดำเนินรายการ มีการใช้ภาษาท้องถิ่นบ้างในบางโอกาส โดยผู้ดำเนินงานหอกระจายข่าวมักเปิดเพลงก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงเริ่มนำเสนอเนื้อหาข่าวสารที่ต้องการจะแจ้งให้ชาวบ้านรับทราบ ใช้เวลาประมาณ 20 นาที หรือแล้วแต่วัน ไม่ได้จัดรายการทุกวัน ขึ้นอยู่กับจำนวนข่าวสารที่ต้องการประกาศ ซึ่งเนื้อหาข่าวสารที่ประกาศประกอบด้วย ข่าวสารจากทางราชการ ข่าวเกี่ยวกับสุขภาพ กิจกรรมจากสำนักงานสาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุข เช่น กิจกรรมตรวจลูกน้ำยุงลายของอาสาสมัครสาธารณสุขจะตรวจทุก ๆ 7 วัน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงอาจนำเสนอกิจกรรมทางศาสนาที่สำคัญในชุมชนด้วย

“... เวลาที่มีวันสำคัญ ระดมชาวบ้านมาร่วมพัฒนา ก็ทั่วไปทุกอย่าง ทั้งด้าน อสม. วันนี้เราจะมีการนัดเจาะเลือด เพราะตัวเองก็เป็น อสม. อยู่แล้ว อย่างเช่นเมื่อวานว่ามีเรื่องอะไรเราก็จะเล่าให้ฟังว่าวันนี้ทาง อสม. ทางโรงพยาบาล ทางฝ่ายสาธารณสุขของทางโรงพยาบาลบ้าง วันนี้เดินรณรงค์ลูกน้ำยุงลาย วันนี้คัดกลุ่มเสี่ยงมาเจาะเลือด วัดความดัน ตรวจหาน้ำตาลในเลือด ทุกอย่างที่มีเรื่องเข้ามา...”

(จินตนา พงษ์พิมาย, สัมภาษณ์. 2554)

4.1.5.3 แหล่งข้อมูลของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

แหล่งข้อมูลในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของหอกระจายข่าวได้จากเอกสารประชาสัมพันธ์หน่วยงานด้านสาธารณสุขในชุมชน เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลพิมาย เป็นเอกสาร วารสารที่ส่งมาให้ทางผู้ใหญ่บ้าน เดือนละ 1 ครั้ง

4.1.5.4 การสำรวจความนิยมของประชาชนในการเปิดรับเนื้อหาสุขภาพอนามัย

หอกระจายข่าว ไม่มีการดำเนินการสำรวจความนิยมอย่างเป็นทางการ มีเพียงการสอบถามและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ที่มีต่อการรับฟัง ทั้งนี้ ผลการสำรวจความนิยมอย่างไม่เป็นทางการของหอกระจายข่าวกลุ่มตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับความร่วมมือจากประชาชนค่อนข้างดี โดยประชาชนให้ข้อมูลว่า เสียงดังฟังชัด ดังครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ภายในชุมชน

“...คิดไว้เหมือนกันวางโครงการไว้เหมือนกันว่าจะหาเกร็ดความรู้แต่ก็
ไม่ค่อยมีเวลาเท่าไร เพราะการจัดก็จะประมาณ 07.00 – 07.30 น. ไม่เกินนี้
สายแล้วก็กลัวจะรบกวนเขา พยายามสอบถามชาวบ้านอยู่ว่าเสียงรบกวนหรือ
เปล่า ให้แจ้งมาแต่ก็ยังไม่เห็นแจ้งอะไรมา...”

(จินตนา พงษ์พิมาย, สัมภาษณ์. 2554)

4.2 ปัจจัยที่ส่งผลการต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการสัมภาษณ์สื่อท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลการต่อการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพ
อนามัยของสื่อมวลชนท้องถิ่นแต่ละประเภท สามารถจำแนกตามสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภทได้ ดังนี้

4.2.1 ปัจจัยที่ส่งผลการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก

4.2.1.1 นโยบายจากภาครัฐ

สื่อที่สังกัดหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย การจัดผัง
รายการ และสัดส่วนของรายการ ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐ คือ กรมประชาสัมพันธ์ และสถานี
วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งจะกำหนดสัดส่วนของเนื้อหาต่าง ๆ ได้แก่ ข่าว ความรู้ บันเทิง
ไว้อย่างชัดเจน นโยบายการจัดผังรายการของกรมประชาสัมพันธ์ ส่งผลกำหนดให้สถานี
วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น ต้องกำหนดสัดส่วนของผังรายการ โดยเน้น
การให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นข่าวสารความรู้จากส่วนกลาง คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
กรมประชาสัมพันธ์ 50% และผลิตรายการเอง 50% โดยต้องนำเสนอรายการข่าวทั้งที่เป็นข่าว
ของหน่วยงานราชการ และข่าวของประชาชนทั่วไป ความรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง บันเทิง
ประกอบด้วย เพลง ละครวิทยุและหมอลำ และบริการประชาชนคือ ให้การบริการด้านข้อมูลข่าวสาร
และประชาสัมพันธ์ บริการสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งนโยบายของภาครัฐ อาจเปลี่ยนแปลงไปตามรัฐบาล
รวมถึงสถานการณ์ทางสังคมขณะนั้น ซึ่งผู้บริหารสถานีและผู้รับผิดชอบด้านผังรายการต้องปรับ
รายการตามนโยบายดังกล่าว

“...ถ้านโยบายเปลี่ยนเราก็เปลี่ยน อย่างเช่น ในปีที่แล้วเข้มข้นในเรื่อง
ของแรงงานต่างด้าวก็จะถูกระบุมาให้เป็นยุทธศาสตร์ประชาสัมพันธ์ แล้วก็
จัดสรรงบประมาณมาเราก็บรรจุรายการประเภทนี้ลงไป พอ 2 ปีต่อมา มัน
อาจจะดีขึ้น หรือนโยบายอาจจะไม่เข้มข้นเท่า รายการนี้ก็จะถูกปรับ ทั้งนี้ก็อยู่ที่
ผู้อำนวยการและฝ่ายรายการของเรา...”

(วิรวรรณ ดัดเพ็ชร์, สัมภาษณ์. 2555)

ในการดำเนินรายการ และผลิตเนื้อหาสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยให้เป็นตามนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ มักได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดีเนื่องจากการเป็นหน่วยงานราชการ จึงทำให้สะดวกในการรับส่งและสร้างเครือข่ายข้อมูลข่าวสารเนื่องจากการมีแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมักให้ความร่วมมือแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์มายังสถานี อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของการเป็นหน่วยงานของรัฐ คือ การขาดความเป็นอิสระในการดำเนินรายการของผู้ดำเนินรายการ และผู้สื่อข่าว

“...มันจะแตกต่างจากสถานีวิทยุคลื่นอื่น ๆ ในเรื่องของข้อมูลข่าวสาร จะเห็นได้เลยว่าทุกคลื่น จุดหนึ่งที่เราเน้นคือเรื่องของข่าว ข่าวของ สวท. เป็นข่าวที่เชื่อถือได้ จุดแข็งอีกอันหนึ่งก็คือ เนื้อหาที่เราบรรจุลงไปในการเป็นเนื้อหา เป็นนโยบาย เป็นข้อมูลที่ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างครอบคลุมซึ่งการ Contact (ติดต่อ-ผู้วิจัย) ข้อมูลจากส่วนกลาง สามารถครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ แล้วก็การกำหนดเนื้อหา ประเด็น ก็จะมีทีมใหญ่ เนื้อหาที่จะเป็นสาระความรู้ และข่าวเป็นหลัก มีบุคลากรแลกเปลี่ยนข้อมูล ใหญ่กว่าสถานีวิทยุอื่น ๆ ที่เค้าอยู่กันแบบอยู่ใครอยู่มัน ยิ่งตอนนี้เราสามารถที่จะสื่อสารระบบออนไลน์ ถ้าเราเข้าไปก็ได้รับข้อมูลข่าวสารมากมาย อย่างไรก็ตาม การเป็นสถานีวิทยุที่สังกัดรัฐบาล ก็เป็นข้อจำกัดในการดำเนินรายการ ที่ต้องเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ ทำให้ขาดความเป็นอิสระในการสร้างสรรค์รายการ ต้องขึ้นอยู่กับนโยบายหลักของทางราชการ...”

(วิรวรรณ ดัดเพ็ชร์, สัมภาษณ์. 2555)

4.2.1.2 ความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จัดสรรเวลาให้หน่วยงานราชการด้านสาธารณสุข ส่วนท้องถิ่นมาร่วมผลิตรายการ เช่น รายการสาธารณสุขแจ้งข่าว จัดโดยสาธารณสุขจังหวัด นครราชสีมา ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งหากนโยบายหรืองบประมาณของหน่วยงานสาธารณสุขดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป อาจส่งผลให้ต้องมีการปรับผังรายการใหม่ และจัดสรรรายการจากแหล่งอื่นมาลงผังรายการให้เหมาะสม

“...หน่วยงานภาครัฐมีงบประมาณสัมพัทธ์แค่ปีเดียว ปีต่อไปไม่มีแล้ว ขอยุติการออกอากาศ เราก็ต้องหารายการอื่นเข้ามาบรรจุ ถ้ายังหาไม่ทันเราก็อาจจะรับสัญญาณจากส่วนกลางไปก่อน อันนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เราปรับผังรายการ...”

(วิรวรรณ ดัดเพ็ชร์, สัมภาษณ์. 2555)

4.2.1.3 ความต้องการของประชาชนในพื้นที่

การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ เช่น แบบสอบถาม และทางโทรศัพท์ที่เสนอแนะมาทางรายการ ส่งผลต่อการปรับเนื้อหาและปรับรูปแบบรายการให้เป็นไปตามความนิยมของผู้ฟัง รวมถึงความต้องการของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เมื่อมีโครงการต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐหรือจากส่วนกลางลงมาในพื้นที่ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดำเนินการสำรวจความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเนื้อหารายการให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน ซึ่งสื่อมวลชนกลุ่มตัวอย่างให้ทัศนะว่า ผู้ฟังรายการวิทยุสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ชอบฟังสาระ กับกลุ่มที่ชอบฟังบันเทิง โดยกลุ่มผู้ฟังที่ชอบความบันเทิงมีสัดส่วนมากกว่า ประมาณ 60 : 40 กลุ่มผู้ฟังที่ติดตามสาระความรู้มักเป็นกลุ่มผู้ฟังที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป กลุ่มผู้ฟังที่ติดตามรายการบันเทิงมักเป็นกลุ่มผู้ฟังที่มีอายุ 30 ปีลงมา ซึ่งต้องปรับเนื้อหารายการให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้ฟังทั้งสองกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน

4.2.1.4 กระแสสังคมหรือสถานการณ์ทางสังคม

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ให้ความสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชนทั้งที่เป็นความสนใจของคนทั้งประเทศ และความสนใจของประชาชนในชุมชน ความสนใจดังกล่าว อาจเกิดจากนโยบายของรัฐบาลในแต่ละช่วง เป็นภัยธรรมชาติ หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเทศกาลสำคัญต่าง ๆ กระแสสังคมหรือสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยต้องนำเสนอเนื้อหาเพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร หรือให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์หรือเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นเป็นการป้องกันตัว

“...อย่างเช่น ตอนนี่ก็เรื่องของยาเสพติด เรื่องของประชาธิปไตย เรื่องของสถาบันพระมหากษัตริย์ เรื่องของสิ่งแวดล้อม และรายการพิเศษ เช่น ช่วงนี้จะมี การเลือกตั้งเราก็จะมีรายการพิเศษที่รองรับการเลือกตั้ง นำทั่วมเราก็จะจัดรายการเพื่อช่วยเหลือ...”

(ชาติชาย ชาธรรมา, สัมภาษณ์. 2554)

“...ช่วงนี้ก็เน้นประเด็น เด็กจมน้ำ ป้องกันเด็กจมน้ำ เพราะว่าหน้าปิด เอมทุกปี มีสถิติที่เด็กเสียชีวิตจากการไปเล่นน้ำ ก็เป็นเรื่องสุขภาพเหมือนกัน ทุกรายการก็จะมาคุยกัน ประเด็นนี้ เป็นกระแส ถูกกล่าวด้วยนะ เวลาทำข่าวหรือ เวลาจัดรายการ ช่วงนี้ก็มีพายุฤดูร้อน โรคที่มาพร้อมกับหน้าร้อนก็คือ โรค อุจจาระร่วง ก็จะมาคุยให้ฟัง...”

(ทิวพร แสนเมืองชิน, สัมภาษณ์. 2554)

“...รายการเฉพาะกิจ เราจะทำอย่างเข้มข้น อย่างของ โคราชเราจะทำอยู่ 2 เทศกาล คือ เทศกาลสงกรานต์ กับปีใหม่ 7 เราจะถอดผัง ที่เป็นผลิตรายการ บ้านเทิง หรือ รายการความรู้ปกติของเราให้เป็นรายการเฉพาะกิจ เพื่อร่วม รณรงค์ แต่ก็เป็นการปรับผังชั่วคราวเฉพาะกิจ พอเฉพาะกิจเสร็จก็จะกลับไปสู่รายการเดิม...”

(วิรวรรณ ดัดเพชร, สัมภาษณ์. 2555)

4.2.1.5 งบประมาณ

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สังกัดกรมประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานราชการ ซึ่งแม้จะมีข้อได้เปรียบด้านการเป็นหน่วยงานราชการที่มีความมั่นคง มีการบริหารงานเป็นขั้นตอนเป็นระบบระเบียบชัดเจน แต่ข้อจำกัดคือ งบประมาณจำกัดและการบริหารจัดการไม่สามารถหารายได้จากผู้สนับสนุนรายการ การขาดงบประมาณจึงเป็นปัจจัยจำกัดในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย เช่น ขาดงบประมาณสำหรับเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในรายการ การขาดงบประมาณดังกล่าวส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการบริหารจัดการของสถานีวิทยุ และการปฏิบัติหน้าที่ของนักจัดรายการวิทยุ

“...เงินเดือน เงินค่าความเคลื่อนไหวอะไรต่าง ๆ ต้องหาเอง สมมติว่า จะส่งจดหมายไปหาแฟนเพลง ต้องหาเอง เขาให้เฉพาะงบเงินเดือนมา รวมทั้ง หากมีผู้สนใจสนับสนุนก็มักต้องการให้โฆษณาสินค้าของตนเองให้ด้วย ผู้ดำเนินรายการจึงต้องออกค่าใช้จ่ายเองหรือวิทยากรสมัครใจ...”

(ชาติชาย ชาธรรมา, สัมภาษณ์. 2554)

“...ไม่มีงบประมาณสนับสนุน ต้องจ่ายค่ารถเอง เรื่องแบบนี้คนสนใจ แต่ไม่มีผลิตภัณฑ์ใดให้การสนับสนุน คือถ้าสนับสนุน เขาอยากจะโฆษณา มากกว่า ความจริงไม่ต้องโฆษณา ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ดีที่สุด จะได้รับ

ความเชื่อถือ แต่ที่นี้ส่วนใหญ่ต้องการให้โฆษณา คุณต้องขายยาให้ผมนะ เขา
เคยชินกับการโฆษณา แต่ไม่เคยชินกับการประชาสัมพันธ์ ...”

(ชาติชาย ชุณหะวัณ, สัมภาษณ์. 2554)

4.2.1.6 จำนวนผู้ฟังที่ลดลง

ปัจจุบัน ความสนใจเปิดรับฟังรายการจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยลดลงไป
จากในอดีต เนื่องจากการเปิดรับฟังรายการวิทยุไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ฟังบางกลุ่ม
ไปได้

“...บางคนก็ต้องการความบันเทิง เขาฟังวิทยุ เขาก็ต้องการ relax (ผ่อนคลาย – ผู้วิจัย) เราไม่สามารถที่จะไปปรับรายการให้ตรงกับความต้องการ
เหล่านั้นได้ ตอนนี้จำนวนผู้ฟังวิทยุลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากมันมีสื่ออื่น ๆ
เข้ามาเยอะมาก จุดอ่อน คือ ไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบรายการได้ แต่ว่า
คนฟังเก่า ๆ เขาก็ยังนิยม...”

(วีรวรรณ ดัดเพ็ชร, สัมภาษณ์. 2555)

4.2.2 ปัจจัยที่ส่งผลการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของสถานีวิทยุชุมชน

4.2.2.1 กฎระเบียบจากคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

สถานีวิทยุชุมชน ต้องดำเนินเนื้อหาและมีสัดส่วนรายการเป็นไปตามข้อกำหนดและ
กฎระเบียบที่ กสทช. กำหนดไว้ และต้องดำเนินการตามหลักการของวิทยุชุมชน ซึ่งกฎระเบียบจาก
กสทช. ดังกล่าวเป็นทั้งปัจจัยส่งเสริม และปัจจัยจำกัดในการดำเนินงานวิทยุชุมชน ปัจจัยส่งเสริมคือ
ทำให้ผู้ประกอบการวิทยุชุมชนมีกรอบในการดำเนินเนื้อหาให้เป็นไปตามปรัชญาของวิทยุชุมชน

“...โดยปกติที่ทำอยู่เราก็ไม่ได้จำกัดอะไร ผู้อำนวยการก็ระมัดระวังอยู่
แล้ว จากการนำเสนอเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงพยาบาล อย่างการดำเนินการ
เรื่องสุขภาพ กลุ่ม อสม. (อาสาสมัครสาธารณสุข – ผู้วิจัย) ที่เขามาดำเนินการ
เขาก็จะพูดเรื่องสุขภาพ การสร้างสุขภาพทำอย่างไร คนในชุมชนควรทำ
อย่างไร อย่างเครือข่าย มี เครือข่าย อสม. เข้ามา เพราะฉะนั้นคงไม่ต้องตีกรอบ
สมัยก่อนมีหมอเข้ามาตอนนั้นท่านก็พูดได้กว้างเหมือนกัน แต่ตอนนี้ท่านไม่ได้

มาแล้ว อย่างสมมติว่านักจัดรายการจะเอาข้อมูลมาพูดในรายการก็ต้องอ้างอิงว่า
ได้ข้อมูลมาจากใคร ถ้าใครจะนำเสนอบทความวิชาการคุณต้องอ้างอิง...”

(สุบรรณ จันทราแสง, สัมภาษณ์. 2554)

ในขณะที่ความไม่ชัดเจนของกฎระเบียบ และการขาดความรู้ความเข้าใจของนักจัดรายการ
วิทยุที่มีต่อกฎระเบียบบางอย่างก็เป็นปัจจัยจำกัดในการทำหน้าที่

“...เราจะยึดในหลักการของวิทยุชุมชน นั่นคือเราจะเน้นเครือข่ายเรา
คือ ชุมชน เป็นวิทยุที่อยู่ในโรงพยาบาล ผมจะปรับเนื้อหาให้ชัดเจนในส่วนของ
งานสาธารณสุข งานป้องกันและควบคุม เราจะเน้นงานด้านสุขภาพ ให้ความรู้
กับประชาชน สามารถรักษาสุขภาพเอง เราจะเน้นเรื่องนี้ แต่เราก็อยู่ในระหว่าง
ทดลองออกอากาศ ถ้า กสทช. เกิด ผมก็ต้องเตรียมตัว ซึ่งขอแนกมีเกือบ 20
สถานีที่ไม่สนใจเลยไม่ต่ออายุ แต่ของเราต่อ 300 วัน เพิ่งต่อมา นี่ทดลอง
ออกอากาศจะต่ออายุก็ปีหน้าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ซับซ้อน...”

(สุบรรณ จันทราแสง, สัมภาษณ์. 2554)

4.2.2.2 งบประมาณ

ตามข้อกำหนดของ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการ
โทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ในการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนที่ไม่แสวงผลกำไร ห้ามสถานีวิทยุ
ชุมชนหารายได้จากการทำงานโฆษณาจากสินค้าหรือบริการ แต่อาจหารายได้จาก การสนับสนุนจาก
หน่วยงานหรือกลุ่มชุมชนได้ ซึ่งทำให้เป็นข้อจำกัดในการดำเนินรายการด้านสุขภาพอนามัย นักจัด
รายการวิทยุจึงต้องดำเนินรายการด้วยความสมัครใจ และผู้ประกอบการต้องแสวงหาการสนับสนุน
เอง ทั้งนี้ ส่งผลให้สถานีวิทยุชุมชนหลายแห่งต้องยุติการดำเนินกิจการ และนักจัดรายการวิทยุชุมชน
หลายคนต้องถอนตัวเนื่องจากขาดงบประมาณ ซึ่งส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงาน

4.2.2.3 เทคโนโลยีส่งกระจายเสียง

สถานีวิทยุชุมชนจำนวนไม่น้อย ประสบปัญหาในด้านความทันสมัยและครอบคลุมของ
เทคโนโลยีการส่งกระจายเสียง ทำให้การส่งกระจายเสียงไม่ชัดเจน ถูกรบกวนจากคลื่นสถานี
วิทยุกระจายเสียงแห่งอื่นได้ง่าย ทั้งนี้ เป็นไปตามข้อกำหนดของ กสทช. เรื่องการส่งสัญญาณวิทยุ
ชุมชน ดังนี้ (1) กำลังส่งสัญญาณ 500 วัตต์ (2) เสาส่งสัญญาณสูงไม่เกิน 60 เมตร และ (3) ไม่กำหนด
รัศมีครอบคลุมการส่งสัญญาณ

“...จุดอ่อนของเราคือกำลังส่งของเรา ไม่สามารถสู้กับคลื่นอื่นได้ เพราะเราอยู่ในกรอบกติกา กทท. ทำให้เครื่องเราไม่สามารถส่งแรงได้ เครื่องเราแค่ 500 วัตต์ เท่านั้นเอง ของที่อื่นเค้า 2,000 วัตต์ 5,000 วัตต์ก็มี...”

(สุบรรณ จันทราแสง, สัมภาษณ์. 2554)

4.2.2.4 นักจัดรายการวิทยุชุมชน

การปฏิบัติหน้าที่ของนักจัดรายการวิทยุชุมชน เป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตอาสาไม่ได้รับค่าตอบแทน มักเป็นประชาชนในพื้นที่ ๆ สนใจการทำรายการวิทยุ หรือผู้ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ไม่ใช่ นักจัดรายการวิทยุโดยอาชีพ ประชาชนที่มีจิตอาสาอาจขาดความรู้หรือข้อมูลมานำเสนอ ส่วนผู้รู้ในเรื่องต่าง ๆ อาจขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำรายการ การควบคุมเครื่องเสียง จึงอาจทำให้นักจัดรายการวิทยุชุมชนขาดทักษะในการดำเนินรายการวิทยุให้มีความน่าสนใจ

4.2.3 ปัจจัยที่ส่งผลการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของเคเบิลทีวีท้องถิ่น

4.2.3.1 ความต้องการของประชาชนในพื้นที่

ปัจจุบัน ประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะสังคมเมืองจะใส่ใจเรื่องสุขภาพ โดยมักหาเวลาว่างออกกำลังกาย ให้ความสนใจเรื่องโภชนาการ และอาหารเสริมมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการประชาสัมพันธ์เรื่องสุขภาพและมีกิจกรรมรณรงค์เพื่อสุขภาพผ่านสื่อต่าง ๆ มากขึ้น รวมทั้งการออกกำลังกาย หากเคเบิลทีวีท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นของประชาชน จะส่งผลต่อการเพิ่มจำนวนรายการและเนื้อหาที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

4.2.3.2 ผู้บริหาร

เนื่องจากการดำเนินธุรกิจเคเบิลทีวีท้องถิ่นเป็นของเอกชน การวางแผนรายการจึงเป็นไปตามนโยบายของ ผู้บริหารเป็นสำคัญ กล่าวคือ หากนโยบายที่ออกโดยผู้บริหารกำหนดทิศทางของรายการเคเบิลทีวีท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อเนื้อหารายการลักษณะใด

“...ผู้บริหารจะให้แนวทางว่ารายการลักษณะนี้เรามีหรือยัง ถ้ามีแล้วพอไหม ควรจะเพิ่มไหม ตอนนี้นักสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อม เรามีรายการเรื่องสิ่งแวดล้อมหรือยัง ช่วงนี้คนไม่สบายเยอะนะ เรามีรายการเพื่อสุขภาพหรือยัง

ช่วงนี้คนสนใจรายการวาไรตี้เนะส่วนใหญ่จะให้แนวทาง ส่วนผู้ปฏิบัติก็คือ ฝ่ายรายการ...”

(ผดุง จตุรภัทร, สัมภาษณ์. 2554)

4.2.4 ปัจจัยที่ส่งผลการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

4.2.4.1 ผู้บริหาร

เนื่องจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ดำเนินการโดยเอกชน ดังนั้น การปรับเปลี่ยนเนื้อหา จึงขึ้นอยู่กับนโยบายหรือปรัชญาที่ผู้บริหารหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์กำหนดไว้เป็นสำคัญ และอาจปรับเปลี่ยนค่อนข้างยาก เนื่องจากได้กำหนดแนวทางการนำเสนอเนื้อหาไว้แล้ว ทั้งนี้ แนวทางในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแสวงหาผู้สนับสนุน (Sponsor) จึงต้องคำนึงถึงกลไกทางธุรกิจเป็นสำคัญ

“...คงจะเป็นเรื่องยากที่เราจะปรับเปลี่ยนเนื้อหา เพราะอย่างที่บอกว่ากว่าจะหาจุดขายของเราได้ใช้เวลานาน และเราก็มีกลุ่มผู้สนับสนุนกลุ่มเป้าหมายของคนอ่านที่ชัดเจน และแน่นอน เขาจะติดตามอ่านข่าวของเรา ถ้าจะปรับคงเป็นการปรับเนื้อหาตามช่วงเทศกาล ว่าในช่วงนั้นมีเหตุการณ์อะไร แต่สัดส่วนของข่าวในหนังสือพิมพ์คงไม่ได้ปรับเปลี่ยนอะไรมาก หรือถ้าจะปรับก็คงต้องเป็นผู้บริหารคนใหม่ ซึ่งอาจจะมึนนโยบายใหม่ ๆ แต่คิดว่าคงไม่เปลี่ยน เพราะเรามีผู้สนับสนุนเฉพาะอยู่แล้ว...”

(พิสิษฐ์ ชาญเจริญ, สัมภาษณ์. 2556)

4.2.4.2 ความนิยมของผู้อ่าน

สื่อท้องถิ่น ให้ทัศนะว่า ปัจจุบันประชาชนในท้องถิ่นให้ความสนใจเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น แต่มักสนใจเปิดรับจากสื่ออื่น ไม่นิยมอ่านหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้ จะพบว่าปัจจุบัน ความนิยมอ่านหนังสือพิมพ์ลดลงไปจากสมัยก่อน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์จากส่วนกลางหรือหนังสือพิมพ์ระดับชาติ

“...เมื่อก่อนข่าวท้องถิ่นคนไม่สนใจ แต่เดี๋ยวนี้นคนสนใจเรื่องใกล้ตัวเพิ่มมากขึ้นซึ่งผมก็ดีใจและรณรงค์ตลอดมา หนังสือพิมพ์ผมนะผมจะแทรกความรู้และรณรงค์ว่าคุณนะจะอ่านหนังสือพิมพ์จากส่วนกลางไม่ว่าหรอก แต่คุณก็ควรที่จะอ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพิ่มเข้าไปด้วย...”

(สุนทร จันทร์รังสี, สัมภาษณ์. 2554)

จากค่านิยมในการอ่านหนังสือพิมพ์ที่ลดลง ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด เช่น ปรับลดจำนวนการพิมพ์ ปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้อ่าน

4.2.4.3 ความรู้ความชำนาญของผู้สื่อข่าวหรือกองบรรณาธิการ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น คือ การขาดความรู้และทักษะในการเขียนข่าวของผู้สื่อข่าว และการเขียนคอลัมน์ของกองบรรณาธิการ ทำให้เนื้อหาที่น่าสนใจขาดความน่าสนใจ ไม่ตรงกับความต้องการของผู้อ่าน

4.2.5 ปัจจัยที่ส่งผลการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของหอกระจายข่าว

4.2.5.1 ผู้นำชุมชน

ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการใช้ประโยชน์จากหอกระจายข่าว และนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยทางหอกระจายข่าว หากผู้นำชุมชนเห็นความสำคัญของหอกระจายข่าวจะใช้หอกระจายข่าวเป็นสื่อในการเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนในชุมชน ซึ่งทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารได้รวดเร็วขึ้น ผู้นำชุมชนที่ให้ความสำคัญในการใช้หอกระจายข่าวเป็นสื่อไปยังผู้ฟัง และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการพูด จะทำให้การใช้ประโยชน์จากหอกระจายข่าวมีประสิทธิภาพขึ้น

“...มีอะไรเราก็จะบอกจะประชาสัมพันธ์ให้เขาได้รับทราบตลอด ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ รู้สึกจะมีที่เดียวที่ได้เปิด หอมันจะสูง กินพื้นที่กว้างอยู่เหมือนกัน ชาวบ้านก็บอกว่าส่วนมากที่ฟังก็ของผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 นี้แหละ ก็ทำเองทุกครั้ง ทางอำเภอก็มีโอกาสส่งไปอบรมอาสาประชาสัมพันธ์ของโคราช ที่จริงนะแต่ก่อนไม่เคย เป็นคนพูดไม่เก่ง คือเราไม่เคยเรียนหลักการพูดประชาสัมพันธ์มาเลย พอดีที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิท่านราชการบำนาญเก่า เป็นพิธีกรต่าง ๆ เข้ามาเป็นรองประธานของหมู่บ้าน เป็นประชาสัมพันธ์เราก็จะได้เรียนรู้จากแกด้วย...”

(จินตนา พงษ์พิมาย, สัมภาษณ์. 2554)

4.2.5.2 ความร่วมมือของชุมชน

ความสำเร็จในการดำเนินงานวิทยุชุมชน นอกจากปัจจัยด้านผู้นำชุมชนแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชนในชุมชนเป็นสำคัญ หากประชาชนให้ความสนใจเปิดรับฟัง และร่วมแสดงความคิดเห็น ย่อมส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชน ทั้งนี้ พบว่า บาง

ชุมชน ประชาชนไม่ให้ความสนใจ และปฏิเสธการรับฟัง เพราะให้เหตุผลว่า เสียงจากหอกระจายข่าว ดังรบกวนการทำงานของประชาชน ทำให้ในบางพื้นที่ต้องยุติการดำเนินการไป

4.3 ทิศทางและแนวโน้มการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการสัมภาษณ์ สื่อท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าวและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ให้ความเห็นต่อทิศทางและแนวโน้มการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

4.3.1 ประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความสนใจต่อสุขภาพอนามัยเพิ่มขึ้น

สื่อท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความสนใจเรื่องสุขภาพอนามัยมากขึ้นกว่าในอดีต เนื่องจากโรคภัยไข้เจ็บมากขึ้นและกระแสวิพากษ์วิจารณ์สุขภาพอนามัยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นการดำเนินรายการสด ผู้ฟังจะให้ความสนใจโทรศัพท์เข้ามาถามสอบถามจำนวนมาก ประกอบกับบางช่วงมีการเชิญแพทย์มาร่วมให้ความรู้ในรายการด้วย ทำให้ความสนใจเพิ่มขึ้น ไม่แตกต่างไปจากรายการบันเทิง อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่ยังให้ความสนใจแนวทางการแก้ไขหรือรักษาโรคภัยไข้เจ็บมากกว่าการป้องกัน ทั้งนี้ เนื่องจากความไม่สะดวกในการเดินทางไปพบแพทย์หรือไปโรงพยาบาล โดยสื่อท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า สื่อท้องถิ่นโดยเฉพาะสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเป็นสื่อที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และเข้าถึงได้รวดเร็วกว่าการเดินทางไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล จึงเป็นสื่อที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจเปิดรับเมื่อต้องการข้อมูลเรื่องสุขภาพอนามัย

“...ผมคิดว่า มองในมุมที่ผมดูแลสถานีอยู่ ผมว่าพอสมควร รายการสุขภาพและเพลงจะมี 2 ช่วง เพลงดังหลังข่าว ช่วง 20.00 – 22.00 น. เป็นสิบ ๆ สาย ถ้าเป็นช่วงเช้า เสาร์ อาทิตย์ ก็มีติดต่อเข้ามาหากันก็มีพอสมควร เพราะฉะนั้นสรุปว่ามีคนสนใจเรื่องสุขภาพพอสมควร...”

(สุบรรณ จันทราแสง, สัมภาษณ์. 2554)

4.3.2 งบประมาณเป็นปัจจัยกำหนดทิศทางของการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สื่อท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่าง แสดงทัศนคติว่า การนำเสนอเนื้อหาเรื่องสุขภาพอนามัยของสื่อใดก็ตาม ขึ้นอยู่กับงบประมาณเป็นสำคัญ ทั้งงบประมาณที่ได้จากหน่วยงาน โดยตรง และงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ หากขาดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ การพัฒนารายการอาจเป็นไปได้ยาก ซึ่งพบว่า สื่อท้องถิ่น ยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของสื่อท้องถิ่นเท่ากับสื่อมวลชนจากส่วนกลาง

“...ต้องมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุน เช่น สสส. หรือหน่วยงานที่เก็บภาษีทั้งหลายทั้งปวง แต่ว่าเขามักจะไม่สนใจจุดเล็ก ๆ ต้องเป็นใหญ่ ๆ ระดับประเทศ เขาจะให้ง่าย เพราะเขามองออก แต่เล็ก ๆ เขามองไม่ออก ชาวบ้านปวดหัว เขาก็ไม่อยากจะสนับสนุนแล้ว นี่ก็รายละเอียดที่ยังไม่ตรงกัน ระหว่างผู้ที่ถือเงินกับผู้ที่ทำงาน คนถือเงินก็จะให้เฉพาะสินค้าใหญ่ ๆ ซื้อเฉพาะสินค้าใหญ่ ๆ แต่เล็ก ๆ มองข้ามเขาไม่ซื้อ อย่างจังหวัดขอนแก่นมีคนเกือบ 2 ล้านคน มีคนฟังวิทยุอยู่ 40% ควรที่จะมีรายการ เพื่อสุขภาพเท่าไร จะสนับสนุนกันอย่างไร ตรงนี้ถือว่าน่าสนใจ แต่คนถือเงินไม่รู้ เพราะว่าคนที่ขอไปแล้วไม่ได้ เขาก็ท้อ...”

(คุณชาติชาย ชาธรรมา, สัมภาษณ์. 2554)

4.3.3 รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สื่อท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่าง ให้ความเห็นว่า รูปแบบของการนำเสนอเนื้อหาเรื่องสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรมีลักษณะดังนี้

4.3.3.1 สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนและนำเสนอโดยให้ผู้เชี่ยวชาญเรื่องสุขภาพอนามัยเป็นผู้ให้ข้อมูล เช่น ร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้ และตอบข้อซักถามในรายการวิทยุ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยสามารถโทรศัพท์เข้ามาสอบถามหรือแสดงความคิดเห็นในรายการ หรือสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องสุขภาพอนามัยเพื่อนำมาเขียนบทความตีพิมพ์ทางหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

“...รายการสุขภาพน่าจะเป็นในลักษณะเอาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางพูดคุย วันนี้นำเรื่อง โรคมะเร็ง เอามานั่งพูดคุยแล้วให้ผู้ฟังสามารถ โทรศัพท์เข้ามา

สอบถาม แต่ปัญหาคือ ไม่มีคนที่จะมานั่งตอบ ตอนนั้นมีคุณหมอมือที่เขาเสียสละ แต่ว่าท่านมีภารกิจเยอะเลยไม่มีเวลามาจัด ตอนนั้นก็จะมีเพียงเอาหนังสือมาพูดคุย มาเตือน นาน ๆ จะมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญมา ซึ่งประชาชนต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เลยคิดว่าในอนาคตน่าจะเป็นแบบนี้ ไม่ต้องโฆษณาอะไรเลย คนสนใจอยู่แล้ว...”

(วิรวรรณ คัดเพชร, สัมภาษณ์. 2556)

4.3.3.2 เนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยควรได้รับการบรรจุเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในนโยบายของสื่อท้องถิ่น สื่อท้องถิ่นเป็นสื่อที่ใกล้ชิดประชาชนในท้องถิ่น ควรมีภารกิจหลักในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นสำคัญ เช่น นำเสนอเรื่องเศรษฐกิจ การศึกษา และสุขภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท ควรให้ความสำคัญต่อการบรรจุเนื้อหาเรื่องสุขภาพเข้าไปในเนื้อหาสื่อทุกประเภท

“...แนวนโยบายต้องเพิ่ม เพราะปัญหาหลักของสังคมคือเรื่องสุขภาพคน และสิ่งแวดล้อมภูมิทัศน์ด้านทานในร่างกายคนเราลดลง เราในฐานะสื่อจะมีช่องทางในการนำเอารายการสุขภาพออกมากกระตุ้นให้สังคมสนใจเรื่องนี้มาก ๆ ในอนาคตต้องมีเพิ่ม อย่างน้อยเรื่องของการทำรายการแพทย์ทางเลือก ทำอย่างไรจะให้คุณหันกลับมาดูแลสุขภาพใส่ใจสุขภาพตนเอง และเรื่องอาหารการกิน สมุนไพรไทย ต้องหันกลับดูแลตัวเอง...”

(ผดุง จตุรภัทร, สัมภาษณ์. 2554)

“...เพราะเรามองเห็นปัญหาที่มันเกิด เราเป็นสื่อ เราก็ต้องช่วยกันแก้ ถ้าเราไม่ทำแล้วใครจะทำ ปัจจุบันสื่อต้องแข่งขันกันเยอะเพราะมีสื่อให้เลือกเปิดรับเยอะ สื่อต้องแข่งขันกันในการทำให้ประโยชน์แก่ชุมชน...”

(ผดุง จตุรภัทร, สัมภาษณ์. 2554)

4.3.3.3 การนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยควรคำนึงถึงวัฒนธรรมของผู้บริโภคและวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท สื่อควรสนใจและเข้าใจวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน เข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภค พฤติกรรม การเปิดรับสื่อประเภทต่าง ๆ โดยควรนำเสนอเรื่องใกล้ตัว ด้วยภาษาและข้อความที่เข้าใจง่าย รับรู้ได้ง่าย

“...ต้องเข้าใจถึงวัฒนธรรมของผู้บริโภค เช่น สื่อเพื่อคนอ้วน คนอ้วนมีลักษณะอย่างไร ทำสื่อนี้เพื่อคนอ้วน มันควรจะมียูเอสบีซีออกมาอย่างไร มันต้องดู วัฒนธรรมและกลุ่มเป้าหมายที่เราจะทำด้วย แต่ถ้าเป็นสื่อแบบเหมารวม ต้องสั้น กระชับ เข้าใจ ผมเห็นว่าป้ายในโคราชใส่เนื้อหาดลงไปเยอะ ใครจะจอตลอดอ่าน มันเยอะแน่นเกินไป ป้ายไม่ควรเน้นปริมาณ ควรเน้นคุณภาพ ถ้าเป็นสื่อที่เหมาะสมกับคนโคราช ให้คนโคราชพูดภาษาโคราช มานำเสนอจริง ๆ มันเป็นเสน่ห์ ตอนนี้ไม่มีเลย มีแต่คนสวยหล่อ เสียงไม่แตกต่างกันเลย...”

(ผดุง จตุรภัทร, สัมภาษณ์. 2554)

4.4 สรุป

การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก เน้นการให้ข้อมูลความรู้ข่าวสารและบริการสาธารณะ ไม่มีการโฆษณาสินค้า เนื้อหาสาระประกอบด้วยข่าว สาระความรู้ และสาระบันเทิง โดยมีสาระความรู้มากกว่าเนื้อหาส่วนอื่นๆ มีบทบาทในการแจ้งข้อมูลข่าวสาร และการให้ความรู้ มักนำเสนอเนื้อหาตามสถานการณ์โรคภัยไข้เจ็บตามฤดูกาล แหล่งที่มาหลักของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยได้จากหน่วยงานที่รับผิดชอบสุขภาพอนามัยโดยตรง และประเมินความสนใจของผู้ฟังในทุกระดับ **สถานีวิทยุชุมชน** แบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ กิจการบริการสาธารณะ กิจการบริการชุมชน และกิจการทางธุรกิจ ซึ่งลักษณะการจำแนกประเภทของสถานีวิทยุชุมชน ส่งผลต่อการจัดสัดส่วนของรายการและลักษณะเนื้อหาที่นำเสนอ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาสถานีวิทยุชุมชนที่ดำเนินการแบบกิจการบริการชุมชน มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย แหล่งที่มาของข้อมูลมักได้จากเอกสารประชาสัมพันธ์เผยแพร่ที่ได้รับจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) การสำรวจความนิยมใช้การสำรวจความนิยมจากจำนวนผู้ฟังที่โทรศัพท์เข้ามาทางสถานีวิทยุและโทรศัพท์เข้ามาในรายการ **เคเบิลทีวีท้องถิ่น** มีบทบาทในฐานะสื่อร้องทุกข์ให้แก่ภาครัฐได้รับทราบความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่น เนื้อหาประกอบด้วยรายการภาคบันเทิง ภาควิชาการ ภาคสังคม บันเทิง ได้ข้อมูลจากหน่วยงานด้านสาธารณสุขในจังหวัดหรือหน่วยงานสาธารณสุขในท้องถิ่น ไม่มีการดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนอย่างเป็นทางการ **หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น** ดำเนินการโดยบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจหนังสือพิมพ์ มีบทบาทในการให้ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย แหล่งที่มาของข่าว ได้มาจากผู้สื่อข่าว ไม่มีการสำรวจความต้องการของประชาชนในการเปิดเกี่ยวกับ การเปิดรับเนื้อหาสุขภาพอนามัย **หออกระจายข่าว** เป็นสื่อที่ดำเนินการผลิตและเผยแพร่ภายในหมู่บ้านหรือชุมชน มีบทบาทในการแจ้งข่าวสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย แหล่งข้อมูลในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยได้จากเอกสารประชาสัมพันธ์

หน่วยงานด้านสาธารณสุขในชุมชน ทั้งนี้ หอกระจายข่าวไม่มีการดำเนินการสำรวจความนิยมอย่างเป็นทางการ

จากการสำรวจปัจจัยที่ส่งผลการต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลการต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยของ **สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก** ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายจากภาครัฐ ความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ศักยภาพของสถานีวิทยุ กระแสสังคมหรือสถานการณ์ทางสังคม งบประมาณ และจำนวนผู้ฟังที่ลดลง **สถานีวิทยุชุมชน** ได้แก่ ปัจจัยด้านกฎระเบียบจากคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) งบประมาณ เทคโนโลยีส่งกระจายเสียง นักจัดรายการวิทยุชุมชน **เคเบิลทีวีท้องถิ่น** ได้แก่ ปัจจัยด้านความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผู้บริหารสถานี **หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น** ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ความนิยมของผู้อ่าน ความรู้ของผู้สื่อข่าวหรือกองบรรณาธิการ **หอกระจายข่าว** ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน ความร่วมมือของชุมชน

ทิศทางและแนวโน้มการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความสนใจต่อสุขภาพอนามัยเพิ่มขึ้น ดังนั้น ในสื่อท้องถิ่นทุกประเภทจึงน่าจะปรากฏเนื้อหาสุขภาพอนามัยมากขึ้น อย่างไรก็ตาม งบประมาณยังเป็นเป็นปัจจัยกำหนดทิศทางของการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สื่อมวลชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรมีลักษณะดังนี้ (1) สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนและนำเสนอ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเรื่องสุขภาพอนามัยเป็นผู้ให้ข้อมูล (2) เนื้อหาสุขภาพอนามัยควรได้รับ การบรรจุเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในนโยบายของสื่อท้องถิ่น (3) การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยควรคำนึงถึงวัฒนธรรมของผู้บริโภคและวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

บทที่ 5

ความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีต่อสื่อท้องถิ่นและเนื้อหาสารเพื่อการสื่อสารสุขภาพ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

- 5.1 พฤติกรรมของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 5.2 ทักษะของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 5.3 แนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ของสื่อท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 5.4 สรุป

โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

5.1 พฤติกรรมของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามประชาชนกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น จำนวนจังหวัดละ 200 คน แบ่งเป็นอำเภอที่มีจำนวนประชากรมาก 5 อันดับแรกของแต่ละจังหวัด ดังนี้ จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปากช่อง อำเภอพิมาย อำเภอด่านขุนทด และอำเภอโนนสูง ส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอน้ำพอง อำเภอหนองเรือ อำเภอชุมแพ และอำเภอพล ตามขนาดสัดส่วนของประชากร จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งจะอธิบายรายละเอียด ดังต่อไปนี้

5.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามลักษณะเพศ สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.1 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	283	70.75
ชาย	117	29.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 5.1 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะเพศ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.75 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 29.25

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามลักษณะอายุ สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.2 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	168	42.00
ระหว่าง 20 – 25 ปี	90	22.50
ระหว่าง 26 – 30 ปี	47	11.75
ระหว่าง 31 – 35 ปี	47	11.75
ระหว่าง 36 – 40 ปี	18	4.50
ระหว่าง 41 – 45 ปี	17	4.25
ระหว่าง 46 – 50 ปี	9	2.25
50 ปีขึ้นไป	4	1.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 5.2 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอายุ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมาคือ ระหว่าง 20 – 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.50 ระหว่าง 26 – 30 ปี และระหว่าง 31 – 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.75 ระหว่าง 36 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.50 ระหว่าง 41 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.25 ระหว่าง 46 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.25 และ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามลักษณะระดับการศึกษาสูงสุด สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.3 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปริญญาตรี	134	33.50
อาชีวะ / ปวช.	95	23.75
มัธยมศึกษาตอนต้น	80	20.00
อนุปริญญา	68	17.00
ปริญญาโท	15	3.75
ประถมศึกษา	5	1.25
ปริญญาเอก	3	0.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 5.3 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาตรี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.50 รองลงมาคือ อาชีวะ / ปวช. คิดเป็นร้อยละ 23.75 มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 20.00 อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 17.00 ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 3.75 ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.25 และปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 0.75 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามลักษณะอาชีพ สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.4 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักศึกษา / นิสิต	202	50.50
รับราชการ	62	15.50
ธุรกิจส่วนตัว	39	9.75
พนักงานบริษัทเอกชน	38	9.50
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	30	7.50
เกษตรกร	16	4.00
อื่น ๆ	13	3.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 5.4 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอาชีพ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพนักศึกษา / นิสิต มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.50 รองลงมาคือ รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 15.50 ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 9.75 พนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 9.50 พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 7.50 เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 4.00 และอื่น ๆ ได้แก่ ไม่ได้ทำงาน แม่บ้าน ผู้ช่วยวิจัย คิดเป็นร้อยละ 3.25 ตามลำดับ

5.1.2 พฤติกรรมการเปิดข้อมูลข่าวสารทั่วไป และข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามลักษณะการเปิดรับข้อมูลข่าวสารใน 1 สัปดาห์จากสื่อท้องถิ่นต่าง ๆ อาทิ เคเบิลทีวีท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน และหอกระจาย สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเปิดรับข้อมูลของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการเปิดรับข้อมูลข่าวสารใน 1 สัปดาห์จากสื่อท้องถิ่น

สื่อท้องถิ่น	\bar{X}	SD	ระดับการเปิดรับข้อมูล
เคเบิลทีวีท้องถิ่น	3.42	1.909	ปานกลาง (3 – 4 วันต่อสัปดาห์)
หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น	4.19	1.471	บ่อย (5 – 6 วันต่อสัปดาห์)
สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก	4.02	1.548	บ่อย (5 – 6 วันต่อสัปดาห์)

สื่อท้องถิ่น	\bar{X}	SD	ระดับการเปิดรับข้อมูล
หอกระจายข่าว	3.91	1.642	บ่อย (5 – 6 วันต่อสัปดาห์)
สถานีวิทยุชุมชน	4.01	1.527	บ่อย (5 – 6 วันต่อสัปดาห์)

จากตารางที่ 5.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเปิดรับข้อมูลของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นใน 1 สัปดาห์ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพจากสื่อเคเบิลทีวีท้องถิ่นในระดับบ่อย หรือ 5 – 6 วันต่อสัปดาห์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ($\bar{X}=4.19$, $SD =1.471$) สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก ($\bar{X}=4.02$, $SD =1.548$) สถานีวิทยุชุมชน ($\bar{X}=4.01$, $SD =1.527$) และหอกระจายข่าว ($\bar{X}=4.91$, $SD =1.642$) และระดับนาน ๆ ครั้ง (น้อยกว่า 1 วันต่อสัปดาห์) ได้แก่ เคเบิลทีวีท้องถิ่น ($\bar{X}=3.42$, $SD =1.909$)

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามระยะเวลาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นต่าง ๆ อาทิ เคเบิลทีวีท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน และหอกระจายข่าวใน 1 วัน สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเปิดรับข้อมูลของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นใน 1 วัน

สื่อท้องถิ่น	\bar{X}	SD	ระดับระยะเวลาการเปิดรับข้อมูล
เคเบิลทีวีท้องถิ่น	3.44	1.930	30 – 59 นาทีต่อวัน
หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น	4.39	1.447	มากกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน
สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก	4.10	1.529	1 – 2 ชั่วโมงต่อวัน
หอกระจายข่าว	4.37	1.426	มากกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน
สถานีวิทยุชุมชน	4.08	1.549	1 – 2 ชั่วโมงต่อวัน

จากตารางที่ 5.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเปิดรับข้อมูลของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นใน 1 วัน พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างระยะเวลาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นในระดับมากกว่า 2 ชม.ต่อวัน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ($\bar{X}=4.39$, $SD =1.447$) หอกระจายข่าว ($\bar{X}=4.37$, $SD =1.426$) ระดับ 1 – 2 ชั่วโมงต่อวัน ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก ($\bar{X}=4.10$, $SD =1.529$) สถานีวิทยุชุมชน

(\bar{X} = 4.08, SD = 1.549) และระดับ 30 - 59 นาทีต่อวัน ได้แก่ เคเบิลทีวีท้องถิ่น (\bar{X} = 3.44, SD = 1.930)

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามลักษณะความถี่ในการเปิดรับข่าวสารสุขภาพอนามัยจากสื่อต่าง ๆ สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.7 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะความถี่ในการเปิดรับข่าวสารสุขภาพอนามัยจากสื่อต่าง ๆ

ความถี่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่แน่นอน	108	27.00
แล้วแต่เวลาว่าง	105	26.25
นาน ๆ ครั้งเปิดรับ	78	19.50
เป็นประจำ	77	19.25
เฉพาะเวลาที่มีความจำเป็นต้องหาข้อมูล	32	8.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 5.7 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะความถี่ในการเปิดรับข่าวสารสุขภาพอนามัยจากสื่อต่าง ๆ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารสุขภาพอนามัยจากสื่อต่าง ๆ แบบไม่แน่นอน มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.00 รองลงมาคือ 26.25 นาน ๆ ครั้งเปิดรับ คิดเป็นร้อยละ 19.50 เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 19.25 และเฉพาะเวลาที่มีความจำเป็นต้องหาข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 8.00 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามลักษณะสื่อที่เคยเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่าง 1 คน สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อสามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.8 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะสื่อที่เคยเปิดรับ
ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท

สื่อที่เคยเปิดรับ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคเบิลทีวีท้องถิ่น	169	42.25
หอกระจายข่าว	146	36.50
สถานีวิทยุชุมชน	143	35.75
สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก	116	29.00
หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น	104	26.00

จากตารางที่ 5.8 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการเคยเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเคยเปิดรับสื่อเคเบิลทีวีท้องถิ่น จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.25 รองลงมาคือหอกระจายข่าว คิดเป็นร้อยละ 36.50 สถานีวิทยุชุมชน คิดเป็นร้อยละ 35.75 สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก คิดเป็น ร้อยละ 29.00 และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 26.00

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามลักษณะการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่าง 1 คน สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อสามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.9 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการเลือกเปิดรับ
ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท

การเลือกเปิดรับสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคเบิลทีวีท้องถิ่น	193	48.25
สถานีวิทยุชุมชน	133	33.25
หอกระจายข่าว	119	29.75
หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น	115	28.75
สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก	100	25.00

จากตารางที่ 5.9 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อเคเบิลทีวีท้องถิ่น มีจำนวนมากที่สุด

คิดเป็นร้อยละ 48.25 รองลงมาคือ สถานีวิทยุชุมชน คิดเป็นร้อยละ 33.25 หอกระจายข่าว คิดเป็นร้อยละ 29.75 หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 28.75 และสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก คิดเป็นร้อยละ 25.00

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามลักษณะเหตุการณ์เปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่าง 1 คน สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.10 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะเหตุการณ์

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท

เหตุการณ์เปิดรับสื่อท้องถิ่น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข้อมูลเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นเรื่องที่เกิดในชุมชน	188	47.00
ข้อมูลถูกต้อง ตรงกับข้อเท็จจริง	167	41.75
ข้อมูลทันสมัย	161	40.25
เข้าถึงง่าย หาซื้อได้ง่าย	142	35.50
ราคาไม่แพง หรือไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงหรือเปิดรับ	116	29.00
วิธีการนำเสนอมีความน่าสนใจ น่าอ่าน น่าชม	112	28.00
ข้อมูลตรงกับความต้องการของตนเอง	106	26.50
ข้อมูลมาก	81	20.25
สามารถนำข้อมูลมาทบทวนใหม่ได้	69	17.25
ผู้เขียน / นักจัดรายการ/ พิธีกร/ วิทยากรมีความน่าเชื่อถือ	43	10.75

จากตารางที่ 5.10 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะเหตุการณ์เปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นเนื่องจากข้อมูลเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นเรื่องที่เกิดในชุมชน มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.00 รองลงมาคือ ข้อมูลถูกต้อง ตรงกับข้อเท็จจริง คิดเป็นร้อยละ 41.75 ข้อมูลทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 40.25 เข้าถึงง่าย หาซื้อได้ง่าย

คิดเป็นร้อยละ 35.50 ราคาไม่แพง หรือไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงหรือเปิดรับ คิดเป็นร้อยละ 29.00 วิธีการนำเสนอมีความน่าสนใจ น่าอ่าน น่าชม คิดเป็นร้อยละ 28.00 ข้อมูลตรงกับความต้องการของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 26.50 ข้อมูลมาก คิดเป็นร้อยละ 20.25 สามารถนำข้อมูลมาทบทวนใหม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 17.25 และผู้เขียน / นักจัดรายการ / พิธีกร / วิทยากรมีความน่าเชื่อถือ คิดเป็นร้อยละ 10.75

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามลักษณะเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่เปิดรับจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่าง 1 คน สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อสามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.11 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่เปิดรับจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท

เนื้อหาด้านสุขภาพที่เปิดรับจากสื่อท้องถิ่น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การดูแลสุขภาพทั่วไป	347	86.75
การออกกำลังกาย	239	59.75
การป้องกันโรคติดต่อ	174	43.50
ยารักษาโรค	138	34.50
ยาเสพติด	94	23.50
โรคมะเร็ง	63	15.75
โรคเอดส์	59	14.75
โรคหัวใจ	51	12.75
เบาหวาน	49	12.25
ความดันโลหิตสูง	42	10.50
โรคจิต	33	8.25
อื่น ๆ	5	1.25

จากตารางที่ 5.11 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่เปิดรับจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเปิดรับเนื้อหาสุขภาพอนามัยเรื่องการดูแลสุขภาพทั่วไป มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.75 รองลงมาคือ การออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ 59.75 การป้องกันโรคติดต่อ คิดเป็นร้อยละ 43.50 ยารักษาโรค คิดเป็นร้อยละ 34.50 ยาเสพติด คิดเป็นร้อยละ 23.50 โรคมะเร็ง คิดเป็นร้อยละ 15.75

โรคเอดส์ คิดเป็นร้อยละ 14.75 โรคหัวใจ คิดเป็นร้อยละ 12.75 เบาหวาน คิดเป็นร้อยละ 12.25 ความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 10.50 โรคจิต คิดเป็นร้อยละ 8.25 และอื่น ๆ ได้แก่ โรคอ้วน โรคระบาด เรื่องความงาม เรื่องการพัฒนาขายในต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 1.25 ตามลำดับ

5.1.3 ความพึงพอใจ และความคาดหวังต่อสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามลักษณะความพึงพอใจต่อสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพึงพอใจต่อสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย

ประเด็นศึกษา	\bar{X}	SD	ระดับความพึงพอใจ
ความพึงพอใจต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น			
ความถูกต้องของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย	3.53	.855	พึงพอใจมาก
ความทันสมัยของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย	3.51	.876	พึงพอใจมาก
ความน่าเชื่อถือของข้อมูล	3.50	.901	พึงพอใจมาก
ความชัดเจน เข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ในสื่อ	3.48	.936	พึงพอใจมาก
ราคาไม่แพง สามารถซื้อได้ หรือไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงหรือเปิดรับ	3.47	.939	พึงพอใจมาก
ความใกล้ชิดตัวของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย (เกิดในชุมชน)	3.44	.929	พึงพอใจมาก
ข้อมูลที่ได้รับมีความน่าสนใจ	3.43	.904	พึงพอใจมาก
ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ตรงกับความต้องการ	3.42	.867	พึงพอใจมาก
ความสามารถในการเข้าถึงได้โดยง่าย (หาซื้อง่าย)	3.41	.921	พึงพอใจมาก
ผู้ให้ความรู้ (ผู้เขียน / ผู้นำเสนอ/ วิทยากร) มีความน่าเชื่อถือ	3.40	.875	เฉย ๆ
ความทันสมัยของข้อมูล	3.36	.948	เฉย ๆ
ความเพียงพอของข้อมูลหรือความรู้ที่ได้รับ	3.34	.936	เฉย ๆ
การนำเสนอเนื้อหาการโฆษณาสินค้าในรายการ หรือในคอลัมน์เพื่อสุขภาพอนามัย	3.26	.947	เฉย ๆ

ประเด็นศึกษา	\bar{X}	SD	ระดับความพึงพอใจ
ความพึงพอใจต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นโดยรวม	3.43	0.910	พึงพอใจมาก
ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น			
การได้รับทราบข้อมูล ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย	3.47	.903	พึงพอใจมาก
การได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการดูแลสุขภาพบุคคลในครอบครัว	3.47	.957	พึงพอใจมาก
การได้รับข้อมูลสำหรับศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม	3.45	.982	พึงพอใจมาก
การได้รับทราบข้อแนะนำในการปฏิบัติตัว	3.42	.884	พึงพอใจมาก
การได้รับข้อมูลสำหรับการมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับบุคคลอื่น	3.42	.946	พึงพอใจมาก
การได้ข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ	3.37	.944	เฉย ๆ
ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นโดยรวม	3.43	0.936	พึงพอใจมาก
ความพึงพอใจต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น			
ความเข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้	3.45	.961	พึงพอใจมาก
ความแพร่หลายของสื่อ	3.37	.997	เฉย ๆ
ความชัดเจนของสัญญาณ	3.35	1.014	เฉย ๆ
ความเพียงพอของจำนวนจำหน่าย	3.25	.940	เฉย ๆ
ความพึงพอใจต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่นโดยรวม	3.36	0.978	เฉย ๆ
ความพึงพอใจต่อคุณภาพของเนื้อหาสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น			
เนื้อหาด้านการออกกำลังกาย	3.50	.986	พึงพอใจมาก
เนื้อหาด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป	3.48	.947	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ	3.46	1.008	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคอ้วน	3.44	1.077	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคมะเร็ง	3.43	.994	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับยารักษาโรค	3.41	.964	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อตามฤดูกาล	3.39	1.098	เฉย ๆ

ประเด็นศึกษา	\bar{X}	SD	ระดับความพึงพอใจ
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคเบาหวาน	3.38	.987	เฉย ๆ
เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง	3.37	.998	เฉย ๆ
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคหัวใจ	3.37	1.016	เฉย ๆ
เนื้อหาด้าน โรคเอดส์	3.36	.984	เฉย ๆ
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคจิต	3.29	1.005	เฉย ๆ
ความพึงพอใจต่อคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นโดยรวม	3.41	1.005	พึงพอใจมาก
ความพึงพอใจต่อจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่น			
เนื้อหาเกี่ยวกับการออกกำลังกาย	3.61	.881	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั่วไป	3.59	.918	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ	3.51	.981	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคหัวใจ	3.49	.963	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคเมะเร็ง	3.48	.996	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล	3.47	1.030	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับยารักษาโรค	3.47	.970	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับเบาหวาน	3.43	.915	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคเอดส์	3.41	.974	พึงพอใจมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง	3.40	.968	เฉย ๆ
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคอ้วน	3.40	.986	เฉย ๆ
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคจิต	3.32	1.039	เฉย ๆ
ความพึงพอใจต่อจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่นโดยรวม	3.47	0.968	พึงพอใจมาก
ความพึงพอใจโดยภาพรวมในทุกประเด็น	3.42	0.959	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ 5.12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพึงพอใจต่อสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ความพึงพอใจต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ ความถูกต้องของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ($\bar{X}=3.53$, $SD = .855$) ความทันสมัยของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ($\bar{X}=3.51$, $SD = .876$) ความน่าเชื่อถือของข้อมูล ($\bar{X}=3.50$, $SD = .901$) ความชัดเจน เข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ในสื่อ ($\bar{X}=3.48$, $SD = .936$) ราคาไม่แพง สามารถซื้อได้ หรือไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงหรือเปิดรับ ($\bar{X}=3.47$, $SD = .939$) ความใกล้ชิดตัวของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย (เกิดในชุมชน) ($\bar{X}=3.44$, $SD = .929$) ข้อมูลที่ได้รับมีความน่าสนใจ ($\bar{X}=3.43$, $SD = .904$) ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ตรงกับความต้องการ ($\bar{X}=3.42$, $SD = .867$) ความสามารถในการเข้าถึงได้โดยง่าย (หาซื้อง่าย) ($\bar{X}=3.41$, $SD = .921$)

ความพึงพอใจต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับเฉย ๆ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้ให้ความรู้ (ผู้เขียน / ผู้นำเสนอ / วิทยากร) มีความน่าเชื่อถือ ($\bar{X}=3.40$, $SD = .875$) ความทันสมัยของข้อมูล ($\bar{X}=3.36$, $SD = .948$) ความเพียงพอของข้อมูลหรือความรู้ที่ได้รับ ($\bar{X}=3.34$, $SD = .936$) การนำเสนอเนื้อหาการโฆษณาสินค้าในรายการ หรือในคอลัมน์เพื่อสุขภาพอนามัย ($\bar{X}=3.26$, $SD = .947$) โดยรวมความพึงพอใจต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นอยู่ที่ระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}=3.43$, $SD = .910$)

ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย ($\bar{X}=3.47$, $SD = .903$) การได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการดูแลสุขภาพบุคคลในครอบครัว ($\bar{X}=3.47$, $SD = .957$) การได้รับข้อมูลสำหรับศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม ($\bar{X}=3.45$, $SD = .982$) การได้รับทราบข้อแนะนำในการปฏิบัติตัว ($\bar{X}=3.42$, $SD = .884$) การได้รับข้อมูลสำหรับการมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับบุคคลอื่น ($\bar{X}=3.42$, $SD = .946$)

ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับเฉย ๆ ได้แก่ การได้ข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ ($\bar{X}=3.37$, $SD = .944$) โดยรวมความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}=3.43$, $SD = 0.936$)

ความพึงพอใจต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก ได้แก่ ความเข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ ($\bar{X}=3.45$, $SD = 0.961$) ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับเฉย ๆ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย

ได้แก่ ความแพร่หลายของสื่อ ($\bar{X}=3.37$, $SD=.997$) ความชัดเจนของสัญญาณ ($\bar{X}=3.35$, $SD=1.014$) ความเพียงพอของจำนวนจำหน่าย ($\bar{X}=3.25$, $SD=.940$) โดยรวมความพึงพอใจต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่นที่ระดับเฉลี่ย ($\bar{X}=3.36$, $SD=.978$)

ความพึงพอใจต่อคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ เนื้อหาด้านการออกกำลังกาย ($\bar{X}=3.50$, $SD=.986$) เนื้อหาด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป ($\bar{X}=3.48$, $SD=.947$) เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ ($\bar{X}=3.46$, $SD=1.008$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคอ้วน ($\bar{X}=3.44$, $SD=1.077$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคมะเร็ง ($\bar{X}=3.43$, $SD=.994$) เนื้อหาเกี่ยวกับการรักษาโรค ($\bar{X}=3.41$, $SD=.964$)

ความพึงพอใจต่อคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับเฉลี่ย เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อตามฤดูกาล ($\bar{X}=3.39$, $SD=1.098$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคเบาหวาน ($\bar{X}=3.38$, $SD=.987$) เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง ($\bar{X}=3.37$, $SD=.998$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคหัวใจ ($\bar{X}=3.37$, $SD=1.016$) เนื้อหาด้านโรคเอดส์ ($\bar{X}=3.36$, $SD=.984$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคจิต ($\bar{X}=3.29$, $SD=1.005$) โดยรวมความพึงพอใจต่อคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}=3.41$, $SD=1.005$)

ความพึงพอใจต่อจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับการออกกำลังกาย ($\bar{X}=3.61$, $SD=.881$) เนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั่วไป ($\bar{X}=3.59$, $SD=.918$) เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ ($\bar{X}=3.51$, $SD=.918$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคหัวใจ ($\bar{X}=3.49$, $SD=.963$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคมะเร็ง ($\bar{X}=3.48$, $SD=.996$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล ($\bar{X}=3.47$, $SD=1.030$) เนื้อหาเกี่ยวกับการรักษาโรค ($\bar{X}=3.47$, $SD=.970$) เนื้อหาเกี่ยวกับเบาหวาน ($\bar{X}=3.43$, $SD=.915$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคเอดส์ ($\bar{X}=3.41$, $SD=.974$)

ความพึงพอใจต่อจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่นที่ระดับเฉลี่ย ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง ($\bar{X}=3.40$, $SD=.968$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคอ้วน ($\bar{X}=3.40$, $SD=.986$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคจิต ($\bar{X}=3.32$, $SD=1.039$) โดยรวมความพึงพอใจต่อจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจ ($\bar{X}=3.47$, $SD=.968$) โดยภาพรวมในทุกประเด็น ($\bar{X}=3.42$, $SD=.959$)

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามลักษณะความคาดหวังต่อสื่อท้องถิ่น ในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคาดหวังต่อสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย

ประเด็นศึกษา	\bar{X}	SD	ระดับความคาดหวัง
ความคาดหวังต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น			
ความชัดเจน เข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ในสื่อ	3.96	.914	คาดหวังมาก
ความถูกต้องของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย	3.95	.912	คาดหวังมาก
ราคาไม่แพง สามารถซื้อได้ หรือไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงหรือเปิดรับ	3.93	.910	คาดหวังมาก
ความทันสมัยของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย	3.92	.907	คาดหวังมาก
ข้อมูลที่ได้รับมีความน่าสนใจ	3.92	.937	คาดหวังมาก
ผู้ให้ความรู้ (ผู้เขียน / ผู้นำเสนอ / วิทยากร) มีความน่าเชื่อถือ	3.92	.910	คาดหวังมาก
ความน่าเชื่อถือของข้อมูล	3.91	.903	คาดหวังมาก
ความทันสมัยของข้อมูล	3.87	.912	คาดหวังมาก
ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ตรงกับความต้องการ	3.86	.888	คาดหวังมาก
ความสามารถในการเข้าถึงได้โดยง่าย (หาซื้อง่าย)	3.85	.907	คาดหวังมาก
ความใกล้ชิดตัวของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย (เกิดในชุมชน)	3.82	.910	คาดหวังมาก
ความเพียงพอของข้อมูลหรือความรู้ที่ได้รับ	3.81	.899	คาดหวังมาก
การนำเสนอเนื้อหาการโฆษณาสินค้าในรายการ หรือในคอลัมน์เพื่อสุขภาพอนามัย	3.75	.929	คาดหวังมาก
ความคาดหวังต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น โดยรวม	3.88	.070	คาดหวังมาก
ความคาดหวังต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น			
การได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการดูแลสุขภาพบุคคลในครอบครัว	3.98	.901	คาดหวังมาก
การได้รับทราบข้อมูล ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย	3.97	.887	คาดหวังมาก

ประเด็นศึกษา	\bar{X}	SD	ระดับความคาดหวัง
การได้รับทราบข้อแนะนำในการปฏิบัติตัว	3.93	.858	คาดหวังมาก
การได้รับข้อมูลสำหรับศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม	3.92	.915	คาดหวังมาก
การได้ข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ	3.90	.876	คาดหวังมาก
การได้รับข้อมูลสำหรับการมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับบุคคลอื่น	3.88	.887	คาดหวังมาก
ความคาดหวังต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น โดยรวม	3.93	.887	คาดหวังมาก
ความคาดหวังต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น			
ความชัดเจนของสัญญาณ	4.01	.930	คาดหวังมาก
ความเข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้	4.01	.886	คาดหวังมาก
ความแพร่หลายของสื่อ	4.01	.909	คาดหวังมาก
ความเพียงพอของจำนวนจำหน่าย	3.87	.917	คาดหวังมาก
ความคาดหวังต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น โดยรวม	3.98	.911	คาดหวังมาก
ความคาดหวังต่อคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น			
เนื้อหาด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป	4.05	.938	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ	4.04	.943	คาดหวังมาก
เนื้อหาด้านการออกกำลังกาย	4.03	.935	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อตามฤดูกาล	4.00	.964	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง	3.99	.966	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคอ้วน	3.99	.982	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับยารักษาโรค	3.98	.986	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคมะเร็ง	3.98	.977	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคเบาหวาน	3.95	.937	คาดหวังมาก
เนื้อหาด้านโรคเอดส์	3.92	1.012	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคหัวใจ	3.92	.999	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคจิต	3.89	.987	คาดหวังมาก

ประเด็นศึกษา	\bar{X}	SD	ระดับความคาดหวัง
ความคาดหวังต่อคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นโดยรวม	3.98	.969	คาดหวังมาก
ความคาดหวังต่อจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่น			
เนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั่วไป	4.10	.839	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับการออกกำลังกาย	4.09	.854	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ	4.06	.965	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล	4.04	.958	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับยารักษาโรค	4.01	.964	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคมะเร็ง	4.00	.964	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับเบาหวาน	3.98	.906	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคอ้วน	3.98	.991	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง	3.97	.961	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคเอดส์	3.96	.978	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคหัวใจ	3.94	.969	คาดหวังมาก
เนื้อหาเกี่ยวกับโรคจิต	3.86	.993	คาดหวังมาก
ความคาดหวังต่อจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่นโดยรวม	4.00	0.945	คาดหวังมาก
โดยภาพรวมในทุกประเด็น	3.95	0.756	คาดหวังมาก

จากตารางที่ 5.13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคาดหวังต่อสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังต่อสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ความคาดหวังต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ ความชัดเจน เข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ในสื่อ ($\bar{X}=3.96$, SD =.914) ความถูกต้องของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ($\bar{X}=3.95$, SD =.912) ราคาไม่แพง สามารถซื้อได้ หรือไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงหรือเปิดรับ ($\bar{X}=3.93$, SD =.910) ความทันสมัยของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ($\bar{X}=3.92$, SD =.907) ข้อมูลที่ได้รับมีความน่าสนใจ ($\bar{X}=3.92$, SD =.937)

ผู้ให้ความรู้ (ผู้เขียน / ผู้นำเสนอ / วิทยากร) มีความน่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 3.92$, $SD = .910$) ความน่าเชื่อถือของข้อมูล ($\bar{X} = 3.91$, $SD = .903$) ความทันสมัยของข้อมูล ($\bar{X} = 3.87$, $SD = .912$) ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ตรงกับความต้องการ ($\bar{X} = 3.86$, $SD = .888$) ความสามารถในการเข้าถึงได้โดยง่าย (หาซื้อง่าย) ($\bar{X} = 3.85$, $SD = .907$) ความใกล้ชิดตัวของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย (เกิดในชุมชน) ($\bar{X} = 3.82$, $SD = .910$) ความเพียงพอของข้อมูลหรือความรู้ที่ได้รับ ($\bar{X} = 3.81$, $SD = .899$) การนำเสนอเนื้อหาการโฆษณาสินค้าในรายการ หรือในคอลัมน์เพื่อสุขภาพอนามัย ($\bar{X} = 3.75$, $SD = .929$) โดยรวมความคาดหวังต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น ที่ระดับคาดหวังมาก ($\bar{X} = 3.88$, $SD = .070$)

ความคาดหวังต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น ที่ระดับคาดหวังมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ การได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการดูแลสุขภาพบุคคลในครอบครัว ($\bar{X} = 3.98$, $SD = .901$) การได้รับทราบข้อมูล ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย ($\bar{X} = 3.97$, $SD = .887$) การได้รับทราบข้อแนะนำในการปฏิบัติตัว ($\bar{X} = 3.93$, $SD = .858$) การได้รับข้อมูลสำหรับศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม ($\bar{X} = 3.92$, $SD = .915$) การได้ข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.90$, $SD = .876$) การได้รับข้อมูลสำหรับการมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับบุคคลอื่น ($\bar{X} = 3.88$, $SD = .887$) โดยรวมความคาดหวังต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น ที่ระดับคาดหวังมาก ($\bar{X} = 3.93$, $SD = .887$)

ความคาดหวังต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น ที่ระดับคาดหวังมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ ความชัดเจนของสัญญาณ ($\bar{X} = 4.01$, $SD = .930$) ความเข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ ($\bar{X} = 4.01$, $SD = .886$) ความแพร่หลายของสื่อ ($\bar{X} = 4.01$, $SD = .909$) ความเพียงพอของจำนวนจำหน่าย ($\bar{X} = 3.87$, $SD = .917$) โดยรวมความคาดหวังต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น ที่ระดับคาดหวังมาก ($\bar{X} = 3.98$, $SD = .911$)

ความคาดหวังต่อคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น ที่ระดับคาดหวังมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ เนื้อหาด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป ($\bar{X} = 4.05$, $SD = .938$) เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ ($\bar{X} = 4.04$, $SD = .943$) เนื้อหาด้านการออกกำลังกาย ($\bar{X} = 4.03$, $SD = .935$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อตามฤดูกาล ($\bar{X} = 4.00$, $SD = .964$) เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง ($\bar{X} = 3.99$, $SD = .966$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคอ้วน ($\bar{X} = 3.99$, $SD = .982$) เนื้อหาเกี่ยวกับยารักษาโรค ($\bar{X} = 3.98$, $SD = .986$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคมะเร็ง ($\bar{X} = 3.98$, $SD = .977$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคเบาหวาน ($\bar{X} = 3.95$, $SD = .937$) เนื้อหาด้านโรคเอดส์ ($\bar{X} = 3.92$, $SD = 1.012$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคหัวใจ ($\bar{X} = 3.92$, $SD = .999$) เนื้อหาเกี่ยวกับโรคจิต ($\bar{X} = 3.89$, $SD = .987$)

โดยรวมความคาดหวังต่อคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก ($\bar{X} = 3.98$, $SD = .969$)

5.1.4 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท่าน

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมีผู้แสดงความคิดเห็นทั้งสิ้น จำนวน 78 คน โดยผู้วิจัยได้จัดกลุ่มข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่มตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

5.1.4.1 จำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านเนื้อหาสื่อท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านเนื้อหาสื่อท้องถิ่น จำนวน 26 คน โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่าง 1 คน สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า 1 ข้อ สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.14 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านเนื้อหาสื่อท้องถิ่น

ด้านเนื้อหาสื่อท้องถิ่น	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
ข้อมูลที่น่าเสนอควรมีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ	8	25.00
นำเสนอข้อมูลที่ใหม่และทันสมัย	5	15.63
เน้นการนำเสนอเรื่องสุขภาพให้มากกว่านี้ เช่น การออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร	4	12.50
ข้อมูลต้องมีความชัดเจน	3	9.38
ข้อมูลที่น่าเสนอควรมีความหลากหลาย	3	9.38
ไม่ควรเน้นการโฆษณาสินค้ามากเกินไป	2	6.25
ข้อมูลในการนำเสนอควรมีความต่อเนื่องกัน	2	6.25
สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย	2	6.25
ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารสามารถเข้าใจได้ง่าย	1	3.13
แยกเนื้อหาตามช่วงวัย เช่น วัยเด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ	1	3.13

ด้านเนื้อหาสื่อท้องถิ่น	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
ข้อมูลที่น่าเสนอต้องสามารถเข้าใจได้ง่าย	1	3.13
รวม	32	100.00

จากตารางที่ 5.14 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านเนื้อหาสื่อท้องถิ่น พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเสนอแนะว่าข้อมูลที่นำเสนอควรมีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมาคือนำเสนอข้อมูลที่ใหม่และทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 15.63 เน้นการนำเสนอเรื่องสุขภาพให้มากกว่านี้ เช่น การออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร คิดเป็นร้อยละ 12.50 ข้อมูลต้องมีความชัดเจนและข้อมูลที่นำเสนอควรมีความหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 9.38 ไม่ควรเน้นการโฆษณาสินค้ามากเกินไป ข้อมูลในการนำเสนอควรมีความต่อเนื่องกัน และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย คิดเป็นร้อยละ 6.25 ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารสามารถเข้าใจได้ง่าย แยกเนื้อหาตามช่วงวัย เช่น วัยเด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน วัยผู้สูงอายุ และข้อมูลที่น่าเสนอต้องสามารถเข้าใจได้ง่าย คิดเป็นร้อยละ 3.13 ตามลำดับ

5.1.4.2 จำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านผู้ดำเนินรายการ

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านผู้ดำเนินรายการ จำนวน 11 คน โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่าง 1 คน สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า 1 ข้อ สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.15 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านผู้ดำเนินรายการ

ด้านผู้ดำเนินรายการ	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
ควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะถ่ายทอด	5	38.47
ควรมีความน่าเชื่อถือ	2	15.38
ควรมีความมั่นใจในตนเอง	2	15.38
ต้องพูดความจริง	1	7.69
ควรนำเสนอข้อมูลให้ทั่วถึงมากกว่านี้	1	7.69
ควรปรับวุฒิการศึกษาของแกนนำเพื่อให้สามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารได้ดียิ่งขึ้น	1	7.69
ผู้ดำเนินรายการน่าเสียงไม่น่าฟัง	1	7.69
รวม	13	100.00

จากตารางที่ 5.15 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านผู้ดำเนินรายการ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเสนอแนะว่าควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะถ่ายทอด มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.47 รองลงมาคือ ควรมีความน่าเชื่อถือและควรมีความมั่นใจในตนเอง คิดเป็นร้อยละ 15.38 ต้องพูดความจริง ควรนำเสนอข้อมูลให้ทั่วถึงมากกว่านี้ ควรปรับวิธีการศึกษาของแกนนำเพื่อให้สามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารได้ดียิ่งขึ้นและผู้ดำเนินรายการน่าเสียงไม่น่าฟัง คิดเป็นร้อยละ 7.69 ตามลำดับ

5.1.4.3 จำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านตัวสื่อท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านตัวสื่อท้องถิ่น จำนวน 24 คน โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่าง 1 คน สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า 1 ข้อ สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.16 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านตัวสื่อท้องถิ่น

ด้านตัวสื่อท้องถิ่น	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
ควรแจกใบปลิวเกี่ยวกับสุขภาพตามชุมชน	5	18.52
สื่อควรนำเสนอเนื้อหาที่สามารถเข้าใจได้ง่าย	4	14.80
ควรรหาเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยสามารถส่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว	3	11.11
ควรรหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการนำเสนอข้อมูล	2	7.41
คลื่นสัญญาณควรครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบ (ทั้งหอกระจายข่าวและวิทยุ)	2	7.41
สื่อควรนำเสนอข้อมูลที่สามารถเข้าใจได้ง่าย	2	7.41
ควรประชาสัมพันธ์สื่อท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น	2	7.41
สื่อท้องถิ่นควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	2	7.41
เคเบิลทีวีควรพัฒนากระบวนการผลิตให้มีความน่าสนใจมากขึ้น (การตัดต่อ การถ่ายทำ)	2	7.41

ด้านตัวสื่อท้องถิ่น	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
สื่อท้องถิ่นควรพัฒนารูปแบบการนำเสนอให้มีความน่าสนใจ	2	7.41
หอกระจายข่าวควรนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพมากกว่านี้	1	3.70
รวม	27	100.00

จากตารางที่ 5.16 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านตัวสื่อท้องถิ่น พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเสนอแนะว่าควรแจกใบปลิวเกี่ยวกับสุขภาพตามชุมชน มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.52 รองลงมาคือ สื่อควรนำเสนอเนื้อหาที่สามารถเข้าใจได้ง่าย คิดเป็นร้อยละ 14.80 ควรหาเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยสามารถส่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว คิดเป็นร้อยละ 11.11 ควรหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการนำเสนอข้อมูล คลื่นสัญญาณควรครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบ (ทั้งหอกระจายข่าวและวิทยุ) สื่อควรนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจได้ง่าย ควรประชาสัมพันธ์สื่อท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น สื่อท้องถิ่นควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เคเบิลทีวีควรพัฒนากระบวนการผลิตให้มีความน่าสนใจมากขึ้น (การตัดต่อ การถ่ายทำ) สื่อท้องถิ่นควรพัฒนารูปแบบการนำเสนอให้มีความน่าสนใจ คิดเป็นร้อยละ 7.41 และหอกระจายข่าวควรนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพมากกว่านี้ คิดเป็นร้อยละ 3.70 ตามลำดับ

5.1.4.4 จำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านการนำเสนอรายการ

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านการนำเสนอรายการ จำนวน 11 คน โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่าง 1 คน สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า 1 ข้อ สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.17 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านการนำเสนอรายการ

ด้านการนำเสนอรายการ	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
ควรนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจได้ง่าย	4	28.57
ควรหาวิธีการนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพที่น่าสนใจ	3	21.43
ไม่ควรโฆษณาผลิตภัณฑ์ในรายการสุขภาพมากเกินไป	2	14.29

ด้านการนำเสนอรายการ	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
การนำเสนอรายการต้องสะดวกและรวดเร็ว	2	14.29
ควรนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่ชาวบ้านเป็นกันเยอะ เพื่อหาวิธีป้องกัน	1	7.14
ควรสอดแทรกความสนุกสนานพร้อมกับการนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพ	1	7.14
ควรนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ เพราะสามารถเข้าใจได้ง่าย	1	7.14
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 5.17 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านการนำเสนอรายการ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเสนอแนะว่าควรนำเสนอข้อมูลที่สามารถเข้าใจได้ง่าย มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.57 รองลงมาคือ ควรหาวิธีการนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพที่น่าสนใจ คิดเป็นร้อยละ 21.43 ไม่ควรโฆษณาผลิตภัณฑ์ในรายการสุขภาพมากเกินไปและการนำเสนอรายการต้องสะดวกและรวดเร็ว คิดเป็นร้อยละ 14.29 ควรนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่ชาวบ้านเป็นกันเยอะ เพื่อหาวิธีป้องกัน ควรสอดแทรกความสนุกสนานพร้อมกับการนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพ ควรนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ เพราะสามารถเข้าใจได้ง่าย คิดเป็นร้อยละ 7.14 ตามลำดับ

5.1.4.5 จำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านอื่น ๆ

เมื่อพิจารณาประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านอื่น ๆ จำนวน 8 คน โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่าง 1 คน สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า 1 ข้อ สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 5.18 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านอื่น ๆ

ด้านอื่น ๆ	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
ทำให้ดีที่สุด	3	37.5
ไม่ได้รับสื่อท้องถิ่น	1	12.5
ความคาดหวังอยู่ในระดับกลางเพราะเห็นว่าการงานกับเวลาไม่น่าจะเป็นไปได้	1	12.5

ด้านอื่น ๆ	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
อยากให้มิแพทย์เฉพาะทางประจำอยู่ที่สถานีอนามัย	1	12.5
การสื่อสารสะดวกสบายสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น	1	12.5
อยากให้มีการตรวจสอบการนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ	1	12.5
รวม	8	100.00

จากตารางที่ 5.18 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านอื่น ๆ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะว่าสื่อท้องถิ่นควรทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาคือ ไม่ได้รับสื่อท้องถิ่น ความคาดหวังอยู่ในระดับกลางเพราะเห็นว่างานกับเวลาไม่น่าจะเป็นไปได้ อยากให้มีแพทย์เฉพาะทางประจำอยู่ที่สถานีอนามัย การสื่อสารสะดวกสบายสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น และอยากให้มีการตรวจสอบการนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 12.5 ตามลำดับ

5.1.5 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์ว่า ความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างต่อสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยมีสหสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง โดยพิจารณาจากประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

เมื่อพิจารณาสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังประชาชนกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม โดยผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.19 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม

		ความพึงพอใจ	ความคาดหวัง
ความพึงพอใจ	Pearson Correlation	1.00	.347**
	Sig. (2-tailed)		.000
	จำนวน	400	400

		ความพึงพอใจ	ความคาดหวัง
ความคาดหวัง	Pearson Correlation	.347**	1.00
	Sig. (2-tailed)	.000	
	จำนวน	400	400

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5.19 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม พบว่า

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน = .347**

ค่า Sig. = .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า α (.001)

หมายความว่า ที่ระดับนัยสำคัญ .001 ความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างหรือมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน โดยภาพรวม ที่ความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

เมื่อพิจารณาสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังประชาชนกลุ่มตัวอย่างในด้านคุณสมบัติของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น โดยผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.20 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านคุณสมบัติของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น

		ความพึงพอใจ	ความคาดหวัง
ความพึงพอใจ	Pearson Correlation	1.00	.281**
	Sig. (2-tailed)		.000
	จำนวน	400	400
ความคาดหวัง	Pearson Correlation	.281**	1.00
	Sig. (2-tailed)	.000	
	จำนวน	400	400

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5.20 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านคุณสมบัติของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น พบว่า

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน = .281**

ค่า Sig. = .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า α (.001)

หมายความว่า ที่ระดับนัยสำคัญ .001 ความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างหรือมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในด้านคุณสมบัติของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น ที่ความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

เมื่อพิจารณาสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังประชาชนกลุ่มตัวอย่างในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารสุขภาพจากสื่อท้องถิ่น โดยผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.21 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารสุขภาพจากสื่อท้องถิ่น

		ความพึงพอใจ	ความคาดหวัง
ความพึงพอใจ	Pearson Correlation	1.00	.388**
	Sig. (2-tailed)		.000
	จำนวน	400	400
ความคาดหวัง	Pearson Correlation	.388**	1.00
	Sig. (2-tailed)	.000	
	จำนวน	400	400

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5.21 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารสุขภาพจากสื่อท้องถิ่นพบว่า

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน = .388**

ค่า Sig. = .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า α (.001)

หมายความว่า ที่ระดับนัยสำคัญ .001 ความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างหรือมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารสุขภาพจากสื่อท้องถิ่น ที่ความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

เมื่อพิจารณาสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังประชาชนกลุ่มตัวอย่างในด้านคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น โดยผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.22 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น

		ความพึงพอใจ	ความคาดหวัง
ความพึงพอใจ	Pearson Correlation	1.00	.332**
	Sig. (2-tailed)		.000
	จำนวน	400	400
ความคาดหวัง	Pearson Correlation	.332**	1.00
	Sig. (2-tailed)	.000	
	จำนวน	400	400

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5.22 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น พบว่า

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน = .332**

ค่า Sig. = .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า α (.001)

หมายความว่า ที่ระดับนัยสำคัญ .001 ความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างหรือมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกันในด้านคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น ที่ความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

เมื่อพิจารณาสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังประชาชนกลุ่มตัวอย่างในด้านคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น โดยผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.23 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของ
 ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อ
 ท้องถิ่น

		ความพึงพอใจ	ความคาดหวัง
ความพึงพอใจ	Pearson Correlation	1.00	.323**
	Sig. (2-tailed)		.000
	จำนวน	400	400
ความคาดหวัง	Pearson Correlation	.323**	1.00
	Sig. (2-tailed)	.000	
	จำนวน	400	400

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5.23 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวัง
 ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น พบว่า
 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน = .323**
 ค่า Sig. = .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า α (.001)
 หมายความว่า ที่ระดับนัยสำคัญ .001 ความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างมี
 ความสัมพันธ์ทางบวกกับความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างหรือมีความสัมพันธ์กันใน
 ทิศทางเดียวกันในด้านคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น ที่ความสัมพันธ์
 ในระดับต่ำ

เมื่อพิจารณาสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังประชาชนกลุ่มตัวอย่างใน
 ด้านจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่น โดยผลการวิเคราะห์
 สหสัมพันธ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.24 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่น

		ความพึงพอใจ	ความคาดหวัง
ความพึงพอใจ	Pearson Correlation	1.00	.321**
	Sig. (2-tailed)		.000
	จำนวน	400	400
ความคาดหวัง	Pearson Correlation	.321**	1.00
	Sig. (2-tailed)	.000	
	จำนวน	400	400

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5.24 แสดงการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน = .321**
ค่า Sig. = .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า α (.001)
หมายความว่า ที่ระดับนัยสำคัญ .001 ความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างหรือมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกันในด้านคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น ที่ความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

5.2 ทศนคติของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างประชาชนกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น จำนวนจังหวัดละ 40 คน แบ่งเป็นอำเภอที่มีจำนวนประชากรมาก 5 อันดับแรกของแต่ละจังหวัด ดังนี้ จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปากช่อง อำเภอพิมาย อำเภอด่านขุนทด และอำเภอโนนสูง ส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอน้ำพอง อำเภอหนองเรือ อำเภอชุมแพ และอำเภอฟล ตามขนาดสัดส่วนของประชากร จำนวนทั้งสิ้น 80 คน ซึ่งจะอธิบายรายละเอียด ดังต่อไปนี้

5.2.1 สถานการณ์ด้านสุขภาพอนามัยในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบปัญหาด้านสุขภาพ โดยพบว่า มักป่วยด้วยโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูงและโรคภัยไข้เจ็บอันเนื่องมาจากการทำงาน อาทิ อัมพาต ภูมิแพ้ ปอดบวม กระดูกเคลื่อน กระดูกทับเส้น โรคข้อเข่า ปวดขา ไข่วัด เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่า มีประชาชนบางส่วนภายในท้องถิ่นที่ป่วยด้วยโรคมะเร็งตับ ก้นบกร่อง ยาเสพติด มะเร็งปากมดลูก มะเร็งต่อมน้ำเหลือง

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบข้อมูลเรื่องสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บทั้งของตนเองและของประชาชนภายในชุมชนจากการพูดคุยกันเองของชาวบ้านถึงสถานการณ์ด้านสุขภาพในชุมชน จากเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องเล่าให้ฟัง จากการไปพบแพทย์ จากการพูดคุยกับผู้นำชุมชน การพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ได้รับความรู้จากศูนย์อนามัยแม่และเด็ก จากการสังเกตด้วยตนเอง และทราบข้อมูลเนื่องจากตนเองมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องสุขภาพ เช่น เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) อยากรู้ก็ตาม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างให้ทัศนะว่า ได้รับความรู้ด้านสุขภาพอนามัยไม่บ่อยนัก

5.2.2 หน่วยงานหลักที่ให้ความรู้เรื่องสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ระบุว่า หน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มคือ หน่วยงานด้านสาธารณสุขและสื่อท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.2.2.1 หน่วยงานหรือบุคลากรด้านสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักด้านสุขภาพอนามัยเป็นสำคัญ ได้แก่ โรงพยาบาล (อาทิ โรงพยาบาลหนองเรือ โรงพยาบาลโนนสูง โรงพยาบาลพิมาย โรงพยาบาลพล เป็นต้น) สถานีอนามัย ศูนย์อนามัยชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ประชานชุมชน โดยการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยดังกล่าวทำได้ 2 ลักษณะ คือ การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพโดยตรงและการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยผ่านสื่อ

การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพทางตรง หน่วยงานหรือบุคลากรด้านสาธารณสุข ดำเนินการโดยการออกตรวจพื้นที่ จากการออกเยี่ยมบ้านด้วยความถี่ในการลงพื้นที่แตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน เช่น 2 ครั้งต่อปี 3 เดือนต่อครั้ง เดือนละครั้ง เดือนละ 2 ครั้ง เดือนละ 3 ครั้ง อาทิตย์ละ 1 ครั้ง เป็นต้น บางหมู่บ้าน มีแพทย์และพยาบาลจากโรงพยาบาลในชุมชนมาให้ความรู้และจัดกิจกรรมตรวจสุขภาพประมาณ 6 เดือนต่อครั้ง ในบางชุมชน มีการให้ความรู้โดยผ่านรถแห่ประชาสัมพันธ์รอบหมู่บ้าน

กิจกรรมที่หน่วยงานด้านสาธารณสุขจัดขึ้นพร้อมกับการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ คือ การตรวจสุขภาพ การให้ความรู้ การจัดกิจกรรมอบรม ตามโครงการรณรงค์ที่เป็นข้อกำหนดจากภาครัฐ บางชุมชน หน่วยงานด้านสาธารณสุขมาตรวจสุขภาพทั่วไป การตรวจวัดสายตา วัดความดัน การตั้งครรภ์ วัดรอบเอว วัดส่วนสูง โดยไม่ได้ให้ความรู้ บางพื้นที่ อาสาสมัครสาธารณสุข มาแจ้งเตือนเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาด้านสุขภาพ โดยเฉพาะ โรคภัยไข้เจ็บตามฤดูกาล โดยออกมาแจกใบปลิวเกี่ยวกับสุขภาพ

ส่วนการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยผ่านสื่อโดยหน่วยงานด้านสาธารณสุข พบว่าบุคลากรประจำหน่วยงานสาธารณสุขใช้หอกระจายข่าวและสถานีวิทยุชุมชนในการให้ความรู้ แจ้งข่าวสารสู่ประชาชน โดยมีช่วงเวลาการให้ความรู้ที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น อาทิ ในบางชุมชนบุคลากรด้านสาธารณสุขจัดรายการให้ความรู้ด้านสุขภาพอาทิตย์ละ 1 ครั้งผ่านทางหอกระจายข่าว บางชุมชนบุคลากรด้านสาธารณสุขใช้สถานีวิทยุชุมชนเป็นสื่อในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยทุกวันในช่วงเช้าและช่วงเย็น

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างบางคน ทราบว่ามีหน่วยงานจากอำเภอมาให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย แต่ไม่ทราบว่าหน่วยงานใด มาออกตรวจสุขภาพของประชาชนในชุมชนตามบ้านเป็นประจำทุกเดือน

5.2.2.2 สื่อท้องถิ่น เนื้อหาสุขภาพอนามัยที่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้รับ มักเป็นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ทั้งการดูแลสุขภาพอนามัย เช่น การออกกำลังกาย โรคภัยไข้เจ็บ โดยเฉพาะโรคที่เกิดตามฤดูกาล เป็นต้น การป้องกันโรค เช่น การตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง วิธีการดูแลตนเอง การป้องกันยุงลาย การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย การทำความสะอาดที่พัก เป็นต้น การรักษาสุขภาพสำหรับผู้ป่วย เช่น การรับประทานอาหารสำหรับผู้ป่วยโรคต่าง ๆ โดยเฉพาะโรคเบาหวาน การรักษาด้วยยาสมุนไพร เป็นต้น ทั้งนี้ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นตามลำดับความนิยมในการเปิดรับ ดังนี้

1) หอกระจายข่าว เหตุผลที่เลือกเปิดรับบ่อย เพราะอยู่ใกล้ และผู้ใหญ่บ้านเปิดให้ฟัง มักนำเสนอรายการในช่วงเช้าก่อนประชาชนออกไปทำงานหรือช่วงเย็นหลังเลิกงาน ช่วงเวลาในการออกอากาศรายการ อยู่ในช่วงระหว่าง 06.00 – 06.30 น. 06.00 – 07.00 น. 07.00 – 07.30 น. 08.00 – 08.30 น. ภาคเย็น เปิดเวลา 16.00 – 17.00 น. 17.00 – 18.00 น. และ 18.00 – 20.00 น. ระยะเวลาในการออกอากาศประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง เนื้อหาที่เปิดรับ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นใน

ท้องถิ่น พี่พพันธุ์เกษตรกร เป็นรายการ เล่าข่าว การให้ความรู้เรื่องการดูแลรักษาสุขภาพ การเตือนภัย อาหาร การนัดตรวจโรค การป้องกันยุงลาย ลักษณะรายการเป็นการประกาศข่าว ประกาศแจ้งเตือน

2) สถานีวิทยุชุมชน เหตุผลที่เปิดรับวิทยุชุมชน เนื่องจากเป็นสื่อที่เข้าถึงง่าย มีความชัดเจน เข้าใจง่าย เนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่เปิดรับ ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเรื่องการดูแลสุขภาพ และการแจ้งเตือนเมื่อเกิดโรคระบาดต่าง ๆ โดยมักเปิดรับในช่วงเช้า หรือเย็น

3) เคเบิลทีวีท้องถิ่น เหตุผลที่เปิดรับเพราะเป็นสื่อที่ง่ายต่อการเปิดรับประชาชน กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารและความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยแตกต่างกันไป ตั้งแต่อาทิตย์ละ 2 – 3 ครั้ง ถึงเดือนละ 1 ครั้ง

4) นิตยสาร เหตุผลที่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยผ่านสื่อ นิตยสาร เพราะไม่มีเวลาเปิดรับสื่อท้องถิ่นอื่น ขณะที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่านิตยสารเลือกเปิดรับเวลาใดก็ได้ โดยเปิดรับตามช่วงเวลาที่ตนเองมีเวลาว่าง

5) โทรทัศน์ เหตุผลที่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยผ่านสื่อโทรทัศน์ เพราะเป็นสื่อที่ให้ความบันเทิง จึงสนใจเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยควบคู่กับการเปิดรับความบันเทิง ทุกวัน โดยนิยมเปิดรับสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์

6) หนังสือพิมพ์ เหตุผลที่เปิดรับเพราะสะดวกในการเปิดรับ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ให้เหตุผลดังกล่าว ระบุว่า เปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ทุกวัน

นอกจากนั้น ยังมีประชาชนกลุ่มตัวอย่างระบุว่าได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก จากเอกสารความรู้จากสถานศึกษา จำนวน 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ได้รับความรู้จากแพทย์ โดยการเดินทางไปพบหมอ ประมาณ ปีละ 1 – 2 ครั้ง รวมทั้งมีกลุ่มตัวอย่างที่กล่าวว่า ในอดีตเปิดรับข้อมูลข่าวสารจาก เอกสาร หนังสือ แต่ปัจจุบันเปิดรับจากเว็บไซต์ที่ให้ความรู้เรื่องสุขภาพ โดยค้นหาข้อมูลในเรื่องที่สนใจ

อย่างไรก็ตาม ยังมีประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่ง ระบุว่า ไม่มีหน่วยงานไหนไปให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยในชุมชนเลย ปกติเปิดรับข้อมูลเรื่องสุขภาพจากญาติ และคนรอบข้างที่มีอาชีพเกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยอยู่แล้ว เช่น แพทย์ พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น โดยมีกลุ่มตัวอย่างบางคนไม่สนใจที่จะเปิดรับความรู้ เพราะไม่สนใจ และเห็นว่า “ถ้าไม่สบายก็ไม่จำเป็นต้องรู้ ไปซื้อยากินเองก็ได้”

5.2.2 ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อท้องถิ่นในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย

ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง แสดงความพึงพอใจต่อการเปิดรับสื่อท้องถิ่นในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย ดังนี้

5.2.2.1 หอกระจายข่าว ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีความพึงพอใจหอกระจายข่าวกล่าวว่า หอกระจายข่าวมีข้อดี คือ รวดเร็วกว่าสื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ใกล้เคียงบ้านประหยัดไม่มีค่าใช้จ่าย สะดวกในการเปิดรับ เนื่องจากไม่มีเวลาอ่านหนังสือพิมพ์ เนื้อหาชัดเจน เข้าใจง่าย คุณภาพเสียงดี ตรงกับความต้องการ ได้ยินทุกหลังคาเรือน ขณะเดียวกันก็ไม่ทราบว่ามีสื่อท้องถิ่นอื่น ๆ อีกหรือไม่ และต้องการติดตามข่าวสารที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง ลักษณะการดำเนินรายการของหอกระจายข่าว ดำเนินงานโดยผู้ใหญ่บ้าน โดยนำเสนอข่าวสารเป็นหลักและข่าวสารต่าง ๆ จากส่วนราชการ เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ให้ความรู้เรื่องการฝึกอบรมอาชีพ นำเสนอข้อมูลจากส่วนราชการ แจ้งข่าวสารภายในชุมชน และข่าวเกี่ยวกับสุขภาพ เป็นต้น รูปแบบรายการเป็น การแจ้งหรือการประกาศครั้งละ 15 นาที โดยในช่วงเช้า มักดำเนินรายการในช่วงเวลา 08.00 น. ส่วนช่วงเย็นดำเนินรายการช่วงเวลา 17.30 น บางท้องถิ่นมีการเปิดเพลงสลับไปด้วย

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่พึงพอใจหอกระจายข่าว กล่าวว่า หอกระจายข่าวมีความน่าสนใจ และไม่มีข้อควรปรับปรุง เพราะคุณภาพของเสียงก็ชัดเจน เนื้อหาในการนำเสนอชัดเจน ระยะเวลาในการนำเสนอมีความเหมาะสม ทำหน้าที่ได้เพียงพอแล้ว ไม่ต้องเพิ่มเติมด้านใด ทั้งนี้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความพึงพอใจการทำหน้าที่ของหอกระจายข่าวกล่าวว่า ชุมชนที่อยู่นี้ชาวบ้านให้ความสนใจและร่วมมือเป็นอย่างดี เมื่อมีกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพจะให้ความสนใจเข้าร่วม และให้ความสนใจรับฟังข่าวสารจากหอกระจายข่าว

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่พึงพอใจหอกระจายข่าว ระบุว่า สาเหตุที่ไม่พอใจการนำเสนอเนื้อหาของหอกระจายข่าว เนื่องจากบางพื้นที่ไม่ได้ยินเสียง สัญญาณไม่ชัดเจน เนื้อหาไม่ชัดเจน เนื้อหาไม่ตรงกับความต้องการ มุ่งให้ความรู้เฉพาะเรื่องเกษตรกรรม พูดเรื่องสุขภาพน้อยเกินไป ผู้นำชุมชนไม่มีศักยภาพในการใช้หอกระจายข่าวให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งดำเนินรายการไม่น่าสนใจ

5.2.2.2 สถานีวิทยุชุมชน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับรายการจากสถานีวิทยุชุมชน เพราะเมื่อเนื้อหาจากรายการโทรทัศน์ ไม่ทราบว่าเป็นชุมชนมีสื่อท้องถิ่นอื่น ๆ อีกหรือไม่และเห็นว่า เป็นจุดศูนย์กลางเดียวที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีเนื้อหาบันเทิงคู่ไปกับเป็นรายการเพลง มีการพูดเนื้อหาสาระแทรกในการเปิดเพลง ทำให้มีความน่าสนใจ นอกจากนั้น ยังสามารถทำกิจกรรมอื่นไปพร้อมกันได้ ในการเปิดรับเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยจากสถานีวิทยุชุมชน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างจะเปิดรับเป็นประจำ โดยพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างนิยมเปิดฟังรายการเพลง จึงทำให้ได้รับความรู้เรื่องสุขภาพไปพร้อมกันด้วย

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่พึงพอใจสถานีวิทยุชุมชน กล่าวว่า มีความเหมาะสม เพราะนักจัดรายการพูดรู้เรื่อง เข้าใจง่าย เสียงชัดเจนดี เนื้อหาน่าสนใจ นำเรื่องที่อยู่ในกระแสความนิยม และเป็นสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น เรื่องน้ำท่วม โดยเปิดรับเนื้อหาด้านสุขภาพไม่บ่อยนัก มักเปิดรับเวลาว่างวันละ 1 – 2 ชั่วโมง ส่วนใหญ่เป็นรายการเพลง

ส่วนประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่า ไม่พอใจ การนำเสนอเนื้อหาทางสถานีวิทยุชุมชนให้เหตุผลว่า เพราะเสียงไม่ค่อยชัดเจน บางครั้งข้อมูลที่ได้อาจไม่ตรงกับความต้องการ เน้น โฆษณาสินค้ามากเกินไป เรื่องสุขภาพพูดถึงน้อยมาก วิทยุฟังวันละ 2 – 3 ชั่วโมง

5.2.2.3 เคนเบิลทีวีท้องถิ่น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับรายการจากเคนเบิลทีวี ให้เหตุผลว่า เหตุผลที่เลือกเปิดรับเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยจากเคนเบิลทีวีท้องถิ่น เพราะมีหลายช่อง ติดตั้งฟรี บ้านเปิดรับอยู่แล้ว ห้องพักติดตั้งไว้ เนื้อหาเข้าใจง่าย น่าสนใจ นอกจากนี้ยังไม่ทราบว่ามีสื่อท้องถิ่นอื่น ๆ หรือไม่ เปิดรับทุกวัน โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่างสนใจเปิดรับรายการเพลง และเปิดรับเนื้อหาสุขภาพเกี่ยวกับ การรักษาโรคไข้เลือดออก โรคเบาหวาน และความรู้เรื่องยาสมุนไพร

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างบางส่วนกล่าวว่าโดยภาพรวมยังไม่พอใจกับเคนเบิลทีวีท้องถิ่น เพราะเนื้อหาสุขภาพน้อยเกินไป รายการสุขภาพทางเคนเบิลทีวี จะนำเสนอเฉพาะช่วงเช้า เนื้อหาที่เปิดรับส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับ การออกกำลังกาย การลดน้ำหนัก และพบว่ารายการที่มีเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นรายการสินค้า เช่น ผลิตภัณฑ์บำรุงสุขภาพ ผลิตภัณฑ์เสริมความงาม อาหารเสริม เป็นต้น ส่วนการนำเสนอเรื่องสุขภาพมีน้อย อยากให้เคนเบิลท้องถิ่นนำเสนอเกี่ยวกับสุขภาพช่วงเวลา 06.00 – 07.00 น. ก่อนออกไปปฏิบัติภารกิจนอกบ้าน

โดยภาพรวม ทิศทางของความคิดเห็นที่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีต่อความน่าสนใจของสื่อท้องถิ่นสามารถจำแนกได้เป็น 3 ทิศทาง ดังนี้

- 1) สื่อท้องถิ่นมีความน่าสนใจ เพราะตัวผู้ดำเนินรายการ ภาพชัดเจน เนื้อหาดี ตรงกับความต้องการ สามารถประยุกต์ใช้งานได้
- 2) สื่อท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง เพราะเนื้อหาซ้ำไปซ้ำมา ไม่แปลกใหม่ เนื้อหารายการควรจัดตามความสนใจของกลุ่มผู้ฟัง
- 3) สื่อท้องถิ่นยังไม่น่าสนใจ เพราะเน้นการโฆษณามากเกินไป ตอบสนองความต้องการของผู้รับสารไม่ได้ ควรสรุปสาระที่พูดให้สามารถเข้าใจได้ง่ายไม่ใช่อ่านให้ฟังเนื้อหาไม่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ นักจัดรายการยังไม่มีที่น่าสนใจ เนื้อหาควรให้สามารถนำไปใช้ได้จริง และควรให้รูปแบบรายการเป็นการให้ความรู้บวกกับอารมณ์ขัน

เมื่อเปรียบเทียบการทำหน้าที่ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยระหว่างสื่อท้องถิ่นกับสื่อระดับชาติมักคล้ายคลึงกัน พบว่า สื่อระดับชาติ มีการนำเสนอเนื้อหาที่มีความน่าสนใจกว่ามีความหลากหลายของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย นำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่า (ทั้งในด้านปริมาณ ความถี่และคุณภาพ) แต่อาจมีการแทรกโฆษณาสินค้าหรือบริการมากเกินไป ในขณะที่สื่อท้องถิ่นนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยน้อย ไม่น่าสนใจเท่าที่ควรบทบาทของสื่อท้องถิ่นในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพยังน้อย ส่วนใหญ่เสนอแนวทางการป้องกันและเตือนภัยเฉพาะช่วงที่เกิดสถานการณ์ด้านโรคภัยไข้เจ็บ ส่วนใหญ่เป็นการโฆษณาขายสินค้า แจกข่าวสารประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมต่าง ๆ แต่สื่อท้องถิ่นมีข้อดีคือ นำเสนอเนื้อหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัวและมีประโยชน์ต่อประชาชนโดยตรง

5.2.3 สื่อท้องถิ่นที่เหมาะสมที่จะนำเสนอเรื่องสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า สื่อท้องถิ่นที่เหมาะสมต่อการนำเสนอเรื่องสุขภาพอนามัยอาจเรียงลำดับได้ดังนี้

5.2.3.1 หอกระจายข่าว เนื่องจากครอบคลุมทุกพื้นที่ในเขตรับผิดชอบ เร็วกว่าสื่ออื่น ๆ เป็นสื่อที่ต้องรับฟัง หรือเป็น “สื่อภาคบังคับ” เนื่องจากเป็นสื่อที่มุ่งตรงถึงประชาชน แม้ว่าจะไม่สนใจเปิดรับฟัง ก็ยังได้ยิน ใกล้ชิด เข้าใจง่าย ไม่ต้องเสียเวลามาก กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า หอกระจายข่าวทำหน้าที่ได้เพียงพอแล้ว เพราะเข้าใจง่าย ไม่ต้องคิดเอง ข้อเสนอแนะที่กลุ่มตัวอย่างต้องการให้เพิ่มเติมหรือปรับปรุง คือ เพิ่มปริมาณของข่าว โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า หอกระจายข่าวนำเสนอเรื่องสุขภาพน้อย ปัจจุบันมุ่งเน้นเฉพาะปัญหาภัยธรรมชาติ อาทิ น้ำท่วม และเกษตรกรรม ยังไม่มีบทบาทด้านสุขภาพเท่าที่ควร เป็นต้น และควรนำเสนอเรื่องโรคอื่น ๆ เช่น โรคมะเร็ง เป็นต้น อยากให้โรงพยาบาลออกมาให้ข้อมูลและพัฒนาคุณภาพการนำเสนอเนื้อหาความน่าสนใจของสื่อ ขึ้นอยู่กับคนพูดด้วย เพราะบางคนพูดน่าสนใจแต่บางคนพูดไม่น่าสนใจ

5.2.3.2 สถานีวิทยุชุมชน เนื่องจากสามารถเข้าใจง่าย ใกล้ตัว ไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะให้เน้นการนำเสนอโรคทั่วไป เบาหวาน โรคความดัน หากจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างบางส่วนอยากมีส่วนร่วม เพราะเป็นสมาชิก อสม. อยู่แล้ว

5.2.3.3 เคเบิลทีวีท้องถิ่น เพราะประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลา แต่เคเบิลทีวีท้องถิ่นเป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียงสามารถอธิบายได้ชัดเจน เคเบิลทีวีสามารถออกอากาศซ้ำและสามารถดูย้อนหลังได้เอง มีหลายช่อง อย่างไรก็ตาม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่าสื่อท้องถิ่นที่น่าจะนำเสนอเรื่องสุขภาพได้ดี คือ เคเบิลทีวีท้องถิ่น เพราะมีทั้งภาพและเสียง ส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ไม่

สามารถเข้าถึงได้ เช่น สถานีวิทยุชุมชน หอกระจายข่าว แต่เนื่องจากมีประชาชนแจ้งว่าสื่อดังกล่าวสร้างความรำคาญให้กับประชาชนจึงได้หยุดการออกอากาศ

5.2.3.4 หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างต้องการให้เน้นการนำเสนอเรื่องการดูแลสุขภาพเบื้องต้น ขณะเดียวกัน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพ เพราะเห็นว่าไม่ใช่หน้าที่หลัก และเห็นว่าเป็นหน้าที่ของ อสม. ในการรับผิดชอบโดยตรง

5.2.3.5 สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักนำเสนอเรื่องสุขภาพเป็นจำนวนมาก แต่มีความเป็นทางการค่อนข้างมาก บางครั้งกลุ่มผู้ฟังระดับล่างไม่เข้าใจสิ่งที่ต้องการสื่อสาร สื่อดังกล่าวจึงได้รับความนิยมน้อยลง

5.2.4 ความคาดหวัง

5.2.4.1 สื่อท้องถิ่นควรนำเสนอเรื่องสุขภาพมากกว่านี้ โดยเฉพาะเรื่องการดูแลสุขภาพและการป้องกันโรค โดยข้อมูลที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างต้องการให้เพิ่มข้อมูล คือ สารความรู้เรื่องการป้องกัน การดูแลรักษาร่างกาย การออกกำลังกายที่ถูกวิธีและเหมาะสม โรคหายากหรือโรคอุบัติใหม่ โภชนาการ การควบคุมน้ำหนัก ความรู้เรื่องโรคฉี่หนู โรคไข้เลือดออก โรคเบาหวาน ระยะเวลาในการนำเสนอที่เหมาะสม คือ 30 นาที

5.2.4.2 สื่อท้องถิ่นที่ควรมีบทบาทมากที่สุด คือ หอกระจายข่าว เพราะสื่อท้องถิ่นอื่นอาจจะเข้าไม่ถึงประชาชนในทุกระดับ เข้าใจง่ายกว่าสื่ออื่น ๆ และควรพูดเป็นภาษาอีสานหรือภาษาท้องถิ่นที่เป็นที่เข้าใจร่วมกัน เพราะผู้ฟังบางคนอาจจะฟังภาษากลางไม่เข้าใจ เนื้อหาความรู้ต้องการให้เน้นเรื่องการกินอาหารที่ถูกต้อง เรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดและโรคเอดส์

5.2.4.3 รูปแบบรายการที่ฟังประสงค์ควรเป็นรายการสนทนาหรือสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องนั้น ๆ เปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องสุขภาพ ใช้ระยะเวลาประมาณ 30 นาที ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ารูปแบบรายการเกี่ยวกับสุขภาพในปัจจุบัน (พ.ศ. 2556) เป็นการฟังบรรยาย อบรม มีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 100 กว่า ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่า หากสื่อท้องถิ่นมีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพเพิ่มมากขึ้นก็จะสนใจเปิดรับเพิ่มมากขึ้น และต้องการให้เน้นโรคเบาหวาน หากมีโอกาสจะเข้าร่วมกิจกรรม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพในลักษณะการนั่งฟังธรรมดา

5.2.4.4 สื่อท้องถิ่นทุกประเภทควรพัฒนาเนื้อหารายการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ กล่าวคือ ในเชิงเชิงคุณภาพ สื่อควรพัฒนารูปแบบการนำเสนอให้มีความน่าสนใจ เพิ่มเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ใช้ภาษาท้องถิ่น

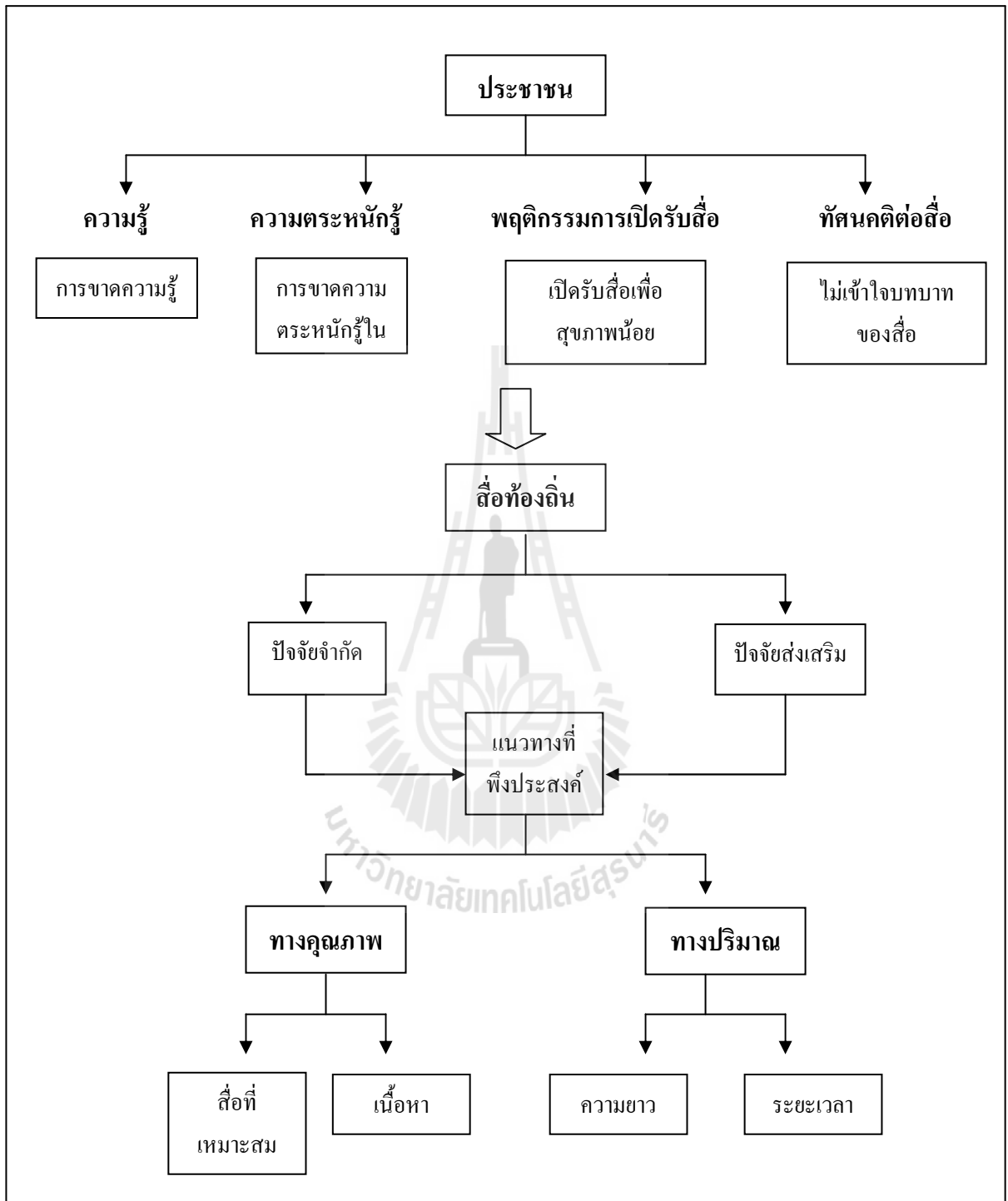
ในการนำเสนอเนื้อหา ส่วนเชิงปริมาณ สื่อท้องถิ่นควรนำเสนอเรื่องสุขภาพอย่างต่อเนื่อง เหมาะสม เป็นรูปธรรม และเน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของสุขภาพ

อย่างไรก็ตาม มีประชาชนกลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่ได้คาดหวังการทำหน้าที่ด้านการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น หากมีการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้นจะสนใจเปิดรับข้อมูลเพิ่มมากขึ้น แต่ถ้าไม่มีก็ไม่เป็นไร เพราะไม่ได้เดือดร้อนอะไร และคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของสื่อท้องถิ่นในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย เนื่องจากมีหน่วยงานด้านสาธารณสุขที่ทำหน้าที่ดังกล่าวอยู่แล้ว

5.3 แนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัย กำหนดแนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยการสำรวจสถานการณ์ด้านการสื่อสารสุขภาพ โดยใช้เครื่องมือคือการวิเคราะห์เนื้อหาและการสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้างสื่อท้องถิ่น การแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้างประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ผนวกกับการจัดประชุมประชาคม สามารถนำมา กำหนดแนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ และเสนอต่อผู้ประกอบการสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและให้คำแนะนำ

ผลการกำหนดแนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ สามารถนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.1 กรอบแนวคิดแนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์

จากแผนภาพที่ 5.1 กรอบแนวคิดแนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพท้องถิ่น ต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยที่สำคัญ 2 ปัจจัย ประกอบด้วย

ประชาชนซึ่งเป็นผู้เปิดรับสาร และสื่อท้องถิ่น โดยประชาชน ต้องให้ความสำคัญต่อ 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ ความรู้ ความตระหนักรู้ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อท้องถิ่นและทัศนคติที่มีต่อสื่อท้องถิ่น ส่วนสื่อท้องถิ่น สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญในการกำหนดแนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ คือ การทำความเข้าใจต่อปัจจัยจำกัดและปัจจัยส่งเสริม ผู้วางแนวทางการสื่อสารสุขภาพฯ ต้องให้ความสำคัญต่อทั้ง 2 ปัจจัยนี้ประกอบกับ จึงจะสามารถแสวงหาแนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ได้

5.3.1 สถานการณ์ด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.3.1.1 ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาสุขภาพ คือ โรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวานและโรคอ้วน ปัญหาดังกล่าว เกิดมาจาก 2 สาเหตุ คือ (1) การไม่รู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เป็นโรคดังกล่าว (2) รู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เป็นโรค แต่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญหรือไม่รู้ถึงอันตรายของโรคดังกล่าว คิดเพียงว่า เมื่อไม่สบาย ก็ไปพบแพทย์ตามนัด และทานยาตามที่แพทย์สั่ง

5.3.1.2 ประชาชนได้รับทราบข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นค่อนข้างน้อย ข้อมูลที่ได้รับทราบส่วนใหญ่มักได้รับจากอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ที่ลงพื้นที่เป็นระยะ ๆ ทำให้ความใส่ใจเรื่องสุขภาพมีน้อย และรู้สึกว่ามันไม่สำคัญเท่าเรื่องปากท้อง ประชาชนจะเชื่อ อสม. มากกว่าสถานีวิทยชุมชน เพราะมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่า

5.3.1.3 ประชาชนมักคิดว่า สื่อท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ในการให้ความบันเทิงเป็นส่วนมาก การให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยไม่ใช่หน้าที่ของสื่อท้องถิ่น และมักเข้าใจว่า ผู้ที่มีหน้าที่ให้ความรู้เรื่องสุขภาพ หรือแพทย์ หรือ อสม. จึงมักไม่คาดหวังกับการทำหน้าที่ในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่น และไม่ให้ความสำคัญต่อการเปิดรับสื่อท้องถิ่นเท่าที่ควร

5.3.1.4 ประชาชนได้รับข้อมูลโฆษณาสินค้าจากสถานีวิทยุชุมชนและเคเบิลทีวีท้องถิ่น เช่น ยาสารพัดประโยชน์ ดำเนินรูปแบบรายการ โดยเอาคนที่เคยเป็นโรคแล้วรักษาด้วยยาดังกล่าว อาการของโรคก็หายไป ประชาชนบางคนเชื่อจนหยุดยาที่ได้จากหมอ และหันมารับประทานยาที่โฆษณาทางสถานีวิทยุชุมชนหรือเคเบิลทีวีท้องถิ่น แต่หลังจากนั้นไม่นานผู้ป่วยรายนั้นก็เสียชีวิต

5.3.2 ความต้องการข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.3.2.1 ข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมักเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงานสาธารณสุข การรักษาตนเองเมื่อเป็นโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ ทั้งโรคที่ตนเองหรือคนในชุมชนเป็น และโรคตามฤดูกาลต่าง ๆ รวมทั้ง วิธีการดูแลสุขภาพเบื้องต้น แต่ข้อมูลที่ไม่ได้รับคือ ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเพื่อป้องกันตนเองไม่ให้เป็นโรคร้ายไข้เจ็บ และความรู้เกี่ยวกับโรคอุบัติใหม่ หรือโรคเก่าที่กลับมาแพร่ระบาดใหม่

5.3.2.2 ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยที่ประชาชนควรได้รับ คือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการมีสุขภาพที่แข็งแรง ปัญหาสุขภาพอนามัย การปฏิบัติตัวที่จะนำไปสู่การมีอายุยืน และการเสริมสร้างความแข็งแรงให้ชุมชนเพื่อการป้องกันโรคสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น ผู้สูงอายุ (ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ในชุมชน) คนวัยทำงาน เยาวชน และเด็ก

5.3.2.3 เอกสารเกี่ยวกับสุขภาพของ อสม. มีน้อยควรเพิ่มปริมาณ คุณภาพ และจำนวน ให้มีความหลากหลาย และ อสม. ต้องให้ความรู้เรื่องนั้น ๆ ให้เพียงพอ แม้เอกสารเกี่ยวกับสุขภาพจะถูกส่งมายัง อสม. น้อย แต่ก็มีเอกสารเกี่ยวกับสุขภาพมาให้อย่างต่อเนื่อง เพียงแต่ อสม. ไม่ได้ประชาสัมพันธ์ ส่วนใหญ่เอกสารจะถูกส่งมาที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน จากนั้นผู้ใหญ่จะแจกให้อสม. หรือเผยแพร่ต่อไป

5.3.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย

5.3.3.1 ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ

- 1) นโยบายของภาครัฐ โดยเฉพาะจากรัฐบาล กระทรวงสาธารณสุข หรือจากทางจังหวัด ที่กำหนดยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ
- 2) นโยบาย และวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร สื่อ หรือผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการผลิตสื่อท้องถิ่น ผู้นำที่เห็นความสำคัญของสุขภาพ จะให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย โดยบรรจุให้อยู่ในเนื้อหาในสื่อหรือในรายการ
- 3) ผู้ดำเนินรายการ ผู้สื่อข่าว หรือนักจัดรายการวิทยุที่ตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพอนามัย จะนำความรู้เรื่องสุขภาพมานำเสนอในรายการ หรือในสื่อของตน ต้องมีทักษะในการพูด วิธีการสื่อสาร มีความรู้เยอะและมีทักษะในการระดมความคิดจากผู้อื่น
- 4) ความเป็นสื่อท้องถิ่น ซึ่งใกล้ชิดชุมชน รู้ปัญหาของชุมชน และประชาชนจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ในขณะที่สื่อกระแสหลักไม่มีคุณสมบัติในข้อนี้

5.3.3.2 ปัจจัยจำกัดที่ส่งผลต่อการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ

- 1) ความไม่ชัดเจนของสัญญาณหรือเครื่องมือ หรือการไม่ครอบคลุมของสื่อ (เช่น หนังสือพิมพ์) ปัจจุบันกรมการปกครองบังคับให้ทุกหมู่บ้านต้องมีหอกระจายข่าว เพื่อนำเสนอเนื้อหาต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนในชุมชน

2) งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด แม้กรมการปกครองจะกำหนดให้ทุกหมู่บ้านต้องมีหอกระจายข่าว แต่ก็ไม่ได้ให้งบประมาณสนับสนุน มอบหมายให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการเอง

3) การไม่ให้ความร่วมมือของประชาชน ในช่วงแรกของการจัดหอกระจายข่าว ชาวบ้านก็ไม่ให้ความร่วมมือบอกว่าราคาแพง เพราะสัญญาณไม่ชัดเจน เช่น หอกระจายข่าวของเทศบาลตำบลพิมาย

4) ตัวนักจัดรายการ ยังมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองว่ามีเพียงการให้ความบันเทิง

4.1) ความตระหนักในหน้าที่

4.2) วิธีการนำเสนอ ผู้จัดรายการพูดไม่น่าสนใจ น่าเบื่อ ไม่กระชับ พูดไม่รู้เรื่อง

5.3.4 แนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์

5.3.4.1 การปลูกฝังความคิดแก่สื่อท้องถิ่นว่า หน้าที่ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเป็นหน้าที่หนึ่งของสื่อท้องถิ่น โดยอาจดำเนินการในรูปของการจัดกิจกรรมอบรม กำหนดเป็นแผนนโยบายของสื่อ

5.3.4.2 การให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยในเชิงรุก เช่น การให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ อันตรายของโรคต่าง ๆ การดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

5.3.4.3 การให้ข้อมูลหรือดำเนินการรณรงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยชุมชน

5.3.4.4 การพัฒนาคุณภาพของสื่อ เช่น พัฒนาความชัดเจนของสัญญาณออกอากาศ ควรเพิ่มทักษะในการจัดรายการวิทยุของนักจัดรายการวิทยุ

5.3.4.5 การเพิ่มความสม่ำเสมอต่อเนื่องในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย ต้องต่อเนื่อง เน้นย้ำความสำคัญ

5.3.4.6 การประเมินทักษะด้านการสื่อสาร เช่น การพูด การลำดับความคิด การจัดประเด็น เนื้อหาด้านสุขภาพ

5.3.5 เนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์

5.3.5.1 ความรู้เรื่องอาหารที่นำไปสู่โรค

5.3.5.2 ความรู้เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ สาเหตุ อันตราย และผลกระทบ

5.3.5.3 ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพในประเด็นต่าง ๆ เช่น การออกกำลังกาย อาหาร การงดใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลงในการทำการเกษตร

5.3.5.4 ความรู้เรื่องยารักษาโรค

5.3.5.5 ความรู้เท่าทันยา การโฆษณาชวนเชื่อของยาจากสื่อต่าง ๆ

5.3.5.6 ความรู้เพื่อให้รู้เท่าทันยา เครื่องดื่ม หรือสมุนไพรราคาแพงที่มีการโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ ว่าสามารถรักษาโรคได้

5.3.5.7 ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ เช่น โรคเอดส์ ปัญหาการขายบริการทางเพศ

5.3.5.8 ความรู้เรื่องยาเสพติด

5.3.5.9 ความรู้เรื่องครอบครัว การดูแลสมาชิกในครอบครัว

5.3.6 บทบาทที่พึงประสงค์

5.3.6.1 บทบาทในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย

5.3.6.2 บทบาทในการรณรงค์เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน โรคภัยไข้เจ็บ การดูแลสุขภาพให้แข็งแรง และป้องกันตนเองให้ห่างไกลโรค

5.3.6.3 บทบาทในการรณรงค์และระดมความร่วมมือเพื่อสร้างความตื่นตัวเกี่ยวกับ การดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง

5.3.7 วัน เวลา และวิธีการการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ของสื่อต่าง ๆ

5.3.7.1 หอกระจายข่าว ออกอากาศในช่วงเวลาเช้า ความยาวไม่เกิน 30 นาที นอกจากการนำเสนอข่าวสารประชาสัมพันธ์ทั่วไปจากทางจังหวัดหรือสำนักงานสาธารณสุขแล้ว ควรนำเสนอความรู้เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บตามฤดูกาล การดูแลสุขภาพแบบง่าย ๆ เพื่อการป้องกันโรคที่อาจเกิดตามฤดูกาล กลุ่มเป้าหมาย เป็นเด็กและเยาวชน ถือว่าเป็นกำลังหลักในการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ แต่ก็มักจะไม่มีเวลาว่าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของสื่อด้วยเช่นกัน ส่วนผู้สูงอายุมีบทบาทน้อย

5.3.7.2 สถานีวิทยุชุมชน ออกอากาศความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยได้ตลอดทั้งวัน แหล่งข้อมูลด้านสุขภาพที่ประชาชนมักให้ความสนใจและเชื่อถือ คือ ข้อมูลที่มาจากผู้มีความรู้โดยตรง เช่น แพทย์ ผู้รู้ในชุมชน และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางใดทางหนึ่ง เช่น โทรศัพท์เข้ามาสอบถามในรายการ ได้หรือเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรายการ เป็นต้น สถานีวิทยุชุมชนมุ่งเน้นการส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในประเด็นสุขภาพ เด็กให้ความเชื่อถือสื่อท้องถิ่นมากกว่าสื่ออื่น ๆ เพราะมีความใกล้ชิดกับชุมชน ให้ข้อมูลจริง เช่น การรณรงค์ การศึกษา การทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากให้ความรู้ผ่านสื่อ

5.3.7.3 หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น นำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยทั้งในรูปแบบของข่าว และบทความด้านสุขภาพอนามัย หรือโรคภัยไข้เจ็บ หรือสถานการณ์ด้านสุขภาพที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยให้สัดส่วนของเนื้อหาข่าวหรือบทความด้านสุขภาพที่ชัดเจน และเผยแพร่อย่างสม่ำเสมอ ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย

5.3.7.4 เคมิลทีวี นำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยบรรจุในผังรายการของทางสถานีฯ ทั้งในรูปแบบของข่าว และรายการด้านสุขภาพอนามัย หรือ โรกภัยไข้เจ็บ โดยเฉพาะความรู้เท่าทัน โฆษณาสินค้าที่แอบอ้างว่าสามารถรักษาโรคต่าง ๆ ได้ โดยนำเสนออย่างต่อเนื่อง และชี้ให้เห็นอันตรายอย่างชัดเจน โดยเชิญผู้รู้ เช่น แพทย์ เกษตรกร สาธารณสุข ที่เป็นที่รู้จักหรือมีชื่อเสียงในชุมชน และมีทักษะในการสื่อสาร มาเป็นผู้ให้ข้อมูล

5.3.8 ข้อเสนอแนะ

5.3.8.1 ควรมีการสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับสุขภาพ

5.3.8.2 นักศึกษาที่มาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพน่าจะมาเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ให้ความรู้เรื่องโรคตามฤดูกาล เช่น ไอ ภูมิแพ้

5.3.8.3 ให้ความรู้เรื่องโรคใหม่ ๆ

5.3.8.4 วิทยุชุมชนเป็นธุรกิจมากขึ้น มุ่งเน้นการโฆษณาขายของมากเกินไป

5.3.8.5 ส่งเสริมการอ่านให้เด็ก เพื่อเพิ่มการอ่านหนังสือพิมพ์

5.3.8.6 กสทช. ควรเข้ามากำกับดูแล ไม่ใช่มีหน้าที่ตรวจสอบหรือแก้ไข แต่ต้องให้ความรู้การป้องกันโรค เช่น เรื่องยารักษาโรค ยาสมุนไพรที่หลอกลวงผู้บริโภค

5.4 สรุป

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชาชนกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น จำนวนจังหวัดละ 200 คน แบ่งเป็นอำเภอที่มีจำนวนประชากรมาก 5 อันดับแรกของแต่ละจังหวัด ดังนี้ จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปากช่อง อำเภอพิมาย อำเภอด่านขุนทด และอำเภอโนนสูง ส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอน้ำพอง อำเภอหนองเรือ อำเภอชุมแพ และอำเภอพล ตามขนาดสัดส่วนของประชากร จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ผลการวิจัย พบว่า

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่า 20 ปี มีระดับการศึกษาสูงสุดที่ระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพนักศึกษา / นิสิต ลักษณะการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นใน 1 สัปดาห์ เปิดรับระดับบ่อยหรือ 5 – 6 วันต่อสัปดาห์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และระดับนาน ๆ ครั้ง (น้อยกว่า 1 วันต่อสัปดาห์) ได้แก่ เคมิลทีวีท้องถิ่น ส่วนระยะเวลาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นใน 1 วัน มากกว่า 2 ชม.ต่อวัน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ระยะเวลาระหว่าง 1 – 2 ชั่วโมงต่อวัน ได้แก่ สถานีวิทยุคลื่นหลักท้องถิ่น และระยะเวลาระหว่าง 30 – 59 นาทีต่อวัน ได้แก่ เคมิลทีวีท้องถิ่น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารสุขภาพอนามัยจากสื่อต่าง ๆ แบบไม่แน่นอน ประชาชนกลุ่ม

ตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพจากเคเบิลทีวีท้องถิ่น และถ้าต้องการจะเปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพก็จะเลือกเปิดรับจากเคเบิลทีวีท้องถิ่น สาเหตุที่เลือกเปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพเพราะข้อมูลเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นเรื่องที่เกิดในชุมชน โดยเนื้อหาจะเป็นการดูแลสุขภาพทั่วไป

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) ความถูกต้องของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย (2) ความทันสมัยของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย (3) ความน่าเชื่อถือของข้อมูล (4) ความชัดเจน (5) เข้าใจง่าย และความพึงพอใจที่ระดับเฉย ๆ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) ผู้ให้ความรู้ (ผู้เขียน / ผู้นำเสนอ / วิทยากร) มีความน่าเชื่อถือ (2) ความทันสมัยของข้อมูล (3) ความเพียงพอของข้อมูลหรือความรู้ที่ได้รับ (4) การนำเสนอเนื้อหา (5) การโฆษณาสินค้าในรายการ โดยรวมความพึงพอใจต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นอยู่ที่ระดับพึงพอใจมาก

ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ (1) การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย (2) การได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการดูแลสุขภาพบุคคลในครอบครัว (3) การได้รับข้อมูลสำหรับศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม (4) การได้รับทราบข้อแนะนำในการปฏิบัติตัว และ (5) การได้รับข้อมูลสำหรับการมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับบุคคลอื่น และความพึงพอใจที่ระดับเฉย ๆ ได้แก่ การได้ข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ โดยรวมความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก

ความพึงพอใจต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก ได้แก่ ความเข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ และความพึงพอใจที่ระดับเฉย ๆ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ ความแพร่หลายของสื่อ ความชัดเจนของสัญญาณ ความเพียงพอของจำนวนจำหน่าย โดยรวมความพึงพอใจต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่นที่ระดับเฉย ๆ

ความพึงพอใจต่อคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ เนื้อหาด้านการออกกำลังกาย เนื้อหาด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ เนื้อหาเกี่ยวกับโรคอ้วน เนื้อหาเกี่ยวกับโรคมะเร็ง และความพึงพอใจที่ระดับเฉย ๆ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อตามฤดูกาล เนื้อหาเกี่ยวกับโรคเบาหวาน เนื้อหาเกี่ยวกับความดัน

โลหิตสูง เนื้อหาเกี่ยวกับโรคหัวใจ เนื้อหาด้านโรคเอดส์ โดยรวมความพึงพอใจต่อคุณภาพของเนื้อหา ด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก

ความพึงพอใจต่อจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหา ด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่นที่ระดับ พึงพอใจมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับการออกกำลังกาย เนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั่วไป เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ เนื้อหาเกี่ยวกับโรคหัวใจ เนื้อหาเกี่ยวกับโรคมะเร็ง และความพึงพอใจที่ระดับเฉย ๆ ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง เนื้อหาเกี่ยวกับโรคอ้วน เนื้อหาเกี่ยวกับโรคจิต โดยรวมความพึงพอใจต่อจำนวนหรือปริมาณของ เนื้อหา ด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่นที่ระดับพึงพอใจมาก

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น ที่ระดับคาดหวังมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ ความชัดเจน เข้าใจง่าย ของภาษาที่ใช้ในสื่อ ความถูกต้องของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ราคาไม่แพง สามารถซื้อได้ หรือไม่ เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงหรือเปิดรับ ความทันสมัยของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ข้อมูลที่ได้รับมี ความน่าสนใจ

ความคาดหวังต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น ที่ระดับคาดหวังมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ การได้ข้อมูลเป็น พื้นฐานในการดูแลสุขภาพบุคคลในครอบครัว การได้รับทราบข้อมูล ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย การได้รับทราบข้อแนะนำในการปฏิบัติตัว การได้รับข้อมูลสำหรับศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม การได้ข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ

ความคาดหวังต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก โดยเรียงลำดับ ตามค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ ความชัดเจนของสัญญาณ ความเข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ ความแพร่หลายของสื่อ ความเพียงพอของจำนวนจำหน่าย

ความคาดหวังต่อคุณภาพของเนื้อหา ด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับ คาดหวังมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากมากไปน้อย ได้แก่ เนื้อหา ด้านการดูแลสุขภาพ ทั่วไป เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกัน โรคติดต่อ เนื้อหา ด้านการออกกำลังกาย เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อ ตามฤดูกาล เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) ด้านเนื้อหาสื่อท้องถิ่น ว่าข้อมูลที่นำเสนอควรมีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ นำเสนอข้อมูลที่ใหม่และทันสมัย เน้นการนำเสนอเรื่องสุขภาพให้มากกว่านี้ (2) ด้านผู้ดำเนินรายการว่าควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะถ่ายทอด ควรมีความน่าเชื่อถือและควรมีความมั่นใจในตนเอง (3) ด้านตัวสื่อท้องถิ่นว่าควรแจกใบปลิวเกี่ยวกับสุขภาพตามชุมชน สื่อควรนำเสนอเนื้อหาที่สามารถเข้าใจได้ง่าย (4) ด้านการนำเสนอรายการควรนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจได้ง่าย ควรหาวิธีการนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพที่น่าสนใจ และ (5) ด้านอื่น ๆ สื่อท้องถิ่นควรทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

เมื่อดำเนินการการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างหรือมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน ที่ความสัมพันธ์ในระดับต่ำ โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถึง โครงสร้างประชาชนกลุ่มตัวอย่างในจังหวัด นครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น จำนวนจังหวัดละ 40 คน แบ่งเป็นอำเภอที่มีจำนวนประชากรมาก 5 อันดับแรกของแต่ละจังหวัด ดังนี้ จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปากช่อง อำเภอพิมาย อำเภอด่านขุนทด และอำเภอโนนสูง ส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอน้ำพอง อำเภอหนองเรือ อำเภอชุมแพ และอำเภอพล ตามขนาดสัดส่วนของประชากร จำนวนทั้งสิ้น 80 คน ซึ่งจะอธิบายรายละเอียด พบว่า ประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบปัญหาด้านสุขภาพ มักป่วยด้วยโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูงและโรคภัยไข้เจ็บอันเนื่องมาจากการทำงาน อาทิ อัมพาต ภูมิแพ้ ปวดบวม กระดูกเคลื่อน กระดูกทับเส้น เป็นต้น ประชาชนส่วนใหญ่ทราบข้อมูลเรื่องสุขภาพอนามัยจากการพูดคุยกันเองของชาวบ้านถึงสถานการณ์ด้านสุขภาพในชุมชน จากเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องเล่าให้ฟัง เป็นต้น หน่วยงานหลักที่ให้ความรู้เรื่องสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มคือ หน่วยงานด้านสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาล สถานีอนามัย ศูนย์อนามัยชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ประชานชุมชน โดยการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยดังกล่าวทำได้ 2 ลักษณะ คือ การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพโดยตรงและการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยผ่านสื่อ และสื่อท้องถิ่น ได้แก่ หอกระจายข่าว สถานีวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก เคเบิลทีวีท้องถิ่นและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น โดยเนื้อหาสุขภาพอนามัยที่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้รับ มักเป็นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ทั้งการดูแลสุขภาพอนามัย เช่น การออกกำลังกาย โรคภัยไข้

เจ็บโดยเฉพาะโรคที่เกิดตามฤดูกาล เป็นต้น การป้องกันโรค เช่น การตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง
วิธีการดูแลตนเอง การป้องกันยุงลาย เป็นต้น

ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อท้องถิ่นในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย โดยภาพรวม ประชาชน
กลุ่มตัวอย่างแสดงความเห็นเกี่ยวกับความน่าสนใจของสื่อท้องถิ่นได้เป็น 3 ทิศทาง ดังนี้ (1) สื่อ
ท้องถิ่นมีความน่าสนใจ เพราะตัวนักจัดรายการ ภาพชัดเจน เนื้อดี ตรงกับความต้องการ สามารถ
ประยุกต์ใช้งานได้ (2) สื่อท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง เพราะเนื้อหาซ้ำไปซ้ำมา ไม่แปลก
ใหม่ ควรจัดตามความสนใจของกลุ่มผู้ฟัง (3) สื่อท้องถิ่นยังไม่น่าสนใจ เพราะเน้นการโฆษณามาก
เกินไป ตอบสนองความต้องการของผู้รับสารไม่ได้ ควรสรุปสาระที่พูดให้สามารถเข้าใจได้ง่ายไม่ใช่
การอ่านให้ฟัง และไม่นำเสนอเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และเมื่อเปรียบเทียบการทำหน้าที่ใน
การให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยระหว่างสื่อท้องถิ่นกับสื่อระดับชาติมีคล้ายคลึงกัน พบว่า สื่อ
ระดับชาติ มีการนำเสนอเนื้อหาที่มีความน่าสนใจกว่า มีความหลากหลายทั้งในด้านปริมาณและ
คุณภาพ แต่อาจมีการแทรกโฆษณาสินค้าหรือบริการมากเกินไป ในขณะที่สื่อท้องถิ่นนำเสนอเนื้อหา
ด้านสุขภาพอนามัยน้อย ไม่น่าสนใจเท่าที่ควรบทบาทของสื่อท้องถิ่นในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพยัง
น้อย

สื่อท้องถิ่นที่เหมาะสมที่จะนำเสนอเรื่องสุขภาพได้ดี สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ (1) หอ
กระจายข่าว เนื่องจากครอบคลุมทุกพื้นที่ในเขตรับผิดชอบ เร็วกว่าสื่ออื่น ๆ เป็นสื่อที่ต้องรับฟัง หรือ
“สื่อภาคบังคับ” เนื่องจากเป็นสื่อที่มุ่งตรงถึงประชาชน (2) สถานีวิทยุชุมชน เนื่องจากสามารถเข้าใจ
ง่าย ใกล้ตัว ไม่เสียค่าใช้จ่าย (3) เคเบิลทีวีท้องถิ่น เพราะประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ค่อยมี
เวลา แต่เคเบิลทีวีท้องถิ่นเป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียงสามารถอธิบายได้ชัดเจน เคเบิลทีวีสามารถ
ออกอากาศซ้ำและสามารถดูย้อนหลังได้ (4) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างต้องการให้
เน้นการนำเสนอเรื่องดูแลสุขภาพเบื้องต้น (5) สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก นำเสนอเรื่อง
สุขภาพเป็นจำนวนมาก แต่มีความเป็นทางการค่อนข้างมาก บางครั้งกลุ่มผู้ฟังระดับล่างไม่เข้าใจสิ่งที่
ต้องการสื่อสาร

ความคาดหวังของประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถสรุปได้ดังนี้ (1)
สื่อท้องถิ่นควรนำเสนอเรื่องสุขภาพมากกว่านี้ โดยเฉพาะเรื่องดูแลสุขภาพและการป้องกันโรค
(2) สื่อท้องถิ่นที่ควรมีบทบาทมากที่สุด คือ หอกระจายข่าว เนื้อหาความรู้ต้องการให้เน้นเรื่องการกิน
อาหารที่ถูกต้อง เรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดและโรคเอดส์ (3) รูปแบบรายการที่ฟังประสงค์ควรเป็น
รายการสนทนาหรือสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องนั้น ๆ เปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้าไปมี

ส่วนร่วมในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องสุขภาพ ใช้ระยะเวลาประมาณ 30 นาที (4) สื่อท้องถิ่นทุกประเภทควรพัฒนาเนื้อหารายการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ กล่าวคือ ในเชิงเชิงคุณภาพ สื่อควรพัฒนารูปแบบการนำเสนอให้มีความน่าสนใจ ส่วนเชิงปริมาณ สื่อท้องถิ่นควรนำเสนอเรื่องสุขภาพอย่างต่อเนื่อง เหมาะสม

แนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ สถานการณ์ด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาสุขภาพ คือ โรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวานและโรคอ้วน เป็นต้น ประชาชนได้รับทราบข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นค่อนข้างน้อย ประชาชนมักคิดว่า สื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ในการให้ความบันเทิงเป็นส่วนมาก การให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยไม่ใช่หน้าที่ของสื่อมวลชน ประชาชนได้รับข้อมูลโฆษณาสินค้าจากสถานีวิทยุชุมชนและเคเบิลทีวีท้องถิ่น

ความต้องการข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมักเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงานสาธารณสุข ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยที่ประชาชนควรได้รับ คือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เอกสารเกี่ยวกับสุขภาพของ อสม. มีน้อยควรเพิ่ม ปริมาณคุณภาพ และจำนวน ให้มีความหลากหลาย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย ดังนี้ ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ ได้แก่ นโยบายของภาครัฐ นโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสื่อหรือผู้นำชุมชน ผู้ดำเนินรายการ ผู้สื่อข่าวหรือนักจัดรายการวิทยุ และความเป็นสื่อท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดชุมชน ปัจจัยจำกัดที่ส่งผลต่อการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ ได้แก่ ความไม่ชัดเจนของสัญญาณหรือเครื่องมือหรือการงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด การไม่ให้ความร่วมมือของประชาชน ตัวนักจัดรายการ ต้องมีความตระหนักในหน้าที่ วิธีการนำเสนอ ให้น่าสนใจ น่าเบื่อ ไม่กระชับ พูดไม่รู้เรื่อง

แนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ การปลูกฝังความคิดแก่สื่อท้องถิ่นว่า หน้าที่ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเป็นหน้าที่หนึ่งของสื่อท้องถิ่น การให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยในเชิงรุก การให้ข้อมูลหรือดำเนินการรณรงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยชุมชน การพัฒนาคุณภาพของสื่อ เช่น พัฒนาความชัดเจนของสัญญาณออกอากาศ เป็นต้น การเพิ่มความสม่ำเสมอต่อเนื่องในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย ต้องต่อเนื่อง เน้นย้ำความสำคัญ การประเมินทักษะด้านการสื่อสาร

เช่น การพูด การลำดับความคิด เป็นต้น เนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความรู้เรื่องอาหารที่นำไปสู่โรค ความรู้เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ สาเหตุ อันตราย และผลกระทบ ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพในประเด็นต่าง ๆ เช่น การออกกำลังกาย อาหาร การดูแลสุขภาพ การใช้สารเคมี การโฆษณาชวนเชื่อของยาจากสื่อต่าง ๆ ความรู้เพื่อให้รู้เท่าทันยา เครื่องดื่ม หรือสมุนไพรราคาแพงที่มีการโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ ว่าสามารถรักษาโรคได้ ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ เช่น โรคเอดส์ ปัญหาการขายบริการทางเพศ ความรู้เรื่องยาเสพติด ความรู้เรื่องครอบครัว เป็นต้น บทบาทที่พึงประสงค์ ได้แก่ บทบาทในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย การรณรงค์เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคภัยไข้เจ็บ การดูแลสุขภาพให้แข็งแรง และป้องกันตนเองให้ห่างไกลโรค การรณรงค์และระดมความร่วมมือเพื่อสร้างความตื่นตัวเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง

วัน เวลา และวิธีการการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ของสื่อต่าง ๆ ดังนี้ หอกระจายข่าว ออกอากาศในช่วงเวลาเช้า ความยาวไม่เกิน 30 นาที ควรนำเสนอความรู้เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บตามฤดูกาล เพื่อการป้องกันโรคที่อาจเกิดตามฤดูกาล **วิทยุชุมชน** ออกอากาศความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยได้ตลอดทั้งวัน แหล่งข้อมูลด้านสุขภาพที่ประชาชนมักให้ความสนใจและเชื่อถือคือ ข้อมูลที่มาจากผู้มีความรู้โดยตรง ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางใดทางหนึ่ง **หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น** นำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยทั้งในรูปแบบของข่าว และบทความด้านสุขภาพอนามัย หรือโรคภัยไข้เจ็บ โดยให้สัดส่วนของเนื้อหาข่าวหรือบทความด้านสุขภาพที่ชัดเจน และเผยแพร่อย่างสม่ำเสมอ **เคเบิลทีวี** นำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยบรรจุในผังรายการของทางสถานีฯ ทั้งในรูปแบบของข่าว และรายการด้านสุขภาพอนามัย โดยนำเสนออย่างต่อเนื่อง และชี้ให้เห็นอันตรายอย่างชัดเจน **ข้อเสนอแนะ** ดังนี้ ควรมีการสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับสุขภาพ นักศึกษาที่มาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพน่าจะมาเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ให้ความรู้เรื่องโรคตามฤดูกาล เช่น ไข้หวัดใหญ่ ให้ความรู้เรื่องโรคใหม่ๆ สถานีวิทยุชุมชนเป็นธุรกิจมากขึ้น มุ่งเน้นการโฆษณาขายของมากเกินไป ส่งเสริมการอ่านให้เด็ก เพื่อเพิ่มการอ่านหนังสือพิมพ์ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ควรเข้ามากำกับดูแล ไม่ใช่เพียงมีหน้าที่ตรวจสอบหรือแก้ไข แต่ต้องให้ความรู้ การป้องกันโรค เช่น เรื่องยารักษาโรค ยาสมุนไพรที่หลอกลวงผู้บริโภค

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยนำเสนอ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.2 อภิปรายผล

6.3 ข้อเสนอแนะ

โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2) ศึกษาบทบาทของสื่อท้องถิ่นในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือในฐานะเป็นกลไกของการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชน (3) ศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (4) ศึกษาความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อสื่อท้องถิ่นและเนื้อหาสาระเพื่อการสื่อสารสุขภาพ (5) แสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด เก็บข้อมูลในพื้นที่ 2 จังหวัด ซึ่งเป็นตัวแทนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คือ จังหวัดขอนแก่น และตัวแทนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือ จังหวัดนครราชสีมา

งานวิจัยดังกล่าวดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือ 3 ประเภท ดังนี้ (1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่น ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายผังรายการโทรทัศน์หรือรายการวิทยุ นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก นักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้รับผิดชอบการออกอากาศหรือกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 20 คน แบ่งเป็นสื่อท้องถิ่นที่นำเสนอภายในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 คน และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างประชาชนที่เป็กรับเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 80 คน แบ่งเป็นจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 40 คน กระจายตัวตาม

อำเภอต่าง ๆ ที่มีจำนวนประชากรมาก 5 อันดับแรก อำเภอละ 8 คน ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปากช่อง อำเภอพิมาย อำเภอด่านขุนทด และอำเภอโนนสูง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 40 คน กระจายตัวตามอำเภอต่าง ๆ ที่มีจำนวนประชากรมาก 5 อันดับแรก อำเภอละ 8 คน ได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอน้ำพอง อำเภอหนองเรือ อำเภอชุมแพและอำเภอพล (2) แบบสอบถามแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน แบ่งเป็นจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 200 คน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 200 คน (3) แบบวิเคราะห์เนื้อหา สื่อท้องถิ่นทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว และเคเบิลทีวีท้องถิ่น

ผู้วิจัยขอเสนอการสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

6.1.1 การศึกษาศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการประมวลงานวิจัยด้านการสื่อสารสุขภาพ สามารถสรุปปัจจัยที่ใช้พิจารณาศักยภาพของสื่อท้องถิ่นได้ 6 ปัจจัย ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้นำ สื่อท้องถิ่น เทคโนโลยี งบประมาณ การบริหารจัดการและเนื้อหาสุขภาพ โดยจะขอเสนอผลการวิจัยเฉพาะปัจจัยที่เป็นศักยภาพของสื่อท้องถิ่นประเภทนั้น ๆ ดังนี้

สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก ผลการวิจัย พบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) ผู้บริหารของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก มีภารกิจหลักคือรับมอบงานจากกรมประชาสัมพันธ์ แล้วกระจายให้ฝ่ายอื่น ๆ ของสถานีได้รับทราบ (2) คุณลักษณะของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก เป็นสื่อของทางราชการ มีความน่าเชื่อถือ มีช่วงเวลากการออกอากาศที่แน่นอน (3) เทคโนโลยี สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักออกอากาศ 2 ระบบ คือระบบ เอเอ็ม (AM) และระบบเอฟ.เอ็ม (FM) โดยสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักจะเป็นผู้กำหนดช่องสัญญาณหรือคลื่นความถี่แตกต่างกันออกไปตามพื้นที่ เพื่อให้สามารถส่งสัญญาณไปได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย (4) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ การนำเสนอเนื้อหาภายในรายการต่าง ๆ ของสถานีเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ อาทิ การดูแลสุขภาพตามฤดูกาล การออกกำลังกาย และการรับประทานอาหาร เป็นต้น

สถานีวิทยุชุมชน ผลการวิจัย พบว่า วิทยุชุมชนมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) ผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนมักมีรูปแบบการนำเสนอตามที่ผู้บริหารของสถานีกำหนดว่าต้องการให้วิทยุชุมชนมีทิศทางในการนำเสนอแบบใด (2) คุณลักษณะของสถานีวิทยุชุมชน เป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน

นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น (3) การบริหารจัดการ สถานีวิทยุชุมชนค่อนข้างมีอิสระในการบริหารจัดการสามารถกำหนดรูปแบบและสัดส่วนเนื้อหาได้ตามต้องการ (4) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ เนื้อหาที่นำเสนอส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสุขภาพ เป็นการแจ้งเตือนภัยต่าง ๆ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) ผู้บริหาร เป็นผู้กำหนดรูปแบบการนำเสนอของหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ตามความถนัดและความสนใจของตน (2) คุณลักษณะของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีความน่าเชื่อถือ มีช่วงเวลานำเสนอที่แน่นอน มีรายละเอียดเกี่ยวกับข่าวค่อนข้างมาก แต่มีความเป็นทางการ (3) เทคโนโลยี หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบางฉบับได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการนำเสนอข่าว อาทิ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นออนไลน์ (4) งบประมาณ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้รับงบประมาณสนับสนุนจากผู้สนับสนุนเป็นหลัก (5) การบริหารจัดการ มีอิสระในการดำเนินงาน

หอกระจายข่าว ผลการวิจัย พบว่า หอกระจายข่าวมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) คุณลักษณะของหอกระจายข่าว เป็นสื่อที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด (2) งบประมาณ การดำเนินงานของสื่อประเภทหอกระจายข่าว งบประมาณได้มาจากชุมชน โดยการรับบริจาคจากชุมชนเป็นหลัก (3) การบริหารจัดการ เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้นำชุมชนเป็นหลัก

เคเบิลทีวีท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า เคเบิลทีวีท้องถิ่นมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) ผู้บริหาร เคเบิลทีวีท้องถิ่นผู้บริหารเป็นผู้กำหนดรูปแบบการนำเสนอ ประกอบกับความต้องการของสมาชิก (2) คุณลักษณะของเคเบิลทีวีท้องถิ่น เป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียง มีให้เลือกหลากหลาย (3) งบประมาณ เคเบิลทีวีท้องถิ่นได้รับงบประมาณสนับสนุนจากผู้สนับสนุนของสมาชิก (4) การบริหารจัดการ มีอิสระในการดำเนินงาน การกำหนดรูปแบบรายการในการนำเสนอ มักขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของสมาชิกเป็นหลัก

6.1.2 การศึกษาบทบาทของสื่อท้องถิ่นในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือในฐานะเป็นกลไกของการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชน

ผลการวิจัย จากการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสื่อท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดนครราชสีมา อันประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว จำนวน 20 คน แบ่งเป็นจังหวัดละ 10 คน พบว่า

สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก มีบทบาทในการแจ้งข้อมูลข่าวสาร และการให้ความรู้ โดยพบว่า เนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่นำเสนอทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่มักนำเสนอตามสถานการณ์การเกิดของโรค ซึ่งเป็นการนำเสนอตามฤดูกาล และเป็นความต้องการของประชาชน จากการโทรศัพท์เข้ามาสอบถามในรายการ โดยมักประสบปัญหาหรือต้องการแนวทางการป้องกันแก้ไขโรคร้ายไข้เจ็บ เช่น การนำเสนอเนื้อหาเรื่องไข้เลือดออกในช่วงฤดูฝน เป็นต้น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าเนื้อหาความรู้ประเภทอื่น ๆ

สถานีวิทยุชุมชน มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย และบทบาทในการให้ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ สถานีวิทยุชุมชนที่ไม่แสวงหาผลกำไรมีนโยบายไม่โฆษณาสินค้าประเภทเครื่องสำอางหรืออาหารเสริมเพื่อสุขภาพ โดยหากมีการนำเสนอข้อมูลสินค้าหรือหน่วยงานปรากฏในรายการ มักเป็นการนำเสนอเพื่อประชาสัมพันธ์หน่วยงาน เช่น สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล วิธีการนำเสนอรายการ เน้นการให้ข้อมูลเรื่องสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟัง

เคเบิลทีวีท้องถิ่น มีบทบาทในการให้ข่าวสารเรื่องสุขภาพอนามัย และการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย โดยพบว่า เคเบิลทีวีเคซีทีวี จังหวัดนครราชสีมา มีรายการเพื่อสุขภาพโดยเฉพาะ เนื้อหาเน้นเรื่องการดูแลสุขภาพ การปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพอนามัย เช่น รายการคนรักสุขภาพ รายการพบหมอ นอกจากการนำเสนอรายการเรื่องสุขภาพอนามัยโดยตรงแล้ว ยังมีการแทรกความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเข้ามาในรายการเนื้อหาประเภทอื่น โดยเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงมาพูดคุยหรือนำเสนอเรื่องการดูแลสุขภาพของตนเอง ส่วนเคเบิลทีวีเคซีทีวี มีรายการที่นำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยโดยตรงเช่น รายการคนรักสุขภาพ รูปแบบรายการเป็นการพูดคุย สนทนาข่าว พร้อมการสาธิตประกอบในกรณีที่เป็นการให้ความรู้ที่ต้องมีการอธิบายให้ทราบ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีบทบาทในการให้ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย และบทบาทในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสนใจ โดยผู้สื่อข่าวประจำหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยคอลัมน์ประจำที่เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่ ยารักษาโรค สมุนไพร รักษาโรค กิจกรรมของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) สำนักงานสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข และวิทยาการทางการแพทย์สมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น

หออกระจายข่าว มีบทบาทในการแจ้งข่าวสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย เช่น ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงานด้านสาธารณสุข และแจ้งข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสุขภาพอนามัยที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น บทบาทด้านการให้ความรู้ หรือการระดมความร่วมมือยังไม่มากนัก เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา และความสนใจของประชาชนยังมีไม่มาก

6.1.3 การศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัย จากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสื่อท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดนครราชสีมา อันประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน (หรือสถานีวิทยุชุมชน) เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหออกระจายข่าว จำนวน 20 คน แบ่งเป็นจังหวัดละ 10 คน พบว่า

สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ซึ่งสามารถสรุปได้ 3 ด้าน ได้แก่ (1) นโยบายจากภาครัฐ กรมประชาสัมพันธ์ได้กำหนดสัดส่วนของเนื้อหาต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน อาทิ ข่าว ความรู้ บันเทิง เป็นต้น เปลี่ยนแปลงได้น้อย ส่งผลให้ขาดความเป็นอิสระในการดำเนินรายการของผู้ดำเนินรายการ และผู้สื่อข่าว (2) งบประมาณ การขาดงบประมาณในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย เช่น ขาดงบประมาณสำหรับเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในรายการ การขาดงบประมาณดังกล่าว การขาดงบประมาณส่งผลต่อความหลากหลายของรายการ หรือเนื้อหา เนื่องจากไม่สามารถเชิญวิทยากรมาร่วมผลิตรายการได้ (3) ความนิยมที่ลดลง เนื่องจากการเปิดรับฟังรายการวิทยุไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ฟังบางกลุ่มได้ ส่งผลต่อการพัฒนาเนื้อหารายการ และการจัดสรรงบประมาณ (4) การบริหารจัดการ ขาดความเป็นอิสระในการดำเนินงาน อยู่ภายใต้การกำกับของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะเป็นหน่วยงานต้นสังกัด มักบริหารจัดการตามที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนด

สถานีวิทยุชุมชน มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ซึ่งสามารถสรุปได้ 3 ด้าน ได้แก่ (1) งบประมาณ ตามข้อกำหนดของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ที่ห้ามสถานีวิทยุชุมชนหารายได้จากการหาโฆษณาจากสินค้าหรือบริการ นักจัดรายการวิทยุจึงต้องดำเนินรายการด้วยความสมัครใจ (2) เทคโนโลยีส่งกระจายเสียง ความทันสมัยและครอบคลุมของเทคโนโลยีการส่งกระจายเสียง ทำให้การส่งกระจายเสียงไม่ชัดเจน ถูกรบกวนจากคลื่นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งอื่นได้ง่าย (3) นักจัดรายการวิทยุชุมชน

ขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำรายการ ขาดทักษะในการดำเนินรายการวิทยุให้มีความน่าสนใจ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ซึ่งสามารถสรุปได้ 3 ด้าน ได้แก่ (1) เนื้อหา แนวทางในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแสวงหาผู้สนับสนุน จึงต้องคำนึงถึงกลไกทางธุรกิจเป็นสำคัญ (2) ความนิยมของผู้อ่าน ประชาชนในท้องถิ่นไม่นิยมอ่านหนังสือพิมพ์ ความนิยมอ่านหนังสือพิมพ์ลดลงไปจากสมัยก่อน ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด (3) ความรู้ความชำนาญของผู้สื่อข่าวหรือกองบรรณาธิการ ผู้สื่อข่าวขาดความรู้และทักษะในการเขียนข่าวของผู้สื่อข่าว และการเขียนคอลัมน์ของกองบรรณาธิการ ทำให้เนื้อหาที่นำเสนอขาดความน่าสนใจ (4) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนำเสนอเรื่องสุขภาพน้อย มักเน้นนำเสนอด้านอื่น อาทิ เศรษฐกิจ การเมือง ข่าวท้องถิ่น เป็นต้น

หอกระจายข่าว มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ซึ่งสามารถสรุปได้ 2 ด้าน ได้แก่ (1) ผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนยังไม่ให้ความสำคัญต่อหอกระจายข่าวในการเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชนยังขาดทักษะการพูดที่ดี ขาดทักษะการสื่อสาร (2) ความร่วมมือของชุมชน ประชาชนบางคนไม่ให้ความสนใจ และปฏิเสธการรับฟัง เพราะให้เหตุผลว่า เสียจจากหอกระจายข่าวด้รบกวนการทำงานของตน (3) เทคโนโลยี ยังไม่ได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยในการนำเสนอ (4) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ หอกระจายข่าวนำเสนอเรื่องสุขภาพน้อย ส่วนเป็นใหญ่เป็นการแจ้งข่าวสารจากทางราชการ

เคเบิลทีวีท้องถิ่น มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ คือ การกำหนดเนื้อหารายการในผังเคเบิลทีวีท้องถิ่น มักกำหนดตามความต้องการของสมาชิก โดยไม่ได้คำนึงว่ารายการต่าง ๆ มีเนื้อหาครอบคลุมทุกด้านหรือไม่ (2) การนำเสนอเรื่องสุขภาพ เคเบิลทีวีท้องถิ่นนำเสนอเรื่องสุขภาพโดยตรงมีจำนวนน้อย แต่จะมีรายการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ อาทิ การออกกำลังกาย เป็นต้น (3) เทคโนโลยียังใช้เทคโนโลยีเดิมในการผลิตสื่อ

6.1.4 การศึกษาความต้องการ และความคาดหวังของประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อสื่อท้องถิ่นและเนื้อหาสารเพื่อการสื่อสารสุขภาพ

ผลการวิจัย จากประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ในเขตจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่า 20 ปี มีระดับการศึกษาสูงสุดที่ระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพนักศึกษา / นิสิต ลักษณะการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร

จากสื่อท้องถิ่นใน 1 สัปดาห์ เปิดรับระดับบ่อยหรือ 5 – 6 วันต่อสัปดาห์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และระดับนาน ๆ ครั้ง (น้อยกว่า 1 วันต่อสัปดาห์) ได้แก่ เคเบิลทีวีท้องถิ่น ส่วนระยะเวลาการเปิดรับ ข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นใน 1 วัน มากกว่า 2 ชม.ต่อวัน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ระยะเวลา ระหว่าง 1 – 2 ชั่วโมงต่อวัน ได้แก่ สถานีวิทยุคลื่นหลักท้องถิ่น และระยะเวลาระหว่าง 30 – 59 นาที ต่อวัน ได้แก่ เคเบิลทีวีท้องถิ่น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารสุขภาพอนามัยจากสื่อต่าง ๆ แบบไม่แน่นอน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพจากเคเบิลทีวีท้องถิ่น และถ้าต้องการจะเปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพก็จะเลือกเปิดรับจากเคเบิลทีวีท้องถิ่น สาเหตุที่เลือก เปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพเพราะข้อมูลเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นเรื่องที่เกิดในชุมชน โดยเนื้อหาจะเป็น การดูแลสุขภาพทั่วไป

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ถ้าเปลี่ยนเป็น ประชาชนกลุ่ม ตัวอย่างมีความพึงพอใจที่ระดับมาก ในด้าน (1) คุณสมบัตินด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น (2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น (3) คุณภาพของเนื้อหา ด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น (4) จำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มี ในสื่อท้องถิ่นและความพึงพอใจที่ระดับเฉย ๆ ในด้านคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น

ผลการวิจัยยังพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจที่มีต่อสื่อท้องถิ่นในการให้ ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย โดยภาพรวม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างแสดงความเห็นเกี่ยวกับความ น่าสนใจของสื่อท้องถิ่นได้เป็น 3 ทิศทาง ดังนี้ (1) สื่อท้องถิ่นมีความน่าสนใจ เพราะตัวนักจัดรายการ ภาพชัดเจน สามารถประยุกต์ใช้งานได้ (2) สื่อท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง เพราะเนื้อหาซ้ำ ไปซ้ำมา ไม่แปลกใหม่ (3) สื่อท้องถิ่นยังไม่น่าสนใจ เพราะเน้นการโฆษณามากเกินไป ตอบสนอง ความต้องการของผู้รับสารไม่ได้

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) คุณสมบัตินด้านข้อมูลที่ได้รับ จากสื่อท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก อาทิ ความชัดเจน เข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ในสื่อ ความถูกต้อง ของข้อมูลด้าน เป็นต้น (2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อ ท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก อาทิ การได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการดูแลสุขภาพบุคคลในครอบครัว การได้รับทราบข้อมูล เป็นต้น (3) คุณสมบัตินทางกายภาพของสื่อท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก อาทิ ความชัดเจนของสัญญาณ ความเข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ เป็นต้น (4) คุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพ อนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นที่ระดับคาดหวังมาก อาทิ เนื้อหาด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป เนื้อหา

เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ เนื้อหาด้านการออกกำลังกาย เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อตามฤดูกาล เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง เป็นต้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังว่า สื่อท้องถิ่นที่ควรมีบทบาทมากที่สุด คือ หอกระจายข่าว เนื้อหาความรู้ต้องการให้เน้นเรื่องการกินอาหารที่ถูกต้อง เรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดและโรคเอดส์ และสื่อท้องถิ่นทุกประเภทควรพัฒนาเนื้อหารายการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ กล่าวคือ ในเชิงเชิงคุณภาพ สื่อควรพัฒนารูปแบบการนำเสนอให้มีความน่าสนใจ ส่วนเชิงปริมาณ สื่อท้องถิ่นควรนำเสนอเรื่องสุขภาพอย่างต่อเนื่อง เหมาะสม

นอกจากนี้ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างยังได้ข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) ด้านเนื้อหาสื่อท้องถิ่นว่าข้อมูลที่นำเสนอควรมีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ และทันสมัย (2) ด้านผู้ดำเนินรายการว่าควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะถ่ายทอด มีความน่าเชื่อถือ (3) ด้านตัวสื่อท้องถิ่น ควรนำเสนอเนื้อหาที่สามารถเข้าใจได้ง่าย (4) ด้านการนำเสนอรายการควรนำเสนอข้อมูลที่ สามารถเข้าใจได้ง่าย ควรหาวิธีการนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพที่น่าสนใจ และ (5) ด้านอื่น ๆ สื่อท้องถิ่นควรทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

เมื่อดำเนินการการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคาดหวังของประชาชนกลุ่มตัวอย่างหรือมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน ที่ความสัมพันธ์ในระดับต่ำ โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.1.5 การแสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผลจากการสำรวจสถานการณ์ด้านการสื่อสารสุขภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา การสัมภาษณ์ กิ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่น การแจกแบบสอบถามประชาชนกลุ่มตัวอย่างและการสัมภาษณ์ กิ่งโครงสร้างประชาชนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สามารถนำมากำหนดแนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ของสื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ สถานการณ์ด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาสุขภาพ คือ โรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวานและโรคอ้วน เป็นต้น ประชาชนได้รับทราบข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นค่อนข้างน้อย ประชาชนมักคิดว่า สื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ในการให้ความบันเทิงเป็น

ส่วนมาก การให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยไม่ใช่หน้าที่ของสื่อมวลชน ประชาชนได้รับข้อมูล โฆษณาสินค้าจากวิทยุชุมชนและเคเบิลทีวีท้องถิ่น

ความต้องการข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมักเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของ หน่วยงานสาธารณสุข ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยที่ประชาชนควรได้รับ คือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับการดูแล สุขภาพให้แข็งแรงปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ เอกสารเกี่ยวกับสุขภาพของ อสม. มีน้อย ควรเพิ่มปริมาณ คุณภาพ และจำนวนให้มีความหลากหลาย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นโยบายของภาครัฐ นโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสื่อหรือผู้นำ ชุมชน ผู้ดำเนินรายการ ผู้สื่อข่าวหรือนักจัดรายการวิทยุ และความเป็นสื่อท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดชุมชน และปัจจัยจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อ การนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยของสื่อท้องถิ่นในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือคือ ได้แก่ ความไม่ชัดเจนของสัญญาณหรือเครื่องมือหรือการ งบประมาณที่มีอยู่ อย่างจำกัด การไม่ให้ความร่วมมือของประชาชน ตัวนักจัดรายการ ต้องมีความตระหนักในหน้าที่ วิธีการนำเสนอ ให้น่าสนใจ น่าเบื่อ ไม่กระชับ พูดไม่รู้เรื่อง

แนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ การปลูกฝังความคิดแก่สื่อท้องถิ่นว่า หน้าที่ ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเป็นหน้าที่หนึ่งของสื่อท้องถิ่น การให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย ในเชิงรุก การให้ข้อมูลหรือดำเนินการรณรงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยชุมชน การพัฒนาคุณภาพของ สื่อ เช่น พัฒนาความชัดเจนของสัญญาณออกอากาศ เป็นต้น การเพิ่มความสม่ำเสมอต่อเนื่องใน การให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย ต้องต่อเนื่อง เน้นย้ำความสำคัญ การประเมินทักษะด้านการสื่อสาร เช่น การพูด การลำดับความคิด เป็นต้น

เนื้อหาสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความรู้เรื่องอาหารที่นำไปสู่โรค ความรู้เรื่อง โรคร้ายไข้เจ็บ สาเหตุ อันตราย และผลกระทบ ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพในประเด็นต่าง ๆ เช่น การออกกำลังกาย อาหาร การงดใช้สารเคมี การโฆษณาชวนเชื่อของยาจากสื่อต่าง ๆ ความรู้เพื่อให้ รู้เท่าทันยา เครื่องดื่ม หรือสมุนไพรราคาแพงที่มีการโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ ว่าสามารถรักษาโรคได้ ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ เช่น โรคเอดส์ ปัญหาการขายบริการทางเพศ ความรู้เรื่องยาเสพติด ความรู้ เรื่องครอบครัว เป็นต้น

บทบาทที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการสื่อสารสุขภาพ ได้แก่ บทบาทในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน การรณรงค์เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน โรคภัยไข้เจ็บ การดูแลสุขภาพให้แข็งแรง และป้องกันสุขภาพของประชาชนให้ห่างไกลโรค การรณรงค์และระดมความร่วมมือเพื่อสร้างความตื่นตัวเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน

วัน เวลา และวิธีการการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ของสื่อต่าง ๆ ดังนี้ หอกระจายข่าว ออกอากาศในช่วงเวลาเช้า ความยาวไม่เกิน 30 นาที สถานีวิทยุชุมชน ออกอากาศ ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยได้ตลอดทั้งวัน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น นำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย ทั้งในรูปแบบของข่าว และบทความด้านสุขภาพอนามัย โดยให้สัดส่วนของเนื้อหาข่าวหรือบทความ ด้านสุขภาพที่ชัดเจน เคเบิลทีวี นำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยบรรจุในผังรายการของทางสถานีฯ ทั้งในรูปแบบของข่าว และรายการด้านสุขภาพอนามัย

ข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับสุขภาพ นักศึกษาที่มาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ สุขภาพน่าจะมาเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ให้ความรู้เรื่องโรคตามฤดูกาล เช่น ไข้ ภูมิแพ้ ให้ความรู้เรื่อง โรคใหม่ ๆ สถานีวิทยุชุมชนเป็นธุรกิจมากขึ้น มุ่งเน้นการโฆษณาขายของมากเกินไป ส่งเสริม การอ่านให้เด็ก เพื่อเพิ่มการอ่านหนังสือพิมพ์ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ควรเข้ามากำกับดูแล ไม่ควรมีหน้าที่ตรวจสอบหรือแก้ไข แต่ต้องให้ความรู้ การป้องกันโรค เช่น เรื่องการรักษาโรค ยาสมุนไพรที่หลอกลวงผู้บริโภค

6.2 อภิปรายผล

การอภิปรายผล สามารถนำเสนอตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

6.2.1 สักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เมื่อวิเคราะห์ศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาค ตะวันออกเฉียงเหนือในงานวิจัยนี้ พบว่า สื่อท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังไม่แสดงบทบาท ในการเป็นสื่อเพื่อการพัฒนาอย่างแท้จริง กล่าวคือ สื่อมวลชนยังไม่มีบทบาทในการวางแผนและ ผลิตเนื้อหาเท่าที่ควร นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียง และผู้สื่อข่าว ยังมีบทบาทเพียงการผลิตเนื้อหา แต่การกำหนดนโยบายและการวางแผน ยังคงมาจากผู้บริหาร หรือมาจากนโยบายจากภาครัฐเป็น สำคัญ

ผลการวิจัยในประเด็นลักษณะของการสื่อสารที่เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของเกสสินี จุฬาวิจิตร (2542 อ้างถึงใน เสถียร เขยประทับ, 2538) ที่ว่า สื่อท้องถิ่น

ต้องเปิดโอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร กล่าวคือ สถาบันวิทยุชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาจัดรายการภายในสถานีได้ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ โดยการโทรศัพท์เข้ามาทางรายการ เพื่อร่วมเล่นเกม ขอเพลงหรือถามตอบปัญหาต่าง ๆ อาทิ ปัญหาสุขภาพ เป็นต้น การมีส่วนร่วมในฐานะการผลิตเนื้อหาของสื่อ สื่อท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ผลิตเนื้อหาด้านสุขภาพ อาทิ สถาบันวิทยุชุมชนหรือสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐสามารถดำเนินรายการในรูปแบบของตนเองได้ตามวันและเวลาที่กำหนด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพสามารถเขียนข่าวเกี่ยวกับสุขภาพลงเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเปิดโอกาสให้หน่วยงานรัฐบาลสามารถนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพภายในคอลัมน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของหนังสือพิมพ์

สื่อท้องถิ่นต้องเป็นการผลิตในท้องถิ่น กล่าวคือ กระบวนการในการผลิตสื่อท้องถิ่นต้องอยู่ภายในชุมชนท้องถิ่น อาทิ จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนภูมิปัญญาคนพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลิตในอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ออกอากาศภายในอำเภอพิมาย หอกระจายข่าวหมู่ 4 ตำบลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ผลิตในหมู่ 4 และออกอากาศในหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น

สื่อท้องถิ่นต้องมีมนุษยธรรม กล่าวคือ สื่อท้องถิ่นต้องใช้ “คน” เป็นตัวกลางสำคัญในการสื่อสารไปยังประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน สื่อท้องถิ่นต้องช่วยให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจปัญหาและสภาพแวดล้อมของตนเอง การรู้สาเหตุที่แท้จริงเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง พบว่า ปัจจุบันสื่อท้องถิ่นจัดได้ว่ามีมนุษยธรรมที่ดีต่อประชาชน สังเกตได้จากการนำเสนอเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน อาทิ การป้องกันโรคตามฤดูกาล การรับประทาน อาหารที่ถูกต้อง การออกกำลังกาย เป็นต้น เพื่อเป็นการแจ้งเตือนให้ประชาชนเตรียมพร้อมรับมือและเฝ้าระวังกับปัญหาสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ ยังพบว่า ในการพัฒนาบทบาทของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพ ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักพัฒนา โดยนำเทคนิคและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมวลชนมาใช้เพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ส่งเสริม พบว่า สื่อท้องถิ่นบางประเภท อาทิ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการนำเสนอ โดยการนำเสนอข่าวในเว็บไซต์ ซึ่งในอดีตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะมีลักษณะเป็นรูปแบบ แต่ปัจจุบันได้เพิ่มช่องทางการนำเสนอเป็นแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้รับสารสามารถเปิดรับข้อมูลได้ทันที

ผลการวิจัยในประเด็นความรวดเร็วในการนำเสนอการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุริยัวรรณ สิทธิยศ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นประชาคมของวิทยุชุมชนจังหวัดเชียงรายเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ที่ว่าสถานีวิทยุชุมชนเป็นช่องทางให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารอย่างรวดเร็ว และสามารถนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ เป็นช่องทางให้ประชาชน เอกชน ราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ สื่อสารกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ผลการวิจัยในประเด็นความนิยมของสื่อท้องถิ่นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kazufumi Ueno (2003) ได้ศึกษาเรื่อง ข้อกำหนดการออกอากาศของเคเบิลทีวีท้องถิ่น กรณีศึกษา small rural town ประเทศญี่ปุ่น ที่ว่าโปรแกรมรายการที่มีประโยชน์ ความถี่ในการรับชม และจำนวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน แปรผันตรงต่อกัน พบว่า รายการโทรทัศน์ของเคเบิลทีวีท้องถิ่นของจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดขอนแก่นที่มีประโยชน์ในด้านสุขภาพ มักมีจำนวนผู้เปิดรับจำนวนมาก และเปิดรับอย่างต่อเนื่อง ผู้ฟังจะโทรศัพท์เข้ามาสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมหรือสอบถามข้อสงสัย โดยเฉพาะรายการที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ ร่วมดำเนินรายการ

6.2.2 บทบาทของสื่อท้องถิ่นในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือในฐานะเป็นกลไกของการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชน

ผลการศึกษาบทบาทของสื่อท้องถิ่นในการให้ความรู้และแจ้งข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย ไม่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสื่อเพื่อชุมชนและสื่อท้องถิ่น (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548) ในมิติของสื่อท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา ที่ว่าบทบาทของสื่อท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาในด้านสังคม สื่อท้องถิ่นช่วยในการเปิดโลกทัศน์ของผู้รับสารในเรื่องของการสื่อสารสุขภาพ กระตุ้นเตือนให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพ โดยการนำเสนอเรื่องสุขภาพอย่างต่อเนื่อง พบว่า สื่อท้องถิ่น ไม่ได้ให้ความรู้เรื่องสุขภาพอย่างต่อเนื่อง มักนำเสนอในช่วงหรือสถานการณ์ที่ประสบปัญหานั้น ๆ อาทิ โรคตามฤดูกาล เนื้อหาการนำเสนอเป็นเรื่องเดิม เป็นความรู้ทั่วไป รูปแบบการนำเสนอเป็นเพียงการแจ้งให้ทราบ แต่ไม่ได้มีการกระตุ้นให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องสุขภาพ

ผลการวิจัยบทบาทของวิทยุชุมชนในการแจ้งข่าวสารให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้รับทราบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของยิ่งศักดิ์ แพงจันทร์ศรี (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง วิทยุชุมชนกับการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน กรณีศึกษา สถานีวิทยุชุมชนวัดป่าสวนธรรมร่วมใจ จังหวัดยโสธร ที่ระบุว่าวิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่และยกระดับเศรษฐกิจของชุมชน โดยการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับยาสมุนไพรต่าง ๆ ที่ผลิตจากชุมชน ให้

ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ โดยไม่แสวงหาผลกำไร เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ให้ยาสมุนไพรของชุมชนเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้นด้านการเมือง สื่อท้องถิ่นจะนำเสนอข้อมูลข่าวสารจากภาคีรัฐบาลมาสู่ภาคประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน อาทิ ประกาศต่าง ๆ จากส่วนราชการ เป็นต้น พบว่า วิทยุชุมชนเป็นสื่อท้องถิ่นที่ได้รับความสนใจจากประชาชน เพราะเป็นสื่อที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน สามารถแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นภายในชุมชน อาทิ งานศพ งานบวช หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมทั้งเรื่องสุขภาพภายในชุมชนด้วยเช่นกัน

ผลการวิจัยแกนนำหรือผู้นำชุมชนมีความสำคัญมากในการสื่อสารสุขภาพ สอดคล้องกับแนวคิดแนวคิดเรื่องการกำหนดวาระผ่านสื่อในประเด็นการรณรงค์ด้านสุขภาพผ่านสื่อมวลชนในประเทศไทย ที่ว่า องค์ประกอบในการรณรงค์ด้านสุขภาพผ่านสื่อท้องถิ่นในประเทศไทย ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) องค์ประกอบเชิงบุคคล (2) องค์ประกอบเชิงกระบวนการรณรงค์ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2546) กล่าวคือ แกนนำหรือผู้นำชุมชนมีความสำคัญ เพราะเป็นเจ้าของสื่อ อาทิ หอกระจายข่าว เป็นต้น ผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชนภายในชุมชน หากผู้นำชุมชนไม่ให้ความสำคัญ ประชาชนจะไม่ได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ผู้นำชุมชนจึงควรมีบทบาทในการรณรงค์การรณรงค์เรื่องสุขภาพให้มากขึ้น โดยการกำหนดสัดส่วนการนำเสนอเรื่องสุขภาพที่ชัดเจนเหมาะสม นำเสนอข้อมูลมีความทันสมัย แหล่งข้อมูลมีความเชื่อถือ อาทิ หนังสือ วารสาร สารานุกรมสุขภาพ จังหวัด โรงพยาบาลชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น

ผลการวิจัยบทบาทของสื่อท้องถิ่นไม่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการแพร่กระจายนวัตกรรมในประเด็นเรื่องการเผยแพร่ความรู้เรื่องสุขภาพ เนื่องจากสื่อท้องถิ่นไม่ได้มีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับสุขภาพสู่ประชาชนเท่าใดนัก มีเฉพาะบางสื่อที่ให้ความสนใจ แต่บางสื่อก็นำเสนอความรู้เดิม ๆ อาทิ การนำเสนอโรคตามฤดูกาล เป็นต้น หรือเป็นการรับนโยบายจากภาครัฐมาเสียเป็นส่วนใหญ่ อาจเป็นเพราะสื่อท้องถิ่นยังไม่ได้ตระหนักในบทบาทของตนเองเท่าที่ควร ซึ่งการเผยแพร่ความรู้เรื่องสุขภาพเป็นอีกบทบาทหนึ่งของสื่อท้องถิ่นที่ต้องให้ความสำคัญ เช่นเดียวกับบทบาทในด้านอื่น ๆ อาทิ บทบาทในการเป็นกระบอกเสียงสะท้อนชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

ผลการวิจัยรูปแบบการนำเสนอการสื่อสารสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มักอยู่ในรูปแบบคอลัมน์ อาทิ คอลัมน์มุมสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกนกพร วงศ์น่าน (2549) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น กับการส่งเสริมสุขภาพใน 4 จังหวัดภาคเหนือ

ตอนบน ที่ว่ารูปแบบ การนำเสนอเรื่องสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในรูปแบบของคอลัมน์เกี่ยวกับสุขภาพ เนื้อหาที่นำเสนอส่วนใหญ่มักเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ อาทิ การป้องกันตนเอง การณรงค์เรื่องสุขภาพ การออกกำลังกาย เป็นต้น

ผลการวิจัยบทบาทของสถานีวิทยุชุมชนในมิดิการมีส่วนร่วมจากประชาชนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรี กวางศิริ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง วิทยุชุมชนกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสารเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชน กรณีศึกษา องค์กรชุมชนบ้านบ้านจำรุง หมู่ที่ 7 ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ที่พบว่า สถานีวิทยุชุมชนเป็นสื่อท้องถิ่นที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินรายการ อาทิ จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนภูมิปัญญาคนพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาดำเนินรายการวิทยุได้ เป็นต้น สถานีวิทยุชุมชนเป็นสื่อที่เน้นการนำเสนอเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน นอกจากนี้ผลการวิจัยในประเด็นเนื้อหาการนำเสนอผ่านวิทยุชุมชนยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวีรพล สุธาอรรด (2550) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทสถานีวิทยุชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน กล่าวคือ วิทยุชุมชนมีการนำเสนอวัฒนธรรมท้องถิ่น อาทิ อาหาร ประเพณี กิจกรรมต่างในชุมชน สถานีวิทยุชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจที่ตรงกันให้แก่ประชาชน เป็นช่องทางในการสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น โดยไม่แสวงหาผลกำไร ด้านการเมือง สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างภาครัฐบาลและภาคประชาชน

ผลจากการวิจัยในประเด็นการนำเสนอเรื่องโรคเอดส์ไม่สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ จารุวรรณ นิพพานนท์ (2539) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงไม่ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเรื่อง โรคเอดส์อย่างต่อเนื่อง มักนำเสนอในช่วงที่โรคเอดส์แพร่ระบาด และเนื้อหาเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่นำเสนอมักเป็นข้อมูลเดิม อาทิ การป้องกันโรคเอดส์ การใช้ถุงยางอนามัย เป็นต้นซึ่งข้อมูลดังกล่าวประชาชนส่วนใหญ่ทราบอยู่แล้ว ไม่มีข้อมูลที่แปลกใหม่ อาจเป็นเพราะโรคเอดส์เป็นโรคที่พบมานาน สื่อหลายประเภทได้นำเสนอข้อมูลเรื่อง โรคเอดส์ อาทิ อินเทอร์เน็ต นิตยสาร เป็นต้น ประกอบกับปัจจุบันผู้รับสารสามารถเข้าถึงสื่อประเภทต่าง ๆ ได้มากขึ้น สื่อท้องถิ่นจึงนำเสนอข้อมูลเรื่องโรคเอดส์ลดน้อยลง

6.2.3 ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยในประเด็นศักยภาพการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของหอกระจายข่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงพร คำบุญวัฒน์ และคณะ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร

ที่สนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน ที่ว่าปัญหาของการดำเนินงานของหอกระจายข่าว คือ หอกระจายข่าวไม่สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง ลักษณะการใช้งานส่วนใหญ่ยังใช้เพียงถ่ายทอดข่าวประจำวันจากส่วนกลาง

ผลการวิจัยการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทธารักษ์ ภูติโส (2551) ในเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการวิทยุชุมชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของจตุรภัทร ชัยสุวรรณ (2543) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบและกลวิธีในการจัดรายการวิทยุชุมชนของคนโคราช กรณีศึกษา สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ที่ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการของวิทยุชุมชน คือ ด้านการวางแผนการดำเนินงาน พบว่า ยังไม่เป็นระบบระเบียบมากนัก ด้านงบประมาณ มีงบประมาณในการดำเนินงานน้อย เพราะเป็นสถานีวิทยุชุมชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร ด้านเทคนิค เครื่องมือในการผลิตรายการไม่ทันสมัย ด้านนักจัดรายการวิทยุ มีจำนวนน้อย

ผลการวิจัยศึกษาภาพของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักสอดคล้องกับผลการวิจัยของจาวรธรรม นิพพานนท์ (2539) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ว่านักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักมักนำเสนอข้อมูล โดยการอ่านตามเอกสารที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐบาลต่าง ๆ ไม่มีการปรับระดับของภาษาให้ฟังแล้วสามารถเข้าใจได้ง่าย

ผลการวิจัยความน่าเชื่อถือด้านแหล่งข้อมูลด้านสุขภาพของวิทยุชุมชนไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยอุบล จันท์เพชร และ สิริลักษณ์ เจริญผล (2552) ได้ศึกษาเรื่องการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรวิทยุชุมชน ในพื้นที่ภาคกลาง ที่ว่าวิทยุชุมชนขาดหน่วยงานสนับสนุนข้อมูลความรู้ จากการศึกษา พบว่า จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนภูมิปัญญาคนพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ได้รับเอกสารเกี่ยวกับสุขภาพจากโรงพยาบาลพิมายเป็นประจำ อาทิ หนังสือ วารสาร เอกสารเกี่ยวกับสุขภาพ เป็นต้น และสถานีวิทยุชุมชน ขก. 100 FM 100 MHz จังหวัดขอนแก่น ได้รับข้อมูลจากโรงพยาบาลเวชประสิทธิ์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีวิทยุ ข้อมูลได้สุขภาพต่าง ๆ อาทิ การป้องกันโรค การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย เป็นต้น จึงได้รับข้อมูลจากโรงพยาบาลดังกล่าวเป็นหลัก ดังนั้น ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพสำหรับการสื่อสารสุขภาพผ่านสื่อวิทยุชุมชนจึงมีเพียงพอ มีความน่าเชื่อถือ ทันสมัย

6.2.4 ความต้องการ และความคาดหวังของประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อสื่อท้องถิ่นและเนื้อหาสารเพื่อการสื่อสารสุขภาพ

ผลการวิจัยในประเด็นความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดการใช้สื่อและความพึงพอใจ (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อยู่ภายใต้กรอบของทฤษฎีเชิงหน้าที่ โดยเชื่อว่าพฤติกรรมและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมล้วนเกี่ยวข้องกันในเชิงหน้าที่ต่อกัน กล่าวคือ พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากความต้องการ ซึ่งความต้องการของแต่ละคนมักแตกต่างกันออกไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจต่อการเปิดรับสื่อท้องถิ่นแตกต่างกันออกไปตามภูมิหลังของการเปิดรับสื่อท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างมักเลือกเปิดรับสื่อท้องถิ่นที่ตนเองสามารถเปิดรับได้ และอนุมานว่าสื่อท้องถิ่นประเภทนั้นตรงกับความต้องการของตนเอง อย่างไรก็ตาม แนวคิดการใช้สื่อและความพึงพอใจ เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีเชิงหน้าที่ กล่าวคือหน้าที่เสนอข่าว สื่อท้องถิ่นนำเสนอสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ ให้ผู้รับสารได้รับรู้เพื่อเป็นการแจ้งเตือนให้ประชาชนได้รับทราบ การสร้างเสริมเอกลักษณ์ พบว่า สื่อท้องถิ่นมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในการนำเสนอทุกครั้ง การสร้างเสริมการติดต่อกับสังคม สื่อท้องถิ่นมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาคนอก อาทิ โรงพยาบาลชุมชน สาธารณสุขจังหวัด อสม. เป็นต้น เพื่อติดต่อสื่อสารเรื่องสุขภาพระหว่างกัน และหน้าที่เสนอความบันเทิง สื่อท้องถิ่นมีการสอดแทรกความบันเทิงเข้าไปในระหว่างการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ อาทิ การเปิดเพลง การเปิดโอกาสให้ผู้ฟังสามารถขอเพลงได้ เป็นต้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของนฤดม สารีบุตร (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการนำเสนอสุขภาพของหนังสือพิมพ์ในระดับดี

ผลการวิจัยในประเด็นการประยุกต์ใช้ความรู้เรื่องสุขภาพจากการเปิดรับจากสื่อท้องถิ่นสอดคล้องกับผลการวิจัยอุบล จันทรเพชร และ สิริลักษณ์ เจริญผล (2552) ได้ศึกษาเรื่องการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรวิทยุชุมชน ในพื้นที่ภาคกลาง ที่ว่ากลุ่มผู้ฟังมีความพึงพอใจต่อการให้ความรู้ด้านสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างระบุว่าความรู้เรื่องสุขภาพที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่นสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้จริง เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว

1.2.5 เพื่อแสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผลการวิจัยในประเด็นระยะเวลาในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของสนั่น สนธิสัมพันธ์ (2530) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้รูปแบบรายการบันทึกเสียงสำหรับรายการกระจายเสียงทางหอกระจายข่าวในชุมชนชนบทที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับ เพื่อการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน ที่ว่ารูปแบบรายการที่เหมาะสมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพควรมีความยาวประมาณ 30 นาที ภาษาที่ใช้ในการกระจายเสียงควรใช้เป็นภาษาถิ่นหรือภาษาไทยกลาง เช่นเดียวกับผลการวิจัยของชาญวิทย์ ภาแก่คำ (2552) ที่เน้นย้ำว่ารูปแบบการเผยแพร่การสื่อสารสุขภาพผ่านสถานีวิทยุชุมชน แก่ประชาชนของสถานีวิทยุชุมชนในพื้นที่ รูปแบบการสนทนา และรายการสัมภาษณ์บุคคลในรายการ เป็นรูปแบบรายการที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้ฟัง ควรใช้ภาษาถิ่นในการนำเสนอรูปแบบรายการควรมีความเป็นกันเอง ไม่นำเสนอความรู้เชิงวิชาการมากเกินไป ทั้งนี้ ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการสื่อสารสุขภาพผ่านหอกระจายข่าวและสถานีวิทยุชุมชนควรเป็นเวลาในภาคเช้า หรือเวลาประมาณ 06.00 – 07.00 น. เพราะเป็นช่วงเวลาก่อนที่ชุมชนจะออกไปปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ

ผลการวิจัยในประเด็นรูปแบบการดำเนินงานของหอกระจายข่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงพร คำณูณวัฒน์ และคณะ (2549) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหอกระจายข่าวสารเพื่อสนองความต้องการของชุมชน ที่ว่าวิธีดำเนินงานของหอกระจายข่าว มักมีการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการหมู่บ้าน หอกระจายข่าว เป็นสื่อท้องถิ่นที่มีอิทธิพลกับชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในทุกขั้นตอน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงพร คำณูณวัฒน์ และคณะ (2549) ในเรื่อง การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารที่สนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน ที่ว่าปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารมีความยั่งยืน ได้แก่ ผู้นำชุมชนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการนำเสนอเรื่องสุขภาพผ่านหอกระจายข่าว ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และการสร้างเครือข่ายการนำเสนอเรื่องสุขภาพกับหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ โรงพยาบาลชุมชน สาธารณสุขจังหวัด อสม. จะส่งผลให้การนำเสนอเรื่องสุขภาพผ่านหอกระจายข่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะ

6.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ผลการวิจัย พบว่า สื่อท้องถิ่นมีศักยภาพในการสื่อสารสุขภาพ แต่มีอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ด้านขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การแก้ไขปัญหาอาจทำได้ โดยการที่ภาคีรัฐบาลเข้าไปช่วยเหลือจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ และเหมาะสมให้แก่สื่อท้องถิ่นแต่ละประเภทตามความเหมาะสม

2) ผลการวิจัย พบว่า สื่อท้องถิ่นมีศักยภาพในการสื่อสารสุขภาพ แต่มีอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ด้านความรู้ของสื่อท้องถิ่น ประชาชนทั่วไปยังมีความรู้เกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นน้อย การแก้ไขปัญหาอาจทำได้ โดยการจัดอบรมให้ความรู้สื่อเกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นแก่ประชาชนทั่วไปและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

3) ผลการวิจัย พบว่า สื่อท้องถิ่นมีศักยภาพในการสื่อสารสุขภาพ แต่มีอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ด้านตัวสื่อเอง นักสื่อสารสุขภาพยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อท้องถิ่นน้อย การแก้ไขปัญหาสามารถทำได้ โดยปลูกฝังและอบรมเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อท้องถิ่นให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก นักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้สื่อข่าวบรรณาธิการ ผู้รับผิดชอบการออกอากาศหออกระจายข่าว เป็นต้น เพื่อให้ นักสื่อสารมวลชนได้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของตน

4) ผลการวิจัย พบว่า ผู้เปิดรับสารของสื่อบางประเภทลดจำนวนลงอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงคลื่น การแก้ไขปัญหา อาจทำได้โดยการพัฒนาเนื้อหาให้มีความน่าสนใจ อาทิ การปรับปรุงเทคโนโลยีการส่งกระจายเสียงให้ชัดเจน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ และได้เนื้อหาที่ตรงกับความต้องการ

5) ผลการวิจัย พบว่า ความน่าสนใจของสื่อท้องถิ่น ยังไม่น่าสนใจ เพราะเน้นการโฆษณามากเกินไป ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร การแก้ไขปัญหาอาจทำได้โดยการปลูกฝังจรรยาบรรณ และสร้างความเข้มแข็งแก่ภาคประชาชนในการตรวจสอบโฆษณา ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

6) ผลการวิจัย พบว่า ผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องสุขภาพผ่านหออกระจายข่าวน้อย ควรมีการจัดอบรมให้กับผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้มีความรู้และเทคนิคในการสื่อสารสุขภาพให้ตรงกับความต้องการของประชาชน เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

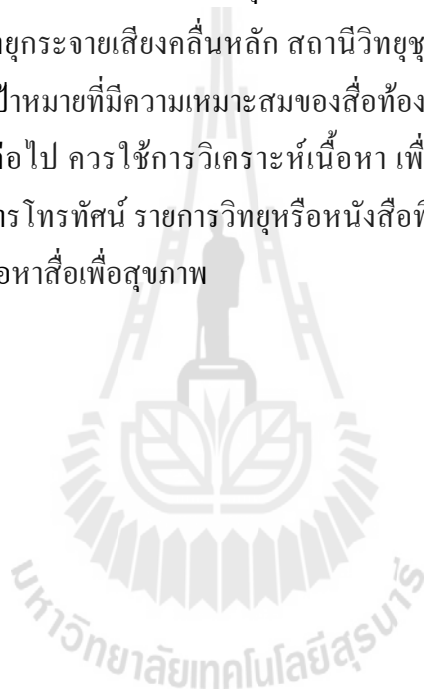
6.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยด้านการสื่อสารสุขภาพในภูมิภาคอื่น ๆ อาทิ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือน ความต่างของการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น

2) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท อาทิ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว เพื่อแสวงหาสื่อท้องถิ่นที่สามารถนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิในเชิงลึก

3) การวิจัยครั้งต่อไป ควรวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายของสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท อาทิ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว เพื่อแสวงหากลุ่มเป้าหมายที่มีความเหมาะสมของสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท

4) การวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อวิเคราะห์สัดส่วนเนื้อหาด้านสุขภาพที่เหมาะสมใน 1 รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุหรือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น 1 ฉบับ เพื่อดูความเหมาะสมในเชิงคุณภาพของเนื้อหาสื่อเพื่อสุขภาพ

บรรณานุกรม

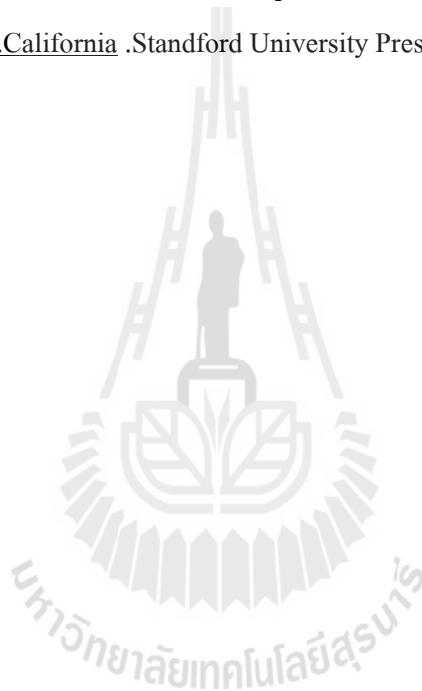
- กนกพร วงศ์น่าน. 2549. บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น กับการส่งเสริมสุขภาพใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- กามนิต มงคลเกตุ. 2550. กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. ภาพพิมพ์ : กรุงเทพฯ.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). สื่อเพื่อชุมชน การประมวลองค์ความรู้. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย : กรุงเทพฯ.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2542). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. สถาบันราชภัฏนครปฐม : นครปฐม.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2548). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม.
- เกียรติศักดิ์ ปรีชาพิทยรัตน์. 2546. บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เครื่องข่าย 5 ในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี สวท. นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2540). คู่มือการปฏิบัติงานการเผยแพร่ความรู้ทางหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 4. โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก : กรุงเทพฯ.
- จตุรภัทร ชัยสุวรรณ. 2543. การศึกษารูปแบบและกลวิธีในการจัดรายการวิทยุชุมชนของคนโคราช กรณีศึกษา สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จารุวรรณ นิพนานนท์. 2539. บทบาทของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฉัตรเฉลิม หัตถกรรม. 2547. สภาพการดำเนินงานหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

- ชาญวิทย์ ภาแก่ดำ. 2552. การพัฒนารูปแบบการกระจายเสียงของสถานีวิทยุชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี. 2540. บทบาทสื่อมวลชนกับการพัฒนาความเป็นประชาสังคมในขบวนการประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง. โครงการวิจัยและพัฒนาประชาสังคม คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฐนิตา ปัตตานี. 2546. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงพร คำคุณวัฒน์ วาสนา จันทร์สว่าง และมณฑา โมพี. (2549). การพัฒนาหอกระจายข่าวสารเพื่อสนองความต้องการของชุมชน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) : กรุงเทพฯ.
- ดวงพร คำคุณวัฒน์ และคณะ. (2548). สถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น. แผนงานวิจัยระบบสื่อสาร สุขภาพสู่ประชาชน (รศส.). สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส).
- ดวงพร คำคุณวัฒน์ วาสนา จันทร์สว่าง และมณฑา โมพี. (2549). การดำเนินงานหอกระจายข่าวที่สนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) : กรุงเทพฯ.
- นฤดม สารีบุตร. 2547. ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตจังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- นงนุช อัจฉาญ. 2549. บทบาทของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงในการส่งเสริมภูมิปัญญาพื้นบ้าน : กรณีศึกษา นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงอุบลราชธานี ระบบ เอฟ.เอ็ม และ เอ.เอ็ม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นิยม ศิริวัฒน์. 2541. การใช้สื่อเพื่อดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ ของกรมอนามัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2540). คู่มือผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ : กรุงเทพฯ.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2546). การสื่อสารสุขภาพ ศักยภาพของสื่อมวลชนในการสร้างเสริมสุขภาพ. ภาพพิมพ์ : กรุงเทพฯ.
- ประเวศ วะสี. (2543). สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์. หมอชาวบ้าน. : กรุงเทพฯ.

- พงษ์ศักดิ์ พงษ์ทองเจริญ. 2546. รูปแบบการจัดการวิทยุเครือข่าย 5 (วิทยุจังหวัด) กรณีศึกษาวิทยุจังหวัด สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาการสื่อสารภาครัฐและเอกชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชรี กวางศิริ. 2551. วิทยุชุมชนกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสารเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชน กรณีศึกษา องค์กรชุมชนบ้านบ้านจำรุง หมู่ที่ 7 ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิศิษฐ์ ชวลาธวัช. (2542). ปฏิรูปสื่อมวลชนท้องถิ่น: ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและผลักดัน องค์กรปกครองท้องถิ่นให้มีอิสระตามรัฐธรรมนูญ. ดับเบิลนายน์ พรินติ้ง : กรุงเทพฯ ฯ
- พรรณนิภา เดชพล. (2547). การผลิตรายการวิทยุเพื่อการประชาสัมพันธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี : ลพบุรี.
- ไพชยนต์ ชนะกาญจน์. 2524. ปัญหาและความต้องการการดำเนินงานหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านของคณะกรรมการและผู้รับฟังในจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยิ่งศักดิ์ แพงจันทร์ศรี. 2552. วิทยุชุมชนกับการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน : กรณีสถานีวิทยุชุมชนวัดป่าสวนธรรมร่วมใจ จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2542). การวิเคราะห์ผู้รับสาร. ที.พี. พรินท์ : กรุงเทพฯ.
- ลักษณะ ไชยทองศรี. 2541. บทบาทของนิตยสารสตรีในการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนากิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชิต เอื้ออารีวรกุล. 2555. เคเบิลทีวีและทีวีดาวเทียม [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.mediamonitor.in.th/main/news/2011-07-05-06-20-17/778-การบรรยายให้ความรู้เรื่องเคเบิลทีวีและทีวีดาวเทียม-โดย-คุณวิชิต-เอื้ออารีวรกุล.htm>
- วีรพล สุทธอรรด. 2550. บทบาทของวิทยุชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สนั่น สนธิสัมพันธ์. 2530. ผลของการใช้รูปแบบรายการเทปบันทึกเสียงสำหรับรายการกระจายเสียงทางหอกระจายข่าวในชุมชนชนบทที่มีต่อการเรียนรู้เรื่องพยาธิใบไม้ตับเพื่อการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สุกัญญา อันพันแสง. 2546. การเปิดรับ ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์จากการรับฟัง รายการข่าวสารความรู้ทางหอกระจายข่าว ในเขตตำบลหนองตาด จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2538). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 9. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : กรุงเทพฯ.
- สุนน โมรากุล. 2539. การศึกษาแนวการปรับปรุงหอกระจายข่าวของชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเมธ พงษ์สุวรรณ. 2548. กลยุทธ์ทางการตลาดและการพัฒนารูปแบบการให้บริการของผู้ประกอบการเคเบิลทีวีในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุริย์วรรณ สิทธิยศ. 2545. ความเป็นประชาคมของวิทยุชุมชนจังหวัดเชียงรายเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรารักษ์ ภูติโส. 2551. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิทยุชุมชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมพร พรจันทร์. 2537. สภาพความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับหอกระจายข่าวสารหมู่บ้านในการเผยแพร่ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์. (2553). สถิติสาธารณสุข 2553 สาเหตุการป่วย. องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก : กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2554. รายงานสถิติจำนวนประชากร และบ้าน ทั่วประเทศ และรายจังหวัด ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2554 [ออนไลน์]. ได้จาก : http://stat.dopa.go.th/xstat/pop54_1.html.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2551. ตามหู่ฟังสถานการณ์การรับสื่อโทรทัศน์ – วิทยุ ของคนไทย [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://info.thaihealth.or.th/hilight/12370>.
- อุบล จันท์เพชร และ สิริลักษณ์ เจริญผล. 2552. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรวิทยุชุมชน ในพื้นที่ภาคกลางตะวันตก. ราชบุรี. เอกพล ปะหนั้น. 2553. แนวทางการพัฒนารุรกิจเคเบิลทีวีในจังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

- Jeffres,L.W.(1997). Mass Media Effects. (2nd ed.).Illinois : Waveland Press. Lerner R.E, Meacham S. & Burns M.E. (1988). Western Civilization : Their History and Their Culture.7th ed. Norton : New York.
- K. Ueno. (2003). Assessment of the influence of a cable TV channel on a local community: A case study of a small rural town in Japan. Regional Science. Papers Reg. Sci. 83, Pp. 425–441.
- Ratzan, S.C. (1994). Health Communication: Challenges for the 21st Century. American Behavioral Scientist. 38(2).
- Roger,E.M. (1973). Communication Strategies for Family Planing. The Free Press : New York.
- Schramm,W. (1964). Mass Media and National Development: The Role of Information in the Developing Countries.California .Stanford University Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพ ในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แบบสอบถามดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการ และความคาดหวังของประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อสื่อท้องถิ่น และเนื้อหาสาระเพื่อการสื่อสารสุขภาพ และแสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลของท่านไปเปิดเผยต่อสาธารณชน จะนำเสนอผลในภาพรวมเท่านั้น

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์หนึ่งหทัย ขอผลกลาง
สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบที่ตรงกับท่านมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

- เพศ 1. ชาย 2. หญิง
- อายุ 1. ต่ำกว่า 20 ปี 5. ระหว่าง 36 – 40 ปี
 2. ระหว่าง 20 – 25 ปี 6. ระหว่าง 41 – 45 ปี
 3. ระหว่าง 26 – 30 ปี 7. ระหว่าง 46 – 50 ปี
 4. ระหว่าง 31 – 35 ปี 8. มากกว่า 50 ปี
- ระดับการศึกษาสูงสุด 1. ประถมศึกษา 5. ปริญญาตรี
 2. มัธยมศึกษาตอนต้น 6. ปริญญาโท
 3. อาชีวศึกษา/ปวช. 7. ปริญญาเอก
 4. อนุปริญญา/ปวส.
- อาชีพ 1. เกษตรกร 5. พนักงานบริษัทเอกชน
 2. รับราชการ 6. นักศึกษา/นิสิต

3. พนักงานรัฐวิสาหกิจ 7. ธุรกิจส่วนตัว
4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดข้อมูลข่าวสารทั่วไป และข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อท้องถิ่น

คำอธิบายเพิ่มเติม : สื่อท้องถิ่น หมายถึง สื่อที่ผลิตหรือนำเสนอภายในท้องถิ่นหรือในชุมชน บริหารงานและดำเนินการ โดยบุคคลในท้องถิ่น

เคเบิลทีวีท้องถิ่น ได้แก่ เคซีทีวี และดีทีวี (ในจังหวัดนครราชสีมา) เคทีวี และโฮมทีวี (ในจังหวัดขอนแก่น) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เช่น หนังสือพิมพ์โคราช หนังสือพิมพ์โคราชรายวันคนอีสาน หนังสือพิมพ์เสียงอีสาน

สถานีวิทยุคลื่นหลัก ได้แก่ สถานีวิทยุที่สังกัดหน่วยงานของรัฐ เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพภาคที่สอง สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพอากาศ สถานีวิทยุตำรวจตระเวนชายแดน

สถานีวิทยุชุมชน ได้แก่ สถานีวิทยุที่ดำเนินการโดยชุมชนหรือกลุ่มชุมชนในท้องถิ่น ไม่อิงอยู่กับหน่วยงานราชการ เช่น จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนภูมิปัญญาคนพิมาย FM 101.75 MHz สถานีวิทยุชุมชน ขก. 100 FM 100 MHz

หอกระจายข่าว คือ หอกระจายข่าวที่ดำเนินการโดยผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกอบต.

5. โดยเฉลี่ย ใน 1 สัปดาห์ ท่านเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นเหล่านี้หรือไม่

สื่อ	สม่ำเสมอ/ เป็นประจำ (ทุกวัน) (1)	บ่อย (5-6 วัน ต่อสัปดาห์) (2)	ปานกลาง (3-4 วัน ต่อสัปดาห์) (3)	ไม่บ่อย (1-2 วัน ต่อสัปดาห์) (4)	นาน ๆ ครั้ง (น้อยกว่า 1 วัน/ สัปดาห์) (5)	ไม่เคย เปิดรับเลย (6)
เคเบิลทีวีท้องถิ่น						
หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น						
วิทยุคลื่นหลักท้องถิ่น						
วิทยุชุมชน						
หอกระจายข่าว						

6. โดยเฉลี่ยใน 1 วัน ระยะเวลาในการท่านเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภทเป็นอย่างไร

สื่อ	มากกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน (1)	1-2 ชั่วโมงต่อวัน (2)	30-59 นาทีต่อวัน (3)	15-30 นาทีต่อวัน (4)	น้อยกว่า 15 นาทีต่อวัน (5)	ไม่เคยเปิดรับเลย (6)
เคเบิลทีวีท้องถิ่น						
หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น						
วิทยุคลื่นหลักท้องถิ่น						
วิทยุชุมชน						
หออกระจายข่าว						

7. โดยปกติ ท่านเปิดรับข่าวสารสุขภาพอนามัยจากสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อท้องถิ่นและสื่อทั่วไปบ่อยเพียงใด

1. เป็นประจำอยู่แล้ว 4. ไม่นั่นนอน
 2. นาน ๆ เปิดรับครั้งหนึ่ง 5. แล้วแต่เวลาว่าง
 3. เฉพาะเวลาที่มีความจำเป็นต้องหาข้อมูล

8. ท่านเคยได้รับทราบข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นประเภทใดต่อไปนี้บ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เคเบิลทีวีท้องถิ่น 4. วิทยุคลื่นหลักท้องถิ่น
 2. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น 5. วิทยุชุมชน
 3. หออกระจายข่าว

9. หากท่านต้องการรับทราบข่าวสารหรือข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ท่านจะเลือกรับข้อมูลจากสื่อท้องถิ่นประเภทใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เคเบิลทีวีท้องถิ่น 4. วิทยุคลื่นหลักท้องถิ่น
 2. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น 5. วิทยุชุมชน
 3. หออกระจายข่าว

10. ท่านเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่นดังกล่าวเพราะอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. ข้อมูลถูกต้อง ตรงกับข้อเท็จจริง
- 2. ข้อมูลทันสมัย
- 3. ข้อมูลมาก
- 4. สามารถนำข้อมูลมาทบทวนใหม่ได้
- 5. ข้อมูลตรงกับความต้องการของตนเอง
- 6. ข้อมูลเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นเรื่องที่เกิดในชุมชน
- 7. เข้าถึงง่าย หาซื้อได้ง่าย
- 8. ผู้เขียน / นักจัดรายการ/ พิธีกร/ วิทยากรมีความน่าเชื่อถือ
- 9. วิธีการนำเสนอมีความน่าสนใจ น่าอ่าน น่าชม
- 10. ราคาไม่แพง หรือไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงหรือเปิดรับ

11. เนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ท่านนิยมเปิดรับจากสื่อท้องถิ่นดังกล่าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. การดูแลสุขภาพทั่วไป
- 2. การออกกำลังกาย
- 3. โรคเอดส์
- 4. ยาเสพติด
- 5. เบาหวาน
- 6. โรคจิต
- 7. ยารักษาโรค
- 8. การป้องกันโรคติดต่อ
- 9. โรคมะเร็ง
- 10. โรคหัวใจ
- 11. ความดันโลหิตสูง
- 12. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจ และความคาดหวังต่อสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัย

คำแนะนำ : โปรดทำเครื่องหมายถูก ✓ ในช่อง ที่ตรงกับความพึงพอใจ/ความคาดหวังของท่านในตารางต่อไปนี้

ระดับ 5	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด/คาดหวังมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	พึงพอใจมาก/ความหวังมาก
ระดับ 3	หมายถึง	เฉย ๆ/ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	พึงพอใจน้อย/คาดหวังน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด/คาดหวังน้อยที่สุด

ความพึงพอใจ					ประเด็นศึกษา	ความคาดหวัง				
พอใจมากที่สุด (5)	พอใจมาก (4)	เฉย ๆ (3)	พอใจน้อย (2)	พอใจน้อยที่สุด (1)		คาดหวังมากที่สุด (5)	คาดหวังมาก (4)	ปานกลาง (3)	คาดหวังน้อย (2)	คาดหวังน้อยที่สุด (1)
ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อคุณสมบัติด้านข้อมูลที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น										
					A1. ความถูกต้องของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย					
					A2. ความทันสมัยของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย					
					A3. ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ตรงกับความต้องการ					
					A4. ความใกล้ชิดตัวของข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย (เกิดในชุมชน)					
					A5. ความเพียงพอของข้อมูลหรือความรู้ที่ได้รับ					
					A6. ความทันสมัยของข้อมูล					
					A7. ความน่าเชื่อถือของข้อมูล					
					A8. การนำเสนอเนื้อหาการโฆษณาสินค้าในรายการ หรือในคอลัมน์เพื่อสุขภาพอนามัย					
					A9. ความชัดเจน เข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้ในสื่อ					
					A10. ความสามารถในการเข้าถึงได้โดยง่าย (หาซื้อง่าย)					
					A11. ผู้ให้ความรู้(ผู้เขียน / ผู้นำเสนอ/ วิทยากร) มีความน่าเชื่อถือ					
					A12. ข้อมูลที่ได้รับมีความน่าสนใจ					
					A13. ราคาไม่แพง สามารถซื้อได้หรือไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงหรือเปิดรับ					

ความพึงพอใจ					ประเด็นศึกษา	ความคาดหวัง				
พอใจมากที่สุด (5)	พอใจมาก (4)	เฉย ๆ (3)	พอใจน้อย (2)	พอใจน้อยที่สุด (1)		คาดหวังมากที่สุด (5)	คาดหวังมาก (4)	ปานกลาง (3)	คาดหวังน้อย (2)	คาดหวังน้อยที่สุด (1)
ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อท้องถิ่น										
					B1. การได้รับทราบข้อมูล ข่าวสาร ด้านสุขภาพอนามัย					
					B2. การได้รับทราบข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตัว					
					B3. การได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการดูแลสุขภาพบุคคลในครอบครัว					
					B4. การได้ข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ					
					B5. การได้รับข้อมูลสำหรับศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม					
					B6. การได้รับข้อมูลสำหรับการมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับบุคคลอื่น					
ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อท้องถิ่น										
					C1. ความชัดเจนของสัญญาณ					
					C2. ความเพียงพอของจำนวนเจ้าหน้าที่					
					C3. ความเข้าใจง่ายของภาษาที่ใช้					
					C4. ความแพร่หลายของสื่อ					
ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อคุณภาพของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่ได้รับจากสื่อท้องถิ่น										
					D1. เนื้อหาด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป					
					D2. เนื้อหาด้านการออกกำลังกาย					
					D3. เนื้อหาด้านโรคเอดส์					
					D4. เนื้อหาเกี่ยวกับโรคเบาหวาน					
					D5. เนื้อหาเกี่ยวกับโรคจิต					
					D6. เนื้อหาเกี่ยวกับยารักษาโรค					

ความพึงพอใจ					ประเด็นศึกษา	ความคาดหวัง				
พอใจมากที่สุด (5)	พอใจมาก (4)	เฉย ๆ (3)	พอใจน้อย (2)	พอใจน้อยที่สุด (1)		คาดหวังมากที่สุด (5)	คาดหวังมาก (4)	ปานกลาง (3)	คาดหวังน้อย (2)	คาดหวังน้อยที่สุด (1)
					D7. เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ					
					D8. เนื้อหาเกี่ยวกับโรคมะเร็ง					
					D9. เนื้อหาเกี่ยวกับโรคหัวใจ					
					D10. เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง					
					D11. เนื้อหาเกี่ยวกับโรคอ้วน					
					D12. เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อตามฤดูกาล					
ความพึงพอใจและความคาดหวังต่อจำนวนหรือปริมาณของเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่มีในสื่อท้องถิ่น										
					E1. เนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั่วไป					
					E2. เนื้อหาเกี่ยวกับการออกกำลังกาย					
					E3. เนื้อหาเกี่ยวกับโรคเอดส์					
					E4. เนื้อหาเกี่ยวกับเบาหวาน					
					E5. เนื้อหาเกี่ยวกับโรคจิต					
					E6. เนื้อหาเกี่ยวกับยารักษาโรค					
					E7. เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ					
					E8. เนื้อหาเกี่ยวกับโรคมะเร็ง					
					E9. เนื้อหาเกี่ยวกับโรคหัวใจ					
					E10. เนื้อหาเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง					
					E11. เนื้อหาเกี่ยวกับโรคอ้วน					
					E12. เนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดต่อที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล					

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาสื่อท้องถิ่นในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท่าน

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง
แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพ
ในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พื้นที่ / หมู่บ้าน.....อำเภอ.....จ.นครราชสีมา
วันที่.....เวลา.....

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล.....อายุ.....ปี
อาชีพ.....เบอร์โทรศัพท์.....

ข้อมูลด้านสถานการณ์สุขภาพอนามัยในชนบท

1. ชุมชนของท่านมีปัญหาด้านสุขภาพหรือไม่.....
(ถ้ามี) เป็นปัญหาด้านใด.....

แล้วทราบได้อย่างไรว่า ชุมชนมีปัญหาด้านสุขภาพ (เช่น มีคนบอก ได้ข่าวสารจากผู้นำชุมชน อ่าน นสพ. เจอ ฯลฯ).....
บุคคลเหล่านั้นบอกปัญหาด้านสุขภาพเมื่อใด (เช่น เวลาเกิดปัญหา แล้วแต่โอกาส ทุกครั้งที่เจอ)

2. เวลาชุมชนมีปัญหาด้านสุขภาพ มีบุคคลใด หน่วยงานใด เข้ามามีบทบาทต่อการแก้ไขหรือความรู้ เรื่องสุขภาพบ้างหรือไม่.....

(ถ้ามี) บุคคลนั้น หรือ หน่วยงานนั้นเข้ามาให้ความรู้อย่างไร

3. ในเวลาปกติ ท่านได้รับความรู้ด้านสุขภาพมาจากใคร.....

และความรู้ที่ได้รับ ถูกส่งผ่านช่องทางใด.....

ความถี่ในการเปิดรับบ่อยเพียงใด.....

ข้อมูลด้านการเปิดรับสื่อท้องถิ่น

1. ปกติเปิดรับสื่อท้องถิ่นประเภทใดบ้าง.....

เพราะอะไร.....

2. ทราบหรือไม่ว่าในท้องถิ่นของท่านมีสื่อประเภทใดบ้าง.....

3. สื่อท้องถิ่นที่เปิดรับบ่อยที่สุด คือ.....

เหตุใดจึงเลือกเปิดรับสื่อประเภทดังกล่าวบ่อยที่สุด.....

4. ในการเปิดรับสื่อท้องถิ่น เปิดรับเป็นประจำหรือไม่.....

5. ส่วนมากเปิดรับเนื้อหาลักษณะใด.....

รายการประเภทใด.....

เพราะอะไร.....

6. คิดว่า สื่อท้องถิ่นในชุมชนของท่าน มีความน่าสนใจเพียงใด (โดยภาพรวม).....

ควรปรับปรุงแก้ไขเรื่องใดบ้าง

ตัวนักจัดรายการ.....

คุณภาพของเสียง.....

ภาพ.....

ความชัดเจน.....

เนื้อหา.....

ความน่าสนใจ.....

เวลาออกอากาศ หรือระยะเวลาการจำหน่าย.....

ข้อมูลด้านการทำหน้าที่สื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นของผู้ให้สัมภาษณ์ในปัจจุบัน

1. สื่อท้องถิ่นของท่านมีบทบาทในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพบ้างหรือไม่ (อย่างน้อยเพียงใด) และเป็น
 บทบาทแบบไหน (ให้ความรู้ทั่วไป / เสนอแนะแนวทางป้องกัน / แจ้งข่าวสาร แต่ไม่ได้บอกวิธีแก้ไข
 / สร้างความตื่นตระหนกเกินความจำเป็น)

2. เวลาที่ท่านต้องการรับทราบข้อมูลเรื่องสุขภาพในท้องถิ่น.....
 ท่านจะเลือกเปิดรับสื่ออะไร.....
 เพราะอะไร.....

3. ระหว่างสื่อท้องถิ่นทุกประเภท (หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ เคเบิลทีวี วิทยุชุมชน วิทยุคลื่นหลัก)
 ท่านคิดว่า ปัจจุบันสื่อที่นำเสนอเรื่องสุขภาพได้ดีที่สุดคือสื่อใด

4. ท่านมีความเห็นว่า ปัจจุบันสื่อในท้องถิ่นของท่านได้ทำหน้าที่ให้ความรู้เรื่องสุขภาพเพียงพอหรือ
 ยัง และเพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น

5. เมื่อเทียบกับสื่อระดับชาติ สื่อท้องถิ่นของท่านมีบทบาทในด้านสุขภาพมากหรือน้อยกว่า และ
 แตกต่างกันอย่างไบบ้าง (ทั้งในเชิงคุณภาพ และปริมาณ)

ข้อมูลด้านความคาดหวังของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ท่านคิดว่า สื่อท้องถิ่นควรมีบทบาทด้านการให้ความรู้เรื่องสุขภาพมากกว่านี้หรือไม่ (หรือเพียงพอ
 แล้ว) หากควรมีบทบาทมากขึ้น น่าจะเป็นบทบาทอย่างไร (ในด้านเนื้อหา ด้านวิธีการนำเสนอ ด้าน
 ความยาว ความถี่ หรือรูปแบบ)

2. ปัจจุบัน ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องสุขภาพบ้างหรือไม่

ลักษณะการมีส่วนร่วมเป็นแบบใด.....

3. หากสื่อในชุมชนของท่าน ทำหน้าที่ด้านการสื่อสารสุขภาพมากขึ้น ท่านจะให้ความสนใจเปิดรับ
 ไหม.....

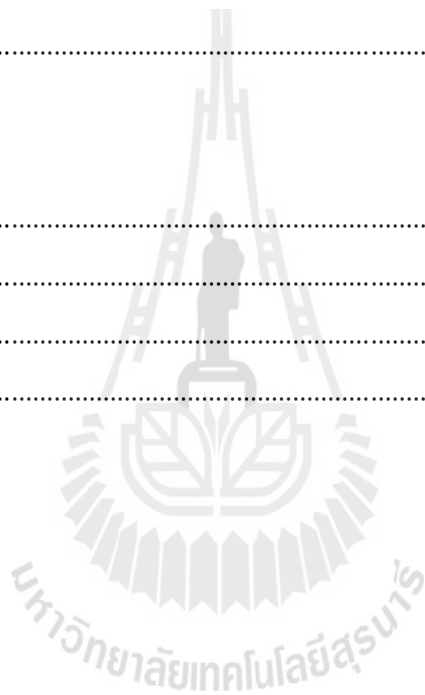
หากสนใจ ท่านคิดว่า สื่อประเภทใดควรมีบทบาทมากที่สุด.....

ทำไมจึงต้องคิดว่าต้องเป็นสื่อประเภทนั้น ๆ

4. ท่านประสงค์จะให้สื่อท้องถิ่นนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพเรื่องอะไร หรือประเด็นอะไรมากที่สุด เพราะอะไร

5. ตัวท่านเอง อยากเข้าไปมีบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพในสื่อท้องถิ่นหรือไม่ (หรืออยากเป็นเพียงผู้รับฟัง) หากอยากเข้าไปมีบทบาท อยากเข้าไปมีบทบาทในลักษณะใด

ข้อมูล / ความคิดเห็นอื่น ๆ

ภาคผนวก ก

คำถามสื่อท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นนักสื่อสารสุขภาพ

1. ทาง (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว) มีการจัดสรรช่องรายการต่าง ๆ อย่างไร
2. เนื้อหาในการนำเสนอมีสัดส่วนเนื้อหาในแต่ละส่วนอย่างไร
3. หากมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาของสถานีฯ หรือปรับเปลี่ยนสัดส่วนของรายการ จะปรับเปลี่ยนเพราะปัจจัยใด (ความนิยมของตลาด นโยบายผู้บริหาร สถานการณ์ทางสังคม ฯลฯ)
4. สื่อท้องถิ่น (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว) มีรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยหรือไม่
 - ในกรณีที่มีรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย
 - รายการดังกล่าว มีจำนวนมากน้อยเพียงใด เป็นรายการประเภทใด
 - เพราะเหตุใดทางสถานีจึงมีแนวนโยบายที่จะจัดทำรายการประเภทดังกล่าว
 - เนื้อหาที่นำเสนอในรายการ เป็นเนื้อหาหลักขณะใดบ้าง เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยในประเด็นใด
 - ในกรณีที่ไม่มี
 - ทางสถานี เคยนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยหรือไม่ และทำไมปัจจุบันรายการดังกล่าวจึงไม่มีแล้ว
 - ในอนาคต ทางสถานีฯ มีแนวโน้มที่จะมีรายการสุขภาพอนามัยหรือไม่ เพราะอะไร
5. ท่านคิดว่า ปัจจุบัน ประชาชน (จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น) มีความต้องการรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมากน้อยเพียงใด หากมีควรมีเนื้อหาประเภทใด

ภาคผนวก ง

รายชื่อสื่อท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นนักสื่อสารสุขภาพ

- กิริติ ทรัพย์สินพันธ์. วันที่ 18 มกราคม 2556. ฝ่ายการตลาดและสื่อมวลชน บริษัท ขอนแก่นเคเบิลทีวี จำกัด จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์,
- คำพอง พิษชนะชน. วันที่ 7 เมษายน 2556. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 บ้านโนนละม่อม ตำบลบ้านไผ่ อำเภอ บ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์,
- จินตนา พงษ์พิมาย. วันที่ 4 มีนาคม 2554. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัด นครราชสีมา. สัมภาษณ์,
- ชาติชาย ชารธรรมา. วันที่ 30 เมษายน 2554. หัวหน้าฝ่ายรายการและกระจายเสียง ประจำสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์,
- ทิวาพร แสนเมืองชิน. วันที่ 28 พฤษภาคม 2554. นักสื่อสารมวลชนชำนาญการ ประจำสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา. สัมภาษณ์,
- เที่ยง สมนิยม. วันที่ 4 มีนาคม 2554. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัด นครราชสีมา. สัมภาษณ์,
- ธนุเทพ นุชกลาง. วันที่ 4 มีนาคม 2554. นักจัดรายการวิทยุอิสระ ประจำจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนภูมิปัญญาคนพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. สัมภาษณ์,
- ธิดารัตน์ ภูานาคี. วันที่ 30 เมษายน 2554. นักสื่อสารมวลชนชำนาญการ ประจำสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์,
- ผดุง จตุรภัทร. วันที่ 28 มีนาคม 2554. หัวหน้าฝ่ายข่าวและผลิตรายการ บริษัท เงินเจียนวันเจริญ (KCTV) จำกัด จังหวัดนครราชสีมา. สัมภาษณ์,
- พิสิษฐ์ ชาญเจริญ. วันที่ 6 มีนาคม 2556. ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ไทยเสรี จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์,
- ภิญจิรา พรหมศรีน้อย. วันที่ 28 เมษายน 2556. โปรดิวเซอร์ ฝ่ายข่าวและผลิตรายการ บริษัท เงินเจียนวันเจริญ (KCTV) จำกัด จังหวัดนครราชสีมา. สัมภาษณ์,
- ไม่ประสงค์ออกนาม. วันที่ 5 เมษายน 2554. ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์โคราชคนอีสาน จังหวัด นครราชสีมา. สัมภาษณ์,
- ไม่ประสงค์ออกนาม. วันที่ 30 เมษายน 2554. นักจัดรายการวิทยุประจำสถานีวิทยุชุมชน ขก. 100 FM 100 MHz จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์,
- รัตนภรณ์ อ่อนศรี. วันที่ 18 มกราคม 2556. หัวหน้าฝ่ายรายการ โทรทัศน์ ขอนแก่นเคเบิลทีวี จำกัด จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์,

วีรวรรณ ดัดเพ็ชร์. วันที่ 12 ธันวาคม 2555. หัวหน้าฝ่ายรายการและกระจายเสียง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา. สัมภาษณ์,

สุพัตรา สุขโข. วันที่ 6 มีนาคม 2556. บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยเสรี จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์,

สุบรรณ จันทราแสง. วันที่ 30 เมษายน 2554. หัวหน้าสถานีวิทยุชุมชน ชก. 100 FM 100 MHz จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์,

สุขสรรค์ โยคุณ. วันที่ 28 เมษายน 2556. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 บ้านผือ เทศบาลตำบลพระลับ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. สัมภาษณ์,

สุนทร จันทร์รังสี. วันที่ 5 เมษายน 2554. ผู้บริหารหนังสือพิมพ์โคราชคนอีสาน จังหวัดนครราชสีมา. สัมภาษณ์,

สมควร งามพิมาย. วันที่ 4 มีนาคม 2554. นักจัดรายการวิทยุอิสระ ประจำจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน ภูมิปัญญาคนพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. สัมภาษณ์,

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

1.1 ชื่อ (ภาษาไทย) นางสาวหนึ่งหทัย ขอผลกลาง
(ภาษาอังกฤษ) MISS NEUNGHATHAI KHOPOLKLANG

1.2 ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

1.3 หน่วยงานที่อยู่ติดต่อได้พร้อมโทรศัพท์และโทรสาร

สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
111 ถนนมหาวิทยาลัย ตำบลสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
โทรศัพท์ 0 – 4422 – 4339, 0 – 4422 – 4273 โทรสาร 0 – 4422 – 4205
E-mail Address: neunghat@sut.ac.th

1.4 ประวัติการศึกษา

ปีที่สำเร็จการศึกษา	ระดับปริญญา	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา	ชื่อสถาบันการศึกษา
2553	กำลังศึกษาปริญญาเอก	วส.ด. (เทคโนโลยีสารสนเทศ)	เทคโนโลยีสารสนเทศ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
2542	ปริญญาโท	นศ.ม. (สื่อสารมวลชน)	สื่อสารมวลชน	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2536	ปริญญาตรี เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง เหรียญทอง	ว.บ. (สื่อสารมวลชน)	สื่อสารมวลชน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2. ผลงานทางวิชาการ

Ekkachai Naenudorn, JatsadaSingthongchai, Narodom Kittidachanupap, Neunghathai Khopolklang and Suphakit Niwattanukul. (2012), Development of Animated Virtual Reality Website for

- Tourism Attraction. **The 2012 International Conference on System Engineering and Modeling (ICSEM 2012)**, Kuala Lumpur, Malaysia, 7-8 April 2012. pp.72 - 77.
- Jatsada Singthongchai, Ekkachai Naenudorn, Narodom Kittidachanupap, Neunghathai Khopolklang and Suphakit Niwattanakul. (2012). Virtual 3-D Animation for Tourism. **The 2012 IEEE International Conference on Computer Science and Automation Engineering (CSAE 2012)**, Zhangjiajie, China, 25 - 27 May 2012.
- Narodom Kittidachanupap, **Jatsada Singthongchai**, Ekkachai Naenudorn, Neunghathai Khopolklang and Suphakit Niwattanakul. (2012). Development of Animation Media for Learning English Vocabulary for Children. **The 2012 IEEE International Conference on Computer Science and Automation Engineering (CSAE 2012)**, Zhangjiajie, China, 25 - 27 May 2012.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง และคณะ. (2555). ปัจจัยด้านสถานการณ์และแนวโน้มที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรวิทยาการสารสนเทศบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. **การประชุมทางวิชาการการวิจัยทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 14 “วิจัยทางการศึกษา พลังพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน”**. แอมบาสซาเดอร์ สุขุมวิท กรุงเทพฯ. 1 – 2 มิถุนายน 2555.
- Neunghathai Khopolklang. (2012). The changing roles of Thai university education : Future change to ASEAN community. **International Counseling and Education Conference 2012 (ICEC 2012)**. Golden Age Hotel Taksim. Istanbul, Turkey. 3 – 5 May 2012.
- Neunghathai Khopolklang. (2012). Development of Animated Virtual Reality Website for Tourism Attraction. **2012 International Conference on system Engineering and Modeling (ICSEM 2012)**. Kuala Lumpur, Malaysia. 7 – 8 April 2012.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2554). วิถีเพลงโคราช : มิติและพลวัตรของความเปลี่ยนแปลง. **การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัย/สร้างสรรค์ ศิลปากรวิจัย ครั้งที่ 4 บูรณาการศาสตร์และศิลป์ คือ ศิลปากร**. มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม. วันที่ 19 – 21 มกราคม 2554.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง วีรพงษ์ พลนิกรกิจ และนิสาชล จำนงศรี. (2554). มองผู้หญิงกับสื่อใหม่ในสังคมไทย ผ่านงานวิจัยแนวสตรีนิยมไซเบอร์. **วารสารเทคโนโลยีสุรนารี ฉบับสังคมศาสตร์** 5 (2). 149 – 158.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2554). พัฒนาการและแนวโน้มของการวิจัยด้านการสื่อสารสุขภาพ. **วารสารวิชาการ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต**. 15(1): 27 – 44.

- Neunghathai Khopolklang. (2011). Mother must fight: Strategies to overcome domestic violence in Thai society. **Mothers at the Margin Sixth International Conference on Motherhood.** University of Queensland Brisbane. Australia. 27 – 30 April 2011.
- Neunghathai Khopolklang. (2011). Stay Strong Despite the Obstacles: Lesson learned by a Teen Mother in Thailand. **International Conference on Mothering, Education and Maternal Pedagogies featuring an embedded conference on Motherhood Studies: Developing and Disseminating a New Academic Discipline for a New Century.** Pantages Hotel Toronto. Canada. 20 – 22 October 2011.
- Neunghathai Khopolklang. (2011). LGBT Social Networking Sites in Thailand : Power beyond frontier. **The Second Asian Conference on Media & Mass Communication 2011 The International.** The Ramada Osaka. Osaka, Japan. 4 – 6 November 2011.
- Neunghathai Khopolklang, Roongkan Musakophas and Weerapong Polnigongit. (2011). The Power of Online Social Networks for Management of Natural Disaster crises in Developing Countries. **Presentation at the 10th Annual Worldwide Forum on Education and Culture.** Rome. Italy. 30 November to 2 December 2011.
- จันทร์วรรณ ศรีสุวรรณ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ และหนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้งานไอคอนบนหน้าจอโทรศัพท์มือถือ. **วารสารเทคโนโลยีสุรนารี ฉบับสังคมศาสตร์ 5 (2).**
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2554). วิถีเพลงโคราช : มิติและพลวัตของความเปลี่ยนแปลง. **การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัย/สร้างสรรค์ ศิลปากรวิจัย ครั้งที่ 4 บูรณาการศาสตร์และศิลป์ คือ ศิลปากร.** มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม. วันที่ 19 – 21 มกราคม 2554.
- ธวัชพงษ์ พิทักษ์ หนึ่งหทัย ขอผลกลาง และจิตติมนต์ อังสกุล. (2553). การผสมผสานระบบจัดการเนื้อหาทางการเรียนรู้กับเว็บล็อกภายใต้กรอบการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์. **วารสารเทคโนโลยีสุรนารี ฉบับสังคมศาสตร์ 4 (1): 79 – 93.**
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง และกิตติ ก้นภัย. (2553). การสื่อสารสุขภาพ: กลไกในการพัฒนาสังคม. **วารสารเทคโนโลยีสุรนารี ฉบับสังคมศาสตร์ 4 (1): 65 – 77.**
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2552). ความสำคัญของการศึกษากระบวนการทัศนด้านการสื่อสารสุขภาพของไทย. **วารสารนิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 27 (2): 30 – 45.**

- Neunghathai Khopolklang. (2009). Build The Wise Man To Be A Human Being. **UNIVERSITY-COMMUNITY ENGAGEMENT CONFERENCE 2009: Division of Industry & Community Network (BJIM)**, Universiti Sains Malaysia, Penang, Malaysia, 23rd-26th November 2009.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2552). อิทธิพลของชุมชนอินเทอร์เน็ตที่มีต่อพฤติกรรมรักร่วมเพศของเด็กและเยาวชนไทย. นำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ 70 ปี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. วันที่ 24 – 25 กรกฎาคม 2552.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2551). มิติทางสังคม วัฒนธรรม และการสื่อสารที่มีผลต่อการรับรู้เรื่องโรคเอดส์ของเยาวชนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 3 (2): 79 – 96.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2550). ปัจจัยแห่งการดำรงอยู่หรือล่มสลายของครอบครัว. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี ฉบับสังคมศาสตร์ 1 (2): 45 – 54.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2550). องค์ความรู้ด้านการศึกษาและหนังสือด้านนิเทศศาสตร์ของไทย (25 หน้า). ศูนย์ศึกษาวิจัยสื่อสารมวลชนอาเซียน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย [On - line]. Available: <http://utcc2.utcc.ac.th/localuser/amsar/PDF/Documents49/bookscomm.pdf>.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง และอุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์. (2549). องค์ความรู้ด้านการศึกษาและหนังสือด้านนิเทศศาสตร์ของไทย. วารสารนิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 24 (1): 1 – 18.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2548). สถานการณ์และกระบวนการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ [On - line] Available: <http://www.ttresearch.org/pdf/23-2-2007-Journal%2016.pdf>
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2548). ทักษะของเด็กและเยาวชนในจังหวัดนครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์. วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต 3 (3) : 37 – 56.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2547). A Study of Present Status of Communication Arts Curricula in Thailand. การประชุมระดับนานาชาติ (International Conference 2004) เรื่อง Revisiting Globalization in the 2000s. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อาคารมหาจุฬาลงกรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วันที่ 5 – 6 สิงหาคม 2547.

วีรพงษ์ พลนิกรกิจ และหนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2545). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและหน้าที่ของนักจัดรายการวิทยุในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารนิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 20 (1): 1 – 13.

3. ผลงานวิจัย

- 2556 แนวทางการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทนุวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ดำเนินงานได้ 50% (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- 2555 แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคเหนือ ทนุวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ดำเนินงานได้ 70% (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- 2554 แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทนุวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) อยู่ในระหว่างการดำเนินงานกว่า (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- 2552 ระบบขยายเป็นใหญ่รากฐานความรุนแรงทางเพศในสังคมไทย ทนุวิจัยสถาบัน จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี อยู่ในระหว่างการดำเนินงานกว่า 90% (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- 2551 ปัจจัยด้านสถานการณ์และแนวโน้มที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรวิทยาการสารสนเทศบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ทนุวิจัยสถาบัน จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- 2550 มิติทางสังคม วัฒนธรรม และการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้เรื่องโรคเอดส์ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทนุวิจัยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- 2550 ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีในสายตาประชาคม มทส. และบุคคลภายนอก ทนุวิจัยสถาบัน จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (ผู้ร่วมวิจัย)
- 2550 อิทธิพลของชุมชนเสมือนจริงที่มีต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศของเด็กและเยาวชนไทย ทนุวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- 2549 พัฒนาการและแนวโน้มของการวิจัยด้านการสื่อสารสุขภาพในประเทศไทย ทนุวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- 2548 บทบาทของอินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย ทนุวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (หัวหน้าโครงการวิจัย)

- 2546 ทักษะของเด็กและเยาวชนในจังหวัดนครราชสีมาที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ ทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- 2545 แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย ทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- 2545 สถานการณ์และกระบวนการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- 2544 บทบาทของสื่อมวลชนไทยที่มีต่อการสร้างและถ่ายทอดวัฒนธรรมในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- 2543 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและหน้าที่ของนักจัดรายการวิทยุในจังหวัดนครราชสีมา ทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (ผู้ร่วมวิจัย)
- 2542 พัฒนาการของการศึกษาและฝึกอบรมด้านนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (หัวหน้าโครงการวิจัย)